በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈፀሙ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶችና ዋና ዋና የስህተት ምንጮች ትንተና

ለአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ

ድህረ-ምረቃ ትምህርት ቤት

ADDIS ABABA UNIVE
ILS LIBRA

በቋንቋዎች ጥናት ተቋም
አማርኛን በማስተማር
ትምህርት ለማስተርስ ዲግሪ
ማሟያ የቀረበ ቴሲስ

በ

አለማየሁ ፀጋዬ

ግንቦት 30/1986

አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ
ድህረ-ምረቃ ትምህርት ቤት

በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈፀሙ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶችና ዋና ዋና የስህተት ምንጮች ትንተና

በ
አለማየሁ ፀጋዬ
ቋንቋ ጥናት ተቋም

የፈተና ቦርድ አባላት ማረጋገጫ

[illegible]
አማካሪ — ፊርማ

[illegible]
ፈታኝ — ፊርማ

[illegible]
ፈታኝ — ፊርማ

ፈታኝ — ፊርማ

አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ
ድህረ-ምረቃ ትምህርት ቤት

በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈፀሙ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶችና ዋና ዋና የስህተት ምንጮች ትንተና

በ
አለማየሁ ፀጋዬ
ቋንቋ ጥናት ተቋም

የፈተና ቦርድ አባላት ማረጋገጫ

አማካሪ	ፊርማ
ፈታኝ	ፊርማ
ፈታኝ	ፊርማ
ፈታኝ	ፊርማ

ምስጋና

በጥናቱ ንድፍ ዝግጅት ጀምሮ ውድ ጊዜያቸውን ሰውተው ረቂቁን በተደጋጋሚ በማንበብ፣ የጥናቱን አቅጣጫ በማመልከትና ፈር በማስያዝ፣ ጥናቱ እዚህ ደረጃ ላይ እንዲደርስ ያልተቆጠበ ድጋፋቸውን ለሰጡኝ አማካሪዬ ለዶክተር ታደሰ አዳሙ ልባዊ ምስጋናዬን አቀርባለሁ።

በተጨማሪም በመነሻ ጥናት ወቅት የጥናቱን ረቂቅ በማንበብና የመረጃ ምንጮችን በመጠቆም የረዱኝን አቶ ተስፋዬ ሸዋዬን እንዲሁም በጥናቱ ወቅት መረጃዎችን በማመልከትና ሐሳባቸውን በመካፈል የተባበሩኝን የቋንቋዎች ተቋም መምህራን አመሰግናለሁ።

የጥናቱን መረጃዎች በማሰባሰብበት ወቅት ቀን ትብብርና ሙያዊ ድጋፍ ያደረጉልኝ፣ በናሙና የተመረጡ ት/ቤቶች ርዕሳነ-መምህራንና መምህራን ምስጋና ይገባቸዋል። በተለይ ድርሰቶችን በማረምና አስተያየታቸውን በመለገስ የተባበሩኝ የሚኒሊክ፣ የከፍተኛ 12፣ የየካቲት 12፣ የእንጦጦ አጠቃላይ፣ የከፍተኛ ሰባትና የአዲስ ከተማ ሁለተኛ ደረጃ የ12ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መምህራን ባለውለታዎቼ ናቸው።

በትምህርት ላይ እያለሁ የዘወትር ድጋፋቸው ያልተለየኝ አባቴ አቶ ፀጋዬ ተገኝ፣ እህቴ መሠረት ፀጋዬና በጥናቱ ወቅት ያጋጠሙኝን ችግሮች በመጋራትና መፍትሔዎችን በመጠቆም የተባበሩኝ የድኅረ-ምረቃ ተማሪዎች ምስጋና ይገባቸዋል።

አጠቃሎ

የዚህ ጥናት ዐቢይ ዓላማ በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈፀሙ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶችን በስህተት ትንተና ዘዴ በመለየት መተንተንና ዋና ዋና የስህተት ምንጮችን ማብራራት ነበር።

ለጥናቱ ዓላማ በናሙናነት የተመረጡት አምስት ከፍተኛ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶችና 390 (በት/ቤቶቹ ዘጠነኛ ክፍል ከሚማሩ 1559 ተማሪዎች ውስጥ የተመረጡ) ተማሪዎች ነበሩ። የጥናቱን ዓላማ ለማሳካትና መረጃዎችን ለማጠናቀር ተማሪዎቹ ድርሰት የጻፉ ሲሆን ተጨማሪ መረጃዎችን ለማሰባሰብም ተማሪዎችና መምህራን መጠይቅ ሞልተዋል።

ድርሰቶችን በማረም የተገኙ መረጃዎችን በመለየትና በመተንተን የተገኘው ውጤት፣ በድርሰት ውስጥ ከተፈፀሙ የተለያዩ ስህተቶች ከፍተኛ የስህተት መጠንና ድግግሞሽ ያላቸው፣ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶች አምስት መሆናቸውንና የስተቶቹም አጠቃላይ ብዛት 9393 መሆኑን አመልክቷል። ከአጠቃላዩ የስህተት መጠን ውስጥ፣ 35 በመቶ (3276) የቋንቋ አጠቃቀም፣ 30 በመቶ (2776) የቋንቋ አወቃቀር፣ 27 በመቶ (2516) የሥርዓተነጥብ አጠቃቀም፣ 6 በመቶ (576) በዓይነት ለመለየት ያልተቻሉና 3 በመቶ (249) የጽንሰ-ሀሳብ የስህተት ዓይነት መፈፀሙን የጥናቱ ውጤት አሳይቷል።

ከስህተት ትንተናና ከመጠይቆች የተገኙ መረጃዎችን በማገናዘብ በተገኘው የጥናት ውጤት መሠረት ዋና ዋና ሊሆኑ የሚችሉ የስህተት ምንጮች፣ የጽሑፍ ቋንቋ አጠቃቀምና አወቃቀር ደንብን አለማወቅ፣ ጽሕፈትን አለመለማመድ፣ አሉታዊ የመማርና የማስተማር ዝንባሌና የተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ መሆናቸው ተገልጿል።

በጥናቱ አጠቃላይ ውጤት ላይ በመመርኮዝም፣ የክፍል ውስጥ የትምህርት ሂደትን፣ የሰዋሰው ትምህርት ይዘትን፣ የመምህራን ሥልጠናን፣ የማስተማሪያ ዘዴን፣ የሥርዓተ-ትምህርት ዝግጅትን፣ የመገናኛ ብዙሃንንና የአፍ መፍቻ ቋንቋን በሚመለከት የአጭርና የረጅም ጊዜ የመፍትሔ ሐሳቦች ቀርበዋል።

ማውጫ

ገጽ

ምስጋና — ሀ
አጠቃሎ (Abstract) — ለ

ምዕራፍ አንድ

1. መግቢያ
1.1 የጥናቱ ዳራ — 1
1.2 የጥናቱ ዓላማ — 4
1.3 የጥናቱ አስፈላጊነት — 5
1.4 የጥናቱ ወሰን — 6
1.5 በጥናቱ ወቅት ያጋጠሙ ችግሮች — 6
1.6 የቃላት ትርጉሜና የምልክቶች አጠቃቀም — 8
1.6.1 የቃላት ትርጉሜ — 8
1.6.2 የምልክቶች አጠቃቀም — 10

ምዕራፍ ሁለት

2. የተዛማጅ ጽሑፎች ቅኝት — 11
2.1 በድርሰት ስህተት ጥናት መስክ የተካሄዱ ምርምሮች — 11
2.2 የስህተት ምንጮች — 18
2.2.1 የአፍ መፍቻ ቋንቋ — 19
2.2.2 ውስጠ-ቋንቋ ተጽእኖ — 20
2.2.3 የማስተማሪያ መሣሪያዎችና የማስተማር ዘዴ ድክመት — 23
2.2.4 የሥነልቡናዊ ሁኔታዎች ተጽእኖ — 24
2.2.5 የአፍ መፍቻና የሁለተኛ ቋንቋን የስህተት ምንጮች በሚመለከት በጥናቶች ውስጥ የተሰነዘሩ ተመሳሳይና ልዩ አመለካከቶች — 25
2.3 የስሕተት ትንተና ዘዴ

ምዕራፍ ሦስት

3. የአጠናን ዘዴ ______ 34

3.1 የት/ቤቶችና የተማሪዎች የናሙና አመራረጥ ______ 34

3.1.1 የት/ቤቶች የናሙና አመራረጥ ______ 34

3.1.2 የተማሪዎች ናሙና አመራረጥ ______ 35

3.2 የመረጃ አሰባሰብ ዘዴ ______ 36

3.2.1 የድርሰት መልመጃ ______ 37

3.2.1.1 የድርሰት መልመጃ አዘገጃጀት ______ 38

3.2.1.2 ድርሰት የመጻፍ ሂደት ______ 38

3.2.2 መጠይቆች ______ 39

3.2.2.1 የተማሪዎች መጠይቅ ______ 40

3.2.2.2 የመምህራን መጠይቅ ______ 41

3.3 የመረጃ አሰባሰብና አተናተን ዘዴ ______ 42

3.3.1 የድርሰት እርማት ቅደም ተከተል ______ 43

3.3.2 የስህተት ዓይነት ምድቦች አከፋፈልና አተናተን ስልት ______ 45

3.3.3 የስህተት ምንጮች ትንበያ ______ 47

ምዕራፍ አራት

4. የጥናቱ ውጤትና ትንተና ______ 51

4.1 አጠቃላይ የስህተት ብዛትና የመልመጃ ዓይነት ______ 52

4.1.1 ዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድቦች ______ 53

4.1.2 የቋንቋ አጠቃቀም ______ 60

4.1.3 የቋንቋ አወቃቀር ______ 68

4.1.4 የሥርዓተነጥብ አጠቃቀም ______ 74

4.1.5 ለመለየት ያልተቻሉ (Miscellaneous) ______ 78

4.1.6 ጽንሰ-ሀሳብ (Concept) ______ 79

4.2 የስህተት ምንጭ መላ-ምቶች ____ 84

4.2.1 የጽሑፍ ቋንቋ አጠቃቀምና አወቃቀርን ደንብ አለማወቅ ____ 84

4.2.2 ጽሕፈትን አለመለማመድ ____ 92

4.2.3 የመማርና የማስተማር ፍሰ ኑት አሉታዊ ዝንባሌ ____ 101

4.2.4 የተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ ____ 106

4.2.5 የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልዩነት ፈተና ውጤት ____ 115

ምዕራፍ አምስት

5. መደምደሚያና የመፍትሔ-ሐሳቦች ____ 119

5.1 መደምደሚያ ____ 119

5.2 የመፍትሔ-ሐሳቦች ____ 126

- አምደ-ቃላት ____ 131
- ዋቢ-መጻሕፍት ____ 132
- አባሪዎች ____ 139

<u>መግለጫ (ግራፍ)</u>

መግለጫ (ግራፍ)1 - ዐበይት የስህተት ዓይነቶች አማካይ
ድግግሞሽ በክፍልና በቤት ሥራ ድርሰቶች ____ ____ 58

መግለጫ (ግራፍ) 2 - ዐበይት የስህተት ዓይነቶች አማካይ
ድግግሞሽ ከአፍ መፍቻ ቋንቋ አንጻር ____ ____ 118

ሠንጠረዥ | የሠንጠረዦች ዝርዝር | ገጽ

1. የናሙና ት/ቤቶች፣ የመማሪያ ምድቦች የተማሪዎች ብዛትና የናሙና መጠን — 36
2. የክፍልና የቤት ሥራ መልመጃ ድርሰቶች — 39
3. የመምህራንና የተማሪዎች መጠይቅ ሥርጭት — 42
4. አፍ መፍቻቸው አማርኛ በሆነና ባልሆነ ተማሪዎች የተጻፉ ድርሰቶች — 44
5. አጠቃላይ፣ የስህተት ብዛት፣ የስህተት መቶኛ፣ ድግግሞሽና የመልመጃ ዓይነት — 53
6. በዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድቦች ውስጥ የተቆጠሩ ስህተቶች ብዛት፣ መቶኛና ድግግሞሽ፣ በመልመጃ ዓይነትና በስህተት ድግግሞሽ ቅደም ተከተል ደረጃ — 55
7. የዐቢይ የንዑስ የስህተት ዓይነት ምድቦች የስህተት ብዛት፣ መቶኛ፣ አማካይና የስህተት ድግግሞሽ በመልመጃ ዓይነት — 59
8. የክፍልና የቤት ሥራ ልምምድን በሚመለከት ከመምህራን መጠይቅ የተገኘ መረጃ — 95
9. የጽሕፈት ልምምድን በሚመለከት ከተማሪዎች መጠይቅ የተገኘ መረጃ — 97
10. አብዛኛውን ጊዜ ለክፍል (ለቤት) ሥራ መልመጃ የሚቀርቡ (የሚሰጡ) የመልመጃ ዓይነቶች — 99
11. የመማር ፍላጐትን በሚመለከት ከመምህራን መጠይቅ የተገኘ መረጃ — 102
12. የመማር ፍላጐትን በሚመለከት ከተማሪዎች መጠይቅ የተገኙ መረጃዎች — 103
13. ዐቢይ የስህተት ዓይነቶች አማካይ የስህተት ድግግሞሽ ከአፍ መፍቻ ቋንቋ አንጻር — 117

የአባሪዎች ዝርዝር

አባሪ		ገጽ
I	ለመምህራን የቀረበ መጠይቅ	139-150
II	ለተማሪዎች የቀረበ መጠይቅ	151-160
III	-ሀ የድርሰት መጻፊያና መመሪያዎችና ርዕሶች	161-162
	-ለ የካይ ስኴር ፈተና	163-165
IV	በናሙና የቀረቡ ድርሰቶች	166-172
V	አበይትየስህተት ዓይነቶች ናሙና	173
V-ሀ	የቋንቋ አጠቃቀም	173-181
V-ለ	የቋንቋ አወቃቀር	182-186
V-ሐ	የሥርዓተነጥብ አጠቃቀም	187
V-መ	ለመለየት ያልተቻሉ ስህተቶች	188-189
V-ሠ	የጽንሰ-ሀሳብ (Conceptual Errors) ስህተቶች	190-193

ምዕራፍ አንድ

መግቢያ

1.1 የጥናቱ ዳራ

በአገራችን ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች አማርኛን በማዕከላዊ ደረጃ በተዘጋጀ ሥርዓተ ትምህርት በመመራት ማስተማር የተጀመረው የመጀመሪያው የአማርኛ ቋንቋ ሥርዓተ ትምህርት ከተዘጋጀበት ከ1944 ዓ.ም.* ጀምሮ እንደሆነ መረጃዎች ይጠቁማሉ። (ከበደ ደስታ፣ አሰፋ ገብረማርያምና ከሣ ገብረጊዮርጊስ፣ 1959 ዓ.ም.፣39)።

ቋንቋን የማስተማር መሠረታዊ ዓላማ አራቱን የቋንቋ ክሂሎች - ማዳመጥ፣ መናገር፣ ማንበብና መጻፍ - ማዳበር ሲሆን ቋንቋን የመማር አጠቃላይ ግብም በአራቱ የቋንቋ ክሂሎች የተግባቦት ችሎታ ብቃት (communicative competence) ላይ መድረስ ነው (ዊደውሰን፣ 1978፣67)። የሁለተኛ ደረጃ የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ዓላማና ግብም በአጠቃላዩ መሠረታዊ ቋንቋን የማስተማርና የመማር ዓላማና ግብ ላይ የተመሠረተ መሆኑ ከ9-12 ላሉት ክፍሎች በተዘጋጁት መርሐ-ትምህርቶች ውስጥ ከቀረቡ ዝርዝር ዓላማዎች ተመልክቷል። ለምሳሌ በ1984 ዓ.ም. በቀረበው የ9ኛ ክፍል መርሐ-ትምህርት ውስጥ እንደቀረበው የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ዓላማ የተማሪውን

- የማዳመጥና የመናገር ክሂል
- የማንበብ ክሂል
- የመጻፍ ክሂል
- የሥነ-ልሣን እውቀት
- የሥነ-ጽሑፍ እውቀት ለማዳበር መታቀዱ የትምህርቱ ዓላማ ከላይ በተገለጸው አጠቃላይ ዓላማ ላይ የተመሠረተ መሆኑን ለመረዳት ያስችላል።

----

* ዓ.ም. የሚል ምኅፃረ-ቃል ካልተከተላቸው በስተቀር፣ በዚህ ጥናት ውስጥ የተገለጹት የመዘን አቆጣጠሮች በሙሉ የኢሮፓውያንን የዘመን አቆጣጠር ያመለክታሉ።

የትምህርቱ ዓላማና ግብ መሠረታዊውን የቋንቋ ትምህርት ዓላማና ግብ መሠረት ያደረገ መሆኑ በየጊዜው ቢገለጽም የትምህርቱን ዓላማ አዘገጃጀት፣ የማስተማሪያ መጽሐፍቱንና የትምህርቱን ግብ በሚመለከት የተለያዩ ችግሮች መኖራቸውን በየጊዜው በኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ሥነጽሑፍ ትምህርት ክፍል ለድግሪ ማሟያ የቀረቡ ጥናቶች፣ በአገር አቀፍ ደረጃ በተካሄዱ ሲሚናሮችና ሲምፖዚየሞች ምሁራን ያቀረቡዋቸው ጥናታዊ ጽሑፎችና የመምህራን የግምገማ አስተያየቶች ይጠቁማሉ።

የሥርዓተ ትምህርቱን ዓላማ በሚመለከት በቀረቡ ጥናቶች የሥርዓተ ትምህርቱ ዓላማ አቀራረብ የተማሪዎችን ፍላጐት፣ ችሎታና ልምድ ከግንዛቤ የማያስገባ መሆኑ፣ የአጠቃላዩ ዓላማ አቀራረብም ሆነ በየክፍል ደረጃው የቀረቡ ዝርዝር ዓላማዎች አቀራረብ፣ ግልጽነት የሌለው፣ ምን ለማስተማር እንደታቀደ በትክክል የማያመለክት፣ ተደጋጋሚና መነሻና መድረሻውም የማይታወቅ መሆኑ ተገልጿል። በተጨማሪም ሥርዓተ ትምህርቱ የተማሪዎችን ፍላጐት፣ ልምድና የችሎታ ደረጃ መሠረት አድርጐ መዘጋጀት እንደሚኖርበት የሚመለከቱ መረጃዎች የተጠቆሙ ሲሆን የመፍትሔ ሐሳቦችም ቀርበዋል (ከበደ ደስታና ሌሎች፣ (1959 ዓ.ም.)፣ አምሳሉ አክሊሉና ሐብተማርያም ማርቆስ፣ (1959 ዓ.ም.)፣ ጌልሳትና ነጋሽ፣ (1982 ዓ.ም.)፣ ተስፋዬ ሸዋዬ፣ (1982 ዓ.ም.)።

የማስተማሪያ መጻሕፍት ይዘቶችን አመራረጥና አደረጃጀት የገመገሙ ምሁራንም የምንባብ ይዘቶች አመራረጥና አደረጃጀት፣ የመልመጃዎች አወቃቀር፣ ወዘተ. ከተማሪው ፍላጐት፣ ልምድና እድሜ ጋር ባለመገናዘቡ የትምህርቱ ሂደት አሰልቺ፣ ተደጋጋሚና ንድፈ ሀሳባዊ መሆኑን ገልፀዋል። ከዚህም በላይ የመማሪያ መጻሕፍቱ የቋንቋ ክሂሎችን ለማዳበር የማያስችሉና ተጨባጭነት የሌላቸው መሆናቸውን የሚጠቁሙ መረጃዎችና የመጽሐፍቱ አቀራረብ በተማሪዎች ልምድ፣ ፍላጐትና ችሎታ ላይ ተመሥርቶ መዘጋጀት እንዳለበት የሚያመለክቱ የመፍትሔ ሐሳቦችን ሰንዝረዋል (ገነት በጋሻ (1973 ዓ.ም.)፣ ይልማ ከበደና አሸቱ ከበደ፣ (1982 ዓ.ም.)፣ ነጋሽና ጌልሳት፣ (1982 ዓ.ም.)።

የትምህቱን ግብ በሚመለከት በተካሄዱ ጥናቶችም የትምህርቱ ዓላማ የታቀደውን የአስተሳሰብና የአሠራር ለውጥ እንዳላስገኘ ተጠቁሟል። በተማሪዎች

ድርሰት ውስጥ የሚፈጸሙ ስህተቶችንና የተማሪዎችን ድርሰት የመጻፍ ችሎታ የነመነመ የድግሪ ማሟያ ጥናቶችም የሁለተኛ ደረጃ ተማሪዎች በሚጽፉት ድርሰት ውስጥ ለቁጥር አዳጋች የሆኑ የቋንቋ አጠቃቀምና የአገባብ ስህተቶችን የሚፈጽሙ መሆናቸውንና የቋንቋ ችሎታ ደረጃቸውም እያሽቆለቆለ መሆኑን ጠቁመዋል (ነጋሽ፣ (1962 ዓ.ም.)፣ ታደሰ፣ (1979 ዓ.ም.)።

የቋንቋ ትምህርት ምሁራን ከላይ የተጠቆሙትን ዓይነት የቋንቋ ትምህርት ችግሮች ለመቆጣጠር ወይም ለማስወገድ ከሚከተሏቸው የጥናት ዘዴዎች ውስጥ አንዱ የድርሰት ስህተት ትንተና ጥናት ነው። የጥናት መስኩ ጠበብት እንደሚገልጹት በቋንቋ ትምህርት ሂደት የሚፈጸም ስህተት በአንድ በተወሰነ ወቅት ተማሪው የደረሰበትን የቋንቋ ችሎታ ደረጃ የሚያመለክት ማረጋገጫ በመሆኑ፣ በጽሁፈት ወቅት የሚፈፀሙ ስህተቶችን መተንተን ከታቀደው የትምህርት ግብ አንጻር ተማሪው ምን ያህል የመማር እድገት እንዳሳየ፣ ምን መማር እንደሚፈልግ ለመለየትና በትምህርቱ ሂደት ያጋጠሙትን ችግሮች ለመገንዘብ የሚያግዙ መረጃዎችን ያስገኛል፣ በተጨማሪም በጥናቱ ከሚደረስባቸው ማረጋገጫዎች በመነሳት ከተማሪዎች ፍላጐት፣ ችሎታና ልምድ ጋር የተገናዘበ የትምህርት አቅድና የማስተማሪያ መሣሪያ በማዘጋጀት ድርሰት በመጻፍ ሂደት የሚያጋጥሙ ችግሮችን ለመቆጣጠር ይቻላል። ይህንንም ኮርደር፣ (1967)፣ ሪቻርድስ፣ (1971)፣ በሐትያ፣ (1974)፣ ሎት፣ (1983)፣ በጥናቶቻቸው አመልክተዋል።

ከዚህ አንጻር በአገራችን በየትኛውም ደረጃ የሚገኙ የአማርኛ ተማሪዎችን ድርሰት በስህተት ትንተና ጥናት ዘዴ በመመርመር መፍትሔ ለመሻት የተደረገ ሙከራ እስከሁን አላጋጠመም። በጥናት የተጠቆሙ ችግሮችን ለማስወገድ ይቻላል በሚል እምነት እስከዛሬ የተደረገው ጥረትም የሥርዓተ ትምህርቱን ዓላማ አቀራረብና የማስተማሪያ መሣሪያዎችን በማሻሻል ላይ የተወሰነ ነው። ይህንንም ሥርዓተ ትምህርቱን ለማሻሻል፣ በ1948፣ በ1960-61፣ በ1956፣ በ1968ና በ1972 ከተደረጉ ጥረቶች፣ እንዲሁም የመማሪያ መጽሐፉን በቅርቡ (በ1984) ለመለወጥ ከተደረገው ጥረት ለመረዳት ይቻላል።

ሥርዓተ ትምህርቱን ለማሻሻልም ሆነ መጽሐፉን ለመለወጥ የተደረገው ጥረት በአብዛኛው በቋንቋ ትምህርት ንድፈ ሃሳቦች፣ በተለይ-የሁለተኛና የውጭ ቋንቋ-ትምህርት ላይ የተመሠረተ በመሆኑ እንደታሰበው ችግሮችን ለመቆጣጠር አልተቻለም። እንዲያውም ችግሮቹ ተባብሰው ተማሪዎች ሀሳባቸውን በጽሑፍ

ለመግለጽ የተሟሉ ዓረፍተነገር መመስረት ከማይችሉበት ደረጃ እንደሚገኙ በጥናቶቹ ውስጥ ተጠቁሟል። ታደሰ (1979፣ 38-40።)

በመሆኑም የተማሪዎችን ተጨባጭ ችግሮች ለመለየት፣ የችግሮቹን ምንጮች ለማመልከትና በውጤቱም ለመምህራንና ለሥርዓተ ትምህርት ሙያተኞች የሚያግዙ መረጃዎችን ለመጠቆም የተማሪዎችን የድርሰት ስህተት፣ በስህተት ትንተና ዘዴ ማጥናት በየጊዜው ተደጋግመው የተጠቆሙ ችግሮችን ለመመርመርና ችግሮቹን ለመቆጣጠር የሚረዱ ተጨባጭ ፍንጮችን ሊያመለክት እንደሚችል ይታመናል።

ከዚህ በተጨማሪ የጥናቱ አቅራቢ ከዚህ ጥናት በፊት በከፍተኛ 12 አጠቃላይ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤት ከሚማሩ የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ውስጥ የናሙና ተማሪዎችን መርጦ ድርሰት በማጻፍ፣ ተማሪዎችንና መምህራንን መጠይቅ በማስሞላት፣ ባካሄደው የመነሻ ጥናት የተገኘው መረጃ፣ ተማሪዎች የተለያዩ የድርሰት ጽሕፈት ችግሮች እንደሚያጋጥሙአቸውና ለችግሮቹም ምንጭ ሊሆኑ የሚችሉ የተለያዩ ሁኔታዎች መኖራቸውን መጠቆሙ ለዚህ ጥናት መካሄድ መነሻ ሆኗል።

1.2 የጥናቱ ዓላማ

የዚህ ጥናት ዓላማ በመንግሥት ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች በሚማሩ የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈጸሙ ስህተቶችን በስህተት ትንተና ዘዴ አጥንቶ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶችን መለየትና ለስህተቶቹ መፈጸም በዋነኛነት ሊተከርባቸው የሚገቡ ምንጮችን ማብራራት ነው።

በዚህ አጠቃላይ ዓላማ ላይ በመመርኮዝም ጥናቱ የሚከተሉትን መሠረታዊ የጥናት ጥያቄዎች ለመመለስ ይሞክራል።

1. በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈጸሙ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶች ምን ምን ናቸው?
   - የስህተት ዓይነቶቹ መጠን ምን ያህል ነው?
   - የስህተት ዓይነቶቹ ድግግሞሽ ምን ያህል ነው?
   - ከፍተኛ ድግግሞሽ ያላቸው የስህተት ዓይነቶች የትኞቹ ናቸው?

2. በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ ለሚፈጸሙ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶች በዋነኛነት ሊታሰቡ የሚችሉ የስህተት ምንጮች ምን ምን ሊሆኑ ይችላሉ?

እነዚህን መሠረታዊ የጥናት ጥያቄዎች በመመለስ፣ ከሚገኘው ውጤት በመነሳትም በተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈጸሙ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶችን ለመቆጣጠር የሚያገዙ የመፍትሔ ሃሳቦችን ለመጠቆም ይሞከራል።

1.3 የጥናቱ አስፈላጊነት (Significence of the Study)

ይህ ጥናት በሚከተሉት ምክንያቶች አስፈላጊ ይሆናል፡-

- በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚታዩትን ዋነኛ የመማር ችግሮች (ስህተቶች) ዓይነት፣ መጠንና የችግሮቹን ምንጮች ለመገንዘብ የሚያስችሉ ጠቃሚ ማረጋገጫዎችን ለማመልከት ስለሚቻል፣

- በጽሕፈት ትምህርት ሂደት (በዘጠነኛ ክፍል በተለይና በሁለተኛ ደረጃ በጠቃላይ) ያሉትን ችግሮች ለመገምገም የሚረዱ ፍንጮችን ስለሚያስገኝ፣

- የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች የደረሱበትን የጽሑፍ ችሎታ ደረጃ ለመገመት፣ ወደፊት ምን መማር እንደሚኖርባቸው ለመተንበይና ከታቀደው የጽሕፈት ትምህርት ዓላማና ግብ አንጻር ምን ያህል የመማር እድገት እንዳሳዩ ወይም ወደኋላ እንደቀሩ ለመገንዘብ የሚረዱ ፍንጮችን ሊጠቁም ስለሚችል፣

- ለመምህራንና ለሥርዓተ ትምህርት አዘጋጆች ጠቃሚ የሆኑ መረጃዎችን ስለሚጠቁም፣

- ወደፊት፣ በተመሳሳይ የትምህርት ደረጃና የጥናት አካባቢ ወይም በተለያዩ የትምህርት ደረጃዎችና የጥናት አካባቢዎች ተመሳሳይ ጥናት ማካሄድ ለሚፈልጉ ባለሙያዎች በመነሻነት ሊጠቅም ስለሚችል፣

- እንዲሁም በጥናቱ ዓላማ ውስጥ የተነሱትን መሠረታዊ ጥያቄዎች ለመመለስ ስለሚረዳ ጥናቱ አስፈላጊ ይሆናል።

ADDIS ABABA UNIVERSITY ILS LIBRARY

1.4 <u>የጥናቱ ወሰን</u> (Delimitations)

ይህ ጥናት በአዲስ አበባ ከተማ ውስጥ ከሚገኙ የመንግሥት ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች፣ በናሙናነት በተመረጡ አምስት ት/ቤቶች ውስጥ፣ ከሚማሩ የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ውስጥ በተጠኚነት የተመረጡ ተማሪዎች የጻፉዋቸውን ድርሰቶች በመተንተን ላይ ያተኩራል።

ጥናቱ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶችን በማመልከትና የስህተት ምንጭ መላ-ምቶችን በመተንተን ላይ የሚያተኩር በመሆኑ በድርሰት ውስጥ ያሉትን ስህተቶች በሙሉ አይመለከትም። ከሁሉም በላይ ጥናቱ የድርሰት አጻጻፍ ቅርጽ ስህተቶችን አይመለከትም። በዓረፍተነገር ውስጥ ከሚፈጸሙ ስህተቶች ውስጥ ከፍተኛ የተደጋጋሚነት መጠን ያላቸውን ስህተቶች በመተንተንና ዋነኛ ናቸው ተብለው የሚገመቱ የስህተት ምንጮችን በማብራራት ላይ ይወሰናል።

1.5 <u>በጥናቱ ወቅት ያጋጠሙ ችግሮች</u> (Limitations)

ሀ. ይህ ጥናት ሲጀመር መረጃዎችን ለማሰባሰብ የታቀደው በአዲስ አበባ ከተማ ከሚገኙ የመንግሥት ትምህርት ቤቶች 25 በመቶ የሚሆኑትን በመምረጥ፣ በት/ቤቶቹ ከሚገኙ የዘጠነኛ ክፍል መማሪያ ምድቦችና በየምድቦቹ ከሚገኙ ተማሪዎች ውስጥ እንዲሁ 25 በመቶዎቹን በመምረጥ ነበር።

በዕቅዱ መሠረትም አምስት የናሙና ት/ቤቶች፣ 23 የመማሪያ ምድቦችና 390 ተማሪዎች በናሙናነት ተመረጡ። ተጠኚዎች ከተመረጡ በኋላ በክፍልና በቤት ሥራ መልመጃ ድርሰት እንዲጽፉና መጠይቆችን እንዲሞሉ ተደረገ። በዚህ መሠረት ወደ 780 የሚሆኑ ድርሰቶችና 390 መጠይቆች ተሰብስበው ነበር። ይሁንና የድርሰቱ እርማት ሲጀመር ቀድሞ ከተገመተው በላይ እስቸጋሪ ባህርይ ያላቸው ስህተቶች በመገኘታቸውና የስህተቶቹም ባህርይ የተወሳሰበ በመሆኑ እያንዳንዱን ድርሰት እርሞ፣ ስህተቶችን በምድብ ከፍሎ በጥናቱ ዓላማ

መሠረት መረጃዎችን ማሰባሰቡና መተንተኑ ፈታኝ ችግር ሆኗ። ይህንኑ ችግር የሌሎች መያተኞችን እገዛ በመጠየቅ ለማቃለል ተሞክሮ ነበር። ይሁንና ይህም እንደታሰበው ሊሳካ ባለመቻሉ የናሙናውን ቁጥር መቀነስ በመጠኑም ቢሆን ያጋጠመውን ሁኔታ ለመቀየር ያስችል ይሆናል በሚል እምነት የሚታረሙ ድርሰቶችንና የመጠይቆችን መጠን በግማሽ በመቀነስ ችግሩን ለመወጣት ተሞክሯል። በዚህም ምክንያት የስህተት መረጃዎች የተሰባሰቡት በምዕራፍ 3 የአጠናን ዘዴ ውስጥ እንደተገለጸው ከ25 በመቶ ተጠኚዎች ድርሰቶች ሳይሆን ከእነዚህ ውስጥ በጥናቱ የናሙና አወሳሰድ ዘዴ ከተመረጡ 12.5 በመቶ ድርሰቶችና መጠይቆች ነው። (ዝርዝሩን በምዕራፍ 3 ውስጥ ይመልከቱ)

ለ. የአፍ መፍቻ ቋንቋ ተማሪዎችን የድርሰት ስህተት በሚመለከት የተካሄዱ ጥናቶችን ለማግኘት አለመቻል በጥናቱ ወቅት ያጋጠመ ሁለተኛ ችግር ነበር። የስህተት ትንተና ጥናት ዘዴ የሁለተኛና የውጭ ቋንቋ ተማሪዎችን የመማር ችግሮች ለማቃለል የተተለመ ዘዴ በመሆኑ አብዛኛዎቹ ጥናቶች ሁለተኛና የውጭ ቋንቋን በመማር ሂደት የሚፈጸሙ ስህተቶችንና የስህተት ምንጮችን የሚመረምሩ ናቸው። በዚህም ምክንያት 90 በመቶ የሚሆኑትን የድርሰት ስህተቶች ምንጭ ለመመርመር የሚያግዝ የመነሻ ሃሳብ ለማግኘትና የዚህን ጥናት ውጤት ከሌሎች የጥናት ውጤቶች ጋር ለማነጻጸር የሚረዳ ተዛማጅ ጥናት ማግኘት አልተቻለም።

በአንደኛ ደረጃ ትምህርት (ከአንደኛ እስከ ሦስተኛ ክፍል ባሉት ደረጃዎች) እንግሊዝኛን በአፍ መፍቻነት የሚማሩ ተማሪዎችን የስህተት ምንጮች የመረመሩ መጠነኛ የስህተት ጥናቶች የተገኙ ቢሆንም ጥናቶቹ በሙሉ የሆሄ ስህተት ምንጮችን የሚመለከቱ በመሆናቸው ለዚህ ጥናት ዓላማ ደጋፊ ሊሆኑ አልቻሉም። ከነዚህ ጥናቶች ውስጥ ለምሳሌ ውድ፣ (1982)ና ሉትዝ፣ (1986) ያካሄዱዋቸው ይገኛሉ።

ይህንን ችግር ለመወጣት በሁለተኛ ቋንቋ ትምህርት ሂደት በተካሄዱ ጥናቶች ውስጥ ከተሰነዘሩ የስህተት ምንጭ መላ-ምቶች ለጥናቱ ዓላማ

ደጋሚ ሊሆኑ የሚችሉትን፣ በተማሪዎች ዳራ ጋር በማገናዘብ ለመምረጥ ተሞክሯል። በዚህ ስልት ከስህተት ትንተናና ከመጠይቆች የተገኙ መረጃዎችን መሠረት በማድረግ የጋራ የሆኑ የስህተት ምንጭ መላ-ምቶችን በማብራራት ችግሩን ለመወጣት ጥረት የተደረገ ቢሆንም ተዛማጅ ጥናቶችን ማግኘት ቢቻል አሁን የተደረሰበትን የጥናት ውጤት በይበልጥ ማጠናከር እንደሚቻል ይታመናል።

1.6 የቃላት ትርጓሜና የምልክቶች አጠቃቀም

1.6.1 የቃላት ትርጓሜ

- ስህተት (Error)፣

  በዚህ ጥናት ውስጥ ስህተት የሚለው ቃል በተጠኚነት የተመረጡ ተማሪዎች በጻፏቸው ድርሰቶች ውስጥ የተፈጸሙ የቋንቋ አጠቃቀም፣ የቋንቋ አወቃቀር፣ የሥርዓተ-ነጥብ፣ የተሳሳተ ፍቺና የጸነሰ ሀሳብ እንዲሁም በስህተት ዓይነትነት ሊመደቡ ያልተቻሉ የዓረፍተነገር ጉድለቶችን የሚገልጽ ነው።

- መሠረታዊ ስህተት (Global-Universal-Error)፣

  በዱለይ፣ በርትና ክራሽን (1982፣190) ትርጓሜ መሠረት መሠረታዊ ስህተት የአንድን ዓረፍተነገር አጠቃላይ ቅንብር በማፋለስ በዓረፍተነገሩ የተገለጸውን ወይም ሊገለጽ የተፈለገውን ሀሳብ በማዛባት መልዕክትን በትክክል ከመተላለፍ የሚገታ ከቋንቋ መዋቅራዊ ደንብ ወይም አገባብ ሥርዓት ውጭ የሆነ አጠቃቀም ነው።

  በዚህ ጥናት ውስጥ መሠረታዊ ስህተት የሚለው ሐረግ ከላይ ከተገለጸው ትርጓሜ በተጨማሪ የሀሳብ መፋለስ ወይም የፍቺና የትርጓሜ መዛባት የሚያስከትሉ ስህተቶችንም ያመለክታል።

- ውሱን ስህተት (Local Error)፣

  በአንድ ዓረፍተነገር ውስጥ ከሚገኙ መዋቅራዊ ክፍሎች በአንዱ ላይ የሚፈጸም ስህተት ሲሆን የስህተቱ ተጽእኖ በተፈጸመበት የመዋቅር ክፍል ላይ የሚወሰን በመሆኑ የዓረፍተነገሩን አጠቃላይ ሀሳብ ወይም ቅንብር አያፋልስም (ዱለይና ሌሎች፣ 1982፣ 141)።

- <u>የቋንቋ አጠቃቀም፡</u>

በዚህ ጥናት የቋንቋ አጠቃቀም የሚለው ሐረግ በጽሑፍ ቋንቋና በንግግር ቋንቋ መሐከል ያለውን ልዩነት ለማመልከት የዋለ ሲሆን የሚገልፀውም በጽሑፍ (መደበኛ ኢ-ልበለድ ድርሰት) ወቅት ሀሳብን ለመግለጽ የዋሉ ቃላትንና ሐረጋትን አጠቃቀም፣ የአገባብንና የአደራደርን ቅደም ተከተል ነው።

- <u>የቋንቋ አጠቃቀም ስህተት፤</u>

የቋንቋ አጠቃቀም ስህተት በድርሰት ውስጥ በቃላት አውደ-ንባቢዊ አገባብ፣ በቃላት አመራረጥ፣ በቃላት አመሠራረት፣ በቃላት ፍች፣ በቃላት አደራደር ቅደም ተከተል) መፋለስ ምክንያት የተፈጸሙ ስህተቶችን አጠቃሎ የሚገልጽ አቢይ የስህተት ዓይነት ነው።

- <u>የቋንቋ አወቃቀር፤</u>

በዓረፍተነገር አመሠራረት ቅደም ተከተል መፋለስ፣ በዓረፍተነገር ስምምነትና በአጣማሪዎች አጠቃቀም የተፈጸሙ ስህተቶችን አጠቃሎ የሚገልጽ ሐረግ ነው።

- <u>ጽንሰ-ሀሳብ፤</u>

በዚህ ጥናት ጽንሰ-ሀሳብ የሚለው ሐረግ ተማሪዎች ስለ ቃላት ፍች፣ ስለአባባሎች፣ ስለተለያዩ ጉዳዮችና ሁኔታዎች፣ ስለአማርኛ ቋንቋ የጽሕፈት ደንብና የአጻጻፍ ስልት በአእምሮአቸው የቀረጹትን ግንዛቤ ያመለክታል።

- <u>የተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ፤</u>

የተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ በተለያዩ ግላዊ፣ ማህበራዊ፣ አካባቢያዊ፣ ወዘተ. ሁኔታዎች ሳቢያ ተማሪዎች ያዳበሩትን የተሳሳተ የቃላት ፍች የጽንሰ-ሀሳብና የአጻጻፍ ስልት የሚገልጽ ሐረግ ነው።

1.6.2 የምልክቶቹ አጠቃቀም

________ አግድም መስመር ከሥሩ የተሰመረበት ቃል፣ ሐረግ ወይም ዓረፍተነገር ስህተት ያለበት መሆኑን ያመለክታል።

* የኮከብ ምልክት የተደረገበት አረፍተነገር ስህተት መሆኑን ያመለክታል።

○ ምልክቱ ያለበት ቦታ ላይ ቃል፣ ቃላት፣ ወይም ሐረግ የጐደለ መሆኑን ያመለክታል።

- - - - ከአረፍተነገሩ ውስጥ የቀረ ወይም የተተወ ነገር መኖሩን የሚገልጽ ነው። ምልክቱ በድርሰት ውስጥ ከተደረገ የተተወ አረፍተነገር ወይም ሀሳብ መኖሩን ይገልጻል።

( ) በቅንፍ ውስጥ ያለው ቃል ወይም ሐረግ በስህተትነት የተመለከተው ቃል ወይም ሐረግ ትክክለኛ አጠቃቀም መሆኑን ያመለክታል።

ምዕራፍ ሁለት

የተዛማጅ ጽሁፎች ቅኝት

በዚህ ምዕራፍ ትኩረት የሚደረገው በድርሰት ስህተት ጥናት መስክ በተካሄደ ቀደምት ሥራዎች ላይ ነው። ቀደም ብሎ እንደተገለጸው የአፍ መፍቻ ቋንቋ ተማሪዎችን የድርሰት ስህተት በስህተት ትንተና ጥናት ዘዴ የመረመሩ ጥናቶችን ለማግኘት ባለመቻሉ በቅኝቱ የሚቀርቡት በሁለተኛና በውጭ ቋንቋ ትምህርት መስክ የተካሄዱ ምርምሮች ናቸው። በመስኩ ከተካሄዱ በርካታ ምርምሮች ውስጥ ከዚህ ጥናት ዓላማና ከተማሪዎች ደራ ጋር ግንኙነት ያላቸውንና ለጥናቱ መሠረት ሊሆኑ የሚችሉትን ለመምረጥ ተሞክሯል።

ምዕራፉ በሦስት ንዑሳን ክፍሎች የተከፈለ ነው። በመጀመሪያው የምዕራፉ ክፍል በድርሰት ስህተት ጥናት መስክ የተካሄዱ አጠቃላይ ሥራዎችን፣ በሁለተኛው ክፍል ከተለያዩ ንድፈ ሃሳቦች አንፃር የተሰነዘሩ የስህተት ምንጮችንና በሦስተኛው ክፍል ደግሞ በስህተት ትንተና ጥናት መስክ ያሉትን የአተናተን ዘዴዎችና ስልቶች ቅኝት ለማቅረብ ተሞክሯል።

2.1 በድርሰት ስህተት ጥናት መስክ የተካሄዱ ምርምሮች

በተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈጸሙ ስህተቶችን ማጥናት በቋንቋ ትምህርት ምርምር መስክ የተለመደና ብዙ የተሠራበት ነው። የጥናቱ ዓላማ ስህተቶችን በመለየትና በቋንቋ ትምህርት ሂደት የሚያጋጥሙ ቋንቋን የመማር ችግሮች ለመቆጣጠር ወይም ለማስወገድ የሚያስችሉ ስልቶችን በማመልከት መካከል በመጠኑም ቢሆን የጠበቀ ግንኙነት አለ በሚል እምነት ላይ የተመሠረተ ነው። የጥናቱም ግብ ከጥናቱ በሚገኙ መረጃዎች ላይ በመመርኮዝ፣ ቋንቋን የመማር ችግሮችን ለማስወገድ የሚያስችሉ ዘዴዎችን በመትለም፣ የቋንቋ ትምህርት ዓላማን ማሳካት ነው (ካንድለር፣ 1979፣266)።

በርካታ የቋንቋ ምሁራን ከላይ የተዘረዘረውን የጥናት ዓላማና ግብ መሠረት ያደረጉ እያሌ ጥናቶች መካሄዳቸውን፣ በጥናቶቹ ከተደረሰባቸው ውጤቶችና በጥናቶቹ ከቀረቡ መሳ-ምቶች በመነሳትም ለቋንቋ ትምህርት መስክ እድገት አስተዋጽኦ ያደረጉ አዳዲስ ንድፈ-ሀሳቦችን ለመከተል መቻሉን ገልጸዋል። ጆንሰን

(1975)፣ ጋድሴይ (1980)፣ ኖሬሽ (1993)፣ ከቢያዜና (1992)፣ ይህንን ሀሳብ ከሰነዘሩ ምሁራን ጥቂቶቹ ናቸው።

ከድርሰት ስህተት ጥናት ለቋንቋ ትምህርት መስክ ዕድገት ጠቃሚ የሆኑ ውጤቶች የተገኙ ቢሆንም፣ በመስኩ የተካሄዱ ምርምሮችን የቃኙ ምሁራን፣ የድርሰት ስህተቶችንና የስህተት ጥናትን በሚመለከት የቋንቋ ትምህርት ተመራማሪዎች ያሏቸው አተያይ በከፍተኛ ደረጃ እንደሚለያይ ይገልጻሉ። ከነዚህ ምሁራን ውስጥ አንዱ የሆኑት ኮርደር (1967፣19-20) የቋንቋ ተማሪዎችን ስህተትና የስህተት ጥናት ፋይዳን በሚመለከት በቋንቋ ትምህርት መስክ ሁለት መራሒ አተያዮች መኖራቸውን ይገልጻሉ። ኮርደር እንዳብራሩት የመጀመሪያው መራሒ-አተያይ ፍልስፍና "ፍጹም የሆነ የማስተማር ዘዴን መከተል ብንችል መጀመሪያውኑ ስህተት አይፈፀምም። ስለዚህ የስህተት መፈፀም፣ የምንከተለውን የማስተማር ዘዴ ብቃት ማነስ ያመለክታል" የሚል ነው። በመራሒ-አተያዩ ወገንበሚመደቡ ምሁራን አመለካከት መሠረት ፍጹም በሆነ የማስተማር ዘዴ ስህተት እንዳይፈጸም ማድረግ ስለሚቻል የምሁራን የምርምር እውቀት መዋል ያለበት በማስተማር ጥበብ ጥናት ላይ ነው።

ኮርደር እንደገለጹት በመራሒ-አተያዩ ውስጥ የሚመደቡ ምሁራን "ቋንቋ ልምድ ነው" በሚለው ባህርያዊ መላ-ምት ላይ የተመሠረተውን የንጽጽራዊ ትንተና ንድፈ-ሀሳብ የሚከተሉ በመሆናቸው ለፍልስፍናቸው በማረጋገጫነት የሚያቀርቡት በአፍ መፍቻነት በዳበረ ቋንቋና አዲስ በሚለመደው ቋንቋ መካከል ያሉትን መዋቅራዊ ልዩነቶች ነው። በምሁራኑ እምነት መሠረት ስህተት የሚፈጸመው በአፍ መፍቻ ቋንቋ የዳበረ ልምድ አዲስ ቋንቋን በመልመድ ሂደት ይሁነኝ ባይባል ጣልቃ እየገባ በሚያደርሰው አሉታዊ ተጽእኖ ስለሆነ፣ በቋንቋዎች መካከል ያሉትን መዋቅራዊ ልዩነቶች ከመተንተን በሚገኝ መረጃ መሠረት ትክክለኛ የቋንቋ አገባብ ሕጎችን በብዛት በማለማመድ ስህተት እንዳይፈፀም ማድረግ ይቻላል፣ ትኩረት መደረግ ያለበትም ስህተት ሳይፈፀም ለማስተማር የሚያስችል ፍጹም የሆነ የማስተማር ዘዴን በሚያስገኝ ምርምር ላይ ነው።

ኮርደር (1971፣158-159) ለሁለተኛ ጊዜ "የተማሪዎች ግላዊ የቋንቋ አጠቃቀም ዘዬና የስህተት ትንተና" በሚል ርዕስ ባቀረቡት ጽሑፍ ውስጥ እንደገለጹት የሁለተኛው መራሒ-አተያይ ፍልስፍና ደግሞ:-

> የስህተት መፈጸም የማይቀርና ቋንቋን የመማር ሂደት አስፈላጊ አካል ነው። ስለዚህ ስህተት እራሱ ትክክለኛውን የቋንቋ አገባብ ሕግ ወይም ጽንሰ-ሀሳብ ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ ለማወቅ የሚያስችል ማረጋገጫ በመሆኑ ስህተትን በመተንተን የሚገኝ መረጃ የተማሪውን ስህተት ብቻ ሳይሆን ትክክለኛውን የቋንቋ መዋቅራዊ ክፍል ማስተማር የሚያስችለውን ዘዴ ለመምህሩ ያሳውቃል።

በሚል ትንታኔ ላይ የተመሠረተ ነው።

የዚሁ መራሒ-አተያይ ቀንኛ ተጠሪ የሆኑት፣ ኮርደር፣ ቋንቋን በመልመድ ሂደት ስህተት መፈጸሙ የማይቀርና ቋንቋን የመልመድ አስፈላጊው ክፍል በመሆኑ ተማሪው የሚፈጽመው ስህተት፣ ቋንቋን ስለመልመድ ሂደትና ስለቋንቋ ተማሪው ለማወቅ የሚያስችል ማረጋገጫ በመሆኑ ስህተትን መተንተን አስፈላጊ መሆኑን ይገልጻሉ። ኮርደር እንደሚያብራሩት የቋንቋ ተማሪውን ስህተት ማጥናት በትምህርቱ ሂደት ተማሪው በምን የቋንቋ ችሎታ ደረጃ ላይ እንደሚገኝ፣ ምን እንደተማረና ምን መማር እንደሚፈልግ ለመገንዘብና ወደፊት ምን መማር እንደሚኖርበት ለመወሰን የሚያስችሉ ማረጋገጫዎችን ስለሚያስገኝ፣ የስህተት ትንተና ጥናት በቋንቋ ትምህርት ሂደት ውስጥ የሚያጋጥሙ አክሎችን ለመለየትና ለማስወገድ የሚያግዙ ስልቶችን ለመከተል ከፍተኛ ጠቀሜታ አለው።

ዱሌይ፣ በርትና ክራሽን (1982፣109-121) እንደገለጹት ደግሞ የሁለተኛው መራሒ-አተያይ ፍልስፍና መሠረት ቋንቋን የመልመድ ንድፈ-ሀሳብ ሲሆን ማጠንጠኛው የእናት መፍቻ ቋንቋንና ሁለተኛ ቋንቋን በመልመድ ሂደት የሚታዩት ተመሣሣይ ባሀርያት ናቸው። ጥናቶች እንዳረጋገጡት የእናት መፍቻ ቋንቋንም ሆነ ሁለተኛ ቋንቋን በመልመድ ሂደት ስህተት የሚፈፀመው ቋንቋን በመልመድ ሂደት በሚታዩ ተመሳሳይ ባሀርያት፣ ግምታዊ ሙከራ፣ የቃል ሽምደዳ፣ አስመስሎት፣ ማዛመድ (ማመሳሰል)ና፣ ምስያ-፣ ሳቢያ ነው። እነዚህ ባሀርያት የቋንቋ ለመዳ ቅደም ተከተሎች በመሆናቸው የእናት መፍቻ ቋንቋውን የሚለምድ ሕፃን ቋንቋውን ለመልመድ የሚችለው በተጠቀሱት ስልቶች አማካኝነት ስለቋንቋው ባሀርይ መላ-ምት በመሰንዘር ነው።

ሁለተኛ ቋንቋን በመማር ሂደትም፣ ሙሉ ለሙሉም ባይሆን፣ የቋንቋ ተማሪው ቋንቋውን የሚለምደው ተመሳሳይ በሆነ ሂደት በማለፍ ስለሆነ፣ በቋንቋ ትምህርት ሂደት የሚፈፀም ስህተት፣ አንድ ዓይነት ቋንቋን የመልመድ ክንዋኔ

በመከሄድ ላይ መሆኑን የሚያመለክት መረጃ ነው። ስለዚህም የሁለተኛ ቋንቋ ተማሪው የሚፈጽማቸው ስህተቶች በአእምሮ ውስጥ የሚከናወነውን ቋንቋን የመልመድ ሂደት የሚጠቁሙ በመሆናቸው ሥርዓታዊ (Systematic Errors) ስህተቶች ናቸው። እነዚህን ሥርዓታዊ ስህተቶች ማጥናት ደግሞ ቋንቋን ስለመልመድ ሂደትና ስለቋንቋ ተማሪው ለማወቅ የሚያስችሉ ተጨባጭ ማረጋገጫዎችን ያስገኛል (ኮርደር (1971)፣ ጆንሰን (1975)፣ ኩክ (1969) በመሆኑም በመራሒ-አተያዩ ተከታዮች አመለካከት በቋንቋ ትምህርት ሂደት የሚያጋጥሙትን የመማር እክሎች በተጨባጭ ለመለየትና ለመቆጣጠር የሚያስችሉ አስተማማኝ ስልቶችን ለመቀየስ ከሚያስችል ግብ ለመድረስ የስህተት ትንተና ጥናት አስፈላጊ ነው።

በድርሰት ስህተት ጥናት መስክ የሁለቱንም መራሒ-አተያይ ፍልስፍናዎች የሚያነፀባርቁ ጥናቶች ተከሂደዋል። ሎት (1983፣255) እንደገለጹት ሁለቱም አመለካከቶች የየዘመኑን የምርምር ትኩረት አግኝተዋል። የመጀመሪያው አተያይ በተለይ በ1940ዎቹና በ1950ዎቹ የምሁራንን የምርምር ትኩረት የሳበ ሲሆን ሁለተኛው አተያይ ደግሞ ከ1960ዎቹ መጨረሻ ጀምሮ በዋነኛነት የሚተከርበት ሆኗል።

ከዚህ ጊዜ ጀምሮ በየደረጃው የሚገኙ ተማሪዎችን የድርሰት ስህተቶች በማጥናት ከተከሄዱ ምርምሮች ተጨባጭ ውጤቶች በመገኘታቸው ከቋንቋ ትምህርት ንድፈ-ሀሳብ ተከታዮች አተያይ ይልቅ የቋንቋ መልመድ ንድፈ-ሀሳብ ተከታዮች አተያይ በቋንቋ መማር ሂደት የሚያጋጥሙ ተጨባጭ ችግሮችን ለመለየት ያስችላል የሚለው እምነት ተቀባይነትን አግኝቷል። ይህንን በሚመለከት ጋድሴይ (1980፣96) "ፍጹም የሆነ የማስተማር ዘዴ የሚለው ሀሳብ የማይጨበጥ-ሕልም እንደመሆኑ የምሁራኑ ፍልስፍናም ምሁራኑ ቋንቋን ስለመማር ሂደት ያላቸውን የተሳሳተ አመለካከት ያሳያል" በማለት የመጀመሪያው መራሒ አተያይ ፍልስፍና ተጨባጭ ሊሆን እንደማይችል ገልጸዋል። ኖሪሽ (1983፣6) ደግሞ

> የሁለተኛና የውጭ ቋንቋ ተማሪዎችን ስህተቶች በሚመለከት በቋንቋ ማስተማር ምርምር ዘርፍ ከተከሄዱ ጥናቶች አንዳንድ ጠቃሚ ሀሳቦች የተሰነዘሩ ቢሆንም ስህተት ራሱ ምናልባትም ቋንቋን የመማር ሂደት አስፈላጊው ክፍል ሊሆን ይችላል የሚለው መላ-ምት ጠቃሚና አሳማኝ ሊሆን ይችላል።

በማለት የሁለተኛው መራሒ-አተያይ ተከታዮች ፍልስፍና ተቀባይነት ያለው መሆኑን አመልክተዋል።

ምሁራኑ በግምገማቸው ከመለከቱት ሀሳብ በተጨማሪ ስህተትን ከቋንቋ መማር ንድፈ-ሀሳብ አንጻር ተመልክተው የስህተት ትንተና ጥናት ያከሄዱ ተመራማሪዎችና የቋንቋ መምህራንም የስህተት ትንተና ጥናት የመማር ችግሮችን ለመለየትና ተጨባጭ ውጤቶች ላይ ለመድረስ አስተማማኝ ዘዴ መሆኑን በጥናቶቻቸውና በመጽሐፍታቸው ውስጥ ገልጸዋል። ከነዚህ ውስጥ፣ ዊልኪንስ (1968)፣ **ደሸከሽ** (1969)፣ **ቡታኡ** (1970)፣ **ሪቻርድስ** (1971)፣ **ስሊንገር** (1972)፣ በሐትያ (1974)፣ **ጆንሰን** (1975)፣ **ኖሪሽ** (1983)፣ **ኢጅ** (1983)ና **ሎት** (1983) **ይገኙሉ**።

ዊልኪንስ (1968፣98-102) የከርደን የማሰመኛ ሀሳብ መነሻ አድርገው **የተማሪዎችን ስህተት በስህተት ትንተና ጥናት ዘዴ አጥንተዋል። ከጥናታቸው** ያገኙዋቸውን መረጃዎች መሠረት በማድረግ የስህተት ትንተና ጥናት ዘዴ ጠቃሚና ውጤታማ መሆኑን በማጠቃለያቸው የገለጹ ሲሆን፣ ንጽጽራዊ ትንተናን በመተከት ሁለተኛ ቋንቋን በመማር ሂደት የሚያጋጥሙ ዋነኛ የመማር ችግሮችን ለመለየት እንደሚያስችልም አመልክተዋል።

ምሁራኑ፣ ደሸከሽ (1969፣16-31) እና ቡታኡ (1970፣133-145)፣ ተመሳሳይ የስህተት ትንተና ጥናት አከሄደዋል። ደሸከሽ ጥናታቸውን ያከሄዱት አፍ መፍቻቸው ቼክኛ የሆኑ የእንግሊዝኛ ቋንቋ ተማሪዎችን ድርሰት ስህተት በመተንተን ሲሆን ቡታኡ ደግሞ አፍ መፍቻቸው ፈረንሳይኛ የሆኑ የእንግሊዝኛ ቋንቋ ተማሪዎችን ስህተት በመተንተን ነበር። ሁለቱም ምሁራን በማጠቃለያቸው ቋንቋን በመማር ሂደት የሚያጋጥሙ ዋነኛ ስህተቶችን ምንጭ ለማመልከት የስህተት ትንተና ጥናት ጠቃሚ መሆኑን ገልፀው፣ ተጨባጭ የሆኑ ስህተቶችን መተንተን አስተማማኝ የጥናት ውጤት ላይ እንደሚያደርስ አመልክተዋል።

ሌላው የመስኩ ተመራማሪ ሪቻርድስ (1971፣204-219) የተለያየ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ዳራ ያላቸውን የእንግሊዝኛ ቋንቋ ተማሪዎች ድርሰት ተንትነው ያገኙዋቸውን መረጃዎች መሠረት በማድረግ የስህተት ትንተና ጥናት ቋንቋን በመማር ሂደት የሚያጋጥሙ ችግሮችን ብቻ ሳይሆን የችግሮቹን ምንጮች አንጻራዊ በሆነ እርግጠኛነት ለማመልከት እንደሚያስችልም አመልክተዋል። ሪቻርድስ በጽሁፋቸው ውስጥ ባቀረቡት ማብራሪያ መሠረት ተጨባጭ የሆኑ ስህተቶችን መተንተን ለአብዛኛዎቹ ተማሪዎች የጋራ የሆኑ የመማር ችግሮችንና ለአንድ የተወሰነ ቡድን ወይም የተወሰኑ ቡድኖች ብቻ የሆኑ ችግሮችን ለመገንዘብ የሚያስችሉ

መረጃዎችን ያስገኛል። ከትንተናው ከሚገኙ መረጃዎች የተማሪዎችን የቋንቋ ብቃት ለመገምገም፣ የመማር ፍላጎት ለመገመት፣ የቋንቋ ልምዳቸውንና የደረሱበትን የመማር ደረጃ ለመገንዘብ ስለሚቻል ለክፍል ውስጥ የቋንቋ ትምህርት ሂደትና ለትምህርት ዕቅድ ዝግጅት መሳካት ከፍተኛ ጠቀሜታ አለው።

እንደ ሪቻርድስ ጥናት ማጠቃለያ ከስህተት ትንተና የሚገኙ መረጃዎች የትምህርት ዕቅድ መያተኞችን በተማሪዎች ፍላጎት፣ ችሎታና ልምድ ላይ የተመሠረቱ አስተማማኝ የትምህርት ዕቅዶችንና የማስተማሪያ መሣሪያዎችን ለማዘጋጀት ከሚችሉበት ደረጃ ሊያደርሱቀቸው ይችላሉ።

የድርሰት ትምህርት ተመራማሪ የሆኑት በሐትያ (1974፣337-349) የተማሪዎችን የድርሰት ስህተት ተንትነው ከስህተትና ከስህተት ትንተና ጥናት፣ ለክፍል ውስጥ ትምህርት ሂደት፣ ለማስተማር ዘዴና ለትምህርት ዕቅድ ዝግጅት ጠቃሚ የሆኑ ማረጋገጫዎች እንደሚገኙ አብራርተዋል። በበሐትያ ጥናት እንደተገለጸው በድርሰት ትምህርት ሂደት በየእለቱ የሚፈፀሙ ስህተቶችን ስልታዊ በሆነ የአተናተን ዘዴ በማጥናት የሚገኝ መረጃ ተማሪዎችን የተስተካከለ ዓረፍተነገር ከመጻፍ የሚያግዷቸውንና ዓረፍተነገሮችን በትክክል በአንቀጽ ውስጥ ከመጠቀም የሚያሰናክሏቸውን የቋንቋ መዋቅሮች ለመለየትና የመማር ችግሮችን ለማስወገድ የሚያስችሉ ዘዴዎችን ለመከተል ይረዳል።

ከበሐትያ ጋር ተመሳሳይ አመለካከት ካላቸው ምሁራን ውስጥ አንዱ የሆኑት ኖሪሽ (1983፣64-66) እንደሚያብራሩት ደግሞ የስህተት ትንተና ጥናት የጽሕፈትን ክሂል ለማዳበር የሚረዱ ጠቃሚ ማረጋገጫዎችን ያስገኛል። ኖሪሽ እንደሚተነትኑት ሀሳብን በጽሕፈት በማስተላለፍ ሂደት መልእክት የሚተላለፈው በቋንቋ አገባብ ሕግጋትና ምልክቶች አማካኝነት ብቻ በመሆኑ በድርሰት (ጽሁፍ) ውስጥ የሚፈጸሙ ስህተቶች መብዛት የመግባባትን ሂደት የሚያሰናክል ከመሆኑም በላይ ፀሐፊው (ተማሪው) ቋንቋውን በሚገባ አለመማሩን የሚያረጋግጥ መረጃ ነው። ስለዚህ የቋንቋ አገባብ ሕግጋትን ጠብቆ ሀሳብን በግልጽና በትክክል ለማስተላለፍ ከሚችልበት ደረጃ ለማድረስና በጽሑፍ የመግባቢት ችሎታውን ለማትበት የሚያግዙ ጠቃሚ መረጃዎችን ለማግኘት ስህተቶችን በመተንተን ማጥናት አስፈላጊ ነው።

አብዛኞቹ የቋንቋ ተመራማሪዎች የስህተት ትንተና ጥናት ቋንቋን በመማር ሂደት የሚያጋጥሙ ችግሮችን በተጨባጭ ለመለየት የሚያስችሉ ማረጋገጫዎችን

እንደሚያስገኝ በየጥናቶቻቸው ውስጥ አመልክተዋል። ከነዚህ ውስጥ ጄና (1974)፣ ቀያቲ (1973)፣ ጋድሴይ (1980)፣ ኤዶሊስኪ (1982)፣ ማክሬቶንና ኒገል ሬድር (1993)፣ ይገኛሉ።

ኖሪሽ (1983፣80) በስህተት ጥናት መስክ የተካሄዱ ምርምሮችን ገምግመው የስህተት ትንተና ጥናት ለቋንቋ ትምህርት መስክ የሚከተሉትን አራት አበይት መሠረታዊ ጠቀሜታዎች እንደሚያስገኝ አጠቃለው ገልፀዋል።

1. በከፍተኛ ደረጃ፣ በአገር ወይም በክልል፣ የሚካሄድ የስህተት ትንተና ጥናት ለሥርዓተ ትምህርት ዝግጅት የሚረዱ መረጃዎችን ያስገኛል።

2. በክፍል ውስጥ የሚካሄድ የስህተት ትንተና አዲስ ስለሚገቡ ተማሪዎች ዳራ ለማወቅ የሚያስችሉ ጠቃሚ መረጃዎችን ለመምህሩ ያስጨብጣል።

3. የተለያየ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ዳራ ያላቸው ተማሪዎች በሚገኙበት ክፍል ወይም አገር የሚካሄድ የስህተት ትንተና ጥናት ደግሞ ቋንቋን በመማር ሂደት ለሁሉም ተማሪዎች የጋራ የሆኑ የመማር ችግሮችንና ለአንድ የተወሰነ ቡድን ወይም የተወሰኑ ቡድኖች ብቻኛ የሆኑ ችግሮችን ለመረዳት የሚያስችሉ ጠቃሚ መረጃዎችን ያስገኛል።

4. በክፍል ውስጥ ከሚከናወን የስህተት ትንተና ጥናት የሚገኝ መረጃ የማስተማር ዘዴን መገምገሚያ ሆኖ ያገለግላል። ይኸውም መምህሩ ከስህተት ትንተናው የሚያገኘውን መረጃ መሠረት በማድረግ ለማስተማር የተከተለው ዘዴ የተማሪዎችን ችሎታ ለማዳበር ምን ያህል እንደረዳው ተጨባጭ በሆነ መንገድ ለመመዘን ይችላል።

በአጠቃላይ በድርሰት ስህተት ጥናት መስክ ስህተትንና የስህተት ጥናትን በሚመለከት ምሁራኑ ከሚከተሉዋቸው ሁለት መራሒ-አተያዮች ውስጥ ተቀባይነት ያለውና የዘመኑን የምርምር ትኩረት ያገኘው የሁለተኛው መራሒ-አተያይ ንድፈ-ሀሳብ ነው። ከስህተት ትንተና ጥናት ውጤቶችና ከቋንቋ መምህራን ግምገማዎች ለመገንዘብ እንደሚቻለው ተጨባጭ የሆነን ስህተት መተንተን ስለቋንቋ ተማሪው የችሎታ ደረጃ፣ ቋንቋን ስለመማር ሂደትና ቋንቋን በመማር ሂደት ስለሚያጋጥሙ ችግሮች መገንዘብ የሚያስችሉ ማረጋገጫዎችን ያስገኛል።

የዚህ ጥናት ዓላማም በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈፀሙ ስህተቶችን በመመርመር ዋነኛ የሆኑትን ስህተቶች መለየትና ለስህተቶቹ መፈፀም ምንጭ ሊሆኑ የሚችሉትን መሰ-ምቶች ማብራራት በመሆኑ የስህተት ትንተና ጥናት የጥናቱን መሠረታዊ ጥያቄዎች ለመመለስና ከጥናቱ ግብ ለመድረስ እንደሚረዳ ይታመናል።

2.2 <u>የስህተት ምንጮች</u>

ከስህተት ትንተና ጥናት የሚገኙ መረጃዎች ተጨባጭ ሊሆኑ የሚችሉት ስህተቶች ለምንና እንዴት እንደተፈፀሙ ማብራራት ሲቻል ነው። የመማር ችግሮችን በተጨባጭ ለመለየትና አስተማማኝ ዘዴዎችን ለመቀየስ የሚቻለውም የስህተት ምንጮች ተለይተው ሲታወቁ ነው (ጀን፣ 1974፣161)።

በመሆኑም የድርሰት ስህተት ጥናት መስክ ምሁራን ስህተቶችን ከመተንተኑ ጋር ለስህተት ምንጭ ሊሆኑ የሚችሉ መሰ-ምቶችን ሰንዝረዋል። ከስህተት ጥናት የሚገኝ መረጃ እንደ ጥናቱ ስፋትና ጥልቀት፣ እንደተጠኚዎች ደራና ተመራማሪዎች እንደሚከተሉት ንድፈ-ሀሳብ የሚለያይ በመሆኑ ለስህተት መፈፀም የሚሰነዘሩ መሰ-ምቶችና ለመሰ-ምቶቹ የሚሰጣቸው ትኩረትም ይለያያል። ለምሳሌ የንጽጽራዊ ትንተና ንድፈ-ሀሳብ ተከታዮች የአፍ-መፍቻ ቋንቋ ልምድን በዋነኛ የስህተት ምንጭነት ሲያቀርቡ ቋንቋን የመማር ንድፈ-ሀሳብ ተከታዮች ደግሞ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልምድ ተጽእኖ በስህተት ምንጭነት መታሰብ እንደሌለበት ይገልጻሉ። በዚህ ልዩነት ሰብያም የተለያዩ ጥናቶች የተለያዩ የስህተት ምንጮችን ይጠቁማሉ።

ይሁንና በአብዛኛዎቹ ምሁራን ጥናቶች ውስጥ ተደጋግመው የሚሠነዘሩ መሰ-ምቶችና ለአብዛኛዎቹም የጋራ የሆኑት፣ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልምድ፣ ውስጠ-ቋንቋ ተጽእኖ (Intralingual interference)፣ የማስተማሪያ መሣሪያዎችና ስነልቡናዊ ሁኔታዎች ናቸው።

መሰ-ምቶቹ ሁለተኛ ቋንቋን በመማር ሂደት የተሰነዘሩ ቢሆንም የመጨረሻዎቹ ሁለቱ ለአፍ መፍቻ ቋንቋ ተማሪዎችም የስህተት ምንጭ ሊሆኑ እንደሚችሉ ስለሚገመትና በናሙና ተጠኚነት ከተማረጡ ተማሪዎችም ውስጥ

የሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎች ሊኖሩ እንደሚችሉ ስለሚገመት ቁጥሩ፣ እነዚህን አራት የስህተት ምንጭ መላ-ምቶች፣ አጠቃላይ በሆነ መንገድ ለመቃኘት ይሞከራል።

2.2.1 <u>የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልምድ</u>

የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልምድ ሁለተኛ ቋንቋን በመማር ሂደት ለሚፈፀሙ ስህተቶች በዋነኛነት ይተከርበት የነበረ መላ-ምት ነው። መላ-ምቱ መሠረት የሚያደርገው የንጽጽራዊ ትንተና ንድፈ ሀሳብን ነው። በንጽጽራዊ ትንተና ንድፈ-ሀሳብ መሠረት ስህተት የሚፈፀመው በአፍ መፍቻነት የዳበረ የቋንቋ መዋቅራዊ ልምድ አዲስ ቋንቋን በመልመድ ሂደት ጣልቃ እየገባ በሚያደርሰው አሉታዊ ተጽእኖ ነው (ዱለይና ሌሎች (1982፣96)።

ንድፈ-ሀሳቡ ተቀባይነት አግኝቶ በነበረባቸው ዓመታት (በ1940ዎቹና በ1950ዎቹ) በቋንቋዎች መካከል ያሉትን ተመሳሳይና ልዩ ባሕርያት በመተንተን በሚገኙ መረጃዎች ስህተትን መቆጣጠር ወይም ማስወገድ ይቻላል የሚል እምነት በተመራማሪዎች ዘንድ በመኈልበቱ ከፍተኛ የንጽጽራዊ ትንተና ጥናቶች ተከሂደዋል። ከቢያሊና ኪነርት (1992፣183-185)።

ይሁንና በምሁራኑ እንደተገመተው፣ የቋንቋዎችን ተመሳሳይና ልዩ መዋቅራዊ ባህርያት በመተንተን በሚገኝ መረጃ፣ ስህተትን ማስወገድ አለመቻሉና እንዲያውም አብዛኛዎቹ የተማሪዎች ስህተቶች በንጽጽራዊ ትንተና ጥናት ሊጠቆሙ ያልተቻሉ መሆናቸው ቀድሞ የነበረውን የምሁራን እምነት በመቀየሩ ስህተት ከአፍ መፍቻ ቋንቋ ልምድ አሉታዊ ተጽእኖ ይፈጸማል የሚለው መላ-ምቱ ተቀባይነት እየጣና እንደ ደከማ የጥናት ዘዴ እየተቆጠረ መጥቷል። ጆንሰን (1975፣ 332-336)፣ ሎት (1983፣ 256-260)። ምሁራኑ በሥራዎቻቸው ውስጥ እንደገለፁት፣ በተለይ ከ1960ዎቹ መጨረሻ ጀምሮ፣ ቋንቋን የመማር ሂደትን ከቋንቋ መልመድ ንድፈ-ሀሳብ አንፃር ማጥናት መጀመሩና የተሻለ መረጃ መገኘቱ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልምድ ዋነኛ የስህተት ምንጭ ነው የሚለውን የቆየ እምነት ለውጦታል።

ቋንቋን ከመልመድ ንድፈ-ሀሳብ አንጻር የተከሄዱ ጥናቶችም ሁለተኛ ቋንቋን በመማር ሂደት ከሚፈፀሙ ስህተቶች ውስጥ አብዛኛዎቹ ስህተቶች ከተማሪው የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልምድ ተጽእኖ ሳይሆን ለትምህርት ከቀረበው ቋንቋ ውስጣዊ መዋቅር አሉታዊ ተጽእኖና ቋንቋ በመማር ሂደት ከሚታዩ ባህርያት ተጽእኖ የሚፈፀሙ

የናቸውን አረጋግጠዋል። ከእነዚህ ውስጥ ለምሳሌ፣ ደሽከሽ (1969)፣ ሪቻርደስ (1971)፣ ከሲሊንከር (1972)፣ የጆንሰን (1975) ይገጽቢቸዋል።

ዱሌይ፣ በርትና ክራሽን (1982) በንጽጽራዊ ትንተና ጥናት መስክ የተካሄዱ ምርምሮችን ገምግመውና ቋንቋን ከመማር ንድፈ-ሀሳብ አንፃር ከተካሄዱ ምርምሮች የተገኙ ማረጋገጫዎችን መነሻ አድርገው፣ ሁለተኛ ቋንቋን በመማር ሂደት የቋንቋ ተማሪዎች የቀረበላቸውን ስዋሰው ለመማር በሚያደርጉት ጥረት የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልምዳቸው አሉታዊ ተፅእኖ እንደማያስድር በመረጋገጡ የቋንቋ መምህራን ከእንግዲህ ወዲያ የአፍ መፈቻንና የሁለተኛ ቋንቋን መዋቅራዊ ዳራ መነሻ በማድረግ የተለየ የሰዋሰው ትምህርት ይዘት ማዘጋጀት እንደማያስፈልጋቸው ገልፀዋል።

በአጠቃላይ አብዛኛዎቹ ምሁራን የአፍ መፈቻ ቋንቋ ልምድ በስህተት ምንጭነት የሚተከርበት አለመሆኑን በጥናቶቻቸው የገለጹ ቢሆንም ለዚህ ጥናት ከተመረጡ ተጠኚዎች ውስጥ አማርኛ ሁለተኛ ቋንቋቸው የሆነ ተማሪዎች እንደሚኖሩ ስለሚታሰብ፣ በዋነኛነት ለሚተነተኑ የስህተት ዓይነቶች መፈፀም የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልምድ ዋነኛ የስህተት ምንጭ መሆን ያለመሆኑን ለመመርመር ጥናቱ መላ-ምቱን መነሻ ያደርጋል።

2.3.2 ውስጠ-ቋንቋ ተጽእኖ (Intralingual Interference)

ውስጠ-ቋንቋ ወይም በሪቻርደስ (1971) ስያሜ መሠረት ስህተተ-ብያኔ (overgeneralization) ለትምህርት ከቀረበ ሁለተኛ ቋንቋ ውስጣዊ መዋቅር ተጽእኖ ለሚፈፀሙ ስህተቶች በምንጭነት የተሰነዘረ መላ-ምት ነው።

ስህተት ተማሪው ከሚማረው ቋንቋ ውስጣዊ መዋቅር አሉታዊ ተጽእኖ ይፈፀማል የሚለው መላ-ምት በበርካታ የስህተት ትንተና ጥናቶች ውስጥ ተመልክቷል። መላ-ምቱን የሰነዘሩ ምሁራን እንደሚያብራሩት ለትምህርት ከቀረበው ሁለተኛ ቋንቋ መዋቅራዊ ተጽእኖ የሚፈፀሙ ስህተቶች የቋንቋ መዋቅራዊ ደንብንና የአነባብ ሥርዓትን አጠቃላይ ባህርያት የሚያመለክቱ ናቸው። ስህተቶቹ የሚፈጸሙትም ለትምህርት የቀረበው ቋንቋ ውስጣዊ መዋቅር ውስብስብና ለመማር አስቸጋሪ ሊሆን ስለሚችል፣ ቋንቋን በመማር ሂደት ተማሪው ቀድሞ የተማረውን

ADDIS ABABA UNIVERSITY
ILS LIBRARY

የቋንቋ ደንብ መነሻ በማድረግ በቋንቋው መዋቅሮች መካከል የቅርጽ ማመሳሰል በመፍጠር፣ የተሳሳተ የቋንቋ መዋቅር በመመሥረት ነው። መላ-ምቱን የሚያረጋግጡ ማስረጃዎች ከተመለከቱባቸው ጥናቶች ውስጥ የዱሽኮቫ (1969)ና የሪቻርድስ (1971) ጥናቶች በዋነኛነት የሚጠቀሱ ናቸው።

ዱሽኮቫ (1969፡14-31) ጥናታቸውን ያካሄዱት አፍ መፍቻቸው ቼክኛ የሆነ የእንግሊዝኛ ቋንቋ የድህረ ምረቃ ተማሪዎችን ድርሰት በመተንተን ነበር። ጥናቱ ያተኮረው የስህተት ምንጮችን በመመርመር ላይ ነው። ምሁሯ በድርሰቱ ውስጥ የተፈፀሙ ስህተቶችን በዓይነት ለይተው በመተንተን ያገኙትን መረጃ መሠረት በማድረግ እንዳብራሩት በስህተትነት ከተቆጠሩት ውስጥ አብዛኛዎቹ ስህተቶች የእንግሊዝኛ ቋንቋን መዋቅራዊ ባህርይና ቋንቋን የመልመድ ቅደም ተከተሎች የሚያመለክቱ ናቸው። ስህተቶቹ የተፈጸሙት በቋንቋው መዋቅራዊ ደንቦች መካከል በሚፈጠር ውዥዊ የቅርጽ ማመሳሰል ሳቢያ አንድ የቋንቋ ደንብ ለሁሉም የቋንቋ አገባቦች ተግባራዊ ይሆናል ከሚል የተሳሳተ ብያኔ ላይ በመድረስ ደንቡ ተግባራዊ በማይሆንበት ቦታ በመጠቀም ነው።

ምሁሯ በጥናታቸው እንዳመለከቱት ለምሳሌ፣ "Goed"ና "Speaked"ን የመሳሰሉ የተሳሳቱ የእንግሊዝኛ መዋቅሮች የሚመሠረቱት በትምህርቱ ሂደት ተማሪው ቀድሞ የተማረውን የኃላፊ ጊዜ፣ አመልካች ምዕላድ "-ed"ን (play = played) መነሻ በማድረግ የሁሉም ግሶች የኃላፊ ጊዜ አመልካች ምዕላድ "ed" ነው ከሚል የተሳሳተ ውሳኔ ላይ በመድረሱ ነው። ከዚህ በተጨማሪ በዓረፍተነገር ውስጥ የቅጽልና የስም ስምምነት ስህተቶችን የሚያመለክቱ እንደ "this workers" ያሉና "I have wrote, I gone" የመሳሰሉ የተለየ ባህርይ ባላቸው ግሶች ላይ የሚፈፀሙ ስህተቶች የእንግሊዝኛ ቋንቋን መዋቅራዊ ሕግውስጣዊ ተጽእኖ የሚያመለክቱ ናቸው።

ውስጠ-ቋንቋ የስህተት ምንጭ በስፋት ከተተነተነባቸው ጥናቶች ውስጥ አንዱ የሪቻርድስ ጥናት ነው። ሪቻርድስ (1971፡204-219) ጥናታቸውን ያካሄዱት የተለያየ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ተናጋሪ ተማሪዎችን (የጃፓንኛ፣ ቻይንኛ፣ በርምኛ፣ ፈረንሣይኛ፣ ቼክኛ፣ ፖሊሽኛ፣ ታጋሎግኛ፣ ማዖሪኛና ቀነኛ የህንድና የምዕራብ አፍሪካ ቋንቋ ተናጋሪዎች) ድርሰት በመተንተን ነው።

በጥናቱ ውስጥ ከድርሰቶቹ የተሰበሰቡ ስህተቶች ከስህተት ምንጭ ስያሜ አንፃር የተለዩ ሲሆን ስህተቶቹ በሙሉ የቋንቋ አገባብ ደንብን የመማር አጠቃላይ

ባህርያትንና በቋንቋ መልመድ ሂደት የሚታዩ የመማር እድገቶችን የሚያመለክቱ መሆናቸውም ተገልጿል። ዋነኛ የሆኑ ስህተቶች ውስጠ-ቋንቋ (intralingual)ና ዕድገታዊ (developmental) በሚሉ የስህተት ዓይነት ምድቦች የተከፈሉ ናቸው።

በሪቻርድስ ጥናት መሠረት ውስጠ-ቋንቋ ስህተቶች የቋንቋ ደንብ አጠቃቀምን የሚያመለክቱ - ስህተተ-ብያኔ፣ የቋንቋ ደንብ (ህግ) አጠቃቀም ውስንነትን ያለማወቅና የተሳሳተ ጽንሰ-ሀሳብ የማዳበር-ስህተቶች ሲሆኑ ለስህተቶቹ መፈፀም በምንጭነት ከተመለከቱ ምክንያቶች ውስጥ ዋነኛው የእንግሊዝኛ ቋንቋ ውስጣዊ መዋቅር ተጽእኖ ነው።

በጥናቱ ውስጥ በስፋት እንደተተነተነው በማስረጃነት የቀረቡ ስህተቶች፣ የእንግሊዝኛ ቋንቋን መዋቅራዊ ባህርያት የሚያመለክቱ፣ (በዱሽኮቭ ጥናት ውስጥ ከቀረቡ መረጃዎች ጋር ተመሳሳይነት ያላቸው)፣ በቅርጽ ማመሳሰል የተፈፀሙ እንደ "speaked" ያሉ መዋቅሮችና ሁለት የዓረፍተነገር መዋቅሮችን አንድ ላይ በመጨፍለቅ የሚመሠረቱ፣ ለምሳሌ "# We are hope፣ It is occurs" የመሳሰሉ፣ የዓረፍተነገር ስህተቶችንም ያጠቃልላሉ።

ሪቻርድስ በማጠቃለያቸው እንደገለጹት ውስጠ-ቋንቋ ስህተቶች የአፍ መፍቻ ቋንቋ ተጽእኖን ወይም የሌሎች ስነልቡናዊ ሁኔታዎችን ተጽእኖ አያመለክቱም። ስህተቶቹ ከእንግሊዝኛ ቋንቋ ውስጣዊ የመዋቅር ተጽእኖ የተፈፀሙ በመሆናቸው ለማንኛውም እንግሊዝኛን በሁለተኛ ቋንቋነት ለሚማር ተማሪ የጋራ የሆኑ ናቸው። በዚህም ውስጠ-ቋንቋ ስህተቶች ከአንድ የትምህርት ዓመት ወደ ሌላ የትምህርት ዓመት የሚተላለፉና በየትኛውም ቡድን ወይም ቡድኖች ሊፈፀሙ የሚችሉ በመሆናቸው ከአፍ መፍቻ ቋንቋ ልምድ ይልቅ (ለትምህርት የሚቀርብ ቋንቋ ውስጣዊ ባህርይ) በስህተት ምንጭነት ሊተኮርባቸው ይገባል።

በጠቃላይ ከተጠቀሱት ምሁራን በተጨማሪ ዊልኪንስ (1968)፣ ቡታ ኡ (1970) ስሊንገር (1972)፣ በሐትያ (1974)፣ ጋድሴይ (1977)፣ና ኖሪሽ (1983) ውስጠ ቋንቋ ተጽእኖ የስህተት ምንጭ መሆኑን ገልፀዋል።

2.2.3 <u>የማስተማሪያ መሣሪያዎችና የማስተማር ዘዴ</u>

ቋንቋን ለማስተማር የሚቀርቡ መጽሐፍትና መምህራን የሚከተሉዋቸው የማስተማር ዘዴዎችም የስህተት ምንጭ ሊሆኑ እንደሚችሉ የድርሰት ስህተት ምሁራን በጥናቶቻቸው አመልክተዋል። ከምሁራኑ ጥናቶች ከቀረቡ ማረጋገጫዎች ለመገንዘብ እንደሚቻለው የቋንቋ ተማሪው ለሚያዳብረው የተሳሳተ የቋንቋ አገባብ ደንብና የተሳሳተ ጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ ሰበብ ሊሆኑ ከሚችሉ ጉዳዮች ውስጥ ዋነኞቹ በማስተማሪያ መጽሐፍት ውስጥ የሚቀርቡ ይዘቶች አቀራረብ ድክመቶችና መምህራን የሚከተሉዋቸው የማስተማር ዘዴዎች ናቸው።

ሪቻርድስ (1971፣261-219) ለውስጠ-ቋንቋ ስህተቶች በምንጭነት ከጠቆሙዋቸው ምክንያቶች ውስጥ ዋነኞቹ የማስተማሪያ ይዘቶችና የቋንቋ መዋቅራዊ ደንቦች ወይም አገባቦች፣ አቀራረብ ቅደም ተከተል፣ የመልመጃዎች አወቃቀር፣ የምሳሌዎች አሰጣጥና የማስተማር ዘዴ ድክመቶች ተጽእኖ ናቸው። በምሁሩ ትንተና መሠረት የተጠቀሱት ድክመቶች ተማሪው ለሚያዳብረው የተሳሳተ የቋንቋ ደንብ ምንጮች ናቸው። በጥናቱ ውስጥ በቀረበው ማረጋገጫ መሠረት ለምሳሌ "I am <u>liking</u> to continue my studies" በሚለው ዓረፍተነገር ውስጥ የተሰመረበት ስህተት ምንጭ ለትምህርት የቀረበ ይዘት ቅደም ተከተል መዘበራረቅ ሊሆን እንደሚችል ተገልጿል። ይኸውም የቋንቋ ተማሪው ስለግሶች ባህሪይ ከመማሩ በፊት "I write" የሚለውን ዓረፍተነገር በመከናወን ላይ ያለን ድርጊት ወደሚገልጽ የዓረፍተነገር አወቃቀር ለመለወጥ በግሱ ላይ የሚጨመረውን ባዕድ መድረሻ "...ing"ን እንዲማር፣ ("I am writing, I am reading ..." የመሳሰሉት ዓረፍተነገሮች እንዲመሠርት) በመደረጉ ሳቢያ ባዕድ መድረሻ ቅጥያው በሁሉም ግሶች ላይ መግባት ይችላል የሚል የተሳሳተ ጽንሰ-ሀሳብ በማዳበሩ ነው።

ከመልመጃዎች አቀራረብ ስልትና ከምሳሌ አሰጣጥ ድክመቶችም እንዲሁ ስህተት የሚፈጸም መሆኑን ሪቻርድስ ተንትነዋል። በዚህም ለምሳሌ "She must goes" የሚለው የተሳሳተ የዓረፍተነገር መዋቅር "She goes: (must)" በሚል ስልት ከቀረበ የልምምድ ይዘት የተሳሳተ ጽንሰ-ሀሳብ በማዳበር የሚፈጸም ስህተት ሊሆን እንደሚችል ተመልክቷል።

ሪቻርድስ ከማስተማር ዘዴ ድክመት የተፈፀሙ ናቸው ያሉዋቸው ስህተቶች በጠያቂ ዓረፍተነገሮች መጨረሻ የጥያቄ ምልክት አለመጠቀም፣ ጠያቂ ባልሆኑ

ዓረፍተነገሮች መጨረሻ ደግሞ የጥያቄ ምልክት መጠቀምና የተሳሳቱ ጥያቄ ዓረፍተነገሮች መልስ መግለጫ ዓረፍተነገሮችን መመሥረት ናቸው። የስህተቶቹ ምንጭ የቋንቋ ደንብን ከአገባቡ ለይቶ በቃል ሸምደዳ ለማስተማር መሞከርና የጥያቄና መልስ የዓረፍተነገር አገባቦችን በቃል ማስማመድ ናቸው። ለምሳሌ "Yes, is he an architect" ና "Yes, he see the students" የመሳሰሉት የተሳሳቱ መዋቅሮች በቃል ከማስተማር ዘዴ የተፈፀሙ መሆናቸው ተገልጿል። ይኸውም መምህሩ "Is he an achitect?" የሚለውን ጥያቄ ዓረፍተነገር በቃላቸው ሲናገሩ ተማሪዎቹ ደግሞ አዎንታዊውን መልስ በቃላቸው እንዲመልሱ በማድረግ ከሚካሄድ የማስተማር ዘዴ ወይም ልምምድ ተጽእኖ "Yes, Is he an architect" የሚል የተሳሳተ የዓረፍተነገር አወቃቀር ይለመዳል።

ሪቻርድስ በጥናታቸው ማጠቃለያ ቋንቋን ለማስተማር የሚዘጋጁ የማስተማሪያ መጻሐፍት አደረጃጀት፣ ለልምምድ የሚቀርቡ ይዘቶች አወቃቀር፣ የመልመጃዎች አቀራረብ ስልትና የማስተማር ዘዴ በስህተት ምንጭነት መጠናት እንዳለባቸው ገልፀዋል።

ሌላው የቋንቋ መምህር፣ ኖሪሽ (1983፣14-15)፣ የሪቻርድስን የጥናት ውጤት መነሻ በማድረግ በተካሄዱ ተመሳሳይ ጥናቶች ምሁራን ስህተት ከማስተማሪያ መሣሪያዎችና የማስተማር ዘዴ ሊፈጸም እንደሚችል ማረጋገጣቸውን ገልፀው፣ ቋንቋን ማስተማርና መማር የተለያዩ ሂደቶች በመሆናቸው መምህራን ለማስተማር በሚያቅዱት ይዘትና ተማሪው በተጨባጭ በሚማረው ይዘት መካከል ልዩነት በመኖሩ ለመሳ-ምቱ ትኩረት ሊሰጥ እንደሚገባ አስገንዝበዋል።

2.2.4 ስነልቡናዊ ሁኔታዎች

የስህተት ተንታኞች በምንጭነት ከሚሰነዝሯቸው መሳ-ምቶች ውስጥ የተለያዩ ግላዊ፣ አካባቢያዊና ማህበራዊ ሁኔታዎች ተጽእኖ ሰበብ የሚፈጠሩ ስነልቡናዊ ሁኔታዎችም ይገኛሉ። ለምሳሌ ያህል አብዛኛዎቹ የቋንቋ ምሁራን ለሁለተኛ ቋንቋ ትምህርት ሂደት በቀነኛ ምንጭነት የሚሰነዝሩት ስነልቡናዊ ሁኔታ ለትምህርት በቀረበው ቋንቋ ላይ ተማሪው የሚኖረውን አሉታዊ ግምት ነው።

አሉታዊ የቋንቋ ግምት ለአሉታዊ የመማር መነቃቃት (Motivation) ምክንያት ስለሚሆን ተማሪውን በትምህርቱ ሂደት ውጤታማ እንዳይሆን ያደርገዋል (በሐትያ፣

(1979፥337)። አሉታዊ የቋንቋ ግምትና አሉታዊ መነቃቃት ለትምህርትስለተቀረበው ቋንቋ ማህበረሰቡ ከሚኖረው አሉታዊ ግምት፣ ቋንቋውን መማር ከሚያስገኘው ጥቅም ወይም ከተማሪው ውስጣዊ አሉታዊ ዝንባሌ ሊከሰት የሚችልና በሁለተኛ ቋንቋ ትምህርት ሂደት የሚያጋጥም ስነልቡናዊ ሁኔታ ነው።

የቋንቋ ትምህርት መምህራን እንደሚገልጹት በትምህርቱ ሂደት ላይ የሚያሰድረው አሉታዊ የተጽእኖ መጠን ሊፈጸም የሚችለው የስህተት ዓይነት የሚለያይ ይሁን እንጂ ስለልቡናዊ ሁኔታ በአፍ መፍቻ ቋንቋ ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ ለሚፈጸሙ ግድፈቶች (mistakes) ምክንያት ሊሆን ይችላል። ለምሳሌ ተማሪው በአንዳንድ ስነልቡናዊ ሁኔታዎች በሚጠመድበት ወቅት ሀሳቡ ሊበታተንበት ስለሚችል ከቀላል የፊደል ግድፈቶች እስከ ቋንቋ አወቃቀር መፋለስ የሚደርሱ ስህተቶችን ሊፈጽም ይችላል። ከዚህ በተጨማሪ የማስተማሪያ መሣሪያዎች ዝግጅትና የማስተማር ዘዴ ድክመትም በተማሪው የመማር ፍላጎት ላይ ተጽእኖ በማሳደር አሉታዊ የመማር ዝንባሌን በማስከተል ለስህተት መፈጸም ምክንያት ሊሆን እንደሚችል በጥናቶች ውስጥ ተገልጿል ማሪና (1981)፣ ኤዲሊስኪ (1982) ኖሪሽ (1983)።

በድርሰት ውስጥ ለሚፈጸሙ ስህተቶች በስህተት ምንጭነት ከተሰነዘሩ መላ-ምቶች ውስጥ፣ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልምድ፣ ውስጠ-ቋንቋ ተጽእኖ፣ የማስተማሪያ መሣሪያዎችና የማስተማር ዘዴና ስለልቡናዊ ሁኔታዎች በአብዛኛዎቹ ምሁራን ጥናቶች ውስጥ በተደጋጋሚ የሚጠቀሙ መላ-ምቶች ናቸው።

2.2.5 የአፍ መፍቻና የሁለተኛ ቋንቋን የስህተት ምንጮች በሚመለከት በጥናቶች ውስጥ የተሰነዘሩ ተመሳሳይና ልዩ አመለካከቶች፣

“ቋንቋን የመማር ሂደት አእምሯዊ ክንውን ስለሆነ ቋንቋን መማር በአእምሮ ውስጥ የሚከሄድ መቀቅራዊ ቅንብር ውጤት ነው” የሚለውን መላ-ምት ለመፈተሽ አፍመፍቻቸውን የሚለምዱ ሕፃናትን ያጠኑ፣ የሥነልቡናዊ ስነልሳን፣ ጠበብት (Phychologuists) በየትኛውም ዓለም የሚገኙ ሕፃናት ተመሳሳይ የቋንቋ አወቃቀር ሥርዓትን እንደሚከተሉና ሰቀሰቀዊ ስህተቶችንም እንደሚፈጽሙ ማረጋገጣቸው በቋንቋ ትምህርት መስክ ያስከተለው መሠረታዊ የንድፈ-ሃሳብ ለውጥ በስህተት ጥናት መስክም የነበረውን አመለካከት ለውጦታል (ዱሳይና ሌሎች፣ 1982፥7)።

በዚህ ሰውጥ ስለያም አፍመፍቻንም ሆነ ሁለተኛ ቋንቋን በመልመድ ሂደት የሚፈጸሙ ስህተቶች መነሻ ተመሳሳይ ሊሆን ይችላል ከሚል ንድፍ በመነሳት በተካሄዱ ጥናቶች ውስጥ ስህተት ከተፈጥሯዊ የቋንቋ ለመዳ ሂደት የሚፈጸም መሆኑ ተመልክቷል። (2.2 ገጽ 15)

ንድፈ-ሃሳቡን መነሻ በማድረግ በተካሄዱ በርካታ ጥናቶች ውስጥ (ለምሳሌ ሳይክታግ (1981)፣ ቴሬል (1988)፣ ክበያሺና ኪነርት (1992) የአፍመፍቻም ሆነ የሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎች ስህተቶች ተመሳሳይ መሆናቸውና በአፍመፍቻ ቋንቋ የዳበረ አእምሮታዊ ድርሰት የመጻፍ ስልት (cognitive strategies) በሁለተኛ ቋንቋ ድርሰት የመጻፍ ሂደት ሃሳብ ለማዘመድ፣ ለማቀናበር፣ ቃላትን በተገቢ ቦታ ለመጠቀምና ለመተንተን መዋሉ የቋንቋን ለመዳ ተፈጥሯአዊ ክንውን የሚያመለክቱ መረጃዎች እንደሆኑ ተጠቅሷል። የንድፈ-ሃሳቡ ተከታዮች ባቀረቡዋቸው መረጃዎች የአፍመፍቻንና የሁለተኛ ቋንቋን በመማር ሂደት መካከል ተመሳሳይ ሂደት መኖሩንና ስህተትና የስህተት ምንጭን በሚመለከትም ተመሳሳይ ባህርያት መኖራቸውን አመልክተዋል።

በሌላ በኩል የሚገኙ ምሁራን ደግሞ የአፍመፍቻና የሁለተኛ ቋንቋ አከባቢን፣ የተማሪውን ባህሪዊ ልዩነት፣ የቋንቋዎችን መዋቅራዊ ባህርያት፣ የቋንቋ ለማጅን ግለዊ መለያ፣ ወዘተ. መሠረት በማድረግ በሁለቱ የቋንቋ መልመድ ሂደቶች መካከል ልዩነቶች በመኖራቸው ስህተቶችና የስህተት ምንጮችም ሊለያዩ እንደሚችሉ ለማሳመን ይሞክራሉ።

በነዚህ መሠረታዊ የንድፈ-ሀሳብ ልዩነቶች ሳቢያ በስህተት ጥናት መስክ ስህተትን በመለየት፣ የስህተት ምንጮችን በመሰየምና በመተንተን ረገድ በተለያዩ ጥናቶች ውስጥ እርስበርስ የሚቃረኑና የሚምታቱ መረጃዎች ቀርበዋል። ይህ ሁኔታም እስከአሁን በመስኩ ወጥ የሆነ የጥናት ዘዴ እንዳይዳብርና ተመሳሳይ (ጠንካራ) የጥናት ውጤት ላይ እንዳይደረስ ምክንያት ሆኗል። (ሎት፣ 1983፣260)

እስከአሁን ከተካሄዱ ጥናቶች መገንዘብ እንደሚቻለውም የስህተት ምንጭን በሚመለከት የሚታዩ መሠረታዊ የንድፈ-ሀሳብ ልዩነቶች መነሻዎች፣

ሀ/ ቋንቋን የመልመድ ሂደት አእምሮታዊ በመሆኑ በአእምሮ ውስጥ የሚከናወነውን የቋንቋ ለመዳ በጥልቀት መገንዘብ ባይቻል የስህተት

ምንጭን እንዲሪ ዊ በሆነ ትክክለኛነት ማመልከት አይቻልም የሚል አመለካከት መኖሩ፣

ሰ/ የቋንቋ ተማሪዎች የተለያዩ የቋንቋ መልመጃ ስልቶችን ሊከተሉ ስለሚችሉ አንድ ስህተት በተመሳሳይ መንገድ ሳይፈፀም ስለሚችል የስህተት ምንጭን ማመልከት አስቸጋሪ መሆኑ፣

ሐ/ የቋንቋ ተማሪው አንድ የስህተት ዓይነትን በተለያዩ ጊዜያት በተለያዩ ምክንያቶችና ሁኔታዎች ሳቢያ ሊፈጽም ስለሚችል ለስህተት ምንጭ ሊሆኑ የሚችሉ ሁኔታዎችን በተናጠል ለይቶ ማመልከት አለመቻሉ፣

መ/ ቋንቋዎች ውስጣዊ መዋቅራዊ ልዩነት ስላላቸው በአፍመፍቻ ቋንቋ መዋቅር ውስጥ የሌለን መዋቅር በሁለተኛ ቋንቋ መልመድ አስቸጋሪ መሆኑና ስህተትም በመዋቅሩ አለመኖር ሳቢያ ሊፈጸም ስለሚችል የአፍ መፍቻ ቋንቋ ተጽእኖ (ልምድ) የስህተት ምንጭ ነው ማለቱ አጥጋቢ ውጤት ላይ አለማድረሱ ናቸው።

በነዚህ መሠረታዊ ልዩነቶች ሳቢያ በስህተት ጥናት መስክ ስህተትን በዓይነት በመመደብ፣ በመተንተን፣ የስህተት ምንጭ መሰ-ምቶችን በመሰንዘርና በማብራራት ረገድ በየጥናቶች ውስጥ መምታታት በመፈጠሩ በአፍ መፍቻ ቋንቋም ሆነ በሁለተኛ ቋንቋ ትምህርት ሂደት የሚፈፀሙ ስህተቶችን በመተንተንና የስህተት ምንጮችን በማብራራት ረገድ ከፍተኛ ልዩነት ይታያል።

በዚህ ጥናት ከሚመለሱ መሠረታዊ ጥያቄዎች አንዱ ቀነኛ የሆኑ የስህተት ምንጮችን ማመልከት በመሆኑ ጥናቱ በአብዛኛው ከስህተት ትንተናና ከመጠይቆች በሚገኙ መረጃዎች ላይ የሚመሠረት ቢሆንም በቅኝቱ ውስጥ የተዳሰሱትን የስህተት ምንጭ መሰ-ምቶችንም መነሻ ያደርጋል።

የስህተት ትንተና ጥናት ስህተቶችን በዓይነት ለይቶ በመተንተንና የስህተት ምንጮችን በማመልከት ላይ የሚያተኩር በመሆኑ የአተናተን ስልትን ይከተላል። በመሆኑም የዚህን ጥናት የአተናተን ዘዴ ለማመልከት ምሁራን የተከተሉዋቸውን

ዘዴዎች መዳሰሱ አስፈላጊ ስለሚሆን ቀጥሎ የአተናተን ዘዴን ለመቃኘት ይሞክራል።

2.3 <u>የስህተት ትንተና ዘዴ</u> (Method of Error Analysis)

በስህተት ትንተና ጥናት መስክ ከሚታዩ ችግሮች ውስጥ በዋነኛነት የሚጠቀሰው የአተናተን ዘዴ ችግር ነው። የድርሰት ስህተት ተንታኞች አመቺ የመሰላቸውን የትንተና ስልት በመከተላቸው እስካሁን ወጥና ቁርጠኛ የሆነ የትንተና ሞዴል አልዳበረም። በተለይ ሎት (1983፡256) እንደሚያብራሩት በስህተት ትንተና ጥናት መስክ ከሚፈለገው በላይ የሆኑ የተለያዩ የትንተና ስልቶች መቅረባቸው በየጥናቶቹ ውስጥም የስህተት ዓይነት ምድቦችን በመሰየምና የስህተት ምንጮችን በመተንበይ ረገድ መምታታትና መቃረን መኖሩ ችግሩን የበለጠ ውስብስብ አድርጎታል። በዚህም ምክንያት ይኸኛው የአተናተን ዘዴ ከዚያኛው የአተናተን ዘዴ ይሻላል ወይም የበለጠ ጠቃሚ ነው ለማለት አይቻልም። ይህ ሁኔታ ምሁራን የመሰላቸውን የአተናተን ስልት እንዲከተሉ ስላደረጋቸው እስካሁን ወጥ የሆነ የትንተና ስልት (ዘዴ) ላይ ለመድረስ አልተቻለም።

ዲለይ፣ በርትና ክራሽን (1982፡140-160) ይህንኑ ወጥ የሆነ የስህተት አተናተን ዘዴ ያለመዳበር ችግር ገልፀው፣ በመስኩ የተካሄዱ ጥናቶችን ቃኝተው በአብዛኛዎቹ ተመራማሪዎች የሚተከርባቸው የጋራ የሆኑ አራት የአተናተን ዘዴዎችና ሦስት የአተናተን ስልቶች መኖራቸውን አመልክተዋል። ምሁራኑ የጋራ ናቸው ያሉዋቸውን አራት የትንተና ዘዴዎች እንደሚከተለው አብራርተዋል።

ሀ. <u>በስነልሳናዊ የቋንቋ መዋቅር ስያሜ ላይ የተመሠረተ ክፍፍል</u> (Error Types Based on Lingustic Category)

ይህ የአተናተን ዘዴ የቋንቋን መዋቅራዊ ክፍፍል ስያሜ መነሻ በማድረግ ስህተቶች ከእያንዳንዱ መዋቅራዊ ስያሜ አንፃር በምድብ ተከፋፍለው የሚተነተኑበት ነው። ስህተቶች ከመሰባሰባቸው በፊት ከቋንቋው ስነልሳናዊ ስያሜ አንጻር-ስነድምጽ፣ ስነመዋቅር፣ ስነምዕላድ፣ ስነፍቺ፣ የቃላት አገባብ፣ የቋንቋ አጠቃቀም ወዘተ.የስህተት ዓይነት ምድቦች ተዘጋጅተው፣ እያንዳንዱ ስህተት ከስህተት ዓይነት ምድቡ ስያሜ አንጻር ከተመዘገበ በኋላ በየምድቡ የተሰበሰቡ ስህተቶች ይተነተናሉ።

በዚህ ዘዴ ስህተቶች የሚመዘገቡት ቀድሞ በተዘጋጀ የስህተት ዓይነት ምድብ ስር ነው። አብዛኛዎቹ ምሁራን ይህን ስልት እንደ ብቸኛ የመተንተኛ ዘዴ የሚጠቀሙ ሲሆን አንዳንዶቹ ደግሞ በሌላ የመተንተኛ ስልት የለዩዋቸውን ስህተቶች ለመተንተን የሚያስችሉ ተጨማሪ መረጃዎችን ለማሰባሰቢያነት ይጠቀሙበታል።

ለ. <u>የዓረፍተነገር ወጫዊ መዋቅርን መሠረት ያደረገ ምደባ</u> (Surface Strategy Taxonomy)

በዚህ የትንተና ሞዴል የስህተት ዓይነት ምድቦችን ለመለየት ትኩረት የሚደረገው በዓረፍተነገር ውጫዊ መዋቅር ላይ ነው። የስህተት ዓይነት ምድቦች የሚሰየሙት በዓረፍተነገሩ ውስጥ መገኘት ከሚገባቸው መዋቅሮች ውስጥ የትኞቹ እንደ ጐደሉ፣ ወይም የትኞቹ መዋቅሮች ያለቦታቸው እንደገቡ፣ ወይም ስህተት የተፈፀመው በየትኛው የዓረፍተነገር አገባብ ደንብ ላይ እንደሆነ፣ (ለምሳሌ የባለቤትና የግስ አገባብ መፋለስ፣ የቅጽል፣ የተሳቢና የመስተቀድድ አጠቃቀም ወዘተ.)፣ በመለየት ነው። በአጠቃላይ የስህተት ዓይነት ምድቦቹ አከፋፈል የሚወሰነው በዓረፍተነገሩ ውስጥ በተፈፀሙ የስህተት ዓይነቶች መጠን ነው።

ሐ. <u>ንጽጽራዊ ምደባ፣</u> (Comparative Taxonomy)

ይህ የአመዳደብ ዘዴ ሁለተኛ ቋንቋን በመማር ሂደት የተፈፀመን አንድ ስህተት የአፍ መፍቻ ቋንቋን በመልመድ ሂደት ከተፈፀመ ሌላ ስህተት ጋር በቅርጽ በማመሳሰል በሚገኝ መረጃ ላይ በመመስረት የስህተት ዓይነት ምድቦችን በመሰየም ላይ ያተኩራል። ይኸውም ለምሳሌ አፍ መፍቻው ክርያኛ የሆነ የእንግሊዝኛ ቋንቋ ተማሪ የፈፀመውን አንድ ስህተት እንግሊዝኛን በአፍ መፍቻ ቋንቋነት የሚለምድ ሕፃን ከፈፀመው ሌላ ስህተት ጋር በቅርጽ በማመሳሰል የሚገኘውን ውጤት መነሻ በማድረግ፣ የስህተት ዓይነት ምድብ በመሰየም የሁለተኛ ቋንቋ ተማሪው ስህተት ይተነተናል። የአመዳደብ ሞዴሉ ቋንቋን በመማር ሂደት ከሚታየው እድገትና ከአፍ መፍቻ ቋንቋ ልምድ ተጽእኖ የሚፈፀሙ ስህተቶችን ለመለየት ያስችላል ተብሎ ይገመታል።

ሠ. <u>የተግባቦት ተጽእኖን መሠረት ያደረገ ክፍፍል</u> (Communicative Effect Taxonomy)

በቋንቋ የመግባቢት ሂደት ላይ ተጽእኖ በማሳደር በአንባቢውና በፀሐፊው መካከል ሀሳብ በትክክል እንዳይተላለፍና አንባቢውም የፀሐፊውን መልዕክት በግልጽ እንዳይረዳ እንቅፋት የሚሆኑትን ስህተቶች በመለየት፣ ከስህተቶቹ ባህርይ አንጻር የስህተት ዓይነት ምድቦችን በመከፋፈል የመተንተኛ ዘዴ ነው።

በአተናተን ዘዴው በዋነኛነት የሚታዩት የአንድን አረፍተነገር ሀሳብ (መልእክት) በማዛባት ወይም አጠቃላዩን የዓረፍተነገር መዋቅር በማፋለስ የመግባቢት ሂደትን የሚጎዱ መሠረታዊ ስህተቶች ናቸው። ውስን ስህተቶች የተግባቦት ተጽዕኖ ስለሌላቸው አይተኮርባቸውም።

ምሁራኑ ከተጠቀሱት አራት የአተናተን ዘዴዎች (ሞዴሎች) በተጨማሪ ምሁራን የሚከተሉዋቸው ሦስት የጋራ የአጠናን ስልቶች መኖራቸውንም አመልክተዋል።

ሀ. <u>የመጠን አጠናን (ጥናት) (Proportion Studies)</u>

የመጠን አጠናን ስልት በእያንዳንዱ የስህተት ዓይነት ምድብ ስር የተመዘገቡ ስህተቶችን ብዛት በመቁጠር፣ የስህተቶቹን መጠን በአሃዝ፣ በመቶኛ (ፐርሰንት)፣ በድግግሞሽ መጠን፣ ወይም በአንፃራዊ የድግግሞሽ መጠን በማስላት የመተንተን ስልት ነው። በዚህ ስልት እያንዳንዱ የስህተት ዓይነት ብዛቱ ስንት እንደሆነና ከጠቃላዩ የስህተት መጠን ብዛት ምንፀ ያህሉን ድርሻ እንደሚሸፍን ተሰልቶ ይተነተናል። የአጠናን ስልቱ ዋነኛ የሆኑ የስህተት ዓይነቶችንና ስህተቶቹ የሚኖራቸውን የተጽዕኖ መጠን ለማመልከት ያስችላል።

ለ. <u>መጠናዊ ያልሆነ አጠናን (Quasi-Proportion Studies</u>

በዚህ የአጠናን ስልት ስህተቶች በስህተት ዓይነት ምድብ ይከፈላሉ። ይሁንና ስህተቶቹ አይቆጠሩም። የስህተትቹ መጠንም አይገለጽም።

በስልቱ የሚተኮረው ዋነኛ የሆኑ ስህተቶችን በመለየት ማመልከት ላይ ነው። ተመራማሪው ዋነኛ ናቸው ያሏቸውን ስህተቶች "በጥራት" በመምረጥ ይተነትናል፣ ከስህተቶቹ ባህሪይ በመነሳትም ስለሌሎች ስህተቶች ይተነብያል። ይህን የአተናተን ስልት የሚከተሉ ምሁራን በአብዛኛው ውስጠ-ቋንቋና ዕድገታዊ (developmental) የስህተት ዓይነቶችን ባህሪይ በመተንተን ላይ ያተኩራሉ።

ሐ. <u>የግኝት ጥናት (Occurrence Studies)</u>

ይህ የአጠናን ስልት በድርሰት ውስጥ የተፈፀሙ ስህተቶችን በዓይነት ለይቶ በማመልከት ላይ ያተኩራል። በዚህ የአጠናን ስልት ስህተቶች የሚተነተኑት በድርሰቱ ውስጥ ከተገኙ ብቻ ነው። በስልቱ የስህተቶችን ብዛት ለማመልከት የሚደረግ ሙከራ የለም።

የቋንቋ ምሁራን እንደሚገልጹት በስህተት ትንተና ጥናት መስክ ከሚታዩ ችግሮች ውስጥ ዋነኞቹ የአተናተን ሞዴል ወጥነት አለመኖርና የተለያዩ የአጠናን ዘዴዎችን መከተል ናቸው። ምሁራን በየጥናቶቻቸው ውስጥ የተከተሉዋቸው የአተናተን ሞዴሎች ብዛት ከተገቢው በላይ መሆናቸው የስህተት ዓይነት ምድቦችን በመሰየም፣ የስህተት ምንጮችን በመተንበይና በምሳሌ አቀራረብ ረገድ መምታታትና መቃረን እንዲፈጠር ምክንያት ሆኗል። በዚህም ምክንያት እስካሁን ወጥ የሆነ የአተናተን ሞዴል አልዳበረም።

በአጠናን ስልትም እንዲሁ ልዩነት ስለሚታይ ይህኛው የአተናተን ስልት የተሻለ ነው የሚል ማረጋገጫ ለማቅረብ አልተቻለም። የጋራ ተብለው የተመለከቱት የአተናተን ዘዴዎችና የአጠናን ስልቶችም ቢሆኑ ወጥ በሆነ መንገድ በአንድ ጥናት ውስጥ አይገኙም። በዚህም ምክንያት አብዛኞቹ ምሁራን ከሰበሰቡት የስህተት መረጃ እንፃር አመቺ የመሰላቸውን የአተናተን ዘዴና የአጠናን ስልት ይከተላሉ።

በስህተት ትንተና መስክ በሚታዩ ችግሮች ሳቢያ ለዚህ ጥናት የሚሆን ወጥ የትንተና ሞዴል ለመምረጥ ባለመቻሉ የጥናቱ አቅራቢ የጋራ ተብለው ከተመለከቱ አራት ሞዴሎች ባህሪይ በመነሳት የራሱን የሆነ የአተናተን ዘዴና የአጠናን ስልት ይከተላል።

በአገራችን በየትኛውም ደረጃ የሚገኙ የአማርኛ ቋንቋ ተማሪዎችን የድርሰት ስህተቶች በስህተት ትንተና ጥናት ስልት ለማጥናት የተደረገ ሙከራ እስከሁን አላጋጠመም። ይሁንና በኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ስነጽሁፍ ትምህርት ክፍል ለመጀመሪያ ድግሪ ማሟያ ከቀረቡ ጥናቶች ውስጥ የድርሰት ስህተትን በሚመለከት ቀጥተኛም ባይሆን ተመሳሳይነት ሊኖራቸው የሚችሉ ጥናቶች ይገኛሉ። ከነዚህ ውስጥ ነጋሣ አጀታ (1962ዓ.ም"በሁለተኛ ደረጃ መልቀቂያ የአማርኛ ፈተና ላይ በተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚታዩ ስህተቶች" በሚል ርዕስና ታደሰ ሣህሌ (1979 ዓ.ም.) "የአዲስ አበባ 11ኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ጽሑፋዊ ባህሪይ" በሚል ርዕስ ያቀረቧቸው ጥናቶች ይገኛሉ።

የነጋሣ ጥናት በሁለተኛ ደረጃ መልቀቂያ ፈተና ተማሪዎች ከጻፏቸው ድርሰቶች ውስጥ 300 ድርሰቶችን በመምረጥና መረጃዎችን በመተንተን የተከሄደ ነው። የጥናቱ ዓላማ ለብዙዎቹ የ12ኛ ደረጃ ተፈታኞች በአማርኛ ፈተና መውደቅ መንስኤ የሆኑ ጉዳዩችን መጠቆም ሲሆን በድርሰቶቹ ውስጥ የተፈፀሙ ስህተቶች ከቋንቋው ሰዋስዋዊ ስያሜ አንፃር ተለይተዋል። ከጥናቱ በተገኘው መረጃ መሠረት የአብዛኞቹ ተማሪዎች ችግሮች ርዕስ መወሰን አለመቻል፣ ርዕስን ጠብቆ አለመጻፍ፣ የሆሄ አጣጣልን አለማወቅ፣ ምክኼ ሆሄያትን ለመለየት አለመቻልና የሰዋስው አገባብን - የቁጥር፣ ተሳቢ፣ የመስተፃምር፣ የቅጽል - ደንብ አለመጠበቅ መሆናቸው ተገልጿል።

የታደሰ ሣህሌ ጥናት ዓላማ የ11ኛ ክፍል ተማሪዎችን የድርሰት አጻጻፍ ችሎታ መርምሮ የሚታዩ ደካማ ጐኖችን በመቀጠቆም መፍትሔ በመሻት ላይ የታለመ ነው። ጥናቱ የተከሄደው በአዲስ አበባ ከተማ ከሚገኙ ት/ቤቶች ውስጥ በአምስት ት/ቤቶች የሚማሩ የ11ኛ ክፍል ተማሪዎች የጻፏቸውን ድርሰቶች ከድርሰት አሠራርና ከቋንቋ ትክክለኛ ተጠቃሚ አንጻር በመተንተን ነው።

በጥናቱ ውስጥ በናሙናነት የተመረጡ 17 ድርሰቶች የተተነተኑ ሲሆን ድርሰቶቹ ከርዕስ አመራረጥ፣ ከአንቀጽ አወቃቀር፣ ከሰዋስው አገባብና ከቃላት አጠቃቀም አንፃር ምን ያህል ስኬታማ እንደሆኑ ተመዝኗል። ከጥናቱ በተገኙ መረጃዎች መሠረት ተማሪዎቹ በቃላት አመራረጥና በሰዋስው አገባብ በኩል ከፍተኛ ስህተት የሚፈፅሙ መሆናቸው ተመልክቷል። በተለይ ኢ-መደበኛ ቃላትን የመጠቀምና የዓረፍተነገር ስምምነትን ያለመጠበቅ ስህተቶች ጐልተው የሚታዩ

መሆናቸው ተመልክቷል። በጥናቱ ማጠቃለያም ተማሪዎቹ የአማርኛ ቋንቋን ትክክለኛ አጠቃቀም የማያውቁ መሆናቸው የድርሰቱ ይዘት ሲመረመርም በአብዛኛዎቹ ትምህርት ቤቶች የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት መሰጠቱን እስከመጠራጠር እንደሚያደርስ ተገልጿል።

በሁለቱም ጥናቶች ውስጥ የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ዓላማ የሚጠበቀውን የአስተሳሰብና የአሠራር ለውጥ በተማሪዎች ችሎታ ላይ እንዳላሳየ ተጠቁሟል። ከዚህ አንጻር ተማሪዎች በጽሕፈት ትምህርት ሂደት ሀሳባቸውን በትክክል ከመግለጽ የሚገቱዋቸው መሠረታዊ ችግሮች ሊኖሩ እንደሚችሉ ይገመታል።

የዚህ ጥናት ዓላማ በስህተት ትንተና ዘዴ ላይ የተመሠረተ በመሆኑ የጥናቱን መሠረታዊ ጥያቄዎች ለመመለስና ከጥናቱ ግብ ለመድረስ በተዘጋጁ ጽሑፎች ቅኝት ውስጥ የቀረቡትን መረጃዎች፣ የተጠቀሙትን የጥናት ውጤቶች፣ የአተናተን ዘዴዎችንና የአጠናን ስልቶችን በመነሻነት ይጠቀማል።

ምዕራፍ ሦስት

የአጠናን ዘዴ

የዚህ ምዕራፍ ዓላማ የጥናቱን የናሙና አመራረጥ ስልት፣ የመረጃ ማሰባሰቢያ ዘዴዎችና የመረጃ አተናተን ዘዴ ማመልከት ነው።

3.1 የትምህርት ቤቶችና የተማሪዎች ናሙና አመራረጥ

3.1.1 የት/ቤቶች የናሙና አመራረጥ

ለጥናቱ የተመረጠው የናሙና አመራረጥ ተራ የዕጣ ናሙና (Simple random sampling) አመራረጥ ስልት ነበር። ይህ ስልት የተመረጠበት ምክንያት ለትምህርት ቤቶችና ለተጠኚዎች እኩል የመመረጥ ዕድል ሊያስገኝ ስለሚችል ነበር። በዚህ የናሙና ዘዴ ትምህርት ቤቶች የተመረጡት እንደሚከተለው ነበር።

ከአዲስ አበባ አስተዳደር አከባቢ ትምህርት መምሪያ (የክልል 14 መስተዳድር ትምህርት ቢሮ) የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ክፍል በተገኘው መረጃ መሠረት በአዲስ አበባ ከተማ ውስጥ የሚገኙት የመንግሥት ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች 23 ናቸው። ከነዚህ ውስጥ፣ ሁለቱ (ተግባረዕድና ጀኔራል ዊንጌት የቴክኒክና የሙያ ትምህርት ቤቶች) የዘጠነኛ ክፍል ተማሪ ስለሌላቸው፣ አንዱ (የካቲት 12 አጠቃላይ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤት) የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎችን የሚቀበለው በስምንተኛ ክፍል ብሔራዊ ፈተና ከ95% በላይ ያመጡትን በመምረጥ ስለሆነ በጥናቱ ላይ ሊያሳድር የሚችለውን ተጽዕኖ በመገመት፣ ሦስቱ ከምርጫ ውጭ ሆነዋል።

የቀሪዎቹ 20 ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች ስም ዝርዝር በአማርኛ ፊደል ቅደም ተከተል ተራ መሠረት ከአንድ እስከ ሃያ ከተጻፈ በኋላ ከጠቅላላው 25 በመቶ የሚሆኑት፣ አምስት ት/ቤቶች ተመረጡ። የአመራረጡ ቅደም ተከተልም በየአራተኛው ተራ ቁጥር ላይ የሚገኘውን አንድ ት/ቤት በመምረጥ የተካሄደ ነበር።

3.1.2 የተማሪዎች አመራረጥ

ተማሪዎች የተመረጡት በናሙናነት በተመረጡት አምስት 2ኛ ደረጃ ት/ቤቶች ውስጥ በ1985 ዓ.ም. ዘጠነኛ ክፍል ከሚማሩ 5746 ተማሪዎች ውስጥ ነበር። የተማሪዎቹ የናሙና አመራረጥ ቅደም ተከተል እንደሚከተለው ነበር። ተማሪዎች ከመመረጣቸው በፊት በአምስቱ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች የሚገኙ የዘጠነኛ ክፍል ምድቦች ዝርዝር ከየት/ቤቶቹ ቤተ-መዘክር ተሰብስቦ፣ የምድቦቹ ስያሜ በቅደም ተከተል ከተጻፈ በኋላ በእያንዳንዱ ት/ቤት ከሚገኙ የዘጠነኛ ክፍል መማሪያ ምድቦች 25 በመቶ በናሙናነት ተመረጡ። ይኸውም ለምሳሌ በአንዱ የናሙና ት/ቤት ያለው የዘጠነኛ ክፍል መማሪያ ምድብ ስያሜ 9፣ 9፣ 9 ... የሚል ቢሆን በዚህ ቅደም ተከተል መሠረት ምድቦቹ ተመዝግበው በየአራተኛው ተራ ቁጥር ላይ የሚገኘው የመማሪያ ምድብ እንዲመረጥ ይደረጋል። በዚህ የአመራረጥ ዘዴ በአምስቱ ት/ቤቶች ከሚገኙ 91 የመማሪያ ምድቦች ውስጥ 23 (25.3 በመቶ) በጥናቱ ተከተቱ።

ከዚህ በኋላ ለናሙና በተመረጡት 23 ምድቦች ውስጥ የሚገኙ ተማሪዎች ስም ዝርዝር ከክፍል ኃላፊ መምህራን የስም መቆጣጠሪያ መዝገብ ላይ ተለቅሞ በእንግሊዝኛ ፊደል ቅደም ተከተል ተራ መሠረት በየመማሪያ ምድቡ ስያሜ ተመዘገበ። ምዝገባው እንደተጠናቀቀ በእያንዳንዱ ምድብ ከሚገኙ ተማሪዎች ውስጥ 25 በመቶ እንዲመረጡ ተደረገ። አመራረጡ የተለያዩ ተማሪዎችን እንዲያካትት በማሰብም በየምድቡ የአመራረጡ ቅደም ተከተል እንዲለዋወጥ ተደርጓል። ይኸውም ለምሳሌ በምድብ ሀ፣ በ1ኛው፣ በ5ተኛው፣ በ9ኛው፣ ... ተራ ቁጥር ላይ የተመዘገበ ተማሪ ቢመረጥ በሚቀጥለው ምድብ "ለ" በ4ተኛው፣ በ8ተኛው፣ በ12ተኛው ... ተራ ቁጥር ላይ ያሉት እንዲመረጡ ተደርጓል። በዚህ ስልት በናሙናነት በተመረጡ አምስት ት/ቤቶች ውስጥ ከሚገኙ 1559 ተማሪዎች ውስጥ 390 ተጠኚዎች ተመርጠዋል።

ሠንጠረዥ 1 **የናሙና ት/ቤቶች፣ የመማሪያ ምድቦች፣ የተማሪዎች ብዛትና የናሙና መጠን**

	ናሙና ት/ቤቶች	የመማሪያ ምድቦች	በናሙና የተመረጡ 25%	የተማሪዎች ጠቅላላ ብዛት	በተጠኚነት የተመረጡ 25%
1	ዘመልስ ሐብቴ አጠቃላይ	17	4	282	70
2	አየር ጤና ከ/ሁ/ደረጃ	20	5	328	81
3	ከፍተኛ አራት ከ/ሁ/ደረጃ	36	9	644	162
4	ከፍተኛ 23 አ/ከ/ሁ/ደረጃ	10	3	185	47
5	ጥቁር አንበሳ ከ/ሁ/ደረጃ	08	2	120	30
	ድምር	91	23	1559	390

3.2 የመረጃ አሰባሰብ ዘዴ

ለዚህ ጥናት መረጃዎች የተሰበሰቡት ከሦስት የመረጃ ምንጮች ነበር። ይኸውም 1ኛ/ በናሙና የተመረጡ ተጠኚዎችን በክፍልና በቤት ድርሰት በመጻፍ፣ 2ኛ/ ተማሪዎችን መጠይቅ በማስሞላትና 3ኛ/ መምህራንን መጠይቅ በማስሞላት ነበር።

3.2.1 የድርሰት መሰ[illegible]ጃ

በምዕራፍ አንድ እንደተገለጸው የዚህ ጥናት ዓላማ በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈፀሙ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶችንና የስህተት ምንጮች መተንተን በመሆኑ ጥናቱ የሚያተኩረው ከድርሰት ውስጥ በሚገኙ መረጃዎች ላይ ነው። ስለዚህ መረጃዎችን ለማሰባሰብ ተማሪዎችን ድርሰት ማጻፍ የግድ ነበር። በመሆኑ በተጠኚነት የተመረጡት ተማሪዎች በክፍልና በቤት ሁለት ድርሰቶችን እንዲጽፉ ተደርጓል። በክፍል ውስጥ የተጻፈው ድርሰት በአንድ ክፍለ-ጊዜ (በ40 ደቂቃ) ውስጥ የተፃፈ ሲሆን በቤት የተጻፈው ድርሰት ደግሞ በሦስት ቀን ጊዜ ውስጥ ተጽፎ የተመለሰ ነበር። ይህ የተደረገው በክፍል ውስጥ ከሚፃፈው ድርሰት የሚገኝ መረጃና በቤት ውስጥ ከሚጻፈው ድርሰት የሚገኝ መረጃ ልዩነት ይኖረው እንደሆነ ለመመርመርና በአንዳንድ ስለልቡናዊ ሁኔታዎች ሰበብ ሊከሰቱ የሚችሉ ሁኔታዎችን ለማስወገድ ሲባል ነበር።

ድርሰት ከአንደ የተወሰነ ርዕስ አኳያ ሀሳብ የሚገለጽበት ወይም ስለአንድ የተወሰነ ጉዳይ፣ የአጻጻፍ ደንብና ሥርዓትን ተከትሎ ለአንባቢ መልእክት የሚተላለፍበት ስልት በመሆኑ የመጻፊያ ርዕስ ያስፈልገዋል። በመሆኑም ድርሰቱ ከመጻፉ በፊት ድርሰት ሊያጽፉ የሚችሉ ርዕሶችን ማዘጋጀት ቀዳሚ ተግባር ነበር። በዚህም መሠረት ከተማሪዎች የቀደመ ልምድ፣ ዕድሜና የክፍል ደረጃ ጋር ሊጣጣሙ ይችላሉ ተብለው የተገመቱ 30 የድርሰት መጻፊያ ርዕሶች ተመርጠው ነበር። ርዕሶቹ የተመረጡት ከዚህ ጥናት በፊት በተካሄደው የመነሻ ጥናት አብዛኛዎቹ ተማሪዎች ድርሰት ከጻፉባቸው ርዕሶች፣ በመነሻ ጥናቱ ወቅት ለመምህራን በተሰራጨው መጠይቅ ውስጥ ድርሰት ሊያጽፉ ይችላሉ ብለው አብዛኛዎቹ መምህራን ከጠቆሙዋቸው፣ በመማሪያ መጽሐፍት ውስጥ ከሚገኙ ምንባቦችና የጽሕፈት ትምህርት መስክ ምሁራን በነፃ የድርሰት አጻጻፍ ስልት (Free Composition Writing) ድርሰት ለመጻፍ ያስችላሉ ብለው ከጠቆሙዋቸው ርዕሶች ውስጥ ነበር።

ርዕሶቹ ከተመረጡ በኋላ ለድርሰት መጻፊያነት አመቺ መሆን ያለመሆናቸው በሌሎች መያተኞች እንዲገመገም ተደርጓል። በዚህም መሠረት በአምስት ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች በሚገኙ የአማርኛ ቋንቋ መምህራን ተገምግመው ርዕሶቹ ከተማሪዎቹ ልምድ፣ ችሎታና ፍላጐት ጋር የተገናዘቡና ድርሰት ሊጻፍባቸው የሚችሉ መሆናቸው ተረጋግጧል። የድርሰት መጻፊያ ርዕሶች ከተመረጡ በኋላ

የተከናወነው ተግባር መልመጃውን ማዘጋጀትና ድርሰቱን ማጻፍ ነበር። የዚህ ክንውን ሂደትም እንደሚከተለው ይገለጻል።

3.2.2.1 <u>የድርሰት መልመጃ አዘገጃጀት</u>

ድርሰት ለማጻፍ የተመረጠው ዘዴ ነፃ የድርሰት አጻጻፍ ዘዴ በመሆኑ መልመጃው የተዘጋጀው በዚሁ ዘዴ መጻፍ እንዲቻል ተደርጐ ነበር። በዚህም መሠረት የተመረጡትን 30 ርዕሶች የያዘ የመልመጃ ወረቀትና ለድርሰት መጻፊያ የሚሆኑ ሁለት ወረቀቶች - በክፍልና በቤት ለሚጻፈው ድርሰት - ተዘጋጅተው ነበር። በአባሪ III ገጽ 155 ላይ እንደተመለከተው የመልመጃው ወረቀት የድርሰት መጻፊያ ርዕሶችን የያዘ ሲሆን ተገቢውን መምሪያና ትእዛዝ እንዲይዝ ተደርጓል። መልመጃው ግልጽነት እንዲኖረውና ሁሉም እንዲረዱት መምሪያ በሚለው ርዕስ ስር በክፍል ውስጥ ስለሚጻፈው ድርሰት በፊደል ሀ፣ በቤት ውስጥ ስለሚጻፈው ድርሰት ደግሞ በፊደል ለ መግለጫ ተሰጥቷል። እንዲሁም መመሪያ በሚለው ርዕስ ስር ከተዘረዘሩት 30 ርዕሶች ውስጥ አንዱን ብቻ በመምረጥ በክፍል ውስጥ በ40 ደቂቃ ከ150-250 በሚደርሱ ቃላት የድርሰት አፃፃፍ መደበኛ ቅርጽን በመከተል ኢ-ልቦለድ ድርሰት እንዲጽፉና ክፍል ውስጥ ድርሰት በጻፉበት ርዕስ ወይም በመረጡት ሌላ ርዕስ እቤት ውስጥ ተመሳሳይ በሆነ መንገድ ጽፈው በሦስት ቀን ውስጥ እንዲመልሱ ትእዛዝ ተሰጥቷል።

3.3.1.2 <u>ድርሰት የማጻፍ ሂደት</u>

ተጠኚዎች ድርሰት እንዲጽፉ የተደረገው በጥናቱ አቅራቢና ከየት/ቤቱ በተመረጡ የዘጠነኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መምህራን ነበር። ተማሪዎቹ ድርሰት ከመጻፋቸው በፊት ስለ መልመጃው ዓላማ፣ ከድርሰቱ ስለሚሰበሰቡ መረጃዎች ጠቀሜታ፣ ስለ ርዕሶቹ አመራረጥ፣ ስለድርሰት መጻፊያ ወረቀቶች አጠቃቀም ስፊ ማብራሪያ ተሰጥቷል።

በክፍል ውስጥ የተጻፈው ድርሰት በአንድ ክፍለ ጊዜ (40 ደቂቃ) ውስጥ የተጻፈ ነበር። በድርሰት መጻፊያው ላይ የሚሞሉ መረጃዎችን ተማሪዎች እየተነገራቸው እንዲሞሉ ተደርጓል። የክፍል ውስጥ መልመጃው እንደተሰበሰበ ተሞልቶ በተሰጣቸው የድርሰት መጻፊያ ወረቀት ላይ ክፍል ውስጥ በፃፉበት ርዕስ ወይም ከዚያ ውጭ በመረጡት ርዕስ እቤታቸው ጽፈው በ3 ቀን ውስጥ ለአማርኛ

መምህራቸው እንደመለሱ ትእዛዝ ተሰጥቶ የቤት ሥራ መልመጃው በመምህራኑ ተሰብስቧል።

ሠንጠረዥ 2 <u>የክፍልና የቤት ሥራ መልመጃ ድርሰቶች</u>

	የክፍል ሥራ			የቤት ሥራ				
የናሙና ት/ቤት	ተጠኚዎች 25%	በክፍል ድርሰት የጻፉ		ያልነበሩ	የተመለሰ	%	ያልተመለሰ	%
1 ሼመልስ ሐቢቴ አጠቃላይ ከ/ሁ/ደ	70	64	91.4	6	62	88.6	8	11.4
2 አየር ጤና ከ/ሁ/ደ	81	69	85.2	12	67	82.7	14	17.3
3 ከፍተኛ 4 ከ/ሁ/ደ	162	131	81	31	129	79.6	33	20.4
4 ከፍተኛ 23 ከ/ሁ/ደ	47	41	87.2	6	38	81	9	19
5 ጥቁር አንበሳ ከ/ሁ/ደ	30	25	83.5	5	24	80	6	20
ድምር	390	330	84.6	60	320	82.1	70	17.9

3.2.3 መጠይቆች

ለጥናቱ የሚረዱ ተጨማሪ መረጃዎችን ለማሰባሰብ በተማሪዎችና በመምህራን የሚሞሉ ሁለት መጠይቆች ተዘጋጅተው ነበር።

3.2.3.1 የተማሪዎች መጠይቅ

ለተማሪዎች የቀረበው መጠይቅ የተዘጋጀው በመነሻ ጥናት ወቅት በቀረበው መጠይቅ ላይ ተመሥርቶ ነበር። በመጠይቁ ላይ የቀረቡት ጥያቄዎች በአብዛኛው በመነሻ ጥናቱ ወቅት አብዛኛዎቹ ተማሪዎች በትክክል ከ[illegible]ደቀቸው መካከል የተመረጡ ሲሆኑ ጥያቄዎቹ በሚዘጋጁበት ወቅት በመጠይቅ የመረጃ ማሰባሰቢያ ዘዴ ሊያጋጥሙ የሚችሉ ችግሮችን ለመቆጣጠር የተቻለውን ያህል ጥንቃቄ ተደርጐ ነበር።

ጥያቄዎቹ በስቴንስል ከመቀረፃቸው በፊት ሦስት መምህራንና ሦስት ትምህርት ስነልቡና የድኅረ-ምረቃ ተማሪዎች እንዲገመግሟቸው ተደርጓል። በዚህም ሂደት በመጠይቁ የቀረቡ ጥያቄዎችን ግልጽነትና የአቀራረብ ቅርጽ ትክክለኛነት ውጫዊ በሆነ መንገድ ለማረጋገጥ ጥረት ተደርጓል።

መጠይቁ በአራት ዋና ዋና ክፍሎች የተከፈለ ነበር። መግቢያው መጠይቁ ስለተዘጋጀበት ዓላማና ከመጠይቁ ስለሚገኙ ትክክለኛ መረጃዎች ጠቀሜታ የተገለፀበት ሲሆን በመጠይቁ ላይ ስም፣ ክፍል ወይም ተራ ቁጥር መጻፍ እንደሌለበት፣ መጠይቁን በሌላ ሰው ማስሞላት የተከለከለ መሆኑን የሚያመለክት ማሳሰቢያም ቀርቦበታል። በዚህም ተማሪዎች ፍርሃትና ጥርጣሬ አስወግደው በተረጋጋ መንፈስ መጠይቁን እንዲሞሉ ጥረት ተደርጓል። በመጀመሪያው የመጠይቁ ክፍል የቀረቡ ጥያቄዎች የተማሪዎችን ዳራ የሚመለከቱና አጠቃላይ መረጃዎችን ለማሰባሰብ የታቀዱ ነበሩ። የተማሪዎች ፆታ፣ ዕድሜ፣ የአፍ መፍቻ ቋንቋ፣ ወ.ዘ.ተ. የተጠየቀው በዚሁ ክፍል ነበር።

ሁለተኛው የመጠይቅ ክፍል የመማር ማስተማር ሂደትን፣ የትምህርት ይዘትን፣ ወዘተ. የሚመለከቱ ጥያቄዎች የቀረቡበት ሲሆን ስለጥያቄዎቹ አመላለስና ስለአማራጭ መልሶች አቀራረብ መምሪያ ቀርቦበታል። ክፍል ሦስት ዝንባሌን ለመገመት የታሰቡ ጥያቄዎች የቀረቡበት ክፍል ነው። ክፍል አራት ነፃ አስተያየትን የሚሹ ጥያቄዎችን የያዘ የመጨረሻው ክፍል ነበር። (ስለመጠይቁ ዝርዝር አባሪ II (145) ይመልከቱ)

መጠይቁ የተሠራጨው በናሙናነት ለተመረጡ ተማሪዎች ነበር። መጠይቁ የተሞላው የጥናቱ አቅራቢና የክፍል ውስጥ መምህር ባሉበት በመማሪያ ክፍል ውስጥ

ነበር። መጠይቁ ከመሞላቱ በፊት ስለመጠይቁ ዓላማ፣ ስለመጠይቁ ክፍሎች፣ ጥያቄዎችና ስለጥያቄዎች አሞላል በምሳሌ የተደገፈ ማብራሪያ ተሰጥቶ ነበር። መጠይቁ ተሞልቶ እንደበቃ ወዲያውኑ ተሰብስቧል።

3.2.3.2 የመምህራን መጠይቅ

የመምህራን መጠይቅ የተዘጋጀው ስለተማሪዎቹ የትምህርት ደራ፣ ስለትምህርቱ ሂደት፣ ስለመምህራንና በአጠቃላይ የዘጠነኛን ክፍል የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ሂደት በሚመለከት መረጃዎችን ለማሰባሰብ ታቅዶ ነበር።

በመጠይቁ አዘገጃጀት ሂደት በመረጃ ማሰባሰቢያ ዘዴው ባህርይ ምክንያት ሊከሰቱ የሚችሉ ችግሮችን በተቻለ መጠን ለመቆጣጠር ጥረት ተደርጎ ነበር።

መጠይቁ በአራት አቢይ ክፍሎች የተከፈለ ሲሆን በመጀመሪያው ክፍል አጠቃላይ መረጃዎች ላይ ያተኮሩ ጥያቄዎች ቀርበዋል።

ስለመጠይቁ ዓላማ ማብራሪያ የተሰጠውና ማሳሰቢያዎችም የቀረቡት በዚሁ ክፍል ነበር። ክፍል ሁለት አምስትና አልፎ አልፎም ከዚያ በላይ አማራጮችን የያዙ 20 ጥያቄዎች ቀርበውበታል። ክፍል ሦስት መጠንን ለማመልከት የሚያስችሉ አምስት መመዘኛዎች ያሉዋቸው ጥያቄዎች የቀረቡበት ሲሆን ክፍል አራት በመጠይቁ ከቀረቡ ጥያቄዎች በተጨማሪ መምህራን ያላቸውን አስተያየት እንዲገልጹ የታቀዱ ጥያቄዎች ቀርበውበታል። (ዝርዝሩን በአባሪ I ገጽ (133) ይመልከቱ)

የመምህራን መጠይቅ የተሠራጨው በናሙናነት በተመረጡ አምስት ት/ቤቶች ለሚያስተምሩ 15 የአማርኛ ቋንቋ መምህራን ብቻ ነበር። የመጠይቁን መጠን በናሙና ት/ቤቶች መምህራን መወሰን ያስፈለገበት ምክንያትም የተማሪዎችን ልምድ፣ ፍላጐትና ችሎታ ይበልጥ ሊያውቁ የሚችሉት የሚያስተምሯቸው መምህራን በመሆናቸው፣ በየት/ቤቶቹ ያለው ሁኔታ የተማሪዎች ደራ ወ.ዘ.ተ. ልዩነት ሊኖረው ስለሚችል ልዩነቱ ሊያስከትለው የሚችለውን ተጽዕኖ ለመከላከል፣ እንዲሁም መረጃዎችን ለማመሳከር አመቺ ሊሆን ስለሚችል ነበር።

ADDIS ABABA UNIVERSITY ILS LIBRARY

ሠንጠረዥ 3 የመምህራንና የተማሪዎች መጠይቅ ምርጫ

የት/ቤት ስም	የተማሪዎች መጠይቅ					የመምህራን መጠይቅ				
	የተሰራጨ	የተመለሰ		ያልተመለሰ		የተሰራጨ	የተመለሰ		ያልተመለሰ	
		በዛት	%	በዛት	%		በዛት	%	በዛት	%
ሽመለስ ሀብቴ አ/ከ/ሁ/ደ	35	28	80	7	20	3	3	100	–	–
አየር ጤና ከ/ሁ/ደ/	41	35	85.4	6	14.6	3	3	100	–	–
ከፍተኛ 4 ከ/ሁ/ደ/	80	68	85.	12	15	4	3	75	1	25
ከፍተኛ 23 ከ/ሁ/ደ/	23	19	82.6	4	17.4	3	3	100	–	–
ጥቁር አንበሳ ከ/ሁ/ደ/	15	12	80	3	20	2	2	100	–	–
	194	162	83.5	32	16.5	15	14	93.3	1	6.7

3.3 የመረጃ አሰባሰብና አተናተን ዘዴ

በተዛማጅ ጽሑፎች ቅኝት (2.3) እንደተገለጸው የስህተት ተንታኞች የተለያዩ የአተናተን ዘዴዎችን በመከተላቸው በስህተት ዓይነት ምድብ አከፋፈል፣ በስህተት ዓይነት ስያሜ፣ በስህተት ምንጮች ትንበያና ስያሜ፣ በምሳሌ አቀራረብና በጥናት ውጤቶች መምታታትና መቃረን በመፈጠሩ እስከሁን ወጥ የሆነ የትንተና ሞዴል አልዳበረም። በዚህም ሳቢያ መምህራን አመቺ የመሰላቸውን የአተናተን ዘዴ ተከትለዋል።

ከዚህ አጠቃላይ የመስክ ችግር በተጨማሪ የአማርኛ ቋንቋ ተማሪዎች ድርሰት በስህተት ትንተና ዘዴ ባለመጠናቱ ለዚህ ጥናት መነሻ የሚሆን ሞዴል ለማግኘት አልተቻለም። በመሆኑም የዚህ ጥናት አቅራቢ መረጃዎችን ለማደራጀትና ለመተንተን በስህተት ትንተና መስክ የጋራ የተባሉትን የአተናተን ዘዴዎች መነሻ በማድረግ አመቺ የመሰለውን የአተናተን ዘዴ ተከትሏል።

3.3.1 የድርሰት እርማት ቅደም ተከተል

ለዚህ ጥናት መረጃዎች የተሰበሰቡት በክፍል ውስጥ የተጻፉ 165 ድርሰቶችንና በቤት ሥራ መልመጃ የተጻፉ 160 በጠቅላላው 325 ድርሰቶችን በማረም ነበር። የድርሰቶች እርማት ከመጀመሩ በፊት አፍ መፍቻቸው አማርኛ በሆነ ተማሪዎች የተጻፉ ድርሰቶችና አፍ መፍቻቸው አማርኛ ባልሆኑ ተማሪዎች የተጻፉ ድርሰቶች ተለይተው ለየብቻ ተቆጠሩ፣ በአጠቃላይ በናሙናነት ከተመረጡ 325 ድርሰቶች ውስጥ 291 (90 በመቶ) አፍ መፍቻቸው አማርኛ በሆነ ተማሪዎች የተጻፉ ሲሆኑ 34 (10 በመቶ) ደግሞ አፍ መፍቻቸው አማርኛ ባልሆነ ተማሪዎች የተጻፉ ነበሩ። ድርሰቶቹ እንደገና በክፍልና በቤት ሥራ መልመጃ ተለይተው ለየብቻ ከተቆጠሩ በኋላ የድርሰት እርማቱ ተካሂዷል። እርማቱ የተመሠረተው በቋንቋ ውጫዊ መዋቅር ክፍፍል ስልት ላይ ስለነበረ ትኩረት የተደረገው በዓረፍተነገር ውስጥ በተገኙ ስህተቶች ላይ ነበር።

ሠንጠረዥ 4 **<u>የእፍ መፍቻቸው አማርኛ በሆኑና ባልሆኑ ተማሪዎች የተገኙ ድርሰቶች አጠቃላይ ብዛት</u>**

የትምህርት ቤቱ ስም	በክፍልና በቤት ሥራ የተጻፈ ድርሰት	አማርኛ የእፍ መፍቻቸው የሆኑ ተማሪዎች የክፍልና የቤት ሥራ		እፍ መፍቻቸው አማርኛ ያልሆኑ የክፍልና የቤት ሥራ	
	ብዛት	ብዛት	%	ብዛት	%
ሽመልስ ሐብቴ	63	53	84.1	10	15.9
አየር ጤና	67	56	83.6	11	16.4
ከፍተኛ 4	130	119	91.5	11	8.5
ከፍተኛ 23	40	38	95	2	5
ጥቁር አንበሳ	25	25	100	-	-
ድ ም ር	325	291	90%	34	10

የእርማቱ ቅደም ተከተልም እንደሚከተለው ነበር።

1. እያንዳንዱ ድርሰት በጥንቃቄ እየተነበበ በየዓረፍተነገሩ ውስጥ በስህተትነት የሚታሰቡት ምልክት እየተደረገባቸው ከድርሰት መለያና ከተገኙበት ዓረፍተነገር ጋር በተዘጋጀው የመመዝገቢያ ወረቀት ላይ ተመዘገቡ።

2. ድርሰቶቹ በድጋሚ ከተነበቡና በስህተትነት የታሰቡት ሁሉ በትክክል መመዝገባቸው ከተረጋገጠ በኋላ በተሰበሰቡት ስህተቶች ባህርይ መሠረት በተዘጋጀ የስህተት ዓይነት ምድቦች ስር ስህተቶቹ ተመዘገቡ።

3. በስህተትነት የታሰቡትን በየምድቡ የመመዝገቡ ሂደት እንደተጠናቀቀ በክፍል ውስጥ ከተፃፉ ድርሰቶች ውስጥ 50 በመቶ (83)፣ በቤት ከተፃፉ ድርሰቶች ውስጥም እንዲሁ 50 በመቶ (80) በስድስት ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች በሚያስተምሩ የ12ኛ ክፍል መምህራን እንዲታረሙ ተደረገ። ድርሰቶቹ ከመምህራኑ ከተሰበሰቡ በኋላ ቀድሞ በስህተትነት ከታሰቡት ጋር በማገናዘብ በአብዛኞቹ መምህራንና በጥናቱ አቅራቢ በስህተትነት የታመነባቸው የቋንቋ አጠቃቀም፣ አወቃቀርና የአጻጻፍ ሥርዓት ስህተቶች ከባህርያቸው አንፃር በተሰየሙ ምድቦች ውስጥ ተቆጠሩ።

4. ድርሰቶቹ በተደጋጋሚ ከተነበቡ፣ በየስህተት ዓይነት ምድቦች ስር የተመዘገቡ መረጃዎች ከተመረመሩ በኋላ ከጥናቱ ዓላማ አንጻር ዋነኛ የሆኑ የስህተት ዓይነቶችን በስህተት ዓይነት ምድብ ለመለየት እንዲያመች በእያንዳንዱ ምድብ ውስጥ የተመዘገቡ ስህተቶች ተቆጠሩ።

3.3.2 <u>የስህተት ዓይነት አከፋፈልና አተናተን ስልት</u>

የጥናቱ ዐቢይ ዓላማ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶችን ለይቶ መተንተን በመሆኑ ዐቢይ የስህተት ዓይነቶች የተለዩት በሚከተሉት ቅደም ተከተሎች መሠረት ነበር።

1. በየስህተት ዓይነት ምድቦቹ የተቆጠሩ ስህተቶች በባህሪያቸው አንጻር በዋና ዋና ምድቦች ተጠቃለው ተቆጠሩ። ይኸውም ለምሳሌ፣ በመስተዋድድ፣ በመስተጻምር፣ በመስተአምር፣ ምድብ ውስጥ ተለይተው የተቆጠሩ ስህተቶች የባዕድ መነሻና መድረሻ ቅጥያዎች በሚል ዐቢይ ምድብ እንዲሰበሰቡ ተደረገ። በዚህ ዓይነት ወደ ዋና የስህተት ምድብ የማጠቃለሉ ሂደት እንደበቃ በየስህተት ምድቡ የተቆጠረው የስህተት መጠን ለድርሰት ብዛት እየተካፈለ በድርሰት የተፈፀመው አማካይ የስህተት መጠን ታወቀ።

2. በአንድ ድርሰት በአማካይ የተፈፀመው ስህተትና ከአንድ ድርሰት በአማካይ የተቆጠረው የቃላት ብዛት ወደ መቶ ተለውጦ በአንድ መቶ ቃላት ውስጥ በአማካይ አንድ ድግግሞሽ ያለው የስህተት ዓይነት በዋና የስህተት ዓይነትነት ሲመረጥ ከአንድ (0.4) በታች ድግግሞሽ ያለው የስህተት ዓይነት አልተመረጠም።

3. ዐቢይ የስህተት ዓይነት አመዳደብና የስህተት አቆጣጠር በአፍ መፍቻ ቋንቋና በሁለተኛ ቋንቋ፣ እንዲሁም በክፍልና በቤት ሥራ መልመጃ እንጻር የተከሄደ ነበር።

ይህ ልዩነት የተደረገው የተለያዩ ሁኔታዎችን ለማወዳደር የሚያስችሉ መረጃዎችን ለማግኘት ነበር። በዚህ የአመዳደብ ስልት ከአጠቃላዩ ድርሰት የተቆጠሩ ስህተቶች፣ በድግግሞሽ መጠናቸው ከፍተኛነት በተመረጡ ስህተቶች ባህርይ መሠረት በተሰየሙ አምስት ዓበይት የስህተት ዓይነት ምድቦች ተከፍለዋል።

በዚህም መሠረት በተማሪዎች ድርሰቶች ውስጥ የተፈፀሙ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶች የሚከተሉት አምስት ዐበይት የስህተት ዓይነት ምድቦች ናቸው።

1. የቋንቋ አጠቃቀም ዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድብ
(በቃላት አጠቃቀም፣ በተደጋጋሚነትና በቃላት አደራደር የተፈፀሙ ስህተቶች)

2. የቋንቋ አወቃቀር ዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድብ
(በዓረፍተነገር ስምምነትና በአጣማሪዎች አጠቃቀም የተፈፀሙ ስህተቶች)

3. የሥርዓተ ነጥብ አጠቃቀም ዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድብ፣
(በአራት ነጥብና በነጠላ ሰረዝ አጠቃቀም ጉድለት የተፈጸሙ የስህተት ዓይነቶች)

4. ለመለየት ያልተቻሉ ስህተቶች ዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድብ፣
(በባህሪያቸው ሰቢያ በአንድ ወይም በሌላ የስህተት ዓይነት ምድብ ሊመደቡ ያልተቻሉ፣ በርካታ መሠረታዊ ስህተቶችን የያዙ የዓረፍተነገርና የድርሰት ስህተቶች)

5. የጽንሰ-ሀሳብ ስህተቶች ዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድብ፣
(የተለያዩ የቃላት ፍቺ፣ የጽንሰ-ሀሳብ የትርጉም ስህተቶች የተቆጠሩበት ዐቢይ ምድብ)

የስህተት ዓይነት ምድብ አከፋፈሉ በዓረፍተነገር ውስጥ በተገኙ የስህተት ዓይነቶች ላይ የተመሠረተ ስለነበር አንድ የስህተት ዓይነት ከአንድ በላይ በሆነ የስህተት ዓይነት ምድቦች ውስጥ የመቆጠር አጋጣሚ ነበረው። አንድ ዓረፍተነገርም እንዲሁ ከአንድ በላይ በሆኑ የስህተት ዓይነት ምድቦች ውስጥ ሊመዘገብ የሚችልበት አጋጣሚ በመኖሩ በየስህተት ዓይነት ምድቦቹ የተቆጠረው የስህተት መጠን ትክክለኛውን የስህተት መጠን ላያመለክት ይችላል። ለምሳሌ "ትምህርት ጥበባዊ፣ ሣይንሳዊ፣ ታሪካዊ ... ወዘተ. እንዲሆኑ የሰውን ልጅ የሚያስመሰግን ዋና መሠረት ነው።" በሚለው ዓረፍተነገር ውስጥ የቃላት አጠቃቀም፣ የቃላት አደራደር፣ የቋንቋ አወቃቀር (የስምምነት) ስህተት በመኖሩ በዚህ አንድ ዓረፍተነገር ውስጥ ያሉት ስህተቶች በየምድቦቹ ተቆጥረዋል። በዚህም ሳቢያ አንድ ስህተት ተደግሞ የመቆጠር አጋጣሚ ይኖረዋል።

የስህተት ትንተናው የመጠን አተናተን ስልትን መሠረት ያደረገ በመሆኑ የአተናተኑ ሂደትም በስህተት ዓይነቶች የድግግሞሽ ቅደም ተከተል ደረጃ መሠረት ከፍተኛ የድግግሞ መጠን ካለው የስህተት ዓይነት ወደ ዝቅተኛው ያመራል።

በየስህተት ዓይነት ምድቡ ስር የተቆጠሩ ስህተቶችን በሙሉ በአባሪነት ማቅረቡ አጅግ አስቸጋሪ ስለሚሆን ለትንተና የቀረቡትንና ከልተተነተኑት ውስጥ በግምት የተመረጡ ስህተቶችን በየስህተት ዓይነት ምድቡ በአባሪነት ለማመልከት ተሞክሯል። (ዝርዝሩን በአባሪ V ይመልከቱ)

3.3.3 የስህተት ምንጮች ትንበያ

የስህተት ምንጮችን ለመመርመር ከስህተት ትንተናና ከመጠይቆች የተገኙ መረጃዎች እንዲሁም በተዛማጅ ጽሑፍ ውስጥ ከተቃኙ ጥናቶች ተነቧ የሆኑት ተገናዝበው ለአብዛኛዎቹ ተማሪዎች ችግሮች ምንጭ ሊሆኑ ይችላሉ ተብለው የተገመቱ መላ-ምቶች ተሰንዝረዋል። በተገኘው መረጃ መሠረት በዋነኛነት የታሰቡ የስህተት ምንጮች፣ የጽሑፍ ቋንቋ አጠቃቀምና አወቃቀር ደንብን አለማወቅ፣ የጽሑፍ ልምምድ አለመኖር፣ አሉታዊ የመማርና የማስተማር ፍላጎት ዝንባሌና የተሳሳተ የጸንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ ናቸው።

የዚህ ጥናት ዓላማ ዋነኛ የሆኑ የድርሰት ስህተቶችን በስህተት ዓይነት መለየትና የስህተት ምንጮችን ማመልከት ቢሆንም በተዛማጅ ጽሑፍ ውስጥ

እንደተጠቆመው የእፍ መፍቻ ቋንቋ ልዩነት ለዐበይ የስህተት ዓይነቶች መፈጠሪያ ምንጭ መሆን ያለመሆኑን ለመመርመር ተሞክሯል።

በዚህም መሠረት የእፍ መፍቻ ቋንቋ ልምድ የስህተት ምንጭ እንደሆነ ለመለየት የሚከተሉት ቅደም ተከተሎች ተከኂደዋል።

1. በየስህተት ዓይነት ምድቦቹ ተለይተው የተቆጠሩ ስህተቶችን አማካይ ተደጋጋሚነት በማወዳደር፣

- እፍ መፍቻቸው አማርኛ ባልሆነ ተማሪዎች በተጻፉ ድርሰቶች ውስጥ የተፈፀሙ ስህተቶች ከተማሪዎቹ የእፍ መፍቻ ቋንቋ አንፃር ተለይተው በየምድቡ ከተቆጠሩ በኋላ የስህተት ዓይነቶቹ አማካይ ድግግሞሽ ተሰልቷል።

2. እፍ መፍቻቸው አማርኛ ባልሆነ ተማሪዎች በተጻፉ ድርሰቶች ውስጥ የተቆጠሩ ስህተቶች አንድ ላይ ተጠቃለው ከተቆጠሩና አማካይ የስህተት ድግግሞሹ መጠን ከታወቀ በኋላ የእፍ መፍቻ ተማሪዎችንና የሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎችን ስህተት ድግግሞሽ ወጥ ከሆነ የቃላት መጠን (100 ቃላት) አንፃር በመለወጥ በየስህተት ምድቡ የተቆጠረውን አማካይ የስህተት ድግግሞሽ ለማወዳደር ተሞክሯል።

ልዩነት መኖር አለመኖሩን ለማወዳደር የተሞከረው በአማካይ የስህተት ድግግሞሽ ነበር። ይኸውም መጀመሪያ፣

ሀ- እፍ መፍቻቸው አማርኛ በሆነ ተማሪዎች የተጻፉ 291 ድርሰቶች የተጻፉበት የቃላት ብዛት ተቆጠረ፣ የተቆጠረው አጠቃላይ የቃላት ብዛት ለአጠቃላዩ የድርሰት ብዛት ከተካፈለ በኋላ አንድ ድርሰት የተጻፈበት አማካይ የቃላት ብዛት ታወቀ።

ይኸውም አጠቃላዩ የቃላት ብዛት 26513 ለ291 ድርሰቶች ተከፍሎ 91.1 አማካይ የቃላት መጠን ተገኘ። ይህም ማለት አንድ ድርሰት የተጻፈው በአማካይ በ91.1 ቃላት ነው ማለት ይሆናል።

አፍ መፍቻቸው አማርኛ ባልሆነ ተማሪዎች ከተጻፉ 34 ድርሰቶች ውስጥም እንዲሁ ቃላት ተቆጥረው ለድርሰቶቹ ቁጥር ከተከፈሉ በኋላ አማካይ የቃላት መጠን በድርሰት ታወቀ።

ይኸውም ከ34 ድርሰቶች የተቆጠሩት 3326 ቃላት ለ34 ተከፍለው 97.8 አማካይ የቃላት ብዛት ተገኘ።

ለ- በተመሳሳይ መንገድ በእያንዳንዱ ፀሐይ የስህተት ዓይነት ምድብ የተቆጠረው አጠቃላይ ስህተት ለየድርሰቶቹ ብዛት ተከፍሎ በአንድ ድርሰት ውስጥ የተፈፀመው አማካይ የስህተት መጠን ከታወቀ በኋላ ከ100 ቃላት አንፃር ተሰልቶ አማካይ የስህተት ድግግሞሽ መጠን ወጥ ወደሆነ መመዘኛ ተለወጠ።

ለአብነት አጠቃላይን የስህተት ድግግሞሽ ስሌት ለመጠቆም ይቻላል።

ከአፍ መፍቻ ተማሪዎች ድርሰቶች የተቆጠረው አጠቃላይ የስህተት መጠን 8530 ነበር። 8530 ለ 291 ድርሰቶች ሲከፈል በአንድ ድርሰት ውስጥ በአማካይ የተፈፀመው የስህተት መጠን 29.3 ይሆናል። ይህ ማለት በ91.1 አማካይ ቃላት የተፈፀመው ስህተት በአማካይ 29.3 ነው ማለት ነው። በ100 ቃላት ውስጥ የተፈፀመ አማካይ ስህተት

$$\frac{29.3}{91.1} \times 100 = 32.43$$ ይሆናል

አፍ መፍቻቸው አማርኛ ባልሆነ ተማሪዎች ከተጻፉ 34 ድርሰቶች ውስጥ የተቆጠረው አጠቃላይ ስህተት 863 ነበር። 863 ለ34 ሲከፈል በአንድ ድርሰት ውስጥ በአማካይ የተቆጠረው ስህተት 25.3 ይሆናል። በሌላ አባባል በ97.8 አማካይ ቃላት የተቆጠረው ስህተት 25.3 ይሆናል ማለት ነው። ይህ የስህተት መጠን ከ100 ሲሰላ ደግሞ

$$\frac{25.3}{97.8} \times 100 = 25.9\ (26)$$

በዚህ መንገድ በመቶ ቃላት ውስጥ በአማካይ የተፈፀመው የስህተት ድግግሞሽ መጠን ከታወቀ በኋላ በየትኛው ድርሰት ውስጥ የበለጠ ስህተት እንደተፈፀመ በማነፃፀር (ውጫዊ በሆነ መንገድ) በአማርኛ አፍ መፍታት ወይም አለመፍታት ለዐቢይ የስህተት ዓይነቶች ተደጋግሞ መፈፀም ምክንያት መሆን ያለመሆኑን ለመለየት ተሞክሯል።

ADDIS ABABA UNIVERSITY
ILS LIBRARY

ምዕራፍ አራት

4. የጥናቱ ውጤትና ትንተና

የዚህ ጥናት ዓላማ በዘጠነኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈፀሙ ስህተቶችን በስህተት ትንተና ዘዴ፣ በመለየት፣ ዋነኛ የሆኑ የስህተት ዓይነቶችን መተንተን፣ የስህተት ምንጭ መላ-ምቶችን ማብራራትና የሚከተሉትን መሠረታዊ የጥናት ጥያቄዎች:-

1. በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈፀሙ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶች ምን ምን ናቸው? የስህተቶቹ መጠንና ድግግሞሽ ምን ያህል ይሆናል?

2. ለድርሰት ስህተቶች መፈፀም በዋነኛነት ሊታሰቡ የሚችሉ ዋና ዋና የስህተት ምንጮች ምን ምን ሊሆኑ ይችላሉ?

መመለስ እንደሆነ በምዕራፍ አንድ፣ በጥናቱ ዓላማ ውስጥ፣ መገለጹ ይታወሳል።

የዚህ ምዕራፍ ዓላማም በናሙናነት ከተመረጡ ተጠኚዎች ድርሰቶች፣ በተጠኚዎችና በመምህራን ከተሞሉ የጽሑፍ መጠይቆችና ከሌሎች ተዛማጅ ምንጮች የተገኙ መረጃዎችን በመተንተን ከላይ የተጠቀሱትን መሠረታዊ የጥናት ጥያቄዎች መመለስ ነው።

ለመረጃ አቀራረብና አተናተን ያመች ዘንድ ምዕራፉ በሁለት ዐቢይ ንዑስን ክፍሎች ተከፍሏል።

የመጀመሪያው ንዑስ ክፍል አንደኛውን መሠረታዊ የጥናት ጥያቄ ለመመለስ የሚያስችሉ መረጃዎች ትንተና የቀረበበት ነው። በዚህም መሠረት በክፍልና በቤት ሥራ መልመጃዎች ከተጻፉ ድርሰቶች ውስጥ በአማካይ የስህተት ድግግሞሽ መጠናቸው ከፍተኛነት የተመረጡ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶች በዐቢይ የስህተት ምድብ ተጠቃለው፣ በአማካይ የስህተት ድግግሞሽ መጠናቸው መሠረት በቅደም ተከተል ቀርበዋል። በዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድብ ውስጥ የተሰበሰቡት መረጃዎችም በስህተት ዓይነት ምድቡ ቢሀርይ መሠረት ተተንትነዋል።

ሁለተኛው ንዑስ ክፍል የስህተት ምንጭ መላ-ምቶች የቀረቡበትና ሁለተኛውን መሠረታዊ የጥናት ጥያቄ ለመመለስ ጥረት የተደረገበት ነው። በመሆኑም ከስህተት ትንተና፣ ከመጠይቆችና ከሌሎች ተዛማጅ ጥናቶች የተገኙ መረጃዎችን በማገናዘብ በዋነኛነት የታሰቡ የስህተት ምንጮች ተብራርተዋል።

ከዚህ በተጨማሪ፣ በምዕራፍ ሦስት እንደተገለጸው፣ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልዩነት ለዐቢይ የስህተት ዓይነቶች መፈፀም ምክንያት መሆን ያለመሆኑን ለማረጋገጥ ከተደረጉ ጥረቶች የተገኙ ውጤቶችም በዚሁ ክፍል ቀርበዋል።

4.1 <u>አጠቃላይ የስህተት ብዛትና የመልመጃ ዓይነት</u>

በሠንጠረዥ 5 ገጽ 53 እንደተገለጸው የስህተት መረጃዎች የተቆጠሩት በክፍልና በቤት ሥራ መልመጃ ከተጻፉት 325 ድርሰቶች ውስጥ ነው። ድርሰቶቹ የተጻፉት በ29839 ቃላት ሲሆን ከእነዚህ አጠቃላይ ቃላት ውስጥ በአንድ ወይም ከአንድ በላይ በሆኑ ዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድቦች የተመዘገቡ 9393 ስህተቶች ተቆጥረዋል።

ሁለቱን ድርሰቶች ለመጻፍ ተጠኚዎቹ በአማካይ 92 (91.8%) ቃላት ተጠቅመዋል። ከዚህ የቃላት መጠን ውስጥ፣ በአንድ ወይም ከዚያ በላይ በሆኑ ዐቢይ ምድቦች የተመዘገቡ፣ 30 (28.9%) ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶች በአማካይ ተቆጥረዋል። በዚህም መሠረት በመቶ ቃላት ውስጥ የተፈፀሙ ስህተቶች አጠቃላይ አማካይ ድግግሞሽ 32 (31.5) ነው።

ሠንጠረዥ ፫   **አጠቃላይ የስህተት ብዛት፣ የስህተት መቶኛ፣ የስህተት ድግግሞሽና የመልመጃዎቹ ዓይነት**

የመልመጃ ዓይነት	የድርሰት ብዛት	የቃላት ብዛት	አማካይ ቃላት	የስህተት ብዛት	መቶኛ	አማካይ ስህተት	የስህተት ድግግሞሽ (100 ቃላት)
የክፍል ሥራ	165	13038	79.02	3758	40	22.78	28.83
የቤት ሥራ	160	16801	105.01	5635	60	35.22	33.54
የክፍልና የቤት ሥራ	325	29839	91.8	9393	100	28.9	31.5

ከፍተኛው የስህተት መጠን 60% (5635) የተቆጠረው በቤት ሥራ መልመጃ ከተጻፈው ድርሰት ውስጥ ነው። ከፍተኛው አማካይ የቃላትና የስህተት ብዛት፣ እንዲሁም የስህተት ድግግሞሽ የተቆጠረውም በዚሁ ድርሰት ውስጥ መሆኑን የተገኘው ውጤት አመልክቷል።

4.1.1 ዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድቦች

የጥናቱ የመረጃ አተናተን ዘዴ ሲገለጽ በድርሰቶች ውስጥ የተፈፀሙ የተለያዩ የስህተት ዓይነቶች ከባህሪያቸው አንፃር በተሰየሙ ምድቦች ተለይተው ከተቆጠሩ በኋላ በመቶ ቃላት አንድ አማካይ ድግግሞሽ ያላቸው ስህተቶች በዋነኛ የስህተት ዓይነትነት ተመርጠው በባህሪያቸው መሠረት በተሰየሙ አምስት አጠቃላይ ዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድቦች ተጠቃለው መቆጠራቸው መጠቆሙ ይታወሳል። በዚህም መሠረት በየምድቡ ከተቆጠሩ ስህተቶች የተገኘው መረጃ ውጤት፣ የዐቢይ የስህተት ዓይነቶች መጠንና ድግግሞሽ፣ በስህተት ዓይነቶቹ የድግግሞሽ ከፍተኛነት ደረጃ ቅደም ተከተል መሠረት እንደሚከተለው ይቀርባል።

በሠንጠረዥ 6 ገጽ 52 እንደተመለከተው በተማሪዎቹ ድርሰት ውስጥ ከተፈፀሙ ዐቢይ የስህተት ዓይነቶች ከፍተኛ የስህተት መጠን የተቆጠረው በቋንቋ አጠቃቀም ዐቢይ የስህተት ምድብ ውስጥ ነው። በምድቡ የተቆጠረው አጠቃላይ የስህተት መጠን ከአጠቃላዩ የስህተት መጠን 35 በመቶ (3276) ነው። የስህተት ዓይነቱ አጠቃላይ አማካይ ድግግሞሽ 11 ስህተት በመቶ ቃላት ውስጥ ነው። በዚህም መሠረት የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ዋነኛ የድርሰት ጽሕፈት ችግር የቋንቋ አጠቃቀም እንደሆነ የጥናቱ ውጤት ይጠቁማል።

በአጠቃላይ አማካይ ድግግሞሽና በተቆጠረው የስህተት መጠን ከፍተኛነት ሁለተኛ የሆነው ዋነኛ የስህተት ዓይነት የቋንቋ አወቃቀር (ሰዋስው) ስህተት ነው። ከጠቅላላው የስህተት መጠን ውስጥ 30 በመቶ (2776) የሚሆነው የስህተት መጠን የቋንቋ አወቃቀር ስህተት ሲሆን በመቶ ቃላት ውስጥ በአማካይ የተፈፀመው የስህተት ድግግሞሽ 9 ነው።

ሦስተኛው ዋነኛ የስህተት ዓይነት የሥርዓተነጥብ አጠቃቀም ስህተት ሲሆን በመቶ ቃላት ውስጥ በአማካይ 8 ስህተት ተደጋግሞ ተፈጽሟል። በመረጃው የቀረበው ውጤት እንደሚያመለክተው ከቋንቋ አጠቃቀምና ከቋንቋ አወቃቀር የስህተት ዓይነቶች ቀጥሎ ድርሰት በመጻፍ ሂደት ተማሪዎችን የሚያጋጥማቸው ሦስተኛ ዋነኛ ችግር የሥርዓተነጥብ አጠቃቀም እንደሆነ የጥናቱ ውጤት አመልክቷል።

ሠንጠረዥ 6 በዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድቦች ውስጥ የተቆጠሩ ስህተቶች ብዛት፣ መቶኛና ድግግሞሽ፣ በመልመጃ ዓይነትና በስህተት ድግግሞሽ ቅደም ተከተል።

የስህተት ዓይነት ምድብ	የክፍል ሥራ			የቤት ሥራ			የክፍልና የቤት ሥራ		
	የስህተት ብዛት	%	አማካይ ድግግሞሽ /በ100 ቃላት/	የስህተት ብዛት	%	አማካይ ድግግሞሽ /በ100 ቃላት/	የስህተት ብዛት	%	አማካይ ድግግሞሽ
የቋንቋ አወቃቀር /አገባብ/	1384	36.83	10.6	1892	33.57	11.24	3276	34.87	11
የቋንቋ አወቃቀር /ለጣጥ/	1116	29.7	8.6	1660	29.46	10	2776	29.55	9.3
ሥርዓተ ነጥብ	1032	27.46	8	1484	26.34	9	2516	26.8	8.4
ለመለየት /ለመመደብ/ ያልተቻሉ	157	4.18	1.3	419	7.44	2.62	576	6.13	2
ስንክ-ሀሳብ /ግንዛቤ/	69	1.83	0.5	180	3.19	1.1	249	2.65	1
	3758	100	29	5635	100	34	9393	100	31.7

በስህተት ድግግሞሽ መጠኑ አራተኛ የሆነው ዋነኛ የስህተት ዓይነት በአንድ ወይም በሌላ የስህተት ዓይነት ምድብ ሊመደብ ያልተቻለ የስህተት ዓይነት ነው። አማካይ የስህተት ድግግሞሽ መጠኑ እንደሚያመለክተው በመቶ ቃላት ውስጥ ከተፈፀሙ 32 አማካይ ስህተቶች ውስጥ ሁለቱ በባህሪያቸው ውስብስብነት ሳቢያ በስህተት ዓይነት ምድብ ሊለዩ ያልተቻሉ ስህተቶች ናቸው። በምድቡ የተቆጠሩ ስህተቶች መጠን 6 በመቶ እንደሆነም (የጥናቱ) ውጤት ያመለክታል።

ኢምስተ?ና የመጨረሻ የድግግሞሽ መጠን ያለው ቀነኛ የስህተት ዓይነት የጽንሰ-ሀሳብ ስህተት ነው። የጽንሰ-ሀሳብ ስህተት መጠን 3 በመቶ ሲሆን በመቶ ቃላት ውስጥ የተፈፀመው ስህተት በአማካይ አንድ ብቻ ነው።

በሠንጠረዥ 6 ገጽ 55 በየስህተት ዓይነት ምድቡ የተገለፀው መረጃ እንደሚያመለክተው ከፍተኛ የስህተት መጠን የተቆጠረው አቤት ውስጥ ተጽፎ ከተመለሰው ድርሰት ውስጥ ነው። በሠንጠረዥ 5 ገጽ 53 ከቀረበው አጠቃላይ መረጃ ለመገንዘብ እንደሚቻለውም ከፍተኛ አማካይ የቃላትና የስህተት መጠን የተቆጠረውም አቤት ውስጥ ተጽፎ ከተመለሰው ድርሰት ውስጥ ነው። በነዚህ ሁለት ሠንጠረዦች ከተመለከቱት መረጃዎችና በመግለጫ (ግራፍ) አንድ (ገጽ <u>58</u>) ከቀረበው አጠቃላይ አማካይ የስህተት ድግግሞሽ ልዩነት፣ በድርሰት ውስጥ የሚፈፀሙ ስህተቶች መጠን ተጠኚዎች ድርሰቱን ለመጻፍ ከሚጠቀሙበት የቃላት መጠን እንጻር እንደሚጨምር መረዳት ይቻላል። ለምሳሌ ከአጠቃላዩ መረጃ እንደሚታየው (ሠንጠረዥ 5 ገጽ 53) አቤት ውስጥ ከተጻፈው ድርሰት የተቆጠረው አማካይ የቃላት መጠን በክፍል ውስጥ ከተጻፈው አማካይ የቃላት መጠን በአማካይ በ26 ቃላት የሚበልጥ ሲሆን አቤት ከተጻፈው ድርሰት ውስጥ የተቆጠረው አማካይ የስህተት መጠንም በክፍል ውስጥ ከተቆጠረው የስህተት መጠን በአማካይ በ12 ስህተት ይበልጣል። በዚህም መሠረት ተማሪዎቹ ሀሳባቸውን ለመግለጽ በተጠቀሙባቸው 26 አማካይ ቃላት ውስጥ 12 ተጨማሪ ስህተቶችን ፈጽመዋል።

በሌላ በኩል ከክፍልና ከቤት ሥራ ድርሰቶች በተገኙ መረጃዎች መካከል (ሠንቀረዠ 6 ገጽ 55) የሚታየው ልዩነት ቀደም ብሎ ያልተጠበቀና አስገራሚ መሆኑ ከላይ የተስነዘረውን አስተያየት አስተማማኝነት አጠራጣሪ ሊያደርገው እንደሚችል ይገመታል። በምዕራፍ 3 እንደተገለጸው የቤት ሥራ ድርሰት በ3 ቀን ጊዜ ውስጥ እንዲጻፍ መደረጉ ተማሪዎች ሰፊ ጊዜ ስለሚኖራቸው ተረጋግተው፣ ሀሳባቸውን አሰባስበውና ተጠንቅቀው ሊጽፉ ስለሚችሉ በ40 ደቂቃ ጊዜ ውስጥ (በክፍል) ከጻፉት ድርሰት የተሻለ ይጽፋሉ ስህተቶችን የመቆጣጠር እጋጣሚ ስለሚኖራቸውም የሚፈጸሙ ስህተቶች መጠን ሊቀንስ ይችላል በሚል ግምት ነበር። ያልተጠበቀ ውጤት መገኘቱ ውጤቱ ለምንና እንዴት እንደተከሰተ ወደፊት መጠናት እንደሚኖርበት የሚጠቁም ነው። ይሁንና በሁለቱ መረጃዎች መካከል የታየው ያልተገመተ ልዩነት በተለያዩ አጋጣሚዎች ሳቢያ የተገኘ ወይም ስታትስቲካዊ ጉልህ ልዩነት (statistically significant difference) ማሳየቱን ማረጋገጥ ቀደም

ብሎ የተሰነዘረውን ሀሳብ ለማጠናከር ስለሚያስችል በስታትስቲክስ ዘዴ ማረጋገጡ አስፈላጊ ይሆናል።

ስለዚህም በሁለቱ መረጃዎች መካከል የታየው ልዩነት ጉልህ መሆኑን ወይም ያለመሆኑን ለማረጋገጥ የካይ ስኴር ፈተና (CHI-SQUARE TEST) ዘዴን በመጠቀም ለመፈተን ተሞክሯል።

ከፈተናው የተገኘው ውጤት (በአባሪ III-ሰ ገጽ 163 ይመልከቱ)። የካይ ስሌት ዋጋ (X^2 calculated value) 62.64 ሲሆን በ0.05 አስተማማኝ ደረጃ (significance level)ና በ4 የነፃነት ደረጃ (degree of freedom) መሆን ያለበት የካይ ወሰኝ ዋጋ (X^2_α critical value) 9.49 መሆኑን አመልክቷል። በዚህም መሠረት የካይ ስሌት ዋጋ 62.64 መሆን ካለበት የካይ ወሰኝ ዋጋ 9.49 በልጧል። ይህም ማለት ውጤቱ ($X^2 > X^2_\alpha$ = 62.64 > 9.49) በክፍልና በቤት ሥራ ድርሰቶች መካከል የታየው ልዩነት በአጋጣሚዎች (chance factors) ሰበብ የተገኘ አለመሆኑንና በሁለቱ መረጃዎች መካከል ጉልህ ልዩነት መኖሩን አረጋግጧል።

በካይ ስኴር ስሌት የተረጋገጠው ልዩነት ቀደም ብሎ በሠንጠረዥ 6 የተገለጸውን መረጃ መነሻ በማድረግ የተሰነዘረውን አስተያየት ያጠናክራል። በመሆኑም የተማሪዎች የስህተት መጠን ከቃላት መጠን ጋር እንደሚጨምር፣ የጊዜ ጥናትና ስፋት ወይም አንዳንድ ግላዊ ስነልቡናዊ ሁኔታዎች ድርሰት በመጻፍ ሂደት ከፍተኛ አሉታዊ ተጽእኖ ሊኖራቸው እንደሚችልና የቤት ሥራ ድርሰቱም በተማሪዎች የተጻፈ እንደሆነ ይገመታል።

ከፈተና ውጤቱ ማረጋገጫ በመነሳት በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈጸሙ አበይ ስህተቶች ምሁራኑ፣ ከርደር (1975)፣ ሪቻርድስ (1971)፣ በሐትያ (1974)ና ጋድሴይ (1980) በጥናቶቻቸው እንደገለጹት ከአማርኛ ቋንቋ ደንብ ችሎታ ብቃት ማነስ ሊፈጸሙ የሚችሉ የቋንቋ ብቃት (Language Competence) ስህተቶች እንደሚሆኑ ይታመናል። በተጨማሪም ስህተቶቹ ሆጅስ (1982) ናሪሽ (1983)፣ ከበያሺናኪነርት (1992) እንዲሁም ማክሬተንና ሪደር (1993) የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ጽሕፈትን በመማር ሂደት ላይ እንደሆኑ ወይም የአማርኛን የቋንቋ አገባብ ደንብ የማያውቁ (ያልተማሩ) መሆኑን ሊያመለክቱ የሚችሉ እንደሆነ ይገመታል።

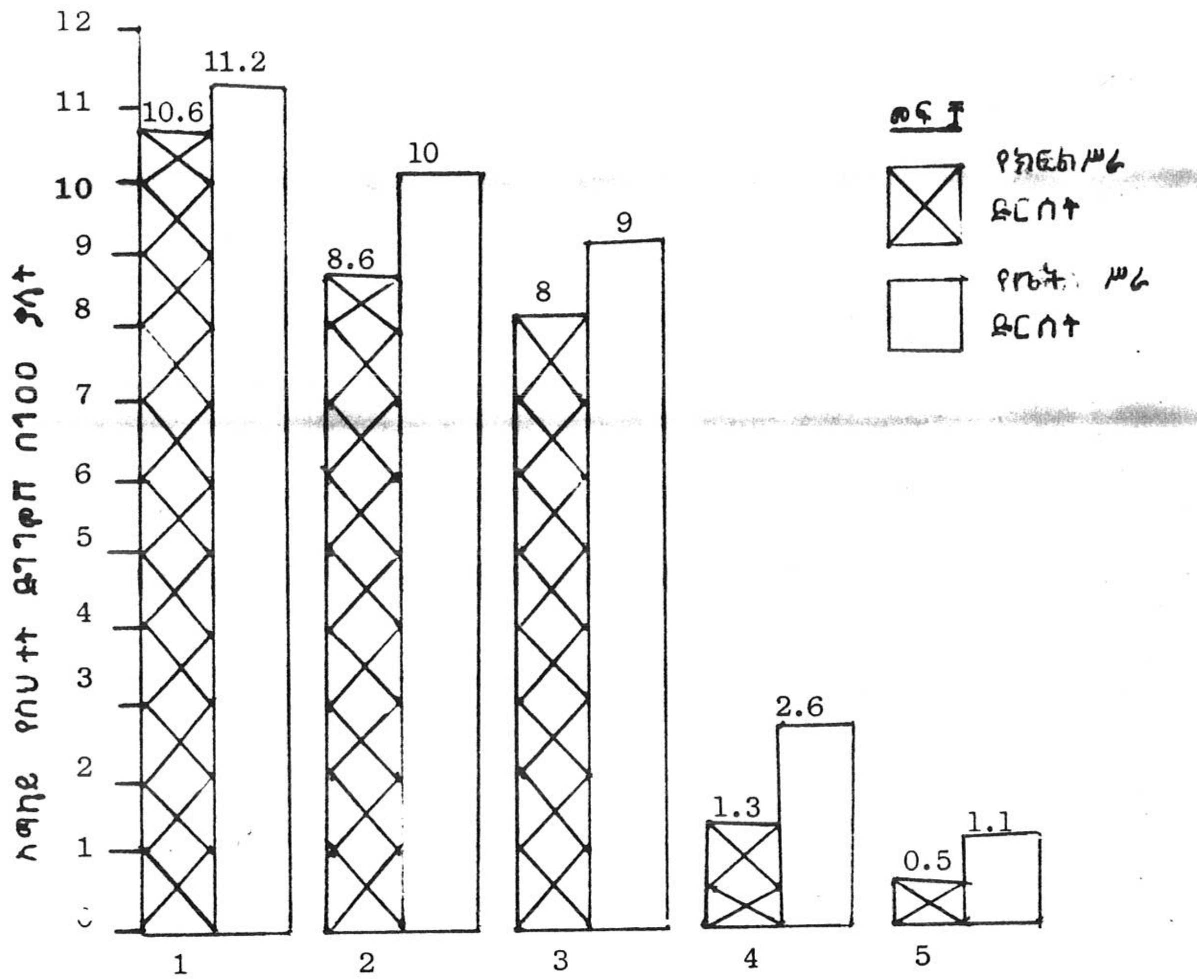

<u>አበይ የስህተት ዓይነት ምድብ</u>

1. የቋንቋ አጠቃቀም
2. የቋንቋ አወቃቀር
3. የሥርዓተ ተነጥብ አጠቃቀም
4. ለመለየት ያልተቻሉ /የማይለዩ/
5. ጽንሰ—ሀሳብ

<u>መግለጫ /ግራፍ/ አንድ</u>

የአበይት የስህተት አይነቶች
አጠቃላይ አማካይ ድግግሞሽ
በክፍልና በቤት ሥራ ድርሰቶች

ሠንጠረዥ 7 የአቢይና የንዑስ የስህተት ዓይነት ዓይነቶች የስህተት ብዛትን መቶኛ አማካይና የስህተት ድግግሞሽ በመለመጃዎች ዓይነት።

አቢይ የስህተት ዓይነት	ንዑስ የስህ ተት ዓይነት	የክፍል ሥራ				የቤት ሥራ				የክፍልና የቤት ሥራ			
		የስህተት ብዛት	%	አማካይ ስህተት	አማካይ ድግግሞሽ /በ100 ቃላት/	የስህተት ብዛት	%	አማካይ ስህተት	አማካይ ድግግሞሽ /በ100 ቃላት/	የስህተት ብዛት	%	አማካይ ስህተት	አማካይ ድግግሞሽ /በ100 ቃላት/
[illegible] /[illegible]/ (Style)	የቃላት አጠቃቀም	823	21.9	5	6.3	1043	18.5	6.7	6.7	1866	20	5.7	6.2
	ተደጋጋሚነት	351	9.3	2.13	2.7	473	8.4	3	2.8	824	8.8	2.5	2.7
	የቃላት አደራደር /ቅደም ተከተል/	210	5.6	1.3	1.6	376	6.7	2.3	2.2	586	6.2	1.8	2
[illegible] /[illegible]/	የዓረፍተ ነገር ስምምነት	613	16.3	3.7	4.7	960	17	6	5.7	1573	16.7	4.8	5.2
	የአጫፋሪዎች አጠቃቀም	503	13.4	3.05	3.9	700	12.4	4.4	4.2	1203	12.8	3.7	4
[illegible]	አራት ነጥብ	915	24.4	5.5	7	1118	19.8	7	6.7	2033	21.6	6.3	7
	ነጠላ ሰረዝ	117	3.1	0.7	1	366	6.5	2.3	2.2	483	5.1	1.5	1.6
[illegible]ደለ[illegible]		157	4.2	1	1.3	419	7.5	2.6	2.5	576	6.1	1.8	2
[illegible]ከ_ሆሄ		69	1.8	0.42	0.5	180	3.2	1.1	1.1	249	2.6	0.8	1
		3758	100	29	29	5635	100	35.4	34	9393	100	28.9	31.7

ADDIS ABABA UNIVERSITY LIBRARY

..1.2 የቋንቋ አጠቃቀም

በጽሑፍ የመግባባት ሂደት የሚሳካው ጽሑፉ የሚቀርብበትን ቋንቋ የአጠቃቀም ደንብና ሥርዓት ተከትሎ ሀሳብን ግልጽና ትክክለኛ በሆነ መንገድ ማብራራት ሲቻል መሆኑ ግልጽ ነው። ሀሳብ የሚገለጸው በቃላት አማካይነት በመሆኑ ሊገለጽ የተፈለገውን ሀሳብ ሊያስተላልፍ የሚችል ትክክለኛ ቃል መምረጥ፣ በተገቢው አውደንባብ መጠቀምና የቃላት አደራደር ቅደም ተከተልን መጠበቅ ከሌሎች የቋንቋ አገባብ ደንቦች ጋር ተዳምሮ ሀሳብን አሻሚ ባልሆነ መንገድ ለመግለጽና ከመግባባት ሂደት ግብ ለመድረስ ያስችላል። (ሌቪስ፣ 1977፣ ኩፐር፣ 1977)። በአንፃሩ ከመደበኛ የጽሕፈት ሥርዓት ውጭ የሆነ የቋንቋ አጠቃቀም ሀሳብን ከማስተላለፍ የሚገታ ብቻ ሳይሆን የመግባባት ሂደትንም የሚያስናክል ነው።

በሠንጠረዥ 7 (ገጽ 59) እንደተገለፀው በተማሪዎቹ ድርሰት ውስጥ ከሚፈፀሙ ዋነኛ የስህተት ዓይነቶች ውስጥ ከፍተኛው፣ በቃላት አጠቃቀም፣ አላስፈላጊ ቃላትና ሐረጋትን በመደጋገም (ተደጋጋሚነት)ና በቃላት አደራደር ሥርዓት መፋለስ የሚፈፀም፣ የቋንቋ አጠቃቀም ስህተት ነው። በዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድቡ ውስጥ በድግግሞሽ መጠናቸው ከፍተኛነት የተመረጡት የሚከተሉት ሦስት ንዑሳን የስህተት ዓይነቶች ናቸው።

4.1.2.1 የቃላት አጠቃቀም

ከፍተኛው የቋንቋ አጠቃቀም ንዑስ የስህተት ዓይነት የቃላት አጠቃቀም የስህተት ዓይነት ሲሆን ከአጠቃላዩ የስህተት መጠን 20 በመቶ (1866) ነው። የስህተት ዓይነቱ አማካይ የስህተት ድግግሞሽ 6 ስህተት በመቶ ቃላት መሆኑን መረጃው አመልክቷል።

በተገኘው ውጤት መሠረት በአማካይ በመቶ ቃላት ውስጥ ከሚፈፀሙ 33 ዐቢይ ስህተቶች ውስጥ 6ቱ ቃላትን በጽሑፍ ውስጥ በሥርዓት ባለመጠቀም የተፈፀሙ ናቸው። የዚህ ጥናት መረጃዎች እንደሚያመለክቱት አብዛኛዎቹ የቃላት አጠቃቀም ስህተቶች ለዓረፍተነገር አውደንባብ ተገቢ ያልሆኑ ቃላትን በመጠቀም፣ የቃላትን ትክክለኛ ፍቺ ባለማወቅ፣ ያልተለመዱና ከቋንቋው ደንብ ውጭ

የተመሠረቱ ቃላትን በመጠቀምና መደበኛ ያልሆኑ "የአራዳ" ቃላትን በመደበኛ ድርሰት ውስጥ በመጠቀም የተፈፀሙ ናቸው።

ከእነዚህ የቃላት አጠቃቀም ስህተቶች ውስጥ የሚከተሉት ለአብነት ያህል ቀርበዋል፣

ሀ/ <u>የቃላት ምርጫ (አመራረጥ)</u>

በቃላት አመራረጥ የተፈፀሙ የአጠቃቀም ስህተቶች ባህርይ ይለያያል። ይሁንና ጎልተው የሚታዩት የሚከተሉት ናቸው።

<u>አንደኛ፣</u> ተመሳሳይ (ተቀራራቢ) ፍች ያላቸውን ቃላት አውደንባቢዊ የአገባብ ልዩነት ባለማወቅ ወይም ባለመገንዘብ ከዓረፍተነገሩ አውደ ንባብ ጋር በፍች የማይስማማውን ቃል በመጠቀም የተፈፀሙ ስህተቶች፣

<u>ለምሳሌ፣</u>

___ * እናት ... አንድን ልጅ ፱ ወር በማህፀኗ <u>አዝላ</u> ...
(... ተሸክማ ...)አርግዛ

___ * ደን ሲቃጠል አራዊቶች ወደ ጉረቤት አገር <u>ይመነናሉ</u>
(... ይሰደዳሉ፣ ይሸሻሉ ...)

___ * የአንድ ቀን <u>ችጋር</u> እንኳ ምን ያህል እንደሚሰማ የተራበ ያውቀዋል
(... ረሀብ ...)

ለአብነት በቀረቡት ዓረፍተነገሮች ውስጥ የተፈፀሙ ስህተቶች ባህርይ በተመሳሳይ ቃላት መሐከል ያለውን የቃላት ፍች ልዩነት አለማወቅን የሚጠቁም ነው። ይኸውም ስህተቶቹ የተፈፀሙት "በማዘል"ና "በመሸከም" እንዲሁም "በረሀብ"ና "በችጋር" መካከል ያለውን የአገባብ ፍች ልዩነት በትክክል ለመገንዘብ ባለመቻል ሊሆን እንደሚችል ይገመታል።

ሁለተኛ፣ ከዓረፍተነገር አውደ-ንባብ ውጭ የሆኑ እንግዳ ደራሽ ቃላትን በመጠቀም የተፈጸሙ ስህተቶች ባህርይ ለሰው የቃላት አጠቃቀም ችግርን የሚያመለክት መረጃ ነው። በአባሪ V ገጽ 165 ከቀረቡ ናሙናዎች ውስጥ የሚከተሉት በአስረጅነት ቀርበዋል።

_* ...ስፖርት ... የአንድ አገር እድገት መንስኤ ነው።

_* ...የስፖርት ምኞቴ በጣም የረቀቀ ነው።

_* ጓደኛዮ ለእኔ ያለው አቅርቦትና ፍቅር በጣም ረቂቅ ነው።

ከላይ በቀረቡት ሦስት ዓረፍተነገሮች ውስጥ የተሰመረባቸው ቃላት፣ "መንስኤ"፣ "ምኞቴ"፣ "የረቀቀ"፣ "አቅርቦት"ና "ረቂቅ"፣ ከዓረፍተነገሩ አውደ-ንባብ ጋር ምን ዝምድና ኖሯቸው እንደገቡ ለመረዳት ያስቸግራል። የቃላቱ ፍቺና ሊገለጽ የተፈለገው ሀሳብ ዝምድናም እጅግ የሚራራቅ በመሆኑ አጠቃላዩ የዓረፍተነገር ፍች ተዛብቷል። ከቃላቱ አገባብ በመነሳት፣ ለምሳሌ በአንደኛው ዓረፍተነገር ሊገለጽ የተፈለገው ሀሳብ "ስፖርት ... የእድገት መሠረት ነው" ቢባል እንኳ "መንስኤ"ና "መሠረት" በፍች አይቀራረቡም። በሁለተኛውም ዓረፍተነገር "ምኞቴ" የተባለው "ፍላጐቴ" በሚለው ቃል ቢተካ እንኳ "የረቀቀ" ምኞት (ፍላጐት) ምን ማለት እንደሆነ መገንዘብ ይቸግራል። በሦስተኛው ዓረፍተነገርም እንዲሁ፣ ምናልባት፣ ለማለት የተፈለገው "እቀራረብ፣ አመለካከት፣ ግምት ..." ለማለት ነው ቢባል እሁንም "ረቂቅ" ከሚለው ቃል ፍች ጋር ማቀራረቡ ያዳግታል።

በአጠቃላይ ቃላቱ የገቡት "መሠረት"፣ "ፍላጐት...ከፍተኛ"፣ "አክብሮት፣ አመለካከት"...ለማለት ተፈልጐ ይሆናል የሚል ግለጭ ትንበያ ከመሰንዘር አልፎ በእርግጠኛነት ለመግለጽ ይቸግራል።

ሦስተኛ፣ ሀሳብን በትክክልና በቀጥታ ለመግለጽ የሚያስችለውን ተገቢ ቃል አለመጠቀም።

ተጠኚዎች በዓረፍተነገር ውስጥ ሊገልጹት የሚፈልጉትን ሀሳብ ለመግለጽ የሚያስችላቸውን ትክክለኛ ቃል መጠቀም ባለመቻላቸው፣ ወይም ቃሉን ባለማወቃቸው፣ ወይም በሌሎች ያልታወቁ ምክንያቶች፣ ሀሳባቸውን በተዘዋዋ

መንገድ ለመግለጽ፣ ወይም በተደራራቢ ቃላት (ሐረጋት) ለማብራራት በሚያደርጉት ሙከራ የሚፈፀሙ ስህተቶችም የቃላት ምርጫ ስህተቶችን ባህርይ የሚጠቁሙ ናቸው።

በሚከተሉት ዓረፍተነገሮች ውስጥ የተፈፀሙ ስህተቶች ለማስረጃነት ቀርበዋል።

___ * ...ማንኛውም ሕብረተሰብ ትምህርት <u>ጥቅም ያለው ነገር</u> መሆኑን ...
ማወቅ ይኖርበታል።
(... ጠቃሚ፣ የሚጠቅም ...)

___ * የአገር ኪስ አስፖርት በዓለም የታወቀና ዝነኛ ሆኖ የሚገኝ ነው።
(... የታወቀ .../ታዋቂ ...)

___ * የሰው ልጅ <u>ያለ ትምህርት ከተቀመጠ ደንቆሮና ከመሐይምነት ነፃ ያልሆነ ስለሆነ</u> ብዙ ችግርና ፈተና ሊገጥመው ይችላል።
(... ካልተማረ ...)

ከዓረፍተነገሮቹ ሥር ለማመልከት እንደተሞከረው ስህተቶቹ በአንድ ቃል ወይም ሐረግ ሊተኩ የሚችሉ ነበሩ። ይሁንና ከስህተቶቹ ባህርይ እንደሚገመተው ተማሪዎቹ ተገቢውን ቃል ለመምረጥ በመቸገራቸው ባቢያ የዓረፍተነረሮቹ ቅንብርና ሊገለጽ የተፈለገው ሀሳብ የተድበሰበሰ ሆኗል።

ለ/ <u>ኢ-መደበኛ ቃላትን (ሐረጋትን) መጠቀም</u>

ሁለተኛው የቃላት አጠቃቀም የስህተት ዓይነት ባህርይ በመደበኛ ጽሑፍ ውስጥ ያልተለመዱ የንግግር ቃላትን (ሐረጋትን)እና አባባሎችን መጠቀምን የሚያመለክት ነው።

በጽሑፍ የመግባባት ሂደት ጸሐፊ ከሚቀርብበት ቋንቋ ምልክቶች፣ ቃላትና የአነባብ ሥርዓት ውጭ በንግግር የመግባባት ሂደት እንደሚታየው ሀሳብን ለማብራራት ወይም በሌላ መንገድ ለመግለጽ የሚቻልበት አጋጣሚ አይኖርም። በመሆኑም ፀሐፊውና አንባቢው ሊግባቡ የሚችሉት ጸሐፊ የሚቀርብበት ቋንቋ

አጠቃቀምና አወቃቀር መደበኛነት ሲኖረው ነው። ስለዚህም በንግግር ሲሆን የሚውለውን የቋንቋ አጠቃቀም በመደበኛ ጽሑፍ ውስጥ መጠቀም ከአንባቢው ልምድ ውጪ ሊሆን ስለሚችል የተግባቦትን ሂደት አስቸጋሪ ሊያደርገው ይችላል።

የዚህ ጥናት መረጃዎች፣ አብዛኛዎቹ ተማሪዎች፣ በጽሑፍ ወቅት የሚከተሉት የቋንቋ አጠቃቀም ስልት በአመዛኙ የንግግር ቋንቋ አጠቃቀም ስልት እንደሆነ ይጠቁማሉ። በአባሪ V-ሀ ና III ውስጥ በናሙናነት የቀረቡ መረጃዎችም ይህንኑ የተማሪዎች ችግር ለመገመት የሚያስችሉ ናቸው።

ከእነዚህ መረጃዎች ውስጥ ኢ-መደበኛ ቃላትን ("የአራዳ ቃላት") በመጠቀም የተፈፀሙ የቋንቋ አጠቃቀም ስህተቶች ይገኛሉ።

የሚከተሉትን ስህተቶች ባሀርደ ለአብነት መመልከት ይቻላል።

___ * ተሰማ ከያዚቸው ጓደኞቹ ውስጥ ሁለቱ ... ሌቦች ናቸው።

___ * ተማሪዎቹ እኔን እንደቀለም ቀጥረው አስከርጂን እያሉ ...

___ * ... ከሽርሽሩ መልስ ቡናና ሻኢ, ቡፍት ኬክ ወሰድን ...

___ * ... በልጅነቴ እንደዛሬው ባልሆን ብዙ ብዙ ጃለቦች ነበሩኝ ...
ዛሬ ሁሉም ስለሌሉ ትምህርት አይጥመኝም ... ፎርፌ መግጪት በዝቷል

___ * የዛሬ ጉረምሳ ... ወሰጅ ደብዳቢና ሐርደኛ ሆነናል።

በዓረፍተነገሮቹ ውስጥ ከተሰመረባቸው ቃላት (ሐረጋት) ውስጥ አብዛኛዎቹ "እንደ ቀለም ..." "ጃለቦች"፣ "አይጥመኝም" "ፎርፌ መግጪት"ና "ሐርደኛ" በተወሰኑ ቡድኖች አካባቢ የሚነገሩ የ"አራዳ" ቃላት በመሆናቸው ፍችያቸውን መገንዘብ አስቸጋሪ ነው። በተጠቀሱት ቃላት ወይም አባባሎች መግባባት የሚችሉት ተጠቃሚዎቹ ብቻ ናቸው።

ሌሎቹ "ከያዚቸው"፣ "ቡፍት ኬክ"ና "ወሰድን" ከእንግሊዝኛ ቋንቋ የተወሰዱ መሆናቸውን መገመት ይቻላል። ይሁንና ቃላቱ መደበኛ ባለመሆናቸው በጽሑፉ ውስጥ መጠቀም ስህተት ነው።

4.1.2.2 ተደጋጋሚነት

ሁለተኛው የቋንቋ አጠቃቀም የስህተት ዓይነት ተደጋጋሚነት ነው። ተደጋጋሚነት የቃሉ ፍች እንደሚጠቁመው ቃላትን ወይም ሐረጋትን (ቃልን ወይም ሐረግን) በዓረፍተነገር ወስጥ ያለምንም ምክንያት በመድገም የተፈፀመ ስህተቶችን ይመለከታል።

በንዑስ የስህተት ምድቡ ከአጠቃላይ የድርሰት ስህተቶች ውስጥ 9% *824) የሚሆኑ ስህተቶች ተቀጥረዋል። በተደጋጋሚነት ባብያ በመቶ ቃላት ውስጥ በአማካይ 3 ስህተቶች ተፈጽመዋል። (ሠንጠረዥ 7 ገጽ 59 ይመልከቱ)

በድርሰት ውስጥ ከተፈፀሙ የተደጋጋሚነት ስህተቶች ባህርያት ውስጥ የሚከተሉት ጐልተው ይታያሉ።

ሀ/ - ቃልን (ሐረግን) በመጨረሻ በመድገም የተፈፀሙ ስህተቶች

ምሳሌ፣

___ * ሩጫ በአገራችን የታወቀው <u>ሩጫ</u> ነው

___ * ትምህርት ያሳወቅነውን የሚያሳውቀን <u>ትምህርት</u> ነው

___ * ኤልሳቤጥ የካሳንችስ ልጅ ስትሆን ሠፈሯም ካሳንችስ አካባቢ ከሚገኙት ትልልቅ ቤቶች አንዱ <u>የኤልሳቤት</u> ነው

___ * የተፈጥሮ እስፖርት የሚባሉት ስንሮጥ ስንዘል መውጫ ስንወጥ <u>የተፈጥሮ እስፖርት የሚባሉት</u> ነው

___ * ትምህርት ማለት ለሰው ልጅ ከሚያስፈልጉት ነገሮች አንዱ <u>ትምህርት</u> ነው

በዓረፍተነገሮቹ መጨረሻ የተደገሙት ቃላት፣ "ፍጪ"፣ "ትምህርት"፣ "ኤሌክቢቅ"ና የተደገመው ሐረግ "የተፈጥሮ እስፖርት የሚባሉት" ሰቢያ የዓረፍተነገሮቹ መዋቅርና ፍች ተፋልሷል።

ለ/ – ሁለተኛው የተደጋጋሚነት ስህተት ባህርይ አንድ ሥር ያላቸውን ቃላት በተለያየ የእርባታ ቅርጽ መደጋገም ወይም ተመሳሳይ ፍች ያላቸውን ቃላት መደጋገም ነው።

ለምሳሌ፣

- * እናት የልጇን ጥሩ የሥራ ተግባር በምታደበት ጊዜ ...

- * የተማሪ ሥራ ... እውቀት ማወቅ መማር እንጂ ሌላ ሥራ መሥራት የለበትም

- * በአገርህ ብትከራ ... የራስህን ኑሮ ለመምራት ልትችል ትችል ይሆናል

- * ንግድን የመነገድ ጉዳይ ሲነሳ ነጋዴ ንግድን በመነገድ ትርፍ የማትረፍና የማግኘት አጋጣሚ ያጋጥመዋል

- * የሰው ልጅ በመማር በመመራመር የተነሣ ብዙ ቦታ ለመድረስ የሰው ልጅ በመማርና በመመራመር የተነሣ ብዙ ቦታ ለመድረስ ችሏል።

4.1.2.3 የቃላት አደራደር (ቅደም ተከተል)

ቋንቋ ሥርዓት ያለው እንደመሆኑ በትክክል መግባባት የሚቻለው ሥርዓቱ ሲጠበቅ ነው። ከቋንቋ አጠቃቀም ሥርዓቶች ውስጥ አንዱ የቃላት አገባብ ቅደም ተከተል ነው። ቃላትን በተገቢው አውደንባቢዊ ፍችያቸው መሠረት በዓረፍተነገር ውስጥ ለማስከት የአገባብ ቅደም ተከተል ደንብን መጠበቅ ግድ ይሆናል።

ቃላት በዓረፍተነገር አውዳዊ አገባባቸው ከሚገልጹት ፍች በተጨማሪ በአገባብ ቅደም ተከተላቸው በሚኖራቸው ቦታ ሰዋስዋዊ ሚናን ይገልጻሉ።

በመሆኑም በሕሊና ወቅት ያለትን ከተገቢው አሙዳዊ ፍቺያቸው እንዲር መርጦ በቋንቋው የአጠቃቀር ሥርዓት መሠረት በዓረፍተነገር ውስጥ በቅደም ተከተል መጠቀም የመግባባትን ሂደት ያቃናል። ባንፃሩ የቃላት አደራደርን ቅደም ተከተል ማዘበራረቅ (ማዛባት) የሀሳብ መፋለስንና የሰዋሰው ስህተትን ስለሚያስከትል መግባባትን ያሰናክላል። (ዲለይና ሌሎች፣ 1982፣ ቻሽድረን፣ 1977)።

በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰቶች ውስጥ ከተፈፀሙ ዋና ዋና የቋንቋ አጠቃቀም የስህተት ዓይነቶች አንዱ የቃላት አደራደር ቅደም ተከተልን በማዘበራረቅ የተፈፀመ የስህተት ዓይነት ነው። የቃላት ቅደም ተከተል የስህተት ዓይነት አማካይ የስህተት ድግግሞሽ ሁለት ስህተት በመቶ ቃላት ሲሆን፣ በአጠቃላይ የተፈፀመው ስህተት 6 በመቶ (586) ነው። (ሠንጠረዥ 6 ገጽ 52ን ይመልከቱ)

በአባሪ V-ሀ ከቀረቡ መረጃዎች ውስጥ የሚከተሉት የስህተት ዓይነቱን ባህርይ ለመጠቆም ቀርበዋል።

___ * ገና ሰዓቱ አንድ ሰዓት ተኩል ሲል ነበር። ከእንቅልፉ የነቃው ቢንያም

___ * ቅዳሜ ነው እለቱ።

___ * እሁድ ነው በአሥር ሰዓት። እንበላይነ ቤት ሲጫወት ውሎ መጣ ሰከር። ወንደላጤ ነው ያ ፋንታሁን የሚሉት ልጅ።

___ * ረቡዕ ነው እለቱ። 9 ከ30 ነው ሰዓቱ። ደምቋል አቤቱ የኢፍሬም ሙዚቃ ቤቱ ምንም ዕቃ ባይኖረውም ተከፍቷል። እናቱን ነው የሚጠብቀው በጉጉት እያነበበ መጽሐፉን ተጋድሟል ታላጋው ላይ። ደክሟል በጣም።

ከላይ ለአብነት የቀረቡት ዓረፍተነገሮች ባህርይ የቃላት አደራደር የስህተት ዓይነት በመግባባት ሂደት ላይ የሚያደርሰው ተጽዕኖ በደረጃ እንደሚለያይ ያመለክታል። ስህተቶቹ በቀላሉ ሊስተካከሉ ከሚችሉ ስህተቶች ለመነንዘብ አስቸጋሪ እስከሆኑ፣ የቅደም ተከተል (መዘበራረቅ)፣ ስህተቶች በደረጃ ይለያያሉ። በመግባባት ሂደት ላይ ያላቸው ተጽእኖም እንዲሁ በደረጃ ይለያያል።

ለምሳሌ የሚከተለው መረጃ በተግባቦት ሂደት ላይ መሰናክል ከሚፈጥሩ የቃላት አደራደር ስህተቶች የሚመደብ ነው።

* <u>በልጅነት ጊዜ ሲጫወቱ ውለው ሲጫወቱ ቢያድሩ አይደከም አያም ይደስታል ቤተሰቡ ሁሉ አብሮ በሚወታ ጤንነት ይጠበቃል በልጅነት ጤና ነውና አለይታ ለሰው ልጅ ጤና በዚህ ዓለም ስኖር ሠርቼ እንድበላ ይሰጠኝ እምሳኬ እንደ ልጅነት ጊዜ ከልጅነት ጊዜ በጣም ትዝ የሚለኝ አንድ በሠፈራችን ታዮ የሚባል ልጅ ነበረ እናትና አባቱ ይወዱት ነበር በጣም ሲነሳ ሁል ጊዜ በጠዋት በጠዋት ይሰጡታል ገንዘብ ልጁ ተማር ጐበዝ በጣም ጐበ ሁን እያሉ ያበረታቱታል ይህን ነው ጥቂት ስለልጅነት ያለኝ ድርሰት ቢኖር</u>

4.1.3 <u>የቋንቋ አወቃቀር (ሰዋሰው)</u>

ሁለተኛው ዐቢይ የስህተት ዓይነት የቋንቋ አወቃቀር የስህተት ዓይነት ነው። በድርሰት ውስጥ ከተፈፀሙ 9393 ስህተቶች ውስጥ 30% (2776) የሚሆኑት የቋንቋ አወቃቀር ስህተቶች ናቸው። ዐቢይ ምድቡ በድግግሞሽ መጠናቸው ከፍተኛነት በተመረጡ ሁለት ንዑሳን የስህተት ዓይነቶች የተከፈለ ነው። በሠንጠረዥ 6 ገጽ 52 ና በመግለጫ አንድ ገጽ 53 የተገለፀው የስህተት ድግግሞሽ እንደሚያመለክተው በእያንዳንዱ ድርሰት ውስጥ በአማካይ በመቶ ቃላት የቋንቋ አወቃቀር ስህተቶች ተቆጥረዋል።

4.1.3.1 <u>ስምምነት</u>

ጽሕፈትን ከንግግር የሚለየው መሠረታዊ ጉዳይ የቋንቋ አወቃቀር ደንብ ነው። በጽሑፍ የሚገለጽ ሀሳብ በማያጠራጥርና ግልጽ በሆነ መንገድ የሚተላለፈው ተስማሚ ቃላትና ሐረጋትን መርጦ ሰዋሰዋዊ ሥርዓትን በጠበቀ ዓረፍተነገር ሲገለጽ ነው። በዚህ መሠረታዊ ባህርይ ባቢያ በጽሕፈት ወቅት ከንግግር በበለጠ ለቋንቋ አወቃቀር ደንብ ትክክለኛነት ትኩረት ይሰጣል። (ኖሪሽ፣ 1982፣ 65-66)።

በሰዋሰዋዊ አገባቡ የተስተካከለ ዓረፍተነገር ለመመሥረት ከሚያስችሉ የቋንቋ ደንቦች ውስጥ አንዱ የዓረፍተነገሩን መዋቅራዊ ክፍሎች የስምምነት ሥርዓት መጠበቅ ነው። በሌላ አባባል ሰዋሰዋዊ ሥርዓቱ የተሟላ ዓረፍተነገር

ለመመሥረት የዓረፍተነገሩን ልዩ ልዩ መዋቅራዊ ክፍሎች፣ (የባለቤትና ግስ፣ የጥገኛ ሐረግና በቂ ሐረግ፣ የጥገና ሐረግና ጥገኛ ግስ፣ ወዘተ.) የግስ ጊዜ፣ የቁጥር፣ የሀቢብ፣ የድርጊት፣ የአወቃቀር ወዘተ. ስምምነት ደንብ መጠበቅ ነው። የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ከፈፀሙዋቸው የቋንቋ አወቃቀር የስህተት ዓይነቶች ውስጥ ዋነኛው የስምምነት ስህተት ነው። ሠንጠረዥ 7 ገጽ 59 እንደተገለጸው ከአጠቃላዩ የስህተት ብዛት ውስጥ 17 በመቶ በስምምነት ደንብ ባለመጠበቅ የተፈፀሙ ስህተቶች ናቸው።

በተማሪዎች ድርሰት ውስጥ በተለያዩ ምክንያቶች ከተፈፀሙ የዓረፍተነገር ስምምነት ስህተቶች ውስጥ ጐልተው የሚታዩ የሚከተሉት ናቸው።

ሀ/ <u>የጾታ ስምምነት</u> (የባለቤትና የማሠሪያ አንቀጽ /ግስ/ ጾታ ስምምነት)

___ * ሰኔ ወር አንዱን አስከፍታ አንዱን አስደስታ ... እንዲሁም ትምህርት ቤቶች ዝግ <u>የሚሆንበት ነው</u> (... የሚሆኑበት ናት።)

___ * አገራችን በደን ሀብት የታደለች ከመሆኗም በላይ ለም አፈር አለው። (... አላት።)

___ * ያደኩባት ሠፈር በጣም የተዋበችና ያጌጠች ስትሆን በተዋበ እፀዋት <u>ተከበ ሰውን ይማርካል</u>
(... በመከበቧ ... ትማርካለች/ ... የተከበበችና ማራኪ ነች)

ለ/ <u>የቁጥር ስምምነት</u> (የባለቤትና ባለቤቱን የሚገልጹ ተውሳጠስሞች) የማሰሪያ አንቀጽ የቁጥር ስምምነት፣

___ * መድሐኒት ከተለያዩ ዛፎች እየተቀመመ ለተለያዩ በሽታዎች <u>ያገለግላሉ።</u>
(... ያገለግላል)

___ * በአገራችን ልዩ ልዩ የአየር ሁኔታዎች አሉ። <u>እርሱም</u> ሞቃትና ቀዝቃዛ ነው።
(... ይገኛሉ፣ እነርሱም ... ናቸው።)

___ * አንድ ብርቅዬ የዱር እንስሳትም ቢሆን ለአንድ አገር
በሚያገባው ገቢ ... አስተዋጽኦ ይኖራቸዋል።
(... እንስሳም ... ይኖረዋል።)

___ * ደን ከሌለ እንስሳቶችም ቢሆኑ ምግብ ሰብስበው መብላት አይችልም።
(... ቢሆኑ ... አይችሉም)

ሐ/ የግስ ጊዜ ስምምነት በዓረፍተነገሩ ባለቤትና ግስ፣ በዓረፍተነገሩ የሚገኙ ጥገኛ ሐረጋትና ግስ የጊዜ ስምምነት ስህተቶች፣

ለምሳሌ

___ * የሰው ልጅ ያለምንም መሰልቸት ቢማርና ቢያስተምር ጠቃሚ
ደረጃ ደርሷል
(... ይደርሳል/ሊደርስ ይችላል/.. በመማሩና በማስተማሩ ... ደርሷል)

___ * በከተማው ክሊኒኮች በተስፋፉበት ጊዜ ብዙ ችግር አይኖርም
(... አልነበረም/... ቢስፋፉ.../ በሚስፋፉበት ጊዜ...)

___ * የወጣትነት ጊዜያችንን ሣያልፍ ... መማር ነው።
(... አለብን/... ይኖርብናል)...

በመጀመሪያ ዓረፍተነገር የተፈፀመውን ስህተት በሚመለከት ከላይ ለመግለጽ እንደተሞከረው ... ቢማርና ቢያስተምር ..." የሚለው ሐረግ የትንቢት ጊዜን የሚገልጽ ሲሆን ግሱ "... ደርሷል" ደግሞ ሐላፊ ጊዜን አመልካች በመሆኑ የጊዜ ስምምነቱ ተፋልሷል። በሁለተኛው ዓረፍተነገርም እንዲሁ "... በተስፋፉበት ጊዜ ..." የሚለው ሐረግ መስማማት የነበረበት ከሐላፊ ግስ ጋር ነበር። የሦስተኛው ዓረፍተነገር ጥገኛ ሐረግ "... ሣያልፍ ..." መስማማት የሚኖርበት ከተመለከቱት ግሶች ጋር ነበር።

መ/ ተውሳጠ ስሞችንና አጣማሪዎችን በትክክል (በተገቢው ሙያቸው) ባለመጠቀም የተፈፀሙ ስህተቶችም በዓረፍተነገር ስምምነት ስህተትነት ተቆጥረዋል።

ለምሳሌ የሚከተሉትን ዓረፍተነገሮች መመልከት ይቻላል፣

___ * ሀገር በሌለ ሕዝብ የለም ይህም ሕዝቦች ተግባራቸውን
የሚያከናውኑበት ነው

___ * ... አንዳንድ አጉል ባሕሎች አሉ እነሱም ሳልሆነ ድግስ ከአቅም
በላይ በመደገስ ገንዘባቸውን ያጠፋሉ

___ * ትምህርትን ከተለያዩ ነገሮች እናገኛለን ከእነዚህም በትርፍ
ጊዜ በመሥራት እውቀት የሚያገኙ ወጣቶች ናቸው።

በመጀመሪያው ዓረፍተነገር የገባው አመልካች ተውላጠ ስም "ይህም" የዓረፍተነገሩን ባለቤት ወይም ቀድሞት የተገለፀውን ሀሳብ ስለማያመለክት አገባቡ ስህተት ከመሆኑም በላይ ተከትሎት ከተገለፀው ሐረግ ጋር እንዲስማማ በመደረጉ የዓረፍተነገሩ አጠቃላይ ስምምነት (ዝምድና) ተዛብቷል። በሁለተኛው ዓረፍተነገርም እንዲሁ "እነሱም" የሚለው ተውላጠ ስም ከባለቤቱ ጋር በሚስማማ ግስ መገለጽ ሲገባው ተከትሎት ከተገለፀው ሐረግ ጋር በሚስማማ ግስ በመገለጹ ስምምነቱ ተፋልሷል። በሦስተኛው ዓረፍተነገርም የአመልካች ተውላጠ-ስሙ አጠቃቀምም እንዲሁ ለዓረፍተነገሩ የስምምነት ስህተት መፈፀም ምክንያት ሆኗል።

ሠ/ አጣማሪዎችን በተገቢው ቦታቸው ባለመጠቀም ከተፈፀሙ የስምምነት ስህተቶች ውስጥ የሚከተሉት ቀርበዋል፣

___ * ነጋዴ ለሀገር ኢኮኖሚ ጠቃሚ ነው ስለዚህ ገንዘብ
ይዘን ብንቀመጥ ዋጋ የለውም

___ * የሰው ልጅ ለጤና አስፈላጊ የሆኑትን ነገሮች ሁሉ ማሟላት
አለበት ሆኖም አንዳንድ ሰዎች ሀኪም ቤት መሄድ አይወዱም።

ከአጣማሪ አጠቃቀም ስህተቶች በተጨማሪ ቃላትን በመግደፍ፣ ዝምድና የሌላቸውን ሐረጋት በማጣመርና ያልተሟሉ (ጉደሎ) ሐረጋትን በመደርደር የተፈፀሙ የአወቃቀር ስህተቶችም እንዲሁ በስምምነት ስህተትነት ተመዝግበዋል።

ለምሳሌ፡

___ * ማንኛውም ተማሪ ትምህርትን በጣም አድርጎ በመውደድና ጉልህ አይምሮ ሊኖር ይገባል

___ * ት/ቤቴ በጣም የምወዳት ○ አንዳንድ ተማሪ በጣም ይጠሉዋታል

___ * ስኔ ሲመጣ ○ ተማሪ የእውቀቱን ያህል የሚሠራበት ነው።

___ * ጤና ለሰውም ሆነ ለእንስሳት ጤና ○ ከሌለ ማንኛውም ህይወት ያለው ሁሉ መኖር አይችልም።

ከላይ ለማመልከት እንደተሞከረው ከዓረፍተነገሮቹ ጥገኛ ሐረጋት ቀጥሎ መገኘት የሚገባቸው ቃላት (ሐረጋት) በመገደፋቸው (በመጉደላቸው) ሳቢያ በጥገኛና በበቂ ሐረጋት መሐከል የሀሳብ ልዩነት (አለመስማማት) በመከሰቱ አጠቃላዩ የዓረፍተነገር ስምምነት ደንብ ተፋልሷል።

4.1.3.2 የአጣማሪዎች አጠቃቀም

ሁለተኛው ዋነኛ የቋንቋ አወቃቀር የስህተት ዓይነት የአጣማሪዎች አጠቃቀም ስህተት ነው። በሠንጠረዥ 7 ገጽ 59 እንደተገለፀው በዓረፍተነገር ውስጥ፣ ቃልና ቃልን፣ ቃልና ሐረግን፣ ጥገኛና በቂ ሐረግን፣ ዓረፍተነገርና ዓረፍተነገርን በማያያዝ የሐሳብ ዝምድናን ወይም ልዩነትን፣ ምክንያትን ወይም ውጤትን፣ ወዘተ. የሚያመለክቱ አጣማሪዎችን በተገቢው መዋቅራዊ ቦታቸው ባለመጠቀም የተፈፀሙ 13% (1203) ስህተቶች ተቆጥረዋል። የስህተት ዓይነቱ አጠቃላይ አማካይ ድግግሞሽ (4 ቃላት ውስጥ) አራት መሆኑን መረጃው ያረጋግጣል።

በንዑስ የስህተት ዓይነት ምድቡ የተቆጠሩ ስህተቶች ከባህሪያቸው አንፃር በሦስት ሊከፈሉ ይችላሉ። ይኸውም፡-

ሀ/ ተመጣጣኝ የሆኑ ቃላትን (ሐረጋትን) የማጣመር ሥራ ባለው <u>አጣማሪ "ና" አገባብ የተፈፀሙ ስህተቶች</u>፡

በአባሪ V-ለ በመረጃነት ከተዘረዘሩት ውስጥ የሚከተሉት በምሳሌነት ቀርበዋል፡

___ * ...ያልተማረ ሰው ሊመራመር<u>ና</u> ለአዋቂነት አይበቃም

___ * ...ካለማወቅ ብዙ ነገር ይፈጠር<u>ና</u> ትምህርት አውቃለሁ በቃኝ የማይባል ነው

___ * የሰውነት ቅርጽ የተስተካከለ<u>ና</u> ሁልጊዜ ስፖርት የሚሠሩ አሉ

ለ/ በዓረፍተነገሮች መሐከል ያለውን የሐሳብ፡ የምክንያትና ውጤት የተጠየቅ፡ ወዘተ. ዝምድናን (ግንኙነትን) የሚያመለክቱ፡ ወይም የሐሳብ፡ የምክንያትና የውጤት፡ የተጠየቅ፡ ወዘተ. ዝምድና ያላቸውን ዓረፍተነገሮች በሚያያይዙ አጣማሪዎች አጠቃቀም ጉድለት <u>የተፈፀሙ ስህተቶች</u>፡

ለምሳሌ፡

___ * ... ሩጫ በዓለም ኢትዮጵያን አስጠርቷል <u>ስለዚህም</u> በሩጫ የታወቅነው በሻለቃ ደራርቱ ቱሉ ነው

___ * ነጋዴ ለሀገር ኢኮኖሚ ጠቃሚ ነው፡ <u>ምክንያቱም</u> ገንዘብ ይዘን ብንቀመጥ ዋጋ የለውም

___ * ... ስፖርት በዓለም አቀፍ ደረጃ ተወዳጅነትን ያተረፈ <u>ስለሆነ</u> የአንድ አገር ዕድገት "<u>መንስኤ</u>" ነው <u>ስለዚህ</u> ስፖርት የሌለበት አገር እንዲኖር አያስፈልግም

___ * ትምህርት ወሳኝ <u>እንደመሆኑ መጠን</u> አንዲት ባንቻየሁ የምትባል ልጅ ነበረች።

ሐ/ ተጓዳኝ [illegible] የሆኑ ሀሳብ የሚያመለክቱ ([illegible])
<u>አያያዦች አጠቃቀም ስህተት፣</u>

___ * ትምህርት ለሰው ልጅ አስፈላጊ ነው <u>ሆኖም</u> ካልተማሩ
እውቀት ከየትም አይገኝም

___ * ... ነጋዴ ሌት ተቀን ሠርቶ ለመብላት አልቻለም <u>ቢሆንም</u>
እህል በተቻለ መጠን መርከስ አለበት

___ * እስፖርት በጣም እወዳለሁ <u>ነገር ግን</u> "ውጤት" ለማምጣት
እሞክራለሁ

___ * ትምህርት ለሰው ልጅ በጣም አስፈላጊ ነው <u>ይሁንና</u> በአገራችን
ያለው ሕዝብ የተማረ ቢሆን የሀገራችን ምጣኔ ሀብት እንዴት ይበለጽግ
ነበር

ከላይ ለአብነት ከቀረቡት ዓረፍተነገሮች ቢሀሪይ የአጣማሪዎች አጠቃቀም (እነቢብ) ለሰዋሰው ስህተት ምክንያት ሊሆን እንደቻለ ለመገንዘብ ይቻላል። የአጣማሪዎቹ ሰዋሰዋዊ ሙያና አጠቃቀማቸው የተዛባ በመሆኑ አጠቃላዩ የዓረፍተነገር መዋቅርና ፍቾም ተፋልሷል።

4.1.4 <u>ሥርዓተነጥብ</u>

የሥርዓተነጥብ አጠቃቀም ሦስተኛው ዋነኛ የስህተት ዓይነት ነው። በድርሰቶች ውስጥ ከተፈፀሙ የተለያዩ የሥርዓተነጥብ አጠቃቀም ስህተቶች ውስጥ ተጠኚዎች ደጋግመው የፈፀሙዋቸው ሁለት የስህተት ዓይነቶች ናቸው። በሠንጠረዥ 7 ገጽ 59 እንደተመለከተው ከአጠቃላዩ 27 በመቶ (2516) ስህተቶች ውስጥ 22 በመቶ (2033) በአራት ነጥብ አጠቃቀም የተፈፀሙ ሲሆኑ 5 በመቶ (483) በነጠላ ሰረ አጠቃቀም የተፈፀሙ ናቸው።

4.1.4.1 <u>አራት ነጥብ</u>

የአራት ነጥብ አጠቃቀም ስህተት ከፍተኛው የስህተት ዓይነት ነው። ከሁለቱም ድርሰቶች የተቆጠሩ ስህተቶች አማካይ ድግግሞሽ 7 ስህተት በመቶ ቃላት ውስጥ መሆኑ ከእያንዳንዱ መቶ ቃላት ውስጥ በአማካይ 7 የአራት ነጥብ አጠቃቀም ስህተቶች ተደጋግመው መፈጸማቸውን ያረጋግጣል።

አራት ነጥብ የአረፍተ ነገር መግቻ (ማቆሚያ) በመሆኑ መጠቀም የሚገባው ከአረፍተ ነገር መጨረሻ ነው። አረፍተነገር አንድ የተሟላ ሐሳብን የሚገልጽ እንደመሆኑ በድርሰት ውስጥ የሚገለጹትን የተለያዩ ሐሳቦች ደረጃ በደረጃ ለመገንዘብ የሚቻለው ሐሳብ በአረፍተ ነገር ተከፋፍሎ ሲቀርብና መከፋፈሉም በአራት ነጥብ ተለያይቶ ሲመለከት ነው። አለበለዚያ አንዱን ሀሳብ ከሌላው ለመለየት ያስቸግራል፣ አንባቢውንም ያሰለቻል።

አራት ነጥብ ሐሳብን በጽሁፍ ለመግለጽ ከሚደረግ የመጀመሪያ የጽህፈት ልምምድ (አረፍተነገር መመስረት) ጀምሮ ተማሪዎች ሊለማመዱት የሚገባ ስርአተ ነጥብ ነው። በመሆኑም የአጠቃቀም ክሂሉ በዝቅተኛ ክፍል ሊለመድ እንደሚችል መገመት ይቻላል። ይሁንና በዚህ ጥናት የተገኘው ውጤት ግን የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች አራት ነጥብን በተገቢው ቦታ መጠቀም እንደማይችሉ ያመለክታል። ቀደም ብሎ እንደተገለጸው በድርሰቶች ውስጥ ከተፈጸሙ የሥርአተ ነጥብ አጠቃቀም ስህተቶች ከፍተኛው የአራት ነጥብ አጠቃቀም ነው።

የስህተት አይነቱ ባህርይ ሁለት የአጠቃቀም ጉድለቶችን ያመለክታል።

<u>አንደኛ፣</u> አራት ነጥብን ሙሉ ሀሳብ ከማይገልጹ ጥገኛ ሐረጎችና ብቻኛ ቃል መጨረሻ መጠቀም፣

<u>ለምሳሌ</u>

ቀን ሲደክም ውሎ። ለማረፍ እየከጀለው። የሚኖር ነው። እሱም ነጋዴ። እዎ ነጋዴ። ነው። ይሸጣል። ሁልጊዜ እያመጣ። እናናስ መንደሪና ቡርቱካን። ፍራፍሬዎችና የመሳሰሉትን። ...በጣም ታታሪና ጉበዝ ነጋዴዎች በመሆኑ። በቅርብ ዘመናት ሊሆን እንደሚችል ከበርቴ ይገመታል።...ይናገራሉ። ብዙ ሰዎች።...

በተረበው ጽሑፍ ውስጥ ተጠኚው አራት ነጥብን የተጠቀመው ከጥገኛ ሐረጎችና ብቻቸውን ከቆሙ ቃላት መጨረሻ በመሆኑ የሚገለፀው ሐሳብ ተቆራርጧል። በአጠቃቀም ጉድለት ሳቢያ በአንድ አረፍተነገር ሊገለጽ የሚችለው ሐሳብ በተቆራረጡ ሐረጎች በመለየቱ የጽሁፉን ሀሳብ በቀላሉ ለመገንዘብ ያስቸግራል። ከዚህም በተጨማሪ ለሐሳብ ቅደም ተከተልና ለስዋሰው አወቃቀር መፋለስ የነጥብ አጠቃቀሙ ስህተት ምክንያት ሊሆን ችሏል።

ሁለተኛ፣ ከዓረፍተነገር መጨረሻ አለመጠቀም

በድርሰቶች ውስጥ ጐልቶ የሚታየው የአራት ነጥብ አጠቃቀም ስህተት ከዓረፍተነገር መጨረሻ አራት ነጥብን አለመጠቀም ነው። ከታች ከቀረበው መረጃ መገንዘብ እንደሚቻለው አብዛኛዎቹ ተጠኚዎች አራት ነጥብ መኖሩን የሚያስታውሱት ድርሰቱን ጽፈው ሲጨርሱ ነው። በመሆኑም በድርሰት ውስጥ የትኛው ሀሳብ ከየት እንደጀመረና የት እንደሚያቆም መለየት አስቸጋሪ ይሆናል። አንዳንድ ተጠኚዎችም ሀሳባቸውን መግታት (ማቆም) አየተሳናቸው ለመረዳት አስቸጋሪ የሆኑና መዋቅራዊ ስህተት የበዛባቸው ዓረፍተነገሮችን ለመመሥረት የሚገደዱት ምናልባት በአራት ነጥብ አጠቃቀም ችግር ሊሆን እንደሚችልም ለመገመት ይቻላል።

የሚከተለው ጽሑፍ ለአራት ነጥብ አጠቃቀም ስህተቶች ለአብነት ያህል ቀርቧል፣

__* ሁለት ወር ክረምት አልፎ በጋ ሲመጣ በአዲስ መንፈስ ትምህርቴን ስጀምር አዲስ ደብተር ብዕር እርሳስ የትምህርት መሣሪያዎችን አሟልቼ አዲስ ልብሴን ለብሼ በአዲስ መንፈስ አዲሱን ዓመት ትምህርቴን ስጀምር ትምህርቶቹን ቀስሜ በእረፍትም ሰዓት የቤት ሥራ ዮን ሠርቼ ከዚያም ጥናቴን እያልኩ ሣንቶች አልፈው ወራቶች ሲተኩ ትምህርት እንዲገባኝ እራሴን መፈተኛ አንዳንድ ፈተናዎችን ስፈትን ጥሩ ውጤት ሣመጣ ደስ ሲለኝ መጥፎ ውጤት ሲመጣ ለሚቀጥለው እንዲሻሽል እራሴን በማጽናናት ሣጠና እንደዚያው ስል ስጠብቅ ሰኔ ሲመጣ መጽሐፉን ስመልስ ደብተር ስአስሞላ ፈተና ስፈተን ጥሩ ውጤት ሲመጣ የሰኔ ወር አለፈ ክረምት

ጥሩ ውጤት ለወደፊት ለአደጋ ዓመት በዘጋጅ አንዳንድ ደብተሮችን ባጠና አንዳንድ መጽሔቶችን ነገብ በዚያው እውቀት እቀስማለሁ።

4.1.4.2 ነጠላ ሠረዝ

ነጠላ ሠረዝ በዓረፍተነገር ውስጥ የሚገቡ (የሚነሱ) ዝርዝር ጉዳዮችን፣ ጥገኛ ሐረጎችን፣ ተጨማሪ መግለጫዎችን፣ ስሞችን ወዘተ. ለይቶ ለማመልከት የሚያገለግል የነጥብ ሥርዓት ነው። በዚህ የነጥብ አጠቃቀም ጉድለት ባቢያ ተጠኚዎቹ ባጠቃላይ 483 (5 በመቶ) ስህተቶችን ፈጽመዋል። (ሠንጠረዥ 7 ገጽ 59 እንደሚያመለክተው) ከእያንዳንዱ ድርሰት ውስጥ በአማካይ ድግግሞሽ 2 (1.6) የነጠላ ሰረዝ አጠቃቀም ስህተቶች ተቆጥረዋል።

ነጠላ ሰረዝ በአማካይ ድግግሞሽ መጠኑ ሁለተኛው የተጠኚዎች የሥርዓተነጥብ አጠቃቀም ስህተት ነው። በስህተትነት የተቆጠሩትን በሙሉ በአስረጂነት በአባሪ ውስጥ ማቅረብ አስቸጋሪ በመሆኑ ስለስህተት ዓይነቱ ባህርይ ለመገንዘብ እንዲቻል የሚከተሉት በምሳሌነት ቀርበዋል፣

ምሳሌዎች

— * በአገራችን ብዙ ዓይነት እስፖርት አለ። ከእነዚህም በጥቂቱ። እግር ኳስ ሩጫ ዝላይ እጅ ቮሊቮሊ ዋና ሜዳ ቴኒስ ናቸው

— * ጤና ለሰው ልጅ አስፈላጊ ከሆኑ ነገሮች አንዱ ነው ጤና ከሌለ የሰው ልጅ ሥራ ለመሥራት የሚፈልገውን ማንኛውንም ነገር ለማግኘት ለማምረት በማንኛውም ስፍራ ለመሠማራት እንደጤነኛ ሰው ሆኖ አይኖርምና ጤና ሊታሰብበት የሚገባ ነው።

4.1.5 የማይስቡ (ስህተት አይነት የማይመደቡ) ስህተቶች (MISCELLANEOUS ERRORS)

በምዕራፍ ሶስት የአጠናን ዘዴ ውስጥ የድርሰት መረጃዎች የተሰበሰቡት በአረፍተነገር ውስጥ የተፈጸሙ ስህተቶችን በባህሪያቸው መሰረት በስህተት አይነት ምድብ በመመዝገብ፣ ከተገኘው መረጃ በመቶ ቃላት አንድ ድግግሞሽ ያላቸውን ስህተቶች በዋነኛነት በመምረጥና በስህተቶቹ ባህርይ መሠረት በተሰየሙ አበይ ምድቦች ስር በመቁጠር እንደሆነ መገለጹ ይታወሳል። በዚህ አበይ የስህተት አይነት ምድብ ውስጥ የተቆጠሩ ስህተቶች በባህርያቸው ምክንያት በጥናቱ አቅራቢ በአንድ ወይም በሌላ የስህተት አይነት ምድብ ሊመደቡ ያልተቻሉ ናቸው።

የስህተቶች አቆጣጠር በአረፍተነገር ላይ የተመሰረተ ሲሆን፣ ይኸውም የተለያዩ ባህርይ ያላቸውን ስህተቶች የያዙ አረፍተነገሮች እንደ አንድ ስህተት እየተቆጠሩ በምድቡ ተመዝግበዋል። አንዳንድ ተመሳሳይ ባህርይ ያላቸው ድርሰቶችም እንዲሁ በምድቡ ውስጥ እንደ አንድ ስህተት ተመዝግበዋል። በምድቡ የተመዘገቡ ስህተቶች በሙሉ ከጥናቱ አቅራቢ ችሎታ በላይ በመሆናቸው በአብዛኛው ማብራሪያ የሚሰጥባቸው አይደሉም።

የስህተት አይነቱ አጠቃላይ መጠን 6በመቶ (567) ሲሆን የስህተት ድግግሞሽ መጠኑም በአማካይ 2 ስህተት በመቶ ቃላት ውስጥ ነው። በአባሪ V-መ በናሙናነት ከቀረቡ ስህተቶች ውስጥ የሚከተሉት በአስረጂነት ቀርበዋል፣

- ትምህርት በህይወቱ ላለልና የሰው ልጅ ለሚበል ጠቃሚና እንዲሁ ተዘሬ አድማሳዊ መሆን በምድራዊ ለምንኖረው የሰው ልጆች ላለነው የሦስተኛ ለሚበለው ምድራዊ ክፍለ የአእምሮ እንቅስቃሴ እከሄዳችን ረቂቅ ነው።

ለአስረጂነት የቀረበው "አረፍተነገር" ባህርይ የተወሳሰበ በመሆኑ ስህተት የተፈጸመው የትኛው የአረፍተነገር ክፍል ውስጥ እንደሆነ መለየቱ በጣም አስቸጋሪ ሆኗል። ከአጠቃላዩ የቃላት ድርድር ምን ለማለት እንደተፈለገ ለመረዳት ወይም ለመተንበይ አይቻልም።

የሚከተሉት ስህተቶችም ባህርይ ከላይ እንደተገለጸው ነው።

ለምሳሌ፡-

* ጥበብን መጥበብ ሙያን መማር ሲሆን ለህብረተሰቡ መጥቀም ሙያን መስራትና በትርፍ ጊዜ የምትሠራው ሥራ መጥበብንና አገርን የሚገነባ የዕውቀት ግብይትና ለሌላ ትውል ተተኪ ደግሞ የሚጠቅም ሲሆን መጥበብንም ይጠቅማል።

* መምህሩ የአገር የታሪክ ቅርጽ ማገሩ ስለሆነ ተወዳጅነት ምን ገዜም እንከባከበው ተማሪዎች ምን ቢቆጣ ቢማታን ቢሰደብን ነውና በመናደዱ እንዲጠርበት አይደለምና እንዱ ሰው ብቻ የሚያስተምር ዜጋ ሁሉን አስተማር በቅጽበት ምርታማነት ያለበት ነውና እንጸባራቂ ድል ብሩህ ስለሆነ እንውደደው ከልባችን አብነት ነውና ለአሳማችን ነውና መምራችን በማሪ መፈክራችን መማር መማር አሁንም ነውና ረጅሙ ግቢችን።

ከቀረቡት አረፍተነገሮች ባህርይ መገንዘብ እንደሚቻለው በአረፍተነገሮቹ ውስጥ የተለያዩ ሁኔታዎችን እንዲገልጹ የታቀዱ ቃላትና ሐረጋት ባይሟሉ በመደርደራቸውና እንዱ ሀሳብ ከሌላው ሀሳብ ጋር እንዲያዝ ባለመደረጉ በአረፍተነገር ውስጥ የተፈጸሙትን ስህተቶች መለየትና ዋነኛ የሆነውን ማመልከት አዳጋች ነው። በዚህም ምክንያት ተመሳሳይ ባህርይ ያላቸው ስህተቶች ተለይተው በባህሪያቸው መሠረት "ለመለየት ያልተቻሉ" በሚል አቢይ ምድብ ውስጥ ተቆጥረዋል።

4.1.6 <u>የጽንስ ሀሳብ ስህተት</u> (Conceptual Error)

በዚህ አቢይ የስህተት አይነት ምድብ ውስጥ የተቆጠሩ ስህተቶች የቃላት ፍቺ፣ የትርጊሜ፣ የጽንስ-ሀሳብ ግንዛቤ፣ የአፃፃፍ ስርአትና የአፃፃፍ ስልት ስህተቶች ናቸው። በምድቡ ከተቆጠሩት ስህተቶች ውስጥ አብዛኞዎቹ በቋንቋ አጠቃቀም የስህተት አይነት ምድብ ውስጥ የተቆጠሩ ናቸው። የስህተት ምድቡ ስያሜ በስህተቶቹ ባህርይ ላይ የተመሠረተ በመሆኑ በድርሰት ውስጥ ከተፈጸሙ የተለያዩ ስህተቶች ውስጥ የቃላት ፍቺን፣ የአባባሎችን (ዘይቤ፣ ፈሊጥና ተረትና ምሳሌ) ትርጉም፣ የተለያዩ ጽንስ ሀሳቦችን የሚገልጹ ቃላትና ሐረጋትን በተገቢ መንገድ

በመጠቀም የተፈጸሙ ስህተቶች ተቆጥረዋል። በተጨማሪም መደበኛውን የጽሁፍ ቋንቋ አወቃቀርን የአፃፃፍ ስርአት ያልተከተሉ ስህተቶችም በዚሁ ምድብ ተመዝግበዋል።

ስህተቶቹ ተማሪዎች በተለያዩ ምክንያቶች ወይም ከተለያዩ ምንጮች የተሰባሰበ የጽንስ ሀሳብ ግንዛቤ በማዳበራቸው የተፈጸሙ ሊሆኑ እንደሚችሉ ይገመታል። በድርሰት ውስጥ ከተፈጸሙ 2383 ስህተቶች 3በመቶ (248) የሚሆኑት የጽንስ ሀሳብ ስህተቶች ናቸው። የስህተት አይነቱ አጠቃላይ አማካይ ድግግሞሽ 1 ስህተት በመቶ ቃላት ውስጥ ነው።

በአባሪ V ሰ(ገጽ 81) በናሙናነት ከቀረቡ ስህተቶች ውስጥ ጉልተው የሚታዩ የሚከተሉት ናቸው፣

ሀ/ <u>ለቃላትና ለአባባሎች የተሳሳ ፍቺ በመስጠት የተፈጸሙ ስህተቶች፣</u>

<u>ለምሳሌ</u>:-

1. + ...በሳይነሀም ከደግነቱ የተነሳ ገንዘቡን <u>በአራጣ</u> ያበድር ነበር።

2. + ሰሰው ልጅ ጤና በጣም አስፈላጊ ነው። በቅድሚያ ምግብ ልብስ መኖሪያ <u>መንስኤዎች</u> ናቸው።

3. +... መምህር ለአገር እድገት <u>መንስኤ</u> ነው።

4. + መምህር...አንተነህ እኮ <u>የዕውቀት ቁል</u>...ትውልድ አሳዳጊ ዜጋን ፈጣሪ አገር አኩሪ...

5. __+ እናቴ <u>አፈር ፈጭታ</u>)))))))ጭቃ አቡኪታ ባልቸገር ባልራብ ባልጠማ አሳደገችኝ...ተምሬ ደርቼሳት ከአንጨት ሸከማ አገላግላታለሁ ብዬ ስማር...አፈር ፈጭታ ጭቃ አቡኪታ እንዳላሳደገችኝ... የተማረ ዋጋ አጣ።

ለአስረጂነት በቀረቡት አረፍተነገሮች ውስጥ ከተፈጸሙ የቃላት አጠቃቀም ስህተቶች ባህርይ፣ በአረፍተነገሮቹ ሊገለጽ በተፈለገው ሀሳብና ቃላቱ (ሐረጋቱ)

በሚገልጹት ፍቺ መካከል ከሚታየው ልዩነት፣ ስህተቶቹ የተፈጸሙት ተማሪዎቹ የተሳሳተ የፍቺ ጽንሰ-ሀሳብ በማዳበራቸው እንደሆነ ይገመታል።

በአንደኛው አረፍተነገር ውስጥ የተሰመረበት ቃል (አራጣ) እማሬያዊ (ግልጽ) ፍቺ ወለድ፣ ትርፍ ማለት በመሆኑ "አራጣ አበዳሪ" የሚለው ሐረግ በወለድ ወይም በትርፍ ማበደርን ይገልፃል። በፍከሬያዊ ፍችው "ስግብግብነትን"፣ ገንዘብ ወዳድነትን፣ ጭካኔን፣ ምዝበራን፣ ወዘተ. የሚገልጽ በመሆኑ በአረፍተነገሩ ሊገለጽ ከታሰበው ደግነት ጋር የሚጋጭ ነው። በመሆኑም ስህተቱ የተፈፀመው ምናልባት **"በአራጣ ማበደርን" ያለወለድ እንደማበደር በመገንዘብ የተሳሳተ ጽንሰ ሀሳብ በማዳበር ሊሆን እንደሚችል ይገመታል።** ስህተቱ እንደሌሎች የቃል አጠቃቀም ስህተቶች የቃላት አመራረጥ ወይም የአገባብ ስህተት ሳይሆን የፍቺ ጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ ስህተት ነው።

በሁለተኛውና በሦስተኛው አረፍተነገሮች ውስጥ የተፈፀመው ስህተትም እንዲሁ "መንስኤ" ለሚለው ቃል የተሳሳተ የፍች (ትርጉም) ግንዛቤን በማዳበር **ሊሆን እንደሚችል ከመረጃው መገንዘብ ይቻላል። ይኸውም በሁለተኛው** አረፍተነገር "ምግብና ልብስ መኖሪያ የጤና <u>መንስኤዎች</u> ናቸው" በሚለው ሀረግ **የተገለጸው ሐሳብ ይዘት የተዘረዘሩት ጉዳዮች "አስፈላጊ፣ መሠረታዊ፣ ወዘተ.** ናቸው" ለማለት ተፈልጎ በመሆኑ ስህተቱ የተፈፀመው "መንስኤ" ለሚለው ቃል "አስፈላጊ ወይም መሠረታዊ" የሚል የተሳሳተ የፍች ግንዛቤ በመኖሩ እንደሆነ መተንበይ ይቻላል። የሦስተኛው አረፍተነገር ስህተትም ምናልባት "መንስኤ" ማለት "መሠረት" ወይም "ምሰሶ" ማለት ነው በሚል የተሳሳተ የፍቺ ግንዛቤ ሳቢያ ሊፈጸም እንደሚችል ይገመታል።

በአራተኛው አረፍተነገር ውስጥ የተፈፀመው የዘይቤያዊ ቋንቋ አጠቃቀም ስህተትም የጽንሰ-ሀሳብ ስህተት እንደሆነ ከቀረበው መረጃ ይተነበያል። የቅል ፍከሬያዊ ፍቺ ባዶነትን ቀሊልነትን (በክብደት) አለማገናዘብን፣ ወዘተ. የሚገልጽ በመሆኑ "የዕውቀት ቅል" የሚለው ተለዋጭ ዘይቤ አመሰራረት ከተለመደው ውጪ ከመሆኑም በላይ የተሳሳተና እርስበርሱ የሚቃረን ሆኗል። ከአረፍተነገሩ አጠቃላይ ይዘት ምናልባት ለማለት የተፈለገው፣ "መምህር የእውቀት፣ ጐተራ፣ ማከማቻ፣ ወዘተ." እንደሆነ ለመግለጽ የታሰበ ይመስላል። "የዕውቀት ቅል" የሚለው ዘይቤ መልዕክት ደግሞ እውቀት የሌለው፣ የማያገናዝብ፣ ባዶ የሚል በመሆኑ የአጠቃላዩ አረፍተነገር ሀሳብ ተፋልሷል።

በአምስተኛው አረፍተነገር ውስጥ የተፈጸመው ስህተትም እንዲሁ የተሳሳተ ጽንሰ-ሀሳብን ያመለክታል። አፈርመፍጨትና ጭቃ ማቡካት፣ የሚሉት ፈሊጣዊ አባባሎች አብሮ አደግነትን፣ የጠበቀ የልጅነት ጓደኝነትን፣ አብሮ በቀልነትን፣ ወዘተ. የሚገልጹ ናቸው። በአረፍተነገሩ ሊገለጽ የተፈለገው ሀሳብ ደግሞ ልፋትን፣ ድካምን፣ ውጣ ውረድን ... ለማመልከት ይመስላል። በመሆኑም ሊገለጽ የተፈለገው ሀሳብ በፈሊጣዊ አባባሎቹ የተሳሳተ አጠቃቀም ሳቢያ ሊተላለፍ አልቻለም።

ለ- በተሳሳተ የትርጉሜና የጽንሰ-ሀሳብ (conception) ግንዛቤ ሳቢያ የተፈፀሙ ስህተቶች፣

* ፈተና የልፋታችን ዋጋ የምንቀበልበት ወቅት ነው፣

* ትምህርት ማለት ለአንድ አገር ወይም ለአንደ ህብረተሰብ የቋንቋ መገልገያ ወይም እውቀት ነው።

* በአገራችን የማህይማን ጨለማ ጉዞን ለማጥፋት በተደረገው ዘመቻ በየአገሩ "ጥቁር መጋረጃ መሀይም እየጠፉ ስለሆነ የተማረው ክፍል በቁጥር ከፍተኛ ደረጃ እየደረሰ ሄዷል..."

* የደን ሀብት ማለት በአገራችን የተለያዩ ቦታ በጥቂቱ የሚገኝ ጥድ፣ ወይራ... ቀርከሃ የመሳሰሉ ዛፎች ... ማለት ነው።

ከላይ በቀረቡት አረፍተነገሮች የተላለፈው ሀሳብ በሙሉ የተፋለሰ ነው። ስህተቶቹ የተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ እውቀትን የሚያመለክቱ ናቸው። የስህተቶቹ ባህርይ ተጠኚዎቹ የተሳሳተ የትርጉሜ ግንዛቤ ማዳበራቸውን ወይም በአረፍተነገሮቹ ሊገለጽ ስለተፈለገው ጉዳይ ያላቸው እውቀት በተሳሳተ ግንዛቤ ላይ የተመሰረተ መሆኑን ያመለክታል።

ሀ. የተበበተ የቋንቋ አጠቃቀምና የአፃፃፍ ስርአት ልምድ <u>በማደበር የተፈጸሙ ስህተቶች፣</u>

መደበኛ የአረፍተነገር አወቃቀር ደንብን ያልተከተሉ አረፍተነገሮችን በመመስረትና ያልተለመዱ የአፃፃፍ ስርአቶችን (ስርዓተ ነጥብ) በመጠቀም የተፈፀሙ ስህተቶችም በጽንሰ ሀሳብ አቢይ ምድብ ውስጥ ተመዝግበዋል።

ከእነዚህ ውስጥ ተማሪዎች ከተለያዩ ምንጮች በተለያዩ ምክንያቶች የለመዷቸውን የቋንቋ አጠቃቀምና የአፃፃፍ ስልቶች፣ እንደ ቋሚ ደንብ በመገንዘብ ወይም በየትኛውም ጽሁፍ ውስጥ ተግባራዊ ይሆናሉ በሚል የተሳሰተ ድምዳሜ ወይም በሌሎች ባልታወቁ ምክንያቶች፣ በድርሰት ውስጥ **በመጠቀማቸው የተፈፀሙ ስህተቶች ይገኛሉ።**

ለምሳሌ፣

- ልጅነት ያሳዝናል። ሲያስቡት። ትዝ ይለኛል። 1983 ነበር እመቱ 12 ሰአት። ቅዳሜ ነበር ነቁ እነና ጓታቸው የሚባለው ጓደኛዬ ነበርን እንዴ ስይ...

- በጣም ጠቃሚና አስፈላጊ ነው። ትምህርት። ያልተማረ ያልተመራመረ አይጠቅምም ለሀገር። በዙዎቹ ይደመጣሉ። እነ'ኳል ነገር ቢናገሩ። ይሰማሉ። በየቀኑ ትምህርት የፋራ ነው። እለ የቅርብ ታዳሚ ጓደኛዬ። ተከለሃይማኖት።

ከላይ በቀረቡት አረፍተነገሮች አመሠራረትና የስርአተ ነጥብ አጠቃቀም በመደበኛ የኢ-ልቦለድ ድርሰት ጽሁፍ ውስጥ ያልተለመደ ነው። የአብዛኞዎቹ አረፍተነገሮች አወቃቀር መደበኛውን የባለቤት + መሙያ + ግስ ቅደም ተከተል አይጠብቅም። የዚህ አይነት ስህተቶች የሚፈፀሙት ተማሪዎች ከተለያዩ ምንጮች፣ ለምሳሌ፣ ከሬድዮ የዜና አንባቢዎችን የቋንቋ አጠቃቀም፣ በልቦለድ ስራዎች ውስጥ አንዳንድ ደራሲያን የሚከተሉትን የአጻጻፍ ስልት ወዘተ.፣ በአስመስሎት በመልመድ ልምዳን እንደ ትክክለኛና ቋሚ ደንብ በመገንዘብ ሊሆን እንደሚችል ለመገንዘብ

ይቻላል። በቃላት አደራደር ጉድለት የስህተት አይነት መደብ ውስጥ በአስረጂነት ከቀረቡ ስህተቶች ውስጥ አብዛኛዎቹ በተመሳሳይ መንገድ የተሳሳተ የአፃፃፍና የአረፍተነገር አመሠራረት ጽንሰ-ሀሳብ በማዳበር ሊፈፀሙ የሚችሉ እንደሆኑ በዚህ ክፍል ከቀረቡ መረጃዎች ባህርይ መገንዘብ ይቻላል።

4.2 የስህተት ምንጭ መላ-ምቶች

በዚህ ምዕራፍ መግቢያ እንደተገለፀው በዚህ ክፍል ትኩረት የሚደረገው ሁለተኛውን መሠረታዊ የጥናት ጥያቄ ለመመለስ ነው። በዚሁም መሠረት በተማሪዎች ድርሰት ውስጥ ከተፈፀሙ ስህተቶች ትንተና፣ ከመምህራንና ከተማሪዎች መጠይቆችና ከሌሎች ተዛማጅ ጽሑፎች የተገኙ ደጋፊ መረጃዎችን በማገናዘብ በዋነኛነት የሚታሰቡ አራት የስህተት ምንጮች፣

- የጽሑፍ ቋንቋ አጠቃቀምና አወቃቀር ደንብን አለማወቅ
- ጽሕፈትን አለመለማመድ
- የመማር የማስተማር ፍላጎት አሉታዊ ዝንባሌ (tendency)
- የተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ

ተለይተው በቅደም ተከተል ተብራርተዋል።

4.2.1 የጽሑፍ ቋንቋ አጠቃቀምና አወቃቀርን ደንብ አለማወቅ

በጽሑፍ ቋንቋ የመገልገል ሂደት በተለያዩ ጉዳዮች በንግግር ቋንቋ ከመግባባት ሂደት የሚለይ መሆኑ ግልጽ ነው። ንግግር ሀሳብን ለማብራራት በሚያስችሉ የተለያዩ ደጋፊ ሁኔታዎች ስለሚታጀብና ተናጋሪና አድማጭ ፊት ለፊት የሚገናኙበት አጋጣሚ ስለሚኖር ለቋንቋ አጠቃቀምና አወቃቀር ደንብ ትክክለኛነት ትኩረት ሳይሰጥ መግባባት ይቻላል። ጽሕፈት ሀሳብ በምልክቶች አማካኝነት የሚገለጽበት በመሆኑና መልዕክት የሚተላለፈው በቋንቋ ምልክቶችና የአገባብ ደንቦች ብቻ ስለሆነ በጽሕፈት ወቅት ለቋንቋ አጠቃቀምና አገባብ ደንቦች ትኩረት መስጠት ግድ ይሆናል። (ኖሪሽ፣ 1983)

በጽሑፍ የመግባባት ሂደት የሚሳካው ቃላትን በተገቢው አውዳቸው በመጠቀም፣ የአገባብና የሥርዓተነጥብ ደንቦች ትክክለኛነት አረጋግጦ ሀሳብን

መግለጽ ቢቻል በመሆኑ በጽሕፈት ወቅት ለቃላት አጠቃቀም፣ አደራደርና ሰዋስዋዊ ሥርዓቶች ደንብ ትኩረት ይሰጣል። በዚህም ምክንያት በንግግር ወቅት የሚዘወተር የቋንቋ አጠቃቀም በጽሑፍ ውስጥ አይቀርብም። በፀሐፊውና በአንባቢው መካከል የሚኖር ብቸኛ ድልድል ጽሑፉ የሚቀርብበት ቋንቋ ምልክትና የአጠቃቀም ሥርዓት ብቻ በመሆኑ አለመግባባትን ማስወገድ የሚቻለው የጽሑፉን ደንብ በመጠበቅ ነው።

በዚህ ጥናት መግቢያ እንደተገለጸው ለ9ኛ ክፍል የአማርኛ ትምህርት ከቀረቡ 5 ዓላማዎች ውስጥ አንዱ የጽሕፈትን ክሂል ማዳበር ነው። በመርሐ-ትምህርቱ በቀረቡ ዝርዝር ዓላማዎችና ይዘቶች እንደተመለከተው የትምህርቱ ዓላማ ተማሪው የተለያዩ የድርሰት ቅርጾችንና የአጻጻፍ ስልቶች መሠረት አድርጎ ሀሳቡን በትክክልና በግልጽ የማስተላለፍ ችሎታውን እንደሚያዳብር ይጠበቃል። ድርሰት ሲጽፍም በጽሑፍ ላይ የሚውለውን የቋንቋ አጠቃቀምና አወቃቀር (ሰዋሰው)፣ የፊደል አጻጻፍ ስርአት፣ የስርዓተነጥብ አጠቃቀም፣ ወዘተ. ደንቦችን በተገቢው ቦታ መጠቀም እንደሚኖርበት ከመርሐ-ትምህርቱ ውስጥ በቀረቡት ዝርዝር ዓላማዎችና የትምህርት ይዘቶች ተመልክቷል።

በተቃራኒው ከድርሰት ስህተት ትንተና የተገኙ መረጃዎች አብዛኞዎቹ ተጠኚዎች ዐቢይ ስህተቶችን የሚፈጽሙት በጽሕፈት ወቅት መከተል የሚገባቸውን የቋንቋ አጠቃቀምና አወቃቀር ደንብ ባለማወቃቸው (ስለማያውቁ) ሊሆን እንደሚችል ያመለክታሉ።

ለምሳሌ በስህተት ትንተናውና በአባሪ ውስጥ ከቀረቡ ዐቢይ የስህተት ዓይነት መረጃዎች ውስጥ በቃላት አጠቃቀም ንዑስ ምድብ መደበኛ ያልሆኑ ቃላትን በመጠቀም የተፈፀሙ ስህተቶች ባህርይ ተማሪዎቹ በጽሕፈት ወቅት መጠቀም የሚኖርባቸውን ቃላት ለመለየት አለመቻላቸውን ወይም የጽሕፈትን ደንብ አለማወቃቸውን ለመገመት የሚያስችል ፍንጭ ነው።

- ... እስከ ዛሬ <u>የሚጥምና ጣፋጭ</u> ትምህርት ልንማር አልቻልንም
- ከጓደኞቼ ሁሉ ... በጣም <u>የምትጥም</u> ልጅ ነበረች
- ከአንደኛ እስከ ... ዩኒቨርስቲ ድረስ ባለው <u>ፐርሰስ</u> ...
- ዘጠነኛን ክፍል እንደናልፍ ... <u>መቅረትም ሆነ መፎረፍ</u>

አዶቷዶብኝም ... ቢሆንም ከፈርስት ሲሚስተር አንሸሰሰን ...

* ... እ?መጡ ቅሰም በደንብ ካልቀሰምክ ወፎውልህ እያሉ ጉዙኩን እያስቡኩ እነሱ ይፎርፋሉ ...

በአምስቱም ዓረፍተነገሮች ውስጥ የተሰመረባቸው ቃላት በአብዛኛው ኢ-መደበኛ (ያልተስመዱ) በመሆናቸው በጽሑፍ ሊተላለፍ የሚፈለገውን ሀሳብ ሊያደበዝዙ ወይም ሊያዛቡ ስለሚችሉ በጽሑፉ ውስጥ መግባት አልነበረባቸውም። አንዳንዶቹ እንደ "የምትጥም ልጅ"፣ "ቅሰም"፣ "በደንብ ካልቀሰምክ" ያሉት አንገዳ ደራሽ ስለሚመስሉና ፍቺያቸውን መረዳት አስቸጋሪ ስለሚሆን ወደ አለመግባባት ሊያመሩ ይችላሉ። ምናልባት እነልገሎታቸው ከተወሰነ ቡድን (ቡድኖች) ሊያልፍ ስለማይችል ማግባባት የሚችሉት ጥቂቶቹን ብቻ ነው።

ድርሰት መጻፍ የሚጀመረው ሀሳብን በዓረፍተነገር ከመግለጽ ነው። ዓረፍተነገር በዘፈቀደ የሚመሠረት ባለመሆኑ ሀሳብን በትክክል ለማስተላለፍ የሚያስችሉ ቃላትን መርጦ በዓረፍተነገር ለማደራጀት የአወቃቀር ሥርዓቱን ማወቅ ግድ ይሆናል። ሥርዓት አልባ ቃላት ቋንቋን እንደማይመሰርቱ ሁሉ ቃላትን በዘፈቀደ መደርደርም ዓረፍተነገር ለመመሥረት አያስችልም። ሀሳብን በዓረፍተነገር ማብራራት ካልተቻለ ደግሞ ድርሰት መጻፍ የማይታሰብ መሆኑ ግልጽ ነው።

እንደ ቃላት አጠቃቀም ሁሉ ተማሪዎችን ድርሰት ከመጻፍ (በጽሑፍ ሀሳብን ከመግለጽ) ለሚገቱ የተለያዩ ስህተቶች ምንጭ ሊሆኑ ከሚችሉት ውስጥ ዋነኛው የዓረፍተነገር ደንብን አለማወቅ እንደሆነ በዐቢይ የስህተት ምድቦችና በአባሪዎች ውስጥ ከቀረቡ መረጃዎች መገንዘብ ይቻላል።

ለአብነት የሚከተሉት "ዓረፍተነገሮች" ቀርበዋል፣

*_ ሕይወት ናት በሰዎች ኑሮ ላይ ብዙ ውጣ ውረዶችን የምትጠይቅ

*_ ያሳልፋል የሰው ልጅ ብዙ ነገር ደስታውንም መከራውንም

*_ መምህሩ የአገር የታሪክ ቅርስ ማገሩ ስለሆነ ተወዳጅ ዜጋ ለማፍራት ነውና የሚጥረው ተማሪዎች እንከባከበው።

*_ መምህር በመጀመሪያ ጊዜ የሚያስተምረውን የትምህርት ዓይነት ካሰበ በኋላ ለተማሪዎች ይሆናል ብሎ ያሰበውን በጣም ጥሩ በሆነ ሁኔታ ያስረዳና ከዚያም ያስፋል።

*__ እኔ ተማሪ ሆኜን በፊት በሕጻንነቴ ያለኝ ጉጉት የወጣትነት ጊዜያችን በዘንቅ ብድብዛን እረሀብ እንዲሁም ድህነት እንዳይገባን ስለዚህ መማር ነው በርትቶ ለአዲስ ግኝትና ለፍርያማነት ሕይወታችን ልፋታችን በራሳችን ሥራ በመመከት እራሳችንን የሚያስችል እንዲሁን ልፋታችን መማር ነው በጊዜያችን።

የዓረፍተነገሮቹ አወቃቀር መደበኛውን የዓረፍተነገር ሥርዓት ያልተከተለ ብቻ ሳይሆን በንግግር ወቅትም በነዚህ መሰል ዓረፍተነገሮች በመገልገል መግባባት መቻሉንም አጠራጣሪ የሚያደርግ ነው። ዓረፍተነገሮቹ በሙሉ ከእና መፍቻ ቋንቋ ተጠኚዎች ድርሰቶች ውስጥ የተወሰዱ በመሆናቸው ተማሪዎቹ ሀሳባቸውን በጽሑፍ ለመግለጽ የሚያስችላቸውን ደንብ አያውቁም ወይም ዓረፍተነገር ማለት ምን ማለት እንደሆነና እንዴት እንደሚመሠረት አያውቁም ወደሚል ድምዳሜ ለመድረስ የሚያስችሉ ፍንጮች ናቸው።

ለአብነት በተመለከቱት ዓረፍተነገሮች ውስጥ የተፈፀሙ ስህተቶች ዓይነትና በመግባባት ሂደት ላይ የሚያደርሱት የተጽእኖ ደረጃ የሚለያይ ቢሆንም ስህተቶቹ ሲፈፀሙ የቻሉት መደበኛውን የአማርኛ ዓረፍተነገር አወቃቀር - ባለቤት+መሙያ+ግስ- ቅደም ተከተል ደንብ ባለማወቅ እንደሆነ መገመት ይቻላል። ለምሳሌ በመጀመሪያው ዓረፍተነገር ሊገለጽ የተፈለገው ሀሳብ ባለቤትና ግስ መሆን የሚገባቸው ቃላት "ሕይወት"ና "ናት" ከዓረፍተነገሩ መጀመሪያ አንድ ላይ በመቅረባቸው በመከከሳቸው መገኘት የነበረበት መሙያ፣ "... በሰዎች ኑሮ ብዙ ውጣ ውረዶችን የምትጠይቅ"፣ ከዓረፍተነገሩ መቀቅር ውጭ ሰብቻው ተንጠልጥሎ ቀርቷል። በዚህም ሳቢያ የዓረፍተነገሩ አጠቃላይ ሀሳብና መቀቅር ተፋልሷል። መሠረታዊው የዓረፍተነገር አወቃቀር እውቀት ቢኖር ኖሮ ዓረፍተነገሩ "ሕይወት በሰዎች ኑሮ ላይ ብዙ ውጣ ውረዶችን <u>የምትጠይቅ</u> ናት" በሚል ይቀቀር እንደነበር መገመት ይቻላል።

በቃላት አደራደር ቅደም ተከተል መፋለስ ለተፈፀሙ በርካታ ስህተቶች፣ ለምሳሌ፣

*__ ባሕል የአገራችን በጣም ከውጭው ዓለማት ሁሉ የተለየ ነው

*__ ጠቃሚ ነው መምህሩ ለአገር ማንም የለም የሚወዳደር ከርሱ አለበት መከበር መምህሩ

- ስራድ ነው ስለቱ መስከረም 18 በ10 ሰዓት ከቤቴ ወጥቼ እየሄድኩ ነበር አስታውሰሁኝ ...

ምንጭ ሊሆኑ ከሚችሉት ውስጥ ዋነኛው ከላይ የተገለፀውን የዓረፍተነገር አወቃቀር ደንብ አለማወቅ ሊሆን እንደሚችል የዓረፍተነገሮቹ የቃላት አደራደር ያመለክታል።

በስህተት ትንተና ውስጥ ከተዘረዘሩ ዐቢይ የስህተት ዓይነቶች ውስጥ በአራተኛው ዐቢይ ምድብ፣ (ለመለየት አስቸጋሪ የሆኑ የማይለዩ)፣ የቀረቡ **መረጃዎችም ተጠኚዎች በርከታና የተለያዩ ስህተቶችን የያዙ ዓረፍተነገሮችን** በመመሥረት ከመግባቢት ሂደት የሚነቱት የዓረፍተነገር አመሠራረት ደንብ ባለማወቃቸው እንደሆነ ሲጠቁሙ የሚችሉ ናቸው።

በቋንቋ አወቃቀር ዐቢይ ምድብ ውስጥ የተቀጠሩ የዓረፍተነገር ስምምነትና የአጣማሪዎች አጠቃቀም ስህተቶችም የቋንቋ አጠቃቀምና አወቃቀር ደንብን ባለማወቅ የተፈፀሙ እንደሆኑ መገመት ይቻላል።

ተማሪዎች በረፍተነገር መዋቅራዊ ክፍሎች ውስጥ ሊኖር የሚገባውን የስምምነት ደንብ ባለማወቃቸው ዝምድና የሌላቸውን ሐረጐች በማጣመር የሚመሰርቷቸው ዓረፍተነገሮች፣

ለምሳሌ፣

- ያልተማረ ሰው ሲመራመ<u>ርና</u> ለአዋቂነት አይበቃም
- የደን ሀብቶች ሳይመነጠሩ ጥንቃቄ ቢደረግላቸ<u>ውና</u> በሰደድ እሳትም እንዳይቃጠሉ ሕዝቡ መንከባከብ አለበት።
- ትምህርት ለሰው ልጅ በጣም አስፈላጊ <u>ቢሆንም</u> በአገራችን ያለው ሕዝብ የተማረ ቢሆን የሀገራችን ምጣኔ ሀብት እንዲት ይበለጽጋል።

የተማሪዎቹ ዋነኛ ችግር የቋንቋውን አገባብ ደንብ አለማወቅ ሊሆን እንደሚችል የሚያመለክቱ ናቸው።

ጽሕፈት እንደማዳመጥና መናገር ከአካባቢ የሚለመድ ባለመሆኑ የቋንቋን ሥርዓትና ደንብ ጠብቆ ሀሳብንና ስሜትን በጽሑፍ የማብራራት ችሎታ ቋንቋውን

በአፍ መፍቻነት ወይም በሁለተኛ ቋንቋነት በመልመድ እንደማይገኝ ገልጸ ነው። ስትሪት (1977፡63-66) እንደሚገልጹት ሀሳብን በድርሰት መግለጽ የሚቻለው ጽሕፈትንና ከጽሕፈት ጋር የተያያዙትን የቋንቋ አገባብ ደንቦች፣ ሥርዓተነጥብን፣ የአጻጻፍ ስልቶችንና ደንቦችን በመማር ነው። ሪቻርድስም (1985፡89) "የቋንቋ አገባብ ችሎታ (ሰዋስው)፣ የቋንቋ ችሎታ ብቃትን ለመመዘንና የቋንቋ ችሎታን ለማዳበር (ከሌሎች ክሂሎች ጋር ተዳምሮ) የሚያስችል በመሆኑ ሰዋስው የተግባብ ሂደት (Communication process) አካል ነው" በማለት ገልፀዋል።

ከዚህ አንጻር (ምናልባትም የሥርዓተ ትምህርቱ ዓላማ የሰዋስው ትምህርት ይዘትን ባለመያዙ ሊሆን ይችላል) የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች በተሟላ ዓረፍተነገር ሀሳባቸውን ለማብራራት የሚያስችል ትምህርት ቀርቶ ቃላትን በተለያየ ቅርጻቸው (አጠቃቀማቸው) ለመገልገል የሚያስችላቸውን ትምህርት ተምረዋል ወይም ያውቃሉ ለማለት ያስቸግራል። የጥናቱ መረጃዎችም ተማሪዎች የቃላት እርባታ ደንቦችን፣ የባዕድ መነሻና መድረሻ ጥያቄዎችን ሙያ እንደማያውቁ ይጠቁማሉ።

ለምሳሌ - የሚከተሉትን ስህተቶች ባህርይ ማጤን ይቻላል፣

- *__ ... በትምህርት ቻልታ የሚያሳዩ ተማሪዎች አሉ
- *__ ... ማንኛውም ተማሪ ትምህርቱን በተወዳጅነት መከታተል ይገባዋል
- *__ ... እናት አናራ ዊት፣ አዘኛ ዊት፣ ትሁታ ዊት ... ናት
- *__ ዓለማችን ዛሬ የደረሰችበትን ደረጃ ስንመለከት በሳይንሳዊና በቴክኖሎጂያዊ ረገድ የተገኘው ውጤት
- *__ ...በዓለማችን ከሚገኙት ለሰው ልጅ ተፈሳጊነት አለው ተብሎ ከሚነገረው አንዱና ዋነኛው ትምህርት ነው።

በዓረፍተነገሮቹ ውስጥ ከተሰመረባቸው ቃላት አመሠራረትና አገባብ ስህተቶቹ ሊፈጸሙ የቻሉት የእርባታ ደንብንና የመነሻና የመድረሻ ምዕላዶችን ሰዋስዋዊ ሙያ ባለማወቅ እንደሆነ መገመት ይቻላል።

ተማሪዎቹ ሀሳባቸውን ሊገልጽላቸው የሚችለውን ቃል መርጠው፣ ቃሉ ወደ ሌላ የእርባታ ቅርጽ እንዴት እንደሚለወጥ ባለማወቃቸው ወይም በቃሉ ላይ የሚጨምሩት ባዕድ መነሻና መድረሻ ምዕላድ (ምዕላዶች) ምን ዓይነት ሰዋስዋዊ ሙያ እንዳላቸው ባለማወቃቸው በዓረፍተነገሮቹ ውስጥ የተመለከቱትን ስህተቶች

ኢፈጸሙ ቸለዋል። የአብዛኛዎቹ ስህተቶች ባህርይም የተማሪዎች ችግር ከቋንቋ ደንብ እውቀት ጋር የተያያዘ ሊሆን እንደሚችል ይጠቁማል። የሚከተሉት የአጣማሪዎች አጠቃቀም ስህተቶችም እንዲሁ የአጣማሪዎቹን ስዋስዋዊ ሙያ ባለማወቅ የተፈፀሙ እንደሆኑ ከዓረፍተነገሮቹ ማረጋገጥ ይቻላል።

*_ ነጋዴ ለሀገር ኢኮኖሚ ጠቃሚ ነው ስለዚህ ገንዘብ ይዘን ብንቀመጥ ዋጋ የለውም

*_ ስፖርት በአገራችን ብዙ ዓመት እንደቆየ ይታወቃል ስለዚህ የስፖርት ነገር ሲነሳ በጣም ያስዝናል።

*_ የሰው ልጅ ለጤና አስፈላጊ የሆኑትን ሁሉ ማሟላት አለበት። ሆኖም አንዳንድ ሰዎች ወደ ሀኪም ቤት መሄድ አይወዱም።

*_ ጤና ከሌለ ማንም ሰው ሠርቶ ለመብላትም ሆነ ለመኖር አይችልም። ነገር ግን ጤንነትን መጠበቅ በአገራችን ባሕል ተለምዷል።

ከላይ በቀረቡ መረጃዎች ለማመልከት እንደተሞከረው ተማሪዎች ስህተት ከሚፈጽሙባቸው ምክንያቶች ውስጥ አንዱ ከስዋስው ደንቦች ውስጥ መሠረታዊ የሆኑና ከጽሕፈት ጋር የተያያዙትን፣ ደንቦች፣ በተለይ የአርባታ፣ የመነሻና መድረሻ ምዕላዶችን ሙያ፣ የዓረፍተነገር አመሠራረት፣ የስምምነት፣ የሥርዓተነጥብ አጠቃቀም፣ አለማወቃቸው እንደሆነ ይገመታል። ለዚህ ችግር ምክንያት ሊሆኑ የሚችሉ በርካታ ጉዳዮች ሊኖሩ ይችላሉ፣ ለምሳሌ

- የትምህርቱ ዓላማ "...ሰዎች በተፈጥሮ በቋንቋ ሲገለገሉ የሚያደርጉትን ዕለታዊ እንቅስቃሴ መሠረት አድርጉ የተዘጋጀና እራቱን የቋንቋ ክሂሎች ለማዳበር የታቀደ በመሆኑ" (ነጋሲና ጉልላት፣ 1982 ዓ.ም.፣32) የሰዋሰው ትምህርት ይዘት እንዲወገድ በመደረጉ ተማሪዎች ባለመማራቸው፣ (ተስፋ ዮ፣ 1982ዓ.ም.)
- የታቀደውም የትምህርት ዓላማ ተግባራዊ ሲሆን ባለመቻሉ፣
- የመጽሐፉ ይዘቶችና መልመጃዎች አወቃቀር መሠረታዊ የሆነውን የጽሕፈት ደንብ ለማዳበር እንዲያስችል ሆኖ ባለመቅረቡ፣
- መምህራንም ሆኑ ተማሪዎች ስለአማርኛ ቋንቋ ሰዋሰው የበለጠ እንዲያውቁ የሚረዳቸው የሰዋሰው መጽሐፍ አለመዘጋጀቱና ሌሎችም በርካታ ምክንያቶች ሊጠቀሱ ይችላሉ።

ይሁንና ከዚህ ጥናት ውጤት አብዛኛዎቹ ተማሪዎች ስህተት የሚፈጽሙት አማርኛን በሚገባ ባለማወቃቸው ሳይሆን ስለአማርኛ ቋንቋ አሠራር ባለማወቃቸው እንደሆነ መተንበይ ይቻላል።

በተለይ በመግለጫ አንድ (ገጽ 58) የቀረበው የክፍልና የቤት ሥራ ድርሰት ስህተቶች ድግግሞሽ ልዩነት ተማሪዎች ስህተት የሚፈጽሙት የአማርኛ ቋንቋ አሠራር ደንብን በጽሑፍ ውስጥ መጠቀም ስለማይችሉ መሆኑን ለመገመት የሚያስችል ነው። ከቤት ሥራ ድርሰት የተቆጠረው ስህተት አጠቃላይ አማካይ ድግግሞሽ ከክፍል ሥራ ድርሰት መብለጡ ተማሪዎች ስህተታቸውን ማረም እንደማይችሉና ስህተት የሚፈጽሙትም በአመዛኙ ባለማወቃቸው እንደሆነ የመለክታል።

መምህራንና ተማሪዎች በመጠይቆች ውስጥ ከሰነዘሩዋቸው አስተያየቶች አብዛኛዎቹ ይህንኑ ግምት የሚያጠናክሩ ናቸው። ለምሳሌ፣ በክፍል አራት የመምህራንን አስተያየት ለማሰባሰብ ከቀረቡ ጥያቄዎች ውስጥ "ለአብዛኛዎቹ ተማሪዎች ስህተቶች ምንጭ ሊሆኑ ይችላሉ ከሚሉዋቸው ውስጥ ዋነኞቹን ይግለጹ" የሚለውን ጥያቄ ከመለሱ 12 መምህራን ውስጥ፣

እምስቱ ቃላትን አጣርቶ አለማወቅና ሀሳብን የማቀናበር ችሎታ ማነስ ነው ሲሉ

ዘጠኙ ተማሪዎቹ ከአንደኛ ደረጃ ጀምሮ ሰዋሰውን አለመማራቸውና ዓረፍተነገር እንዴት እንደሚፃፍ አለማወቃቸው እንደሆነ ገልጸዋል።

ተማሪዎችም ስትጽፉ የምትሰሩት (አብዛኛውን ጊዜ) ምንድነው? ስህተት የምትፈጽሙት ለምን ይመስላችኋል? ተብለው ተጠይቀው መልስ ከሰጡት ውስጥ የአብዛኛዎቹ አስተያየት

- የቃል አገባብ እንዴት እንደሆነ አለማወቅ - ዓረፍተነገር አስተካክሎ አለመጻፍ - ሥርዓተነጥብን አለማወቅና የመሳሰሉት

ለሚፈጽሙት ስህተት ምክንያት መሆኑን ገልፀዋል። የሚፈጽሙዋቸውን ስህተቶች በሚመለከትም ቃላት በመደጋገም፣ ዓረፍተነገርን ባለማያያዝ፣ ሥርዓተነጥቦችንና ቃላትን በመግደፍ ስህተት እንደሚፈጽሙም አብዛኛዎቹ ጠቁመዋል።

የመምህራኑም ሆነ የተማሪዎቹ አመቃሰይ አስተያየቶች ለተማሪዎች ስህተቶች ምንጭ ሊሆኑ ከሚችሉት ችግሮች ውስጥ አንዱ የቋንቋ አጠቃቀምና አወቃቀር ሥርዓትን አለማወቅ ሊሆን እንደሚችል የሚጠቁም ነው።

በጥቅሉ የሚከተሉት ድርሰቶች ይበልጥ ግምቱን ሊያጠናክሩት ይችላሉ።

<u>መምህር</u> (አፍ መፍቻ አማርኛ)

*

መምህር ይገባል ትምህርቱን ሊያስተምር ተማሪዎችም መጡ ትምህርቱን ሊቀስሙ በሰላምታ ጀመረ ትምህርቱን ሊያስተምር መምህር 45 ደቂቃ ሙሉ ሲወጣ ያ ጉበዝ ተማሪ ትምህርቱን ያዳምጥ ስለነበረ የተማረው አይጠፋውም ከጭንቅላቱ የተማረው ትምህርት ያ ሰነፉማ ተማሪ አንዱን ቃል ሳይሰማ ይመለሳል ወደ ቤት መምህር አንተነህ አዘ ዕውቀት አብሳሪ ተማሪዎች ወደ አንተ ሲመጡ ያንተን ትምህርት ሊቀስሙ መምህር ትምህርት ሲያስተምር ያሸፉ የነበሩትማ ያገኙታል በኋላ ስኬ ስላሳ ያ ጉበዙማ የልፋቱን ያገኛል ያንጊዜ ሰነፉማ ያለቅሳል ያገኘውል ይፈርማል ይዘላል መምህር አንተነህ አክ የዕውቀት ቅል።

<u>የልጅነት ትዝታ</u> (አፍ መፍቻ አማርኛ)

*

ልጅነት ሲያልፍ እንደ ዋዛ ፈዛዛ ይመስላል የማይኩዳ ዳኑ ግን የሚታወቀው ማታ ነው ወደኋላ ዞር ብለው ሲያስታውሱ ያናድዳል ያበሳጫል ያ ያሳለፋት ጊዜ እንደዋዛ ልጅነት እንደዋዛ አልፎ አሀምሮ ሲደክም ጉልበት ሲያንስ ማውራቱ ይመስለናል ጉብዝና ነገር ግን ቢናውቅ እንጂ ማውራቱ ሳይሆን ሠርቶ መገኘቱ ነበር ወንድነቱ ሥራ እንሥራ ጊዜን እንጠቀምበት ነውና ጊዜ የነጠረ የወርቅ ክምችት።

4.2.2 <u>ጽሕፈት አለመለማመድ</u> (በቂ የጽሕፈት ልምምድ አለማድረግ)

ጽሕፈትን የመማሪያ ብቸኛ መንገድ መጻፍ እንደመሆኑ የጽሕፈት ችሎታ የሚዳብረው የአጻጻፍ ንድፈ ሀሳብን በመማር ሳይሆን በተግባራዊ ልምምድ ነው (ስትሪት፣ 1977፣87-94)።

በትሬት እንደሚያስረዱት አስስፈላጊ የሆኑ የቃላትና የሀሳብ ተደጋጋሚነትን ለማስወገድ፣ ቃላትን እንደአስፈላጊነታቸው በተገቢው አውደ-ንባብ ለመጠቀም የሚቻለው ባለሰለሰ ተግባራዊ የጽሕፈት ልምምድ ነው። ብዙ መጻፍ የአፃፃፍ ስልትን፣ የቋንቋ አጠቃቀምን፣ የቋንቋ አወቃቀርንና ሀሳብ የማቀናበር ችሎታን እንደሚያዳብር ሁሉ በቂ ልምምድ አለማድረግ ከመግባባት ሂደት ለሚገቱ በርካታ መሠረታዊ የድርሰት ስህተቶች መፈፀም ምንጭ ይሆናል።

የዚህ ጥናት መረጃዎችም የአብዛኛዎቹ የድርሰት ስህተቶች ምንጭ የጽሑፍ ቋንቋ አጠቃቀም ደንብን አለማወቅ ብቻ ሳይሆን ጽሕፈትን አለመለማመድም ሊሆን እንደሚችል ያመለክታሉ። ለምሳሌ በቋንቋ አጠቃቀም ዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድብ ውስጥ የተጠቀሱ የተለያዩ ስህተቶች ቢሆርይ፣ አስስፈላጊ ቃላትና ሐረጋትን መደጋገም፣ ሀሳብን መድገም፣ በጽሑፍ ውስጥ ያልተለመዱ ቃላትን መጠቀምና የቃላት ቅደም ተከተልን ማዘበራረቅ፣ ተማሪዎች ጽሕፈት አለመለማመዳቸውን ሊጠቁም የሚችሉ መረጃዎች ናቸው።

ይኸውም፣ ለምሳሌ፣

- * ትምህርት <u>ምን ጊዜም</u> <u>ትምህርት</u> ጠቃሚ ከመሆኑም በላይ ተፈላጊና ምን ጊዜም <u>ትምህርት</u> ጠቃሚ ነው።

- * <u>የዘመኑ ወጣት ከትምህርት ይልቅ ዱር ዮነትን መያዙ</u> የዘመኑ ወጣት ከትምህርት ይልቅ ዱር ዮነትን የመያዝ ዝንባሌ ይታይበታል

በሁለቱም ዓረፍተነገሮች ውስጥ ለተፈፀሙ የዓረፍተነገር አገባብ ስህተቶችና ለፍች መዛባት ምክንያት የሆኑት የተደገሙት ሐረጋት እንደሆኑ በግልጽ ለመለየት ይቻላል። ለምሳሌ በመጀመሪያው ዓረፍተነገር ውስጥ የተሠመረበት - ምንጊዜም ትምህርት ጠቃሚ - ሐረግ ሊገለጽ የተፈለገውን ሐሳብ አድበስብሶታል። በዚህም ምክንያት ለማስተላለፍ የታሰበው መልዕክት ምን እንደሆነ በቀላሉ ለመረዳት ያዳግታል። በሁለተኛው ዓረፍተነገርም እንዲሁ "የዘመኑ ወጣት ከትምህርት ይልቅ ዱር ዮነትን መያዙ ..." የሚለው ሐረግ መደገም የሀሳብ መምታታትን አስከትሏል።

ቀደም ብሎ እንደተጠቆመው ከላይ የተጠቀሱትን ዓይነት ተደጋጋሚና አስስፈላጊ ስህተቶች ለማስወገድ የሚቻለው ጽሕፈትን በመለማመድ ነው። ጽሑፍን

ደግሞ የማንበብና ስህተቶችን የማረም ልምድ የሚኖረውም በልምምድ በመሆኑ ለተጠቀሱት ዓይነት ስህተቶች ምንጭ ሊሆኑ ከሚችሉት ውስጥ የጽሕፈት ልምምድ አለመኖር (በቂ የጽሕፈት ልምምድ አለማድረግ) ሊታሰብ እንደሚችል የስህተቶቹ ባህርይ ያመለክታል።

ከነዚህ የተደጋጋሚነት ስህተቶች በተጨማሪ የቃላት አደራደር ቅደም ተከተሎችን በማዘበራረቅ የተፈፀሙ ስህተቶች፣

ለምሳሌ፣

__* አንድ ልጅ ነበረ እናቱ የሞተችበት

የጽሑፍ ቋንቋ አወቃቀርና አጠቃቀም ደንብን ያልተከተሉ ዓረፍተነገሮችን (ያልተከተለ ዓረፍተነገርን) በመመሥረት የተፈፀሙ ስህተቶች፣

ለምሳሌ፣

*... ባይንቲስቱም ዶክተሩም መካኒኩም ቢሮ ፀሐፊውም ፓይለት ነጂውም እንጅነሩም ሁሉ ተምሮ ተመራምሮ ውጤት አገኘቶ ነው እንጂ በራሱ ባገኘው እውቀት አይደለም ሥራ ሁሉ የሚገነው በትምህርት ነው።

እንዲሁም ከቋንቋ አወቃቀር (ሰዋሰው)ና ከስርዓተነጥብ አጠቃቀም ስህተቶች ውስጥ አብዛኛዎቹ ከልምምድ እጥረት (አለማድረግ) የተፈፀሙ እንደሆኑ የመረጃዎቹ ባህርይ ይጠቁማል።

በስህተት ትንተና ከተገኙ ፍንጮች በተጨማሪ ከመምህራንና ከተማሪዎች መጠይቆች የተገኙ መረጃዎችም ተማሪዎች ጽሕፈትን እንደማይለማመዱ ወይም ልምምዱ ተግባራዊ እንደማይሆን የሚጠቁሙ ናቸው። ከእነዚህ መረጃዎች ውስጥ መልመጃንና የመልመጃን ተግባራዊነት በሚመለከት ለቀረቡ ጥያቄዎች የተሰጡ ምላሾች ይገኛሉ።

ሠንጠረዥ 9 የክፍልና የቤት ሥራ ልምምድን በሚመለከት ከመምህራን መጠይቅ የተገኘ መረጃ

ተ.ቁ.	ጥያቄዎች	* 1 ከ	%	2 ከ	%	3 ከ	%	4 ከ	%	5 ከ	%
7	ለተማሪዎች በጽሑፍ የሚመለስ የክፍል (የቤት) ሥራ መልመጃ ይሰጣሉ?	9	64.3	4	28.6	1	7.1				
10	... የሚሰጡትን መልመጃ ያርማሉ?	3	21.4	9	64.3	1	7.1	1	7.1		
13	ተማሪዎችዎ የሚሰጡዋቸውን ... መልመጃ ይሠራሉ?					4	28.6	6	42.8	4	28.6
17	... ከመማሪያ መጽሐፉ ውጭ ... ከመጽሔት ... አንብበው፤ ከሬድዮ አድምጠው አዳዲስ ቃላት ... እንዲያመጡ ያደርጋሉ?			1	7.1	2	14.3	6	42.8	5	35.7
18	ተማሪዎች በመረጡት (እርሶ በሚሰጡት ርዕስ አንቀጽ (ድርሰት) እንዲጽፉ ያደርጋሉ?			1	7.1	6	42.9	4	28.6	3	21.4

* አማራጮች

1. ሁልጊዜ አዎንታዊ 2. አብዛኛውን ጊዜ አዎንታዊ 3. አልፎ አልፎ አዎንታዊ
4. አብዛኛውን ጊዜ አሉታዊ 5. በፍጹም አሉታዊ

የጽሕፈት ልምምድን በሚመለከት በመምህራን መጠይቅ የተገኘው መረጃ አብዛኞዎቹ መምህራን (93 በመቶ) አብዛኛውን ጊዜ መልመጃ እንደሚሰጡ፣ አብዛኞዎቹ (86 በመቶ) መልመጃውን እንደሚያርሙ ያመለክታል። በአንፃሩ አብዛኞዎቹ ተማሪዎች የሚሰጣቸውን መልመጃ እንደማይሠሩ (71.4 በመቶ)ና የድርሰት መልመጃም አብዛኛውን ጊዜ እንደማይሰጥ (50 በመቶ) ይጠቁማል። ይሁንና ለ10ኛውና ለ13ኛው ጥያቄ የተሰጠው መልስ መረጃውን አጠራጣሪ የሚያደርገው ስለሚመስል የጽሕፈት ልምምድ ተግባራዊ ይሆናል ለማለት ያስቸግራል። ከዚህ በተጨማሪ ከተማሪዎች መጠይቅና መምህራንም ለሌሎች ጥያቄዎች የሰጡዋቸው መረጃዎች እርስበርስ መቃረን ተግባራዊ የጽሕፈት ልምምድ መኖሩን ይበልጥ አጠራጣሪ ያደርገዋል።

ይኸውም በሠንጠረዥ 8 እንደተመለከተው የጽሕፈት መልመጃ ይሰጣል ወይ? ተብሎ የተጠየቀውን ጥያቄ ከመለሱ 159 ተማሪዎች ውስጥ 64 በመቶ (102) አብዛኛውን ጊዜ፣ 23 በመቶ (37) አልፎ አልፎም ቢሆን መልመጃ እንደሚሰጣ መግለጻቸው መምህራን እንዳሉት የጽሑፍ ልምምድ የሚሰጣቸው መሆኑን የሚያመለክት ቢሆንም ተግባራዊነቱን በሚመለከት ከሁለቱ መጠይቆች የተገኘው መረጃ በአመዛኙ የጽሕፈት ልምምድ ተግባራዊ እንደማይሆን የሚያረጋግጥ ይመስላል። ይኸውም በክፍል ውስጥ (በቤት) የሚሠራ መልመጃ ሲሰጥ ተማሪዎች ተግባራዊ ያደረጉ እንደሆነ ለተጠየቀው ጥያቄ በሰጡት መልስ አብዛኞዎቹ መምህራን (71.4%) ተማሪዎች የሚሰጣቸውን መልመጃ እንደማይሠሩ ገልፀዋል። በአንፃሩ ይህንኑ ጥያቄ ከመለሱ 162 ተማሪዎች ውስጥ 80 በመቶ (130) አብዛኛውን ጊዜ የሚሰጣቸውን መልመጃ እንደሚሠሩ አረጋግጠዋል። እርማትን በሚመለከትም 86 በመቶ የሚሆኑት መምህራን አብዛኛውን ጊዜ መልመጃ እንደሚያርሙ ማረጋገጣቸው ይታወሳል። በአንፃሩ ለዚሁ ጥያቄ መልስ ከሰጡ (162) ተማሪዎች ውስጥ 81 በመቶ መምህራን መልመጃ አያርሙም ብለዋል። በነዚህ ሁለት ጥያቄዎች ላይ ከመምህራንና ከተማሪዎች የተገኘው መረጃ እርስበርስ የሚቃረን ነው። ይሁንና አብዛኞቹ መምህራን እንዳሉት ተማሪዎች የሚሰጣቸውን መልመጃ ተግባራዊ የማያደርጉ ከሆነ ጽሕፈትን አልተለማመዱም ማለት ነው። አብዛኞዎቹ ተማሪዎች እንዳሉት ደግሞ መልመጃ የማይታረም ከሆነ ልምምዱ ተግባራዊ መሆን ያለመሆኑን፣ በትክክል መሠራቱን ወይም አለመሠራቱን መምህራን ስለማያረጋግጡና ተማሪዎችም ስህተታቸው ስለማይጠቆማቸው ልምምዱ ተግባራዊ ነው ለማለት አይቻልም።

ሠንጠረዥ 9 የጽሕፈት ልምምድን በሚመለከት ከተማሪዎች መጠይቅ የተገኙ መረጃዎች

ተ.ቁ.	ጥያቄዎች (በመጠይቁ በቅፅ ሁለት የቀረቡ)	* አማራጮች * 1 ከ	%	2 ከ	%	3 ከ	%	4 ከ	%	5 ከ	%
4	በጽሑፍ የሚመለስ የክፍል ወይም የቤት ሥራ ሥራ መልመጃ ይሰጣችኋልን?	53	33.3	49	30.8	37	23.2	16	10.1	4	2.5
7	አብዛኛውን ጊዜ ... ... መልመጃ የሚሰጥ ከሆነ የሚሰጠውን መልመጃ ትሠራለህ? (ትሠሪያለሽ)?	60	37	70	43.2	9	5.7	20	12.3	3	1.8
10	መምህራችሁ ...መልመጃ ያርማሉ?			12	7.4	20	12.4	53	32.7	77	47.5
13	እናንተ በመረጣችሁት ወይም መምህራችሁ በሚሰጧችሁ ርዕስ አንቀጽ (ድርሰት) በመጻፍ ትለማመዳላችሁ?	1	6	4	2.5	6	3.7	13	8	138	85.3

* አማራጮች
1. ሁልጊዜ... አዎንታዊ 2. አብዛኛውን ጊዜ ... አዎንታዊ 3. አልፎ አልፎ ... አዎንታዊ 4. አብዛኛውን ጊዜ ... አሉታዊ 5. በፍጹም ... አሉታዊ

ከዚህ በተጨማሪ መምህራን ለተለያዩ ጥያቄዎች የሰጡዋቸው መረጃዎች ቀደም ብለው ከገለጹት (ካረጋገጡት መረጃ) ሀሳብ ጋር የሚቃረን መምሰሉም የመልመጃን ተግባራዊነት ብቻ ሳይሆን የመምህራኑንም መረጃ ትክክለኛነት አጠራጣሪ አድርጎታል።

ለምሳሌ በመምህራን መጠይቅ ክፍል ሁለት 20ኛው ተራ ቁጥር ላይ "አብዛኛውን ጊዜ የክፍል ወይም የቤት ሥራ መልመጃ የማያርሙ ከሆነ የማያርሙበት ምክንያት ከሚከተሉት ውስጥ የትኛው (የትኞቹ) ሊሆን (ሊሆኑ) ይችላል (ይችላሉ?)" ተብሎ ለተጠየቀው ጥያቄ ከተሰጡት አማራጮች ውስጥ መምረጥ የነበረባቸው አንድ መምህር ብቻ መሆን ሲገባቸው (በሠንጠረዥ 8 ገጽ 95 ለ10ኛው ጥያቄ በተሰጠው መልስ አብዛኛውን ጊዜ መልመጃ እንደማያርሙ የገለጹት አንድ ብቻ ነበሩ) - ዋነኛ ነው ያሉትን ምክንያት የመረጡት 11 ናቸው። ይኸውም "በክፍል ውስጥ የሚገኙ ተማሪዎች ብዛት የእያንዳንዱን ተማሪ መልመጃ ለማረም ስለማያስችል ነው" የሚለው ሁለተኛ አማራጭ በ11 መምህራን ተመርጧል። በ6 መምህራን የተመረጠው ደግሞ "ለትምህርቱ የተመደበው የክፍለ ጊዜ መጠን አነስተኛ በመሆኑ መልመጃ በማረም የትምህርት ጊዜ እንዳይባክን ነው" የሚለው አራተኛ ምክንያት ሲሆን በሠንጠረዥ 8 በአብዛኛዎቹ መምህራን የተጠቀመው "ተማሪዎች መልመጃ አይሠሩም" የሚለው ማረጋገጫ በምክንያትነት የቀረበበት "አብዛኛዎቹ ተማሪዎች መልመጃ ስለማይሠሩ ነው" የሚለው አንደኛ አማራጭ በ3 መምህራን ብቻ ተመርጧል።

ከዚህ ጥያቄ የተገኘው መረጃ ቀደም ብሎ መምህራን አብዛኛውን ጊዜ መልመጃ ይታረማል ያሉት ምናልባት አንዳንድ ሁኔታዎችን ለመሸፈን ወይም እራስን ነፃ ለማድረግ ይሆናል የሚል ጥርጣሬ ያሳድራል። ይሁንና መረጃው በተለያዩ ችግሮች ምክንያት የተማሪዎች መልመጃ እንደማይታረም ለመገመት የሚያስችል ፍንጭ ሊሆን ይችላል። የጽሕፈት ልምምድና እርማት የማይነጣጠሉ በመሆናቸው የእርማት አለመኖር የልምምድ አለመኖርንም ሊጠቁም ይችላል።

ሀሳብን በጽሑፍ ለመግለጽ (በጽሑፍ ቋንቋ ለመገልገል) የሚቻለው ጽሕፈትን በተግባር በመለማመድ በመሆኑ የልምምድ አለመኖር (በቂ ልምምድ አለማድረግ) ደግሞ ጽሕፈትን አለመማርን የሚያመለክት ነው። ከዚህ አንፃር ከመጠይቆቹ የተገኙ መረጃዎች ተጠኚዎቹ ጽሕፈትን ተምረዋል የሚያሰኙ አይደሉም። ለምሳሌ አንቀጽ ወይም ድርሰት የመጻፍ መልመጃ ይሰጥ እንደሆነ ለተጠየቀው ጥያቄ መልስ ከሰጡ 162 ተማሪዎች ውስጥ 93 በመቶ (151) አንቀጽ (ድርሰት) በመጻፍ እንደማይለማመዱ መግለጻቸው (ሠንጠረዥ 9 ገጽ 97 አሥራ ሦስተኛ ጥያቄ)፣ ይህንኑ መረጃ በሠንጠረዥ 8 ገጽ 95 ለ18ተኛው ጥያቄ በሰጡት መልስ 50 በመቶ (7) መምህራን ማረጋገጣቸው ተማሪዎቹ ጽሕፈትን መማራቸውን አጠራጣሪ ያደርገዋል።

መምህራንም ሆኑ ተማሪዎች አብዛኛውን ጊዜ በጽሑፍ የሚመለስ መልመጃ እንደሚሰጥ መግለጻቸው ይታወሳል። ይሁንና ይሰጣል ያሉት የልምምድ ይዘት በአብዛኛው ድርሰት ወይም አንቀጽ መጻፍ ሳይሆን በቃላትና በዓረፍተነገር አመሠራረት ላይ የሚያተኩር እንደሆነ ከመጠይቆቹ የተገኙ መረጃዎች ያመለክታሉ። ለምሳሌ፣ በሁለቱም መጠይቆች በክፍል ሁለት (በመምህራን መጠይቅ 8ንተኛ ተራ ቁጥርና በተማሪዎች መጠይቅ 5ተኛ ተራ ቁጥር) "አብዛኛውን ጊዜ

የጽሑፍ መልመጃ የሚሰጥ ከሆነ የሚሰጠው መልመጃ ከሚከተሉት ውስጥ በአርባዝ በየትኛው (በየትኞቹ) የመልመጃ ዓይነት (ዓይነቶች) ላይ ያተኩራል? የሚል ጥያቄ ቀርቦ ነበር። ለጥያቄው በተሰጠው መልስ የተገኘው መረጃ የሚከተለው ነው።

<u>ሠንጠረዥ 10</u> አብዛኛውን ጊዜ ለክፍል (ለቤት) ሥራ መልመጃ የሚቀርቡ (የሚሰጡ) የመቀመጃ ዓይነቶች

	አማራጮች	መምህራን		ተማሪዎች	
		ብዛት	%	ብዛት	%
1	ለቃላት ተመሳሳይ ወይም ተቃራኒ ፍች መፈለግ	8	57.1	128	79
2	በቃላት ዓረፍተነገር መመሥረት (መሥራት)	10	71.4	126	77.8
3	ከሚሰጡ አማራጮች ውስጥ ትክክለኛውን መልስ መርጦ በክፍት ቦታ መጻፍ	4	28.6	123	76
4	የደብዳቤ፣ ሪፖርትና ማስታወቂያ አጻጻፍ ደንብን ተከትሎ (ጠብቆ) መጻፍ	3	21.4	12	7.4
5	አጭር ታሪክና ግጥም አጻፍ	2	14.3	6	3.7
6	አንቀጽ ማሳጠር ወይም ማስፋፋት	3	21.4	11	6.8
7	ፈሊጦችን፣ አባባሎችን፣ ዘይቤዎችን፣ ተረትና ምሳሌዎችንና ቅኔን መተርጎም	5	35.7	22	13.6
8	በአብዛኛው ከላይ ከተዘረዘሩት ውጭ ነው	3	21.4	8	5

ከመምህራን መጠይቅ በተገኘው መረጃ መሠረት አብዛኛውን ጊዜ ተማሪዎች እንዲለማመዱ የሚደረገው በቃላት ዓረፍተነገር መመሥረት (71.4)፣ የቃላት ተመሳሳይ ወይም ተቃራኒ ፍች መፈለግ (57.1)፣ ፈሊጦችን፣ አባባሎችን ... መተርጐም (35.7)፣ እንደሆነና አልፎ አልፎም የደብዳቤ፣ ሪፖርት ... አጻጻፍ ደንብን ተከትሎ የመጻፍ ልምድና በአብዛኛው ከተዘረዘሩት ውጭ (21.4) እንደሆነ ያመለክታል። የተማሪዎች መረጃ ደግሞ አብዛኛውን ጊዜ ለልምምድ የሚቀርበው ይዘት በቃላት ፍች፣ በዓረፍተነገር መመሥረትና በምርጫ በሚመለሱ መልመጃዎች ላይ እንደሆነ ያመለክታል።

በአጠቃላይ ከመምህራንና ከተማሪዎች መልስ ከተገኘው መረጃ ለልምምድ የሚቀርቡ ይዘቶች በሙሉ ከቃላትና ከዓረፍተነገር ልምምድ እንደማያልፉ ለመገመት ይቻላል። በርግጥ ድርሰት መጻፍ የሚጀመረው ዓረፍተነገር በመጻፍ በመሆኑ ዓረፍተነገር የመጻፍ ልምምድም ድርሰት የመጻፍ ልምምድ አካል ሊሆን ይችላል። ይሁንና የቀደሙት መረጃዎች ለልምምድ የሚሰጡ ይዘቶች በተማሪዎች ተግባራዊ እንደማይሆኑና ተግባራዊ መሆናቸውም በመምህራን እንደማይረጋገጥ ስለሚያመለክቱ ይሰጣሉ የተባሉ የመልመጃ ይዘቶችም እንደተባለው መሰጠታቸውን ለማረጋገጥ ያዳግታል።

ተደጋግሞ እንደተገለፀው ዓረፍተነገርም ይሁን ድርሰት መለማመድ ማለት መጻፍ ማለት በመሆኑ ተግባራዊነት የሌለው ልምምድ ተጨባጭ ውጤት እንደማይታይበት ግልጽ ነው።

የትምህርት ዕቅድ ተግባራዊነት (ተጨባጭነት) የሚለካው በተማሪው ላይ በሚታይ የአስተሳሰብና የአሠራር ለውጥ በመሆኑ ከላይ ከተዘረዘሩ መረጃዎች ይልቅ ከሚከተሉት ድርሰቶች ይዘት ተማሪው ጽሕፈትን መለማመድ ወይም አለመለማመዱን ይበልጥ ለመተንበይ ይቻል ይሆናል።

*

- እኔ ባለኝ ችሎታ ሥለባህል ድርሰት ለመፃፍ ብሞክር አብዛኛውን ጊዜ በገጠር አካባቢ የሚገኙ ሠዎች (ገለሠዎች) በአብዛኛው የሚጠቀሙት በእጋጌል ባህሎች ነው

- እኔ በሰ ትምህርት ያለኝ ጥቂት ድርሰት ቢኖር ትምህርት ለሰው ልጅ በጣም አስፈላጊ ነው ይኸውም ለመማር ለመመራመር በዚች በምድራዊ ዓለማችን ቢየር መብረሩ በየብስ መሽከርከሩ በቴክኖሎጂ መደበሩ መቺ መጣ በትምህርት ነው ሁሉም ያረቀቀ ፍልስፍና ችሎታ ሊኖረው የሚችለው ስለትምህርት ያለኝ ጥቂት ድርሰት በዚ ያበቃል

በሁለቱም ድርሰቶች ውስጥ በየመጀመሪያዎቹ ዓረፍተነገሮች የተገለፀው ሀሳብ ተማሪዎቹ ድርሰት ምን መሆኑን ተገንዝበዋል ወይ? የሚል ጥያቄ ያስነሳል። በድርሰቶቹ ውስጥ ያሉት የቋንቋ አጠቃቀምና አወቃቀር ስህተቶች የተለያዩ ምንጮች ሊኖሩዋቸው ቢችሉም ጽሕፈትን አለመለማመድ ምንጭ ሊሆን እንደሚችል ይገመታል።

4.2.3 የመማርና የማስተማር ፍላጐት አሉታዊ ዝንባሌ

ማንኛውም ትምህርት ሲታሰብ በዋነኛነት የሚጠቀሱት መምህሩና ተማሪው ናቸው። የታቀደው የትምህርት ዓላማ ከግብ የሚደርሰው በእነርሱ አማካኝነት በመሆኑ ከማንኛውም ነገር የበለጠ ለትምህርቱ ግብ መድረስ ወሳኝ ሚና እንዳላቸው የሚታወቅ ነው። በመሆኑም ከሁለቱ በአንደኛቸው ላይ የሚታይ አሉታዊ የፍላጐት ዝንባሌ በታሰበው የትምህርት ግብ ላይ ተጽእኖ ማሳደሩ የማይቀር ነው። በመሆኑም በመማርም ይሁን በማስተማር ሂደት የሚታይ አሉታዊ ፍላጐት ለስህተት መፈፀም ምክንያት ሊሆን እንደሚችል ይታመናል።

የዚህ ጥናት መረጃዎችም የተማሪዎች የመማር ፍላጐትና የመምህራን የማስተማር ፍላጐት አበረታች አለመሆኑንና የዚህ ስነልቡናዊ ሁኔታ አሉታዊ ተጽእኖም ለተማሪዎች ስህተት ምንጭ ሊሆን እንደሚችል የሚጠቁሙ ናቸው። ከእነዚህ የጥናት መረጃዎች ውስጥ የተማሪዎችን የመማር ፍላጐት በሚመለከት በመጠይቆች በቀረቡ ጥያቄዎች የተጠቆሙ መረጃዎች ይገኛሉ።

ADDIS ABABA UNIVERSITY
ILS LIBRARY

ሠንጠረዥ 11 የመማር ፍላጎትን በሚመለከት ከመምህራን መጠይቅ የተገኘ መረጃ

* መመዘኛዎች

ተ.ቁ.	ጥያቄዎች	1 ብ	1 %	2 ብ	2 %	3 ብ	3 %	4 ብ	4 %	5 ብ	5 %
1	ተማሪዎች አማርኛን ለመማር ያላቸው ፍላጎት ምን ያህል ነው?			2	14.3	1	14.3	7	50	3	21.4
2	ተማሪዎች በክፍል ውስጥ የትምህርት ሂደት ጥያቄ በመጠየቅ (በመመለስ) የሚያደርጉት ተሳትፎ፤			1	7.1	2	14.3	7	50	4	28.6
3	ተማሪዎች ከመማሪያ መጽሐፉ ውስጥ የሚሰጣቸውን መልመጃ ለመሥራት ያላቸው ፍላጎት፤			2	14.3	2	14.3	4	28.6	6	42.8
4	ኢ-ልቦለዶች ሆነ ልቦለድ ድርሰት ለመጻፍ ያላቸው ጉጉት (ፍላጎት)፤			1	7.1	3	21.4	5	35.7	5	35.7

* መመዘኛዎች

1. በጣም ከፍተኛ 2. ከፍተኛ 3. መካከለኛ (መጠነኛ) 4. ዝቅተኛ 5. በጣም ዝቅተኛ

የተማሪዎችን የመማር ፍላጎት በሚመለከት፣ አብዛኛዎቹ መምህራን (71.4 በመቶ) የተማሪዎች አማርኛን የመማር ፍላጎት ዝቅተኛ መሆኑን፣ በክፍል ውስጥ የትምህርት ሂደት ንቁ ተሳታፊ አለመሆናቸውን (79 በመቶ)ና ከመማሪያ መጽሐፉ የሚሰጣቸውንም ሆነ ከመማሪያ መጽሐፉ ውጭ የሚሰጣቸውን መልመጃ የመስራት ፍላጎት እንደሌላቸው (71.4 በመቶ) አረጋግጠዋል።

ሠንጠረዥ 12 የመማር ፍላጎትን በሚመለከት ከተማሪዎች መጠይቅ የተገኙ መረጃዎች

ተ. ቁ.	ጥያቄዎች	1		2		3		4		5	
		ብ	%	ብ	%	ብ	%	ብ	%	ብ	%
1	አማርኛን ለመማር ያለህ (ያለሽ) ፍላጎት እንዴት ነው?	67	41.4	65	40.1	24	15	5	3	1	.64
3	... በጽሑፍ የሚመለሱ የተለያዩ መልመጃዎችን፤ ለምሳሌ ተረቶችና ምሳሌዎችን፤ ዘይቤዎችን፤ ቅኔዎችን የመተርጎምና አጫጭር ድርሰቶችን የመጻፍ መልመጃ ሲሰጥህ (ሲሰጥሽ) የመሥራት ፍላጎትህ (ፍላጎትሽ) ምን ያህል ነው?	40	24.7	58	35.8	30	18.5	26	16	8	5
5	በመማሪያ መጽሐፉ ውስጥ ያሉትን ምንባቦች ለማንበብና መልመጃዎችን ለመሥራት ያለህ (ያለሽ) ፍላጎት ምን ያህል ነው?	10	6.2	15	10	30	18.5	54	33.4	42	26

አሉታዊ ፍላጎት ያለው ተማሪ ሙሉ ሀሳቡንና ስሜቱን በትምህርቱ ሂደት ላይ ስለማያውል የትምህርቱ ንቁ ተሳታፊ እንደማይሆንና የሚሰጠውን መልመጃ እንደማይሠራ መገመት ስለሚቻል ከመምህራኑ መጠይቅ የተገኘው መረጃ የተማሪዎችን አሉታዊ የመማር ፍላጎት ያመለክታል።

ከተማሪዎች መጠይቅ የተገኘው መረጃ ደግሞ አብዛኛዎቹ ተማሪዎች አማርኛን የመማር ከፍተኛ ፍላጎት እንዳላቸው (81.5 በመቶ) የሚያመለክት ሲሆን መልመጃን በሚመለከትም 60.5 በመቶ የሚሆኑት አብዛኛዎቹ ተማሪዎች ከመጽሐፉ

ውጭ በጽሑፍ የሚመስሉ የትስፃሉ መልመጃዎች ቢቀርቡላቸው ከፍተኛ የመሥራት ፍላጐት እንዳላቸውና አብዛኛዎቹ (65.4 በመቶ) ተማሪዎች በመማሪያ መጽሐፉ የቀረቡትን መልመጃዎች የመሥራት ፍላጐት እንደሌላቸው የሚያረጋግጥ ነው።

ከሁለቱ መጠይቆች የተገኙ መረጃዎች የሚደጋገፉት በመጽሐፉ ውስጥ የሚቀርቡ መልመጃዎችን ለመሥራት ተማሪዎች ፍላጐት እንደሌላቸው በማመልከቱ ላይ ብቻ ነው። ይኸውም አብዛኛዎቹ መምህራን ተማሪዎች በመማሪያ መጽሐፉ ያሉትን መልመጃዎች የመሥራት ፍላጐት እንደሌላቸው (71.4 በመቶ) የገለጹ ሲሆን ይህንኑ ጥያቄ ከመለሱ ተማሪዎች ውስጥም አብዛኛዎቹ አሉታዊ ፍላጐት እንዳላቸው አረጋግጠዋል። ይሁንና አጠቃላዩ መረጃ ሲታይ መምህራኑ ተማሪዎች ሙሉ ለሙሉ አማርኛን የመማር ፍላጐት እንደሌላቸው የሚገምቱ መሆኑንና ተማሪዎቹ ደግሞ ከፍተኛ አወንታዊ የመማር ፍላጐት እንዳላቸው የሚያስቡ መሆናቸውን ያመለክታል።

ከላይ ከቀረቡ መረጃዎች ተማሪዎች የመማር ፍላጐታቸው ዝቅተኛ ሊሆን የቻለው ምናልባት በመማሪያ መጽሐፉ የቀረቡ ይዘቶችና መልመጃዎች አቀራረብ በመማር ፍላጐታቸው ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ በማሳደሩ ሊሆን እንደሚችል መገንዘብ ይቻላል። ይኸውም መምህራን እንደሚገምቱት ተማሪዎች ፍላጐታቸው ሙሉ በሙሉ አሉታዊ ቢሆን ኖሮ አብዛኛዎቹ ተማሪዎች ከመማሪያ መጽሐፉ ውጭ የሚቀርብላቸውን መልመጃ ለመሥራትና ቋንቋውንም ለመማር ከፍተኛ ፍላጐት እንዳላቸው ሳይገልጹ ይቀሩ እንደነበር መገመት ስለሚቻል የመማር ፍላጐታቸው ዝቅተኛ ሊሆን የቻለው በማይፈልጉት የመማሪያ መጽሐፍ እንዲማሩ በመደረጉ ይመስላል።

ለምሳሌ በመምህራን መጠይቅ ክፍል ሁለት በአንደኛው ተራ ቁጥር ላይ "በክፍል ውስጥ የትምህርት ሂደት አማርኛን የሚያስተምሩበት ይዘት ምንድነው?" ተብለው ተጠይቀው አብዛኛዎቹ (86 በመቶ) መምህራን በክፍል ውስጥ የሚቀርበው ይዘት ሙሉ በሙሉ በመማሪያ መጽሐፉ ውስጥ የቀረበው ይዘት መሆኑን ማረጋገጣቸው ተማሪው የማይፈልገውን የትምህርት ይዘት እንዲማር መገደዱን ሊጠቁም የሚችል መረጃ ነው። ከዚህ በመነሳትም ለተማሪው የመማር ፍላጐት ማጣት ሰበብ ሊሆኑ ከሚችሉት ውስጥ አንዱ የመማሪያ መጽሐፉ አቀራረብ ድክመት ያስከተለው አሉታዊ ተጽዕኖ እንደሚሆን መተንበይ ይቻላል።

የተማሪዎችን የመማር ፍላጎት በሚመለከት መምህራኑ ያላቸው ግምት ምናልባት ከተለያዩ ግላዊና ማህበራዊ ሁኔታዎች፣ ለምሳሌ ከተማሪዎች ስነ-ምግባር፣ በትምህርቱ ሂደት ከሚያጋጥሙ ችግሮች፣ ተማሪዎች ለትምህርቱ ከሚሰጡት ግምት፣ በአጠቃላይ ከሚታየው የትምህርት ሂደት፣ በግል ከሚያጋጥሙ ሁኔታዎች ወዘተ.፣ ጋር ተዳምሮ ወደ አሉታዊ ድምዳሜ የደረሰ ይመስላል። ለምሳሌ በመጠይቁ ክፍል አራት መምህራን ዋነኛ የሚሉዋቸውን የስህተት ምንጮች እንዲገልጹ ተጠይቀው አብዛኞዎቹ በሰጡት አስተያየት ስህተት የሚፈፀመው "ተማሪው አማርኛንም ሆነ ሌላውን ትምህርት የመማር ፍላጎት ስለሌለው ነው" የሚል አጠቃላይ መልስ መመለሳቸው ተማሪውን በሚመለከት ያላቸው ግምት ወደ አሉታዊ ማጠቃለያ የዘነበለ ሊሆን እንደሚችል ይጠቁማል።

የዚህ ዓይነቱ ዝንባሌ ደግሞ በተራው በተማሪው የመማር ፍላጎት ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ ሊያሳድር እንደሚችል ይገመታል። ተማሪው ግዴለሽ እንዲሆን፣ የመማር ፍላጎቱ እያሽቆለቆለ እንዲሄድና በትምህርቱ ውጤታማ እንዳይሆን ሊያደርገው እንደሚችልም ይታመናል።

ለምሳሌ በሚከተለው ድርሰት ውስጥ የተገለፀው ይዘት የተጠቀሰውን ዓይነት ጥርጣሬ ሊያጠናክር የሚችል ይመስላል።

> ... እኔ ድርሰት መጻፍ ግጥም ልበስድ ደራሲ መሆን በጣም ከምመኘው ቀና ነገር ነው። እኔ ምኞቴና ሀሳቤ ደራሲ ለመሆን ነበር ግን ምን ያረጋል ደራሲ መሆን ቀላል አይደለም እኔ ብዙ ቃላት አላውቅም ደሞ ብዙ ብዙ አሳሳታለው። ግን እርማት የሚሰጠኝ ቢኖር ጎበዝ ደራሲ ለመሆን እፈልጋለው። ነገርግን ያማርኛ መምራችን እንኳን ስለቃላትና የኔ ችግር እርማት ሊነበረን ቀርቶ በደንብ አይቆጣጠረንም እና እናንተ በበኩላችሁ ይሄንን የቃላት አገባብ እንዳውቅና ደራሲ እንድሆን የምትመክሩኝን አስታየት በዲሬክተራችን እርጋችሁ ምከሩኝ አደራ። አደራ።

በድርሰቱ የተገለፀው ሀሳብ የተማሪውን የግል ፍላጎትና አስተያየት የሚያመለክት ቢሆንም የመማር ማስተማሩን ሂደት በሚመለከት ግን ከላይ የተጠቆመውን መነሻ ነገር የሚያዳብር ሊሆን ይችላል።

በትምህርት ሂደት ዋነኛው ተዋናይ መምህሩ መሆኑ ግልጽ ነው። የማስተማሪያ መሣሪያዎች አዘገጃጀት ደካማ ቢሆን፣ የተማሪዎች የመማር ፍላጎት

የቱንም ያህል አሉታዊ ቢሆን፣ በመማር ማስተማር ሂደት የሚያጋጥሙ ችግሮች ቢበዙ፣ የተወሳሰበውን አቃንቶ፣ ችግሮችን አስወግዶ ከግብ ሊያደርስ የሚችለው መምህሩ ነው። በመሆኑም ከዚህ ጥናት የተገኘው መረጃ ወከይ ሊሆን ባይችልም የተማሪዎች የመማር ፍላጎት ብቻ ሳይሆን የመምህራን የማስተማር ፍላጎትም አሉታዊ ሊሆን እንደሚችል ፍንጭ ይሰጣል።

በጥቅሉ በአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ሂደት የሚታየው ዝቅተኛ የመማር ፍላጎትና አበረታች ያልሆነ የማስተማር ፍላጎት ለስህተት መፈፀም ምንጭ ሊሆን እንደሚችል መረጃዎች ይጠቁማሉ። ቀደም ብሎ እንደተገለፀው የአንድ ት/ቤትን ወይም የአንድ ተጠኚን ችግር የሚያመለክት ቢሆንም በሚከተለው ድርሰት ውስጥም የተጠቆመው ሃሳብ የመምህራኑንም ሆነ የተማሪዎችን ፍላጎት በሚመለከት አቅጣጫ ጠቋሚ ሊሆን ይችላል።

<u>ትምህርት</u>

> *
> ትምርት ለማንኛውም ነገር መሠረት ነው ትምህርት ለአገር እንቅስቃሴ እድገት ወሳኝነት ሚና የሚጫወት ነው ትምርትን ከተለያዩ ነገሮች እናገኛለን ከነዚህም ከማየት ከመስማት ብዙ ትምህር ቶችን እናገኛለን ቢሁኑ ሠሀት ብዙ ነገሮች እናያለን ተማሪው በትምርት ገበታ ሊይ ከሚገኙት ይልቅ ቢልቢሉ በታ ማሣለፉን ተያይዘታል መምህሩ በወቅቱ ስራውን ከማከናወኑ ይልቅ በሠሀቱ ከመገኘት ይልቅ በተማሪው በስርሀት ገብቶ እንዳይማር ምክንያት የሆነው እራሡ መምህሩ ነው ተማሪውም ስም ብቻ እንዲመጣ የሚያደርገውም እራሡ መምህሩ ነው።

የድርሰቱ ይዘት የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ሂደትን ብቻ የሚያመለክት ባይሆንም መምህራኑም ሆኑ ተማሪዎች ለትምህርት የሚሰጡት ትኩረት ዝቅተኛ እንደሆነ የሚጠቁም ይመስላል። የተማሪዎች ድርሰት ስህተቶችና በድርሰቱ ሊገለጹ የታሰቡ ይዘቶችም ተማሪዎች ድርሰት የሚጽፉት ቋንቋውን በመናገራቸውና ፊደላትን በመለየታቸው ብቻ ሊሆን እንደሚችል የሚያመለክቱ ናቸው።

4.2.4 <u>የተሳሳተ የጽንሰ ሀሳብ ግንዛቤ (False Conception)</u>

የቋንቋ ትምህርት ምሁራን በድርሰት ውስጥ ከሚፈፀሙ የተለያዩ ስህተቶች መሠረታዊ ናቸው የሚሉት ሀሳብን በጽሑፍ ከመግለጽ የሚገቱ (አለመግባባትን

የሚያስከትሉን ስህተቶችን ነው። በጽሕፈት ትምህርት ሂደት ሲተኮርባቸው ከሚገቡ ዋነኛ ጉዳዮች ውስጥም የመልዕክት መፋለስ የሚያስከትሉ ስህተቶችን ዓይነትና የስህተቶቹን ምንጮች መለየት እንደሆነም እነዚሁ ምሁራን ይገልጻሉ። ለምሳሌ ኢጃ (1989፡2-6) ይህንን በሚመለከት የሚከተለውን ብለዋል።

> ተማሪዎቻችን የሚፈጽሙዋቸውን ስህተቶችም ሆነ እኛ እራሳችን የምንፈጽማቸውን ስህተቶች በጥንቃቄ ብንመረምር ስህተት የሚለው ቃል አጠቃላይ ስያሜ በርካታ የተለያዩ የቋንቋ አጠቃቀም ጉድለቶችን እንደሚያጠቃልል እንረዳለን። ... ይሁንና ከእነዚህ የተለያዩ ስህተቶች ውስጥ ዋነኛና ጠቃሚ የሆኑት በሚተላለፈው መልዕክት ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ የሚያሳድሩና አለመግባባትን የሚያስከትሉ ናቸው።

በድርሰት ውስጥ የሚፈፀሙ መሠረታዊ ስህተቶች ዓይነትና ባህርይ የሚለያይ እንደመሆኑ ስህተቶቹ በመግባባት ሂደት ላይ የሚያሳድሩት የተጽእኖ ደረጃም የተለያየ ነው። አንዳንድ ስህተቶች መሠረታዊ ስህተት ሆነው የመልዕክት መተላለፍን የሚያግዱ ሲሆኑ አንዳንዶቹ ደግሞ ፈጽሞ ሀሳብን ከማስተላለፍ የሚገቱ ይሆናሉ። አንዳንድ ስህተቶች ደግሞ መሠረታዊ ስህተት ሳይሆኑ የሀሳብ ወይም የፍች መፋለስን የሚያስከትሉ ሊሆኑ ይችላሉ።

ተማሪዎችን ከመግባባት ሂደት የሚገቱ ስህተቶች ዓይነትና የሚያሳድሩት አሉታዊ የተጽዕኖ ደረጃ የተለያየ እንደመሆኑ ለስህተቶቹ ምንጭ ሊሆኑ የሚችሉ ጉዳዮችም እንደዚሁ ይለያያሉ። ለምሳሌ በተጠኚዎች ድርሰቶች ውስጥ ከተፈፀሙ ዐቢይ የስህተት ዓይነቶች የሚከተሉትን ስህተቶች ባህርይ መመልከት ይቻላል።

- ደን ሲቃጠል አራዊቶች ወደ ቅርበት ሐገር ይመንናሉ
- ደራሲ የእውቀት ገበያ አድማስ ነው
- ፈተና ማለት የልፋታችንን ውጤት የምናገኝበት ወቅት ነው
- ትምህርት አስፈላጊ እንደመሆኑ መጠን እንደት ብንቻየሁ የምትባል ልጅ ነበረች ...

ከላይ በአራቱም ዓረፍተነገሮች ውስጥ የተፈፀሙ ስህተቶች ደረጃው ይለያይ እንጂ በመግባባት ሂደት ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ የሚያሳድሩ ናቸው።

በመጀመሪያው ዓረፍተነገር ውስጥ የተፈፀመው የቃል አጠቃቀም ስህተት የፍች መፋለስን የሚያስከትል ቢሆንም ከዓረፍተነገሩ ይዘት ምን ለማለት እንደተፈለገ ስለሚታወቅ የመግባቢት ሂደት አይስናከልም፣ እንበቢው "ይመገናሉ" የሚለውን ቃል "ይሰደዳሉ" በሚል ተክቶ ሀሳቡን ሊገነዘብ ይችላል።

የሁለተኛው ዓረፍተነገር የቃል አጠቃቀም ስህተት ግን የመልዕክት መተላለፍን የሚገታ ነው። "አድማስ" በመዝገበ ቃል ፍቺው፣ የማእዘን ስም፣ የምድር ዳር ድንበር ማለት ነው (ደስታ ተክለወልድ አዲስ ያማርኛ መዝገበ ቃላት)። በተለምዶ ዘይቤያዊ አጠቃቀሙም ስፋትንና ወሰንን ወይም ክበብን የሚገልጽ በመሆኑ "ደራሲ የእውቀት ገበያ አድማስ ነው" ማለት ምን ማለት እንደሆነ ለመተንበይ ስለሚያስቸግር የመግባቢት ሂደት በቃሉ እንግዳ ደራሽ አገባብ ሳቢያ ተስናክሏል።

የሦስተኛው ዓረፍተነገር ስህተት ከሁለቱ ይለያል። በአረፍተነገሩ የሚተላለፈውን ሀሳብ የሚገታ ስህተት የለም። ይሁንና ዋነኛና መሠረታዊ የሆነው የመግባቢት ግብ በዓረፍተነገሩ በተገለፀው የተሳሳተ ፍቺ (መልዕክት) ሳቢያ ተስናክሏል።

የአራተኛው ዓረፍተነገር ስህተት የዓረፍተነገር አወቃቀር ስህተት በመሆኑ ከላይ ከተገለጹት በባህርይው የለያል። በመግባቢት ሂደት ላይ የሚያደርሰው ተጽዕኖ ከፍተኛ በመሆኑ የመልዕክት መተላለፍ ተስናክሏል።

በአራቱም ዓረፍተነገሮች ውስጥ የተፈፀሙ መሠረታዊ ስህተቶች የተለያየ ባህርይ እንዳላቸው ሁሉ ለስህተቶቹ ምንጭ ሊሆኑ የሚችሉ ጉዳዮችም እንደዚሁ ሊለያዩ ይችላሉ። ለምሳሌ የአራተኛው ዓረፍተነገር ስህተት ምንጭ የአጣማሪዎችን አጠቃቀም ወይም የዓረፍተነገር አወቃቀርን ደንብ ባለማወቅ ሊፈፀም የሚችል ሲሆን የተቀሩት ሦስት ዓረፍተነገሮች ስህተት ግን ለስህተት ምክንያት ለሆኑት ቃላት የተሳሳተ ግንዛቤ ማዳበር ይመስለል።

ስህተት ጸንሰ ሀሳብ (False concept) ሪቻርደስ (1971) የተለያየ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ዳራ ባላቸው የእንግሊዝኛ ቋንቋ ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ ለተፈፀሙ የቋንቋ አገባብ ደንብ ስህተቶች በምንጭነት የሰነዘሩት መላ-ምት ነው። መላ-ምቱ

እንግሊዝኛን በሁለተኛ ቋንቋነት የሚማሩ ተማሪዎች የቋንቋ ደንብ (ሰዋስው) ስህተት የሚፈጽሙት ለትምህርት ከሚቀርቡ ይዘቶች አቀራረብ፣ ከመልመጃዎች አወቃቀርና ከማስተማር ዘዴ ድክመቶች የተሳሳተ የቋንቋ ደንብ እውቀት በማዳበራቸው ሊሆን እንደሚችል የሚያመለክት ነው።

በዚህ ጥናት የተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ መላ-ምት በተጠኚዎች ድርሰቶች ከተፈፀሙ የተለያዩ ስህተቶች ውስጥ በተሳሳተ የፍችና የሀሳብ (Idea) ግንዛቤ ሊፈፀሙ ይችላሉ ተብለው ለተገመቱ ስህተቶች (Conceptual Errors)ና ለአፃፃፍ ስልት ስህተቶች በምንጭነት የቀረበ መላ-ምት ነው።

የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ (Conception) ስለተለያዩ ነገሮች ወይም ሁኔታዎች ምንነትና ባህርይ በአእምሮ ውስጥ የሚቀረጽ ሀሳብ እንደመሆኑ ምንጮቹ በርካታ ናቸው። በዚህም ምክንያት በአእምሮ ውስጥ የሚቀረጹ የፍችና የሀሳብ ግንዛቤዎችን ምንጭ መጠቆሙ አደጋች ይሆናል። በተለይ ተማሪዎች በእለት ተእለት ሕይወታቸው በአማርኛ የሚገለገሉ በመሆኑ ለሚያዳብሩት የፍች ወይም የጽንሰ-ሀሳብ እውቀት መነሻ ሊሆኑ የሚችሉ በርካታ አጋጣሚዎች ሊኖሩ ይችላሉ።

ለምሳሌ፣ በክፍል ውስጥ ለትምህርት ከሚቀርቡ ይዘቶች፣ በትምህርት ቤት ውስጥ ከሚከናወን የመግባባት ሂደት፣ በማህበራዊ ሕይወት ውስጥ በሚኖር ግንኙነት፣ በመገናኛ ብዙሃን ከሚተላለፉ ዜናዎችና የተለያዩ ጽሑፎች፣ ከሚነበቡ መጽሐፍት፣ ወዘተ. ተማሪዎች አዳዲስ ጽንሰ-ሀሳቦችን የሚገልጹ ቃላትን፣ አባባሎችን ወዘተ. ሊያውቁ የሚችሉባቸው አጋጣሚዎች ይኖራሉ። ከነዚህ አጋጣሚዎች ውስጥ ደግሞ የትኞቹ ለተሳሳተ ግንዛቤ መነሻ ሊሆኑ እንደሚችሉ ወይም በምን ዓይነት መንገድ በተማሪዎች ግንዛቤ ላይ ተጽዕኖ ሊያሳድሩ እንደሚችሉ ለመለየት የሚያስችሉ ተጨባጭ መረጃዎችን ማቅረብ (ምናልባት ይህን በመለየት ዓላማ ላይ በተመሠረተ ጥናት ካልሆነ) ያስቸግራል። ከዚህ በተጨማሪ በአንዳንድ ስነልቡናዊና ግላዊ ሁኔታዎች አነሳሽነት ተማሪዎች የሌሎችን ሰዎች የቋንቋ አጠቃቀም፣ የአነጋገር ወይም የአጻጻፍ ስልት በአስመስሎት ሊከተሉና ልምዱን እንደቋሚ ወይም አጠቃላይ ደንብ በመቁጠር የተሳሳተ ማጠቃለያ ላይ በመድረስ የተሳሳተ ግንዛቤ ሊያዳብሩም የሚችሉበት ሁኔታ ሊኖር ስለሚችል አንጻራዊ የሆነ ምክንያት ከመሰንዘር በስተቀር በመረጃ የተደገፈ ማረጋገጫ ማቅረቡ ያዳግታል።

በእነዚህ ምክንያቶች ሳቢያ መረጃዎችን ለማብራራት የሚሞከረው ከተጠኚዎች የድርሰት ስህተቶች ከተገኙ መረጃዎች አንጻር ይሆናል። መሰ-ምቱ በአመዛኙ ለስህተት መፈፀም ምክንያት የሆኑትን (ሊሆኑ የቻሉትን) የተሳሳቱ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤዎች (ፍችና ትርጓሜዎችንም ይጨምራል) በማብራራት ላይ የሚያተኩር በመሆኑ ለጽንሰ-ሀሳብ ዐቢይ የስህተት ዓይነቶችና ለትርጓሜ (definitions) ስህተቶች መነሻ ሊሆኑ የሚችሉትን አጠቃላይ ሁኔታዎች በማገናዘብ መረጃዎችን ለመጠቀም ይሞከራል።

ቀደም ብሎ ለመግለጽ እንደተሞከረው የፍች መፋለስን የሚያስከትሉ መሠረታዊ ስህተቶች ዓይነት፣ የስህተቶቹ ባህርይና መነሻ ሊሆኑ የሚችሉ ሁኔታዎች ይለያያሉ። ለምሳሌ የሚከተለውን ድርሰት ይዘት እንመልከት።

*

> እስፖርት መሥራት የሚያስፈልገው ለሰውነት ለምርት ለትግል ለወዳጅነት እሁን ደግሞ ለዲሞክራሲያዊና ለፍትሃዊ የራስ እድል በራስ መወሰን እስከመገንጠል ለሚል ነው እስፖርት የአካል ማ ጉልመሻ የአእምሮ ማዳበሪያ የሰውነት ማጠናከሪያ ትምህርት ነው እስፖርት ከውጭ ሀገርም ጭምር ብዙ ሜዳሊያ ወርቅ፣ ነሀስ፣ በሽልማት መልክ ያስገኘልናል ሌላም ደግሞ በጨዋታ ጊዜ ብዙ ገቢዎችን የሚያስገኝልን በጣም ጠቃሚ የሆነና ለሀገራችንም ሆነ ለወገናችን ብልጽግና የሚጠቅም የትምህርት ዓይነት በመሆኑ በማንኛውም ቦታ መደረግ ያለበት ጠቃሚ ትምርት ነው።

በድርሰቱ ውስጥ የተገለጸው አጠቃላይ ሀሳብ እንደሚከተለው ማቅረብ ይቻላል።

ሀ/* እስፖርት መሥራት የሚያስፈልገው ለሰውነት ለምርት ለትግል ለወዳጅነት እሁን ደግሞ ለዲሞክራሲያዊና ለፍትሃዊ የራስ ዕድል በራስ መወሰን እስከመገንጠል ለሚል ነው

ለ/* እስፖርት የአካል ማ ጉልመሻ የአእምሮ ማዳበሪያ የሰውነት ማጠናከሪያ ትምርነት ነው

ሐ/* እስፖርት ከውጭ ሀገርም ጭምር ብዙ ሜዳሊያ ወርቅ ነሀስ በሽልማት መልክ ያስገኘልናል

መ/ቀ እስፖርት... ለሀገራችንም ሆነ ለወገናችን ብልጽግና የሚጠቅም የትምህርት ዓይነት በመሆኑ በማንኛውም ቦታ መደረግ ያለበት ጠቃሚ ትምህርት ነው።

ከ"ሀ" እስከ "መ" ከተዘረዘሩት ዓረፍተነገሮች ይዘት መገንዘብ እንደሚቻለው በዓረፍተነገሮቹ የተገለፀው ይዘት የሚያስተላልፈው መልዕክት የተፋለሰ በመሆኑ ቀነኛ የሆነው የመግባባት ሂደት ተስናክሏል። ለስህተቶቹ መፈፀም ቀነኛ የሚሆነው ምንጭ ፀሐፊው ስለስፖርትና ስለስፖርት እንቅስቃሴ ያዳበረው እውቀት በተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ ላይ የተመሠረተ መሆኑ ነው።

ለምሳሌ በ"ሀ" ከተመለከተው ዓረፍተነገር ውስጥ ስለስፖርት እንቅስቃሴ ዓላማ የተገለፀው ሀሳብ ቀደም ብሎ አገሪቱ ትከተለው ከነበረው ርዕዮተዓለም እንፃር ተደጋግሞ ይነገር የነበረውን፣ (ስፖርት ለምርት፣ ለወዳጅነት፣ ለትግል፣ ለጤንነት፣ ለምርምር፣) በሶሻሊስታዊ የስፖርት እንቅስቃሴ መርህ በትክክል ባለመገንዘብ የስፖርት እንቅስቃሴ ዓላማን እንደመንግሥት የፖለቲካ ዓላማ በመቁጠር የተሳሳተ ጽንሰ-ሀሳብ ማዳበርን ያመለክታል።

ከ"ለ" እስከ "መ" ከተዘረዘሩት ዓረፍተነገሮች ውስጥ የተገለፀውም ሀሳብ እንዲሁ ፀሐፊው ስፖርትና በስፖርት እንቅስቃሴ፣ በስፖርት እንቅስቃሴና በሰውነት ማጐልመሻ ትምህርት፣ እንዲሁም በስፖርትና በተለያዩ የስፖርት ውድድሮች በመሳተፍ ማሸነፍ በሚያስገኘው ሽልማትና ዝና መካከል ያለውን ልዩነት በትክክል አለመለየቱንና የተሳሳተ ጽንሰ-ሀሳብ መገንዘበን የሚያመለክት ነው።

ቀደም ብሎ እንደተገለፀው ለተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ መነሻ ሊሆኑ የሚችሉ ሁኔታዎች በርካታ ናቸው። ለምሳሌ

- ተማሪው በመደበኛው የትምህርት ሂደት (በተለይ በሰውነት ማጐልመሻ ትምህርት) ስለስፖርት ጽንሰ-ሀሳብ ባለመማሩ፣
- ከተለያዩ ምንጮች የሚያዳምጣቸውን ወይም የሚያነባቸውን ይዘቶች አዛብቶ በመገንዘቡ፣
- ስለስፖርት እንቅስቃሴ በግሉ በሚኖረው ውስጣዊ ግፊት ሳቢያ ከተለያዩ ምንጮች ያገኘውን ሀሳብ መነሻ በማድረግ የተሳሳተ ማጠቃለያ ላይ በመድረሱ፣

የተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ እውቀት ሊያዳብር ይችላል።

ከዚህ በተጨማሪ በተለይ በውጭ አገር በሚካሄዱ የአትሌቲክስ ስፖርት ውድድሮች ኢትዮጵያውያን አትሌቶች ያገኙትን ድል፣ ለአገራቸው ያስገኙትን ክብር፣ ለራሳቸውም ያተረፉትን ዝና፣ ወዘተ. በሚመለከት በመገናኛ ብዙሃን በሚተላለፉ ዜናዎች በመመስጥ የተሰባተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ ሊዳብር ይችላል። ለምሳሌ የሚከተለው ድርሰት ይዘት ከላይ ለመጠቆም በተሞከረው መንገድ የተሰባተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ ሊዳብር እንደሚችል ያመለክታል።

*

> ስፖርት እንደሚታወቀው ለሀገር ብልጽግና ወይም ማስጠሪያ የሚጠቅም ትልቅ መሪያ ነው ስለዚ አያንዳንዱ ሰው ስፖርት ቢሠራ የተሻለ ነው ግን ታሪክ ጥሎ ማለይ ይሆናል ስፖርት ጸታን ሳይለይ ወንድ ሴት አሮጊት አይመርጥም ስፖርት ለሁሉም የተሰጠና አገር ለማስጠሪያ የሚጠቅም መሪያ ነውና በዛሬው ጊዜ በማንኛውም አገር ቢሆን ስፖርት የሌለበት አገር እንዲኖር አያስፈልግም። ...

በድርሰቱ ውስጥ የጽንሰ-ሀሳብና የተጠየቅ ስህተቶች የተፈፀሙት የተሰባተ የጽንሰ-ሀሳብ እውቀት በማዳበር እንደሆነ የስህተቶቹ ባህርይ ይጠቁማል።

የተሰባተ የጽንሰ-ሀሳብ እውቀት መፈጠር (መዳበር) የመደበኛው የትምህርት ሂደት ተማሪው በተለያዩ አጋጣሚዎች የሚለምዳቸውን የተለያዩ ጽንሰ-ሀሳቦች ተግባራዊ እንዲያደርግ የማያግዝ እንደሆነ ወይም የትምህርቱ ሂደት ከክፍል ውጭ ካለው የቋንቋ አጠቃቀም ጋር የማይደጋገፍ መሆኑን የሚጠቁም መረጃ ነው። የአፍ መፍቻ ቋንቋ በመደበኛ ትምህርት የሚሰጠው ተማሪው የሚናገረውን ቋንቋ መደበኛ አጠቃቀም እንዲለምድ፣ በቋንቋው የመግለኀል ችሎታውን እንዲያዳብር፣ የሚባልና የማይባለውን እንዲለይ፣ በጥቅሉ በእለት ተእለት ሕይወቱ የሚገለገልበትን ቋንቋ አሠራር አውቆ በሥርዓቱ መሠረት የመግለኀል ችሎታ ብቃቱን እንዲያተባ መሆኑ ግልጽ ነው። በመሆኑም በክፍል ውስጥ የሚቀርበው ትምህርት ከክፍል ውጭ የሚለመደውን የቋንቋ አጠቃቀም መደበኛነት ለመመዘን፣ የቋንቋ አጠቃቀም ባህርይ ለመረዳት፣ የሚነገረውን ጉዳይ ይዘት ትክክለኛነት ለመመርመር፣ ነገሮችን ለማገናዘብና ለማብራራት፣ ወዘተ. የሚረዳ መሆን ይኖርበታል።

በዚህ ጥናት የተገኙ መረጃዎች የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ተማሪዎች በክፍል ውስጥ የሚማሩትን ቋንቋ ከክፍል ውጭ ከሚገለገሉበት የቋንቋ አጠቃቀም ጋር

እንዲያገናዝቡ፣ ነገሮችን መርምረውና አገናዝበው መረዳት እንዲችሉ፣ መደበኛውን የቋንቋ አጠቃቀም ሥርዓትና ደንብ እንዲያውቁ የሚያግዝ ባለመሆኑ ለተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ መፈጠር ምክንያት ሊሆን እንደሚችል ይጠቁማሉ።

ለምሳሌ፣

*

<u>ትምህርት ከጨለማ ጉዞ የሚያወጣን ነው</u> <u>በአገራችን የማይማን ጨለማ ጉዞን ለማጥፋት</u> በወጣቱ የተደረገው ዘመቻ በእሁኑ ሰሀት <u>በአገራችን</u> **<u>በገጠርም ሆነ በከተማ ጥቁር መጋረጃ ማይም እየጠፉ ስለሆነ</u>** የተማረው ክፍል በቁጥር ከፍተኛ ደረጃ እየደረሰ ሄዷል፣...

በእስረጅነት የቀረበው ድርሰት ውስጥ፣

*- ትምህርት ከጨለማ ጉዞ የሚያወጣን ነው

*- በአገራችን የማይማን ጨለማ ጉዞን ለማጥፋት

*- **በአገራችን ... ጥቁር መጋረጃ ማይም እየጠፉ ስለሆነ ...**

በሚሉት ዓረፍተነገሮች ውስጥ የተገለፀው የጽንሰ-ሀሳብ ስህተት የዘይቤያዊ ቋንቋ አጠቃቀምን አለመረዳትን የሚያመለክት ነው። ስህተቶቹ ሊፈፀሙ የቻሉት ምናልባት የመሠረተ ትምህርት መርሐ-ግብርን ተግባራዊ ለማድረግ ለቅስቀሳ ይወጡ በነበሩ ጽሑፎች፣ ለምሳሌ "መሐይምነት የጨለማ ጉዞ ነው፣ መሐይምነት ጥቁር መጋረጃነው፣ የማይጸፉ እጆችና የማያነቡ ዓይኖች አይኖሩም ..."፣ የመሐይምነትን አስከፊነት አጉልቶ ለማሳየት የዋለውን ዘይቤያዊ የቋንቋ አጠቃቀም በትክክል ባለመገንዘብ "መሐይምነት ማለት የጨለማ ጉዞ ወይም ጥቁር መጋረጃ ማለት ነው" የሚል የተሳሳተ ጽንሰ-ሀሳብ በማዳበር ሊሆን እንደሚችል መተንበይ ይቻላል።

በአንጻሩ የተሳሳተ ጽንሰ-ሀሳብ የተፈጠረው ተማሪው ስለዘይቤ አጠቃቀም ባለመማሩ ወይም በክፍል የሚቀርበው ይዘት ከክፍል ውጭ ከሚለመደው የቋንቋ አጠቃቀም ጋር ስለማይደጋገፍ እንደሆነም ይገመታል። ለምሳሌ ይህንን በሚመለከት በሠንጠረዥ 8 ገጽ (95) በ17ተኛው ተራ ቁጥር ላይ ለቀረበው ጥያቄ መልስ ከሰጡ መምህራን ውስጥ አብዛኛዎቹ (71.4 በመቶ) ተማሪዎችን ከክፍል ውጭ ከተለያዩ ምንጮች አንብበው ወይም አዳምጠው ያገኙትን አዲስ የቋንቋ ይዘት ክፍል ውስጥ እንዲያቀርቡ የሚያደርግ መልመጃ የማይሰጣቸው መሆኑን ገልጸዋል።

ከዚህ በተጨማሪ በቃላት አጠቃቀም ከተፈፀሙ ስህተቶች ውስጥ ለምሳሌ፣

*- ጊደኛዬ ለእኔ ያለው አቅርቦት በጣም የነጠቀ ነው

*- ስፖርት ... ለአንድ አገር እድገት መንስኤ ነው

መሠረታዊ ስህተት ሊፈፀም የቻለው ተማሪዎች በተለያዩ አጋጣሚዎች የሚሰሙዷቸውን ቃላት በክፍል ውስጥ የመለማመድ አጋጣሚ ስለማይኖር በመሰላቸው መንገድ የራሳቸውን (የገባቸውን) ፍቺ በመገንዘባቸው እንደሆነ የሚያመለክቱ ናቸው። በሁለቱ ዓረፍተነገሮች ውስጥ የተፈፀሙት የቃላት አጠቃቀም ስህተቶች "አቅርቦት" የሚለውን ቃል ፍቺ "እንደአቀራረብ" በመገንዘብ፣ "መንስኤ"ን ደግሞ "እንደ መነሻ" ወይም "መሠረት" በመገንዘብ የተሳሳተ የፍቺ ጽንሰ-ሀሳብ ማዳበርን ይጠቁማሉ።

የተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ ለቃላት ፍች ስህተቶች ብቻ ሳይሆን ለትርጊጓሜና ለአጻጻፍ ስልት ስህተቶችም ምንጭ ሊሆን እንደሚችልም የዚህ ጥናት መረጃዎች ይጠቁማሉ።

ለምሳሌ፣

* ትምህርት ማለት ለአንድ አገር ወይም ለአንድ ህብረተሰብ የቋንቋ መገልገያ ወይም እውቀት ነው።

* የደን ሀብት ማለት በአገራችን የሚገኝ ዛፍ ማለት ነው።

* ጤና ማለት ማንኛውም ሰው ጤንነቱን መጠበቅ አለበት።

የመሳሰሉት ስህተቶች የትምህርትን፣ የደን ሀብትንና የጤናን የተሳሳተ ትርጓሜ (definition) የሚያመለክቱ ናቸው። ስህተቶቹ ከማስተማር ስልት፣ ከሰዎች ንግግር ወይም በመጽሐፍት ከቀረቡ ይዘቶች የተሳሳተ የትርጓሜ ጽንሰ-ሀሳቦችን በማዳበር ወይም ከማስተማር ዘዴ የተሳሳተ ስልት በማዳበር ሊፈጸሙ የሚችሉ ናቸው። ይኸውም በአማርኛ ቋንቋ የትምህርት ሂደትም ሆነ ሌሎች የትምህርት ዓይነቶችን በመማር ሂደት ለምሳሌ፣ "ባዮሎጂ ማለት ..." "ቋንቋ ማለት..."፣ "ባሕል ማለት ... ወዘተ." ይዘቶችን በመተር ጕም የሚያስተምሩ መምህራን በተማሪዎች ግንዛቤ ላይ ተጽእኖ ሊያሳድሩ ስለሚችሉ ተማሪዎችም የመምህራኑን የማስተማር ስልት

በማስመሰል በመገንዘብ "... ማለት ..." ብለው ይጀምሩና ሊገልጹት ያሰቡትን ይዘት ጽንሰ-ሀሳብ በትክክል መግለጽ ቢሳናቸው እንደ "ትምህርት ማለት ለአንድ አገር ወይም ለአንድ ሕብረተሰብ የቋንቋ መገልገያ ወይም እውቀት ነው" ያሉ አረፍተነገሮችን በመመሥረት ስህተት ሊፈጽሙ ይችላሉ።

በተመሳሳይ መንገድ «"እንደ እናት ያለ ማንም የለም"፣ «"ጨረቃዋ ጮራዋን ፈንጥቃለች"። በኔ ሲመጣ ፈተናውን በድል ስወጣ። ይታየኛል። ያ የደስታ ብስራት እለት። ጮራው ፈንጥቆ። የመሳሰሉ ስህተቶች የፈጠሩ ድርሰቶችን ከማንበብ ወይም የአንዳንድ ደራሲያንን የአጻጻፍ ስልት እንደ ቂሚ የአጻጻፍ ደንብ በመቁጠር የተሳሳተ ጽንሰ-ሀሳብ በመገንዘብ ሊፈጸሙ እንደሚችሉ ከስህተቶቹ ባህርይ ይገመታል። (ተመሳሳይ መረጃዎችን በ4.1.6 በጽንሰ-ሀሳብ ስህተቶች አቢይ ምድብ ውስጥ ገጽ 77-78ና በመደምደሚያው ውስጥ ገጽ 119 ከቀረቡ ምሳሌዎች ማጤን ይቻላል።)

በጥቅሉ በዚህ ጥናት ውጤት መሠረት ተማሪዎች በተለያዩ ምክንያቶች (ከተለያዩ መነሻዎች) ያዳበሩት የተሳሰተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ በድርሰት ውስጥ ለሚፈፀሙ የተለያዩ ስህተቶች ምንጭ ሊሆን እንደሚችል ይገመታል።

4.2.5 <u>የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልዩነት</u>

በድርሰት ውስጥ ለሚፈፀሙ ዐቢይ የስህተት ዓይነቶች በምንጭነት ከሚሠነዘሩት መላ-ምቶች በተጨማሪ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልዩነት ለዐቢይ የስህተት ዓይነቶች መፈፀም ምክንያት መሆን ያለመሆኑን ለማረጋገጥ እንደሚሞከር በምዕራፍ ሦስት መገለጹ ይታወሳል። በዚህም መሠረት የተገኘው ውጤት እንደሚከተለው ተገልጿል።

ሀ/ አፍ መፍቻቸው አማርኛ በሆነ ተማሪዎች ከተጻፉት 291 (90 በመቶ) ድርሰቶችና አፍ መፍቻቸው አማርኛ ባልሆነ ተማሪዎች በተጻፉ 34 (10 በመቶ) ድርሰቶች ውስጥ በእያንዳንዱ ዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድብ በመቶ ቃላት የተፈፀመውን አማካይ የስህተት ድግግሞሽ መጠን በማወዳደር የተገኘው ውጤት የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልዩነት ለዐቢይ የስህተት ዓይነቶች መፈፀም ምክንያት አለመሆኑን አመልክቷል።

በሠንጠረዥ 13 ገጽ 113ና በመግለጫ ሁለት ገጽ 119 የተገለፀው ውጤት እንደሚያመለክተው (ከአምስተኛው የስህተት ዓይነት ምድብ በስተቀር) በአራቱ ዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድቦች ከፍተኛ አማካይ የስህተት ድግግሞሽ የተቆጠረው አፍ መፍቻቸው አማርኛ በሆነ ተማሪዎች ከተጻፉ ድርሰቶች ነው። በዚህ መረጃ መሠረት በአማርኛ አፋቸውን ያልፈቱ ተማሪዎች በአማርኛ አፋቸውን ከፈቱት የተሻሉ ሊሆኑ እንደሚችሉ ይገመታል። ከዚህ አንጻር አማርኛን በአፍ መፍቻነት አለመልመድ ለዋነኛ የስህተት ዓይነቶች በምንጭነት ሊታሰብ ይችላል የሚል እምነት ለማሳደር የተገኘው ውጤት መነሻ አይሆንም። ውጤቱ ምናልባት ተማሪዎቹ በእለት ተእለት ሕይወታቸው በአማርኛ ስለሚጠቀሙ፣ ከአፍመፍቻ ተማሪዎች ጋር በተመሳሳይ ሂደት ስለለፉ፣ ከአፍመፍቻ ተማሪዎች ይልቅ ለጽሑፍ ትኩረት ስለሚሰጡ ወዘተ. የታየ ሊሆን ይችላል። በዚህም ምክንያት በዚህ ጥናት የታየውን ፍንጭ ለማረጋገጥ ሰፊ ጥናት ሊካሄድ እንደሚገባው ይታመናል።

ሠንጠረዥ 13 ዐቢይ የስህተት ዓይነቶች አማካይ የስህተት ድግግሞሽ፣ ከአፍ መፍቻ ቋንቋ አንጻር

	ዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድብ	የአፍ መፍቻ ቋንቋ: አማርኛ(291)የሆኑ — የስህተት ብዛት	አማካይ ስህተት በድርሰት	የስህተት ድግግሞሽ በ100ቃላት	አማርኛ ያልሆነ — የስህተት ብዛት	አማካይ ስህተት በድርሰት	የስህተት ድግግሞሽ በ100 ቃላት
1	የቋንቋ አጠቃቀም	2996	10.3	11.31	280	8.2	8.4
2	የቋንቋ አወቃቀር	2534	8.7	9.56	242	7.1	7.3
3	ሥርዓተነጥብ	2260	7.8	8.56	256	7.5	7.7
4	ስመስየት ያልተቻሉ (የማይለዩ)	526	1.8	2	50	1.5	1.5
5	ስህተት ጽንሰ-ሀሳብ (ፍች)	214	0.7	1	35	1	1
		8530	29.3	32.43	863	25.3	25.9

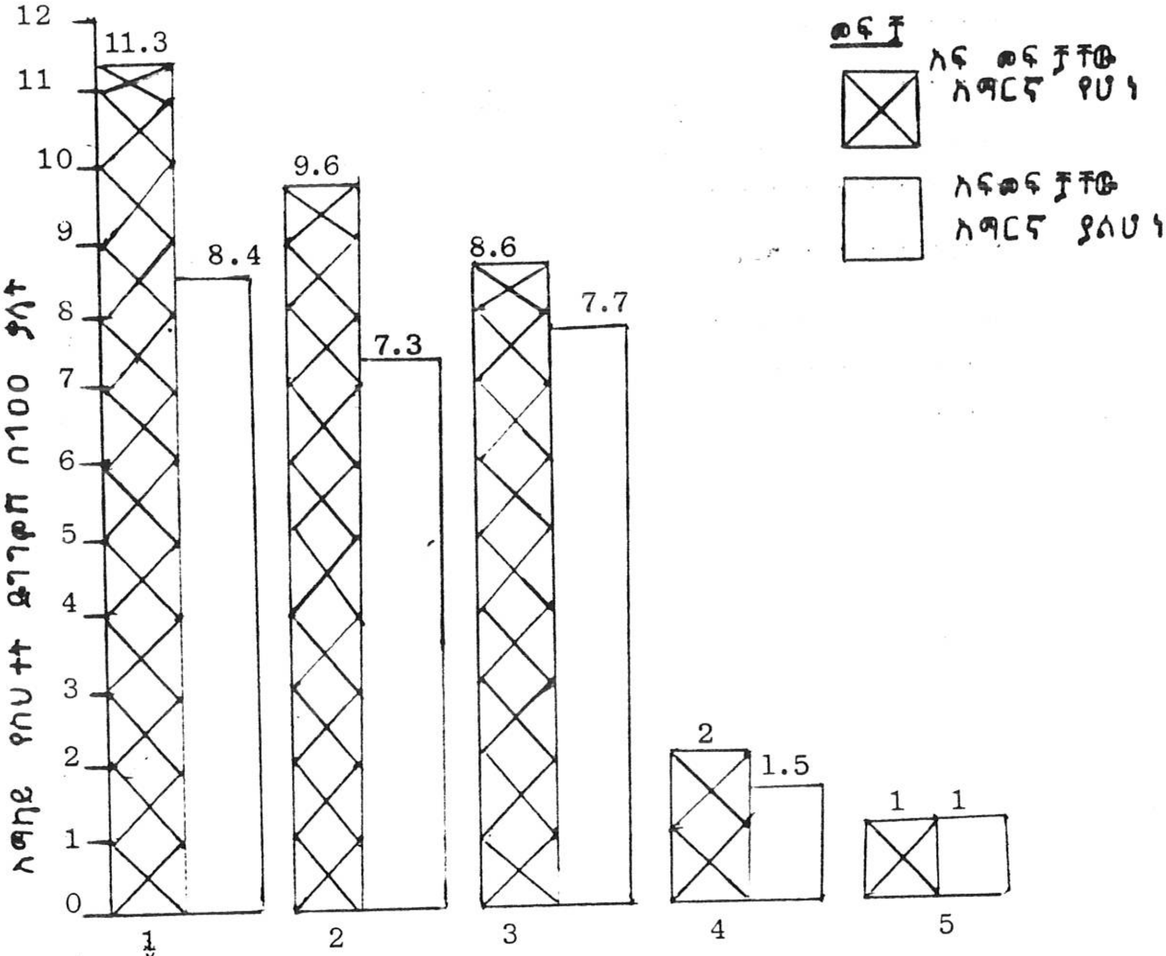

<u>የስህተት ዓይነት ምድቦች</u>

1. የቋንቋ አጠቃቀም
2. የቋንቋ አወቃቀር
3. የነጠላ ሰረዝ አጠቃቀም
4. ለመለየት ያልተቻሉ /የማይለዩ/
5. ጽንሰ - ሀሳብ

<u>መግለጫ /ግራፍ/ ሁለት</u> አበይት የስህተት አይነቶች አጠቃላይ አማካይ ድግግሞሽ ልዩነት <u>አፍመፍቻ ቋንቋ አንጻር</u>

ምዕራፍ አምስት

መደምደሚያና የመፍትሔ ሐሳቦች

5.1 መደምደሚያ

ለዚህ ጥናት መነሻ የሆነው ዐቢይ ጉዳይ አማርኛን በሁለተኛ ደረጃ ትምህርት በማዕከላዊ ደረጃ ማስተማር ከተጀመረበት ከ1944 ዓ.ም. ጀምሮ፣ አጠቃላዩ **የትምህርት ሂደት እክሎች የበዙበት መሆኑና የትምህርቱ ዓላማ ግብ ሊታይ** አለመቻሉ በየጊዜው በተካሄዱ ጥናቶች ውስጥ መጠቆሙ፣ የተጠቆሙት ችግሮች ሊኖሩ እንደሚችሉም የመነሻ ጥናት ውጤት ፍንጭ ማሳየቱና ችግሮችን ለማስወገድ እስከዛሬ የተደረገው ጥረትም በአብዛኛው የሥርዓተ ትምህርት ዓላማንና የማስተማሪያ **መጽሐፍትን በማሻሻል ላይ ያተኮረ መሆኑ ነበር።**

ከዚህ አጠቃላይ ችግር በመነሳትም ከዚህ በፊት ከተካሄዱ ተደጋጋሚ ሙከራዎች በተሻለ መንገድ በሁለተኛ ደረጃ የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ሂደት የሚያጋጥሙ ችግሮችን ለመጠቆም የሚያግዙ ፍንጮችን ሊያስገኝ ይችላል በሚል እምነት የተመረጠው የጥናት ዘዴ የስህተት ትንተና ነበር።

የጥናቱ ዓላማ በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈፀሙ ስህተቶችን በስህተት ትንተና ዘዴ አጥንቶ፣ ዋና ዋና የሆኑትን የስህተት ዓይነቶች በመለየትና ለስህተቶቹ መፈፀም ምንጭ ሊሆኑ የሚችሉ መላ-ምቶችን በማብራራት፣ በትምህርቱ ሂደት የሚያጋጥሙ ችግሮችን ለመቆጣጠር የሚያግዙ የመፍትሔ ሀሳቦችን መጠቆም ነበር። ከዚህ የጥናት ዓላማ አንጻር በጥናቱ የሚመለሱ መሠረታዊ ጥያቄዎችም የሚከተሉት ነበሩ።

1. በዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈፀሙ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶች ምን ምን ናቸው? የስህተቶቹ መጠንና ድግግሞሽ ምን ያህል ይሆናል?

2. ለድርሰት ስህተቶች መፈፀም በዋነኛነት ሊታሰቡ የሚችሉ ዋና ዋና የስህተት ምንጮች ምን ምን ሊሆኑ ይችላሉ?

እንዚህን መሠረታዊ የጥናት ጥያቄዎች ለመመለስና ከጥናቱ ግብ ለመድረስ ከተማሪዎች ድርሰትና ከመጠይቆች የተገኙ መረጃዎች ተተንትነዋል። ከትንተናው በተገኘው ውጤት መሠረት መሠረታዊ ጥያቄዎቹ እንደሚከተለው ተመልሰዋል።

5.1.1 ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶች፣ የስህተት መጠንና ድግግሞሽ

በድርሰት ውስጥ የተፈፀሙ የተለያዩ ስህተቶች በባህሪያቸው መሠረት በስህተት ዓይነት ምድቦች ተለይተው ከተቆጠሩ በኋላ፣ ከየምድቦቹ በተገኘው መረጃ **መሠረት በመቶ ቃላት ውስጥ 1 አማካይ ድግግሞሽ ያላቸው የስህተት ዓይነቶች በዋና የስህተት ዓይነትነት ተመርጠው በየዐቢይ ምድቡ ተተንትነዋል። የትንተናው ውጤትም በተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚፈፀሙ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶች፣ የቋንቋ አጠቃቀም፣ የቋንቋ አወቃቀር፣ የሥርዓተ-ነጥብ፣ ለመለየት ያልተቻሉና የጽንሰ-ሀሳብ ስህተቶች መሆናቸውን አመልክቷል።**

ሀ/ የቋንቋ አጠቃቀም የስህተት ዓይነት፣

የስህተት ዓይነቱ መጠን ከድርሰት ውስጥ ከተቆጠረው 9333 የስህተት ብዛት 35 በመቶ (3276) ሲሆን አማካይ ድግግሞሹም 11 ስህተት በመቶ ቃላት ውስጥ ነው። በዚህ የድግግሞሽ መጠን ተማሪዎችን በጽሑፍ ሀሳብ ከመግለጽ የሚያደናቅፋቸው ዋነኛ የስህተት ዓይነት የቋንቋ አጠቃቀም እንደሆነ የጥናቱ ውጤት አመልክቷል። ከቋንቋ አጠቃቀም የስህተት ዓይነት ውስጥ 20 በመቶ (1866) በቃላት አጠቃቀም፣ 9 በመቶ (824) አስፈላጊ ያልሆኑ ቃላትና ሐረጋትን በመደጋገም፣ 6 በመቶ (586) የቃላትን የአደራደር ቅደም ተከተልን በማፋለስ የተፈፀመ ነው። (በሠንጠረዥ 7 ገጽ __ የተገለፀውን መረጃና በ4.1.3 ገጽ __የቀረበውን ትንተና ይመልከቱ)

ለ/ የቋንቋ አወቃቀር የስህተት ዓይነት፣

የስህተት ዓይነቱ አማካይ ድግግሞሽ 9 ስህተት በመቶ ቃላት ሲሆን ሁለተኛው ከፍተኛ የስህተት ዓይነት ነው። የስህተት ዓይነቱ አጠቃላይ መጠን 30 በመቶ (2776) መሆኑን በዐቢይ ምድቡ የተቆጠረው የስህተት ብዛት አመልክቷል። በመቶ ቃላት ውስጥ ከተፈፀሙት 9 የቋንቋ አወቃቀር የስህተት

ዓይነቶች በአማካይ 5 ድግግሞሽ ያሏቸው የአረፍተነገር ስምምነት ስህተቶች ሲሆኑ 4 አማካይ ድግግሞሽ ያላቸው ደግሞ በአጣማሪዎች አጠቃቀም ጉድለት የተፈፀሙ ስህተቶች ናቸው።

ሐ/ <u>የሥርዓተ-ነጥብ አጠቃቀም የስህተት ዓይነት፣</u>

በ325 ድርሰቶች ውስጥ ከተፈፀሙ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶች 27 በመቶ (2516) የሚሆኑት በአራት ነጥብና በነጠላ ሰረዝ አጠቃቀም ጉድለት የተፈፀሙ ናቸው። የስህተት ዓይነቱ አማካይ ድግግሞሽ 8 ስህተት በመቶ ቃላት ውስጥ ሲሆን፣ ከዚህ ውስጥ 6 የአራት ነጥብ አጠቃቀም፣ 2 የነጠላ ሰረዝ አጠቃቀም ስህተት ድግግሞሽ ተቆጥሯል።

መ/ <u>ለመለየት ያልተቻለ የስህተት ዓይነት</u>

አራተኛው ዋነኛ የድርሰት ስህተት ዓይነት በአንድ ወይም በሌላ የስህተት ዓይነት ምድብ ሊመደብ ያልተቻለ ስህተት መሆኑን በ4.1.5 የተመለከተው የጥናት ውጤት አረጋግጧል። በዐብይ ምድቡ የተቆጠረው የስህተት መጠን 6 በመቶ (576) ሲሆን የስህተት ዓይነቱ አማካይ ድግግሞሽ 2 ስህተት በመቶ ቃላት ነው።

ለመለየት ያልተቻለ የስህተት ዓይነቶች የተለያየ ባህርይ ያላቸውን መሠረታዊ ስህተቶች የያዙና ለመገንዘብ ያልተቻሉ ዓረፍተነገሮችን በመመሥረት የተፈፀሙ፣ ለምሳሌ

* "ትምህርት ሰዎች ሰሆኑ ፍጥረታት የሚሰጥ የተለያዩ ዕውቀት መገብያ አካል መጠቀሚያ ውስጣዊ ክፍል ለመጥራት የሚጠቅም ሲሆን አሁን ባለንበት ዘመን በከፍተኛ ፍጥነትና አረቂቅነት ለእውቀት መጥራት በዓለምና አፍሪካ አህጉራት ክፍለ ዓለማት ተሰራጭቷል"

ስህተቶች ናቸው። (ዝርዝሩ በ4.1.5 ውስጥ ተመልክቷል። የስህተት ዓይነቱ ናሙናዎች በአባሪ Vመ፣ ገጽ ___ ቀርበዋል)

ለ. <u>የጽንሰ-ሀሳብ (የግንዛቤ) የስህተት ዓይነት፣</u>

ከአጠቃላዩ 9393 የስህተት ብዛት ውስጥ ባለው የ3በመቶ (2.7) የስህተት መጠንና በመቶ ቃላት ውስጥ የተቆጠረው 1 አማካይ ድግግሞ የመጨረሻ ደረጃ ያለው የስህተት ዓይነት የጽንሰ-ሀሳብ ስህተት መሆኑን ውጤቱ አመልክቷል። የጽንሰ-ሀሳብ ስህተት በቃላት የተሳሳተ የፍቺ ግንዛቤ፣ በተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብና የአጻጻፍ ስልት ግንዛቤ የተፈፀመ የስህተት ዓይነት ነው። (ዝርዝር መረጃውን በ4.1.6፣ በ4.2.4 ከቀረበው ትንተናና የስህተቱን ባህርይ በአባሪ V-ለ ከቀረቡት የናሙና መረጃዎች መገንዘብ ይቻላል።)

ከስህተት ትንተናው የተገኘው ውጤት የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች በጽሑፍ ቋንቋ የመገልገል ከፍተኛ ችግር እንዳለባቸው የሚጠቁም ነው። በድግግሞሽ መጠናቸው አነስተኛነት ያልተመረጡ የተለያዩ የስህተት ዓይነቶች ሲደቆጠሩ በአንድ መቶ ቃላት በሚጻፍ ድርሰት ውስጥ በአማካይ 32 ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶች መፈፀማቸው፣ ኖሪሽ (1983፣66) "... በጽሑፍ ውስጥ የሚፈፀም ስህተት መብዛት በጽሑፍ የመግባባት ሂደትን የሚያሰናክል ብቻ ሳይሆን የቋንቋ ተማሪው እንደታቀደው (እንደታሰበው) አለመማሩን የሚያመለክት ነው።" ያሉትን እውነታ ያመለክታል።

የጽሑፍ ቋንቋ በመማር የሚለመድ እንደመሆኑ፣ የሚፈፀመው የስህተት ዓይነት፣ የስህተት መጠንና ስህተቱ በመግባባት ሂደት ላይ የሚያስከትለው አሉታዊ ተጽዕኖ በደረጃ የሚለያይ ይሁን እንጂ፣ በየትኛውም ደረጃ በሚቀርብ ጽሑፍ ውስጥ ስህተት መፈፀሙ አይቀርም። የቋንቋ ትምህርት አለማም ደረጃ በደረጃ በጽሑፍ ቋንቋ የመግባባት ችሎታ ብቃትን ለማጐልበት የሚያግዝ እንጂ ያለስህተት ለመጻፍ የሚዘጋጅ ባለመሆኑ የስህተት መፈፀም የቋንቋ ምሁራኑ እንደገለጹት የጽሑፍ ቋንቋን የመልመድ ሂደትን የሚጠቁም ሊሆን ይችላል። ይሁንና የዚህ ጥናት ውጤት ተማሪዎቹ ብዙ ስህተት መፈፀማቸውን ብቻ ሳይሆን፣ በታደሰ ባህሉ (1979፣38-40) ጥናት ውስጥ የአሥራ አንደኛ ክፍል ተማሪዎችን ድርሰት የመጻፍ ይዘት በሚመለከት "ተማሪዎቹ ትክክለኛውን የቋንቋ አጠቃቀምና ሰዋሰዋዊ ደንብ የማያውቁ፣ መሆናቸውን ... ተማሪዎቹ ያሉበት ሁኔታ ሲታይም በሁለተኛ ደረጃ የአማርኛ ትምህርት መሰጠቱን እስከመጠራጠር ይደረሳል" በማለት የገለጹት መደምደሚያ የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎችንም ሊጨምር እንደሚችልም የሚጠቁም ነው።

በተሰጠ በመቶ ቃላት ውስጥ በአማካይ 20 የስህተት ድግግሞሽ የተፈፀመው በቋንቋ አጠቃቀምና አወቃቀር ዐቢይ የስህተት ዓይነቶች መሆኑ የችግሩን ከፍተኛነት የሚያመለክት ነው። ከሁሉም በላይ ሁኔታውን አሳሳቢ የሚያደርገው፣ ስህተቶቹ የተቆጠሩት 90 በመቶ በአፍ መፍቻ ቋንቋ ተማሪዎች ከተጻፉ ድርሰቶች መሆኑ፣ ተጠኚዎች ከአዲስ አበባ ከተማ የተመረጡ መሆኑ፣ ዋነኛ የስህተት ዓይነቶች የሁሉም ተማሪዎች የጋራ ችግር መሆናቸው ነው። ከዚህ አንፃር በየጊዜው በቀረቡ ጥናቶች ውስጥ እንደተጠቆመው ሁኔታው ሰፊ ጥናትን የሚሻ ጉዳይ መሆኑን የጥናቱ ውጤት ያረጋግጣል።

5.1.2 ዋና ዋና የስህተት ምንጭ መላ-ምቶች

ከስህተት ትንተናና ከመጠይቆች የተገኙትን መረጃዎች በማገናዘብ የተደረሰበት ውጤት፣ ለዐቢይ የድርሰት ስህተት ዓይነቶች መፈፀም በዋነኛነት ሊታሰቡ የሚችሉ ምንጮች፣ የጽሑፍ ቋንቋ አጠቃቀና አወቃቀር ደንብን አለማወቅ፣ ጽሕፈትን አለመለማመድ፣ አሉታዊ የማስተማርና የመማር ፍላጎት ዝንባሌ (tendency)ና የተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤን ማዳበር እንደሆኑ ያመለክታል።

በ4.2.1 ለማመልከት እንደተሞከረው አብዛኛዎቹ ዐቢይ የስህተት ዓይነቶች በጽሑፍ ላይ የሚውለውን የቋንቋ አጠቃቀምና አገባብ ደንብ ባለማወቅ የተፈፀሙ መሆናቸውን በቃላት አጠቃቀም፣ በቃላት አደራደር፣ በዓረፍተነገር ስምምነትና በአጣማሪዎች አጠቃቀም፣ በሥርዓተነጥብና ለመለየት ባልተቻሉ የስህተት ዓይነት ምድቦች የተመለከቱት መረጃዎች ባህርይ አመልክቷል።

ከዚህ በተጨማሪ በመግለጫ አንድ በዐቢይ የስህተት ዓይነት ምድቦቹ በቤትና በክፍል ሥራ ድርሰቶች መካከል ያለው የአማካይ ድግግሞሽ ልዩነት ተማሪዎች ስህተት የሚፈጽሙት የጽሑፍ ቋንቋ ደንብን ባለማወቃቸው ሊሆን እንደሚችል የሚያመለክት ነው። በሦስት ቀን ውስጥ ተጽፎ በተመለሰ ድርሰት የተቆጠረው የስህተት መጠን በ40 ደቂቃ በተጻፈ ድርሰት ውስጥ ከተቆጠረ የስህተት መጠን መብለጡ የተማሪዎች ችግር ከቋንቋ ደንብ እውቀት ጋር የተያያዘ ሊሆን እንደሚችል የሚጠቁም ነው።

በ4.2.2 የቀረበው የትንተና ውጤትም ለአብዛኛዎቹ የቃላት ተደጋጋሚነት፣ የቃላት አገባብና የሥርዓተነጥብ አጠቃቀም ስህተቶች ምንጭ ሊሆኑ ከሚችሉት ውስጥ አንዱ ጽሕፈትን አለመለማመድ እንደሆነ ያመለክታል።

በ4.2.3 እንደተገለፀው የአማርኛ ቋንቋ መምህራንና የተማሪዎች፣ (በዚህ ጥናት ባልታወቁ) በተለያዩ ግላዊ፣ አካባቢያዊና ማሕበራዊ ሁኔታዎች ተጽእ ሰብያ፣ በትምህርቱ ሂደት ላይ ያላቸው አሉታዊ የፍላጐት ዝንባሌ (tendency) የሚያሳድረው አሉታዊ ተጽእኖም ምናልባት ለዐቢይ የስህተት ዓይነቶች መፈፀም ምንጭ ሊሆን እንደሚችል ይገመታል።

በ4.1.6 የተብራራው አራተኛ የስህተት ምንጭ መሰ-ምት የተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤን ማዳበር ነው። ከጥናቱ የተገኘው ውጤት አብዛኛዎቹ የቃላት ፍቾ፣ የጽንሰ-ሀሳብና የአጻጻፍ ስልት ስህተቶች ሊፈፀሙ የሚችሉት በተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ መዳበር ሊሆን እንደሚችል ያመለክታል። በ4.2.4 ለማብራራት እንደተሞከረው በቃላት አጠቃቀም ከሚፈፀሙ መሠረታዊ ስህተቶች ውስጥ የፍቾ መፋለስ የሚያስከትሉ ስህተቶች ምንጭ በተለያዩ ምክንያቶች የዳበረ የተሳሳተ የቃላት ፍቾ ግንዛቤ ሊሆን እንደሚችል የጥናቱ ውጤት ጠቁሟል። ለምሳሌ፣

* እናት በጣም ርህሩህና ሆደባሻ ስለሆነች ልጇን በጣም ትወዳለች፣

በሚለው ዓረፍተነገር ውስጥ የተፈፀመው ስህተት ተማሪው ምናልባት "ሆደባሻ" የሚለውን ፈሊጣዊ አገላለጽ ፍቾ እንደ "አዛኝ፣ ርህሩህ ..." በመገንዘቡ የተሳሳተ የፍቾ እውቀት በማዳበሩ እንየሆነ ከቃሉ አገባብ ለመተንበይ ይቻላል።

ተመሳሳይ ባህርይ ያላቸው የጽንሰ-ሀሳብ ስህተቶችም ለምሳሌ፣

* ትምህርት የቋንቋ መገልገያ መሣሪያ ነው

እንዲሁ በተሳሰተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ የተፈፀሙ እንደሆኑ በጥናቱ ተመልክቷል።

ከዚህ በተጨማሪ ከመደበኛው የዓረፍተነገር አወቃቀር ደንብ ውጭ የሚመሠረቱ ዓረፍተነገሮችና የአጻጻፍ ስልት ስህተቶች፣

ለምሳሌ፣

- * ይሮጣሉ። ነፋሱ ሰውን ይረፋተራል። ስኛ ነው እሰቱ 10:30። የከበደ ነው ጠኑ። ለሁሉም ሰው አስቸጋሪ። ቀፋፊ። ትዝታ ዮ እንዲህ ነበር።...

- * ሲሙህ ይውሳል። አርቢ አምስት ደቂቃ ሙሉ። መምህሩ። እየዘረ ተንከራቶ ከፔሬድ ፔሬድ። እም። መምህሩ የእውቀት ኀበሬ። ነው እክ ሲሉ ይደመጣሉ። አንዳንድ ተማሪዎች። እም። ኀበሬ ነው በውነት እሉ እጠኀቢችን የነበሩ እዘውንት። መምህሩ። የዕውቀት ዘን የሚያፈራ። የሚያብብ። ...

ምንጭ ሊሆኑ ከሚችሉት ውስጥ ተማሪዎች ከተለያዩ ምንጮች ለምሳሌ የሬድዩ ዜና አንባቢዎችን የቋንቋ አጠቃቀም ስልት እንደ መደበኛና ቋሚ የቋንቋ አጠቃቀም ስልት በመኀንዘብ፣ ወይም በማስመሰል በመልመድ፣ በፈጠራ ድርስቶች ውስጥ የሚያነቡትን የስነ-ጽሑፍ ቋንቋ አጠቃቀም እንደ ቋሚ የአፃፃፍ ስልት በመኀንዘብ፣ ወይም የደራቢዎቹን የቋንቋ አጠቃቀም ስልት በማስመሰል በመልመድ፣ ወዘተ. የተሳሳተ የቋንቋ አጠቃቀም ስልት፣ ውሳኔ ላይ በመድረስ፣ ሪቻርደስ፣ (1971፣176-178) በጥናታቸው እንደገለጹት፣ የአጻጻፍ ስልቱ ለሁሉም የጽሑፍ ቅርጾች ያገለግላል የሚል የተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ እውቀት በማዳበራቸው እንደሆነ የስህተቶቹን ባህርይ በማኀናዘብ የተደረሰበት ውጤት ጠቁሟል።

በጥናቱ የተሰነዘሩት መላ-ምቶች ለዐቢይ የስህተት ዓይነቶቹ መፈፀም ምንጭ ሊሆኑ ከሚችሉ የተለያዩ ሁኔታዎች ውስጥ በዋነኛነት የሚተከርቢቸው እንደሆኑ የተገኘው ውጤት አመልክቷል።

የቋንቋ ምሁራን እንደሚገልጹት ቋንቋን የመልመድ ሂደት በአእምሮ ውስጥ የሚከናወን በመሆኑ የስህተት ምንጮችን ቁርጠኛ በሆነ መንገድ ማመልከት አዳጋች ቢሆንም በዚህ ጥናት የተደረሰበት ውጤት በዘጠነኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ሂደት የሚያጋጥሙ የጽሕፈት ችግሮችን ለመቆጣጠር ሰፊ ጥናት የሚያሻቸው በርካታ ሁኔታዎች እንዳሉ ያመለክታል። ችግሮቹም ከተለያዩ ሁኔታዎች ጋር የሚያያዙና አብዛኛዎቹም በብሔራዊ ደረጃ የሚካሄድ ጥናትና ጥረትን የሚጠይቁ እንደሆኑ

ከተደረሰበት ውጤት ለመገመት ተችሏል። ለምሳሌ የተማሪዎች የቋንቋ አጠቃቀምና አወቃቀር ደንብን አለማወቅ፣ የአማርኛ ሥርዓተ ትምህርት ዓላማ አቀራረብ፣ የማስተማሪያ መጽሐፍት አዘገጃጀት፣ የመምህራን ሥልጠና፣ ወዘተ.፣ በሚመለከት ሰፊ ጥናት እንደሚያስፈልግ የሚጠቁም ይሆናል። የተማሪዎችና የመምህራን አሉታዊ የመማርና የማስተማር ዝንባሌም እንዲሁ አጠቃላይ የአገሪቱን የትምህርት ሁኔታና የማስተማር ሙያ በሚመለከት ሊጠኑ የሚገባቸው ችግሮች ሊኖሩ እንደሚችሉ መጠነኛ ፍንጭ ይሰጣል። የተሰበሰተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤም እንዲሁ፣ የብሔራዊ የመገናኛ ብዙሃንን የቋንቋ አጠቃቀም፣ የአማርኛ ቋንቋን እድገት፣ የተማሪዎችን የመማር ፍላጎት፣ ወዘተ. በሚመለከት ሰፊ ጥናት ሊካሄድ እንደሚገባ የሚጠቁም ነው። ከዚህ አንፃር በዚህ ጥናት ውጤት የታዩት የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች ችግሮች በተለያዩ ደረጃዎች ሊተከርባቸው ከሚገቡ ሁኔታዎች ጋር ሊያያዙ እንደሚችሉ ተገምቷል።

5.2 የመፍትሔ-ሐሳቦች

የጽሕፈት ክሂል በአንድ የተወሰነ ወቅት የትምህርት ክንዋኔ የሚዳብር ወይም የሚደረስበት ባለመሆኑ በዚህ ጥናት ውጤት የተመለከቱ የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች የድርሰት ችግሮችም የአጠቃላዩ የትምህርት ሂደት ውጤቶች ናቸው። በመሆኑም ችግሮቹ ከበርካታ ሁኔታዎች ጋር የተያያዙ በመሆናቸው የሚጠቆሙ የመፍትሔ ሐሳቦችም የአጭርና የረጅም ጊዜ ጥረቶችን የሚመለከቱ ይሆናሉ።

በተለያዩ ጊዜያት፣ የሁለተኛ ደረጃ የአማርኛ ቋንቋ ትምህርትን በሚመለከት፣ በተካሄዱ ጥናቶች ውስጥ ተመሳሳይ ችግሮች የተጠቆሙና አጠቃላይ የሆኑ የመፍትሔ-ሐሳቦች የተሰነዘሩ ቢሆንም በዚህ ጥናት ውጤት ላይ በመመርኮዝ የሚከተሉት የመፍትሔ-ሐሳቦች ቀርበዋል።

1. የአጭር ጊዜ የመፍትሔ-ሐሳብ

ሀ- በክፍል ውስጥም ሆነ ከክፍል ውጭ በሚከናወን የንባብና የጽሕፈት ልምምድ ላይ ማትኮር

ንባብ የጽሕፈት ውጤት በመሆኑ የጽሕፈት ክሂልን ለማዳበር ቀጥተኛ አስተዋጽኦ አለው። በመሆኑም የተማሪዎችን የቋንቋ አጠቃቀም፣ የቋንቋ አወቃቀር፣ የአጻጻፍ ሥርዓትና የቃላት አጠቃቀም ችግር ለማቃለል:-

- በመማሪያ መጽሐፉ ከቀረቡ ይዘቶች በተጨማሪ በትምህርቱ አቅድ ላይ በመመርኮዝ የተለያዩ የአጻጻፍና የአገላለጽ፣ የቋንቋ አጠቃቀሞች፣ ወዘተ. ስልት ያላቸውን ጽሑፎች መርጦ ተማሪዎች በግልና በቡድን እንዲያነቡ ቢደረግ።
- ተማሪዎች ከንባብ የሚያገኙትን ይዘት በጽሕፈት እንዲለማመዱ፣ በደረጃቸው መጠን ከተለያዩ የመረጃ ምንጮች አንብበው፣ (ለምሳሌ ከመጽሐፍትና ጋዜጦች፣ ወዘተ.፣ የንግድ፣ የሥራ፣ ወዘተ. ማስታወቂያዎችን) ወይም ከሬድዮ አዳምጠው ስለተወሰነ ጉዳይ ጽፈው እንዲያመጡ መልመጃ ቢሰጥ የተሻለ የመማር ድባብ ለመፍጠርና የተማሪዎችንም ፍላጐት ለማነቃቃት ያስችላል።
- መምህራን ተማሪዎችን ከጽሕፈት የሚያሰናክሉቀቸውን ዋነኛ ችግሮች በመለየት (በጽሕፈት ወቅት የሚፈፀሙ ዋና ዋና የስህተት ዓይነቶችን በመምረጥ) የስህተቶቹን ባህርይ፣ የሚያስከትሉትን ችግርና ትክክለኛ አጠቃቀምን (አገባብን) በማስረዳት፣ ደጋግሞ በማለማመድ፣ በክፍል ውስጥ የሚያጋጥሙ ችግሮችን ተጽእኖ ለመቋቋምና የተማሪዎችን ችሎታ ለማሻሻል ጥረት ቢያደርጉ ሁኔታዎች ሊለወጡ እንደሚችሉ ይታመናል። በሌሰ አበበል፣ ሳይክቲግ (1981፣46-48) እንደሚሉት፣ ጽሕፈትን ለመማር የሚያስችል ደጋፊ የመማር ድባብ ለመፍጠር መምህራን ጥረት ቢያደርጉ፣
- የግል ወይም የቡድን እርማት ስልት ተግባራዊ የሚሆንበት መንገድ ቢፈለግ፣

ሰ- <u>ሥርዓት ያለው የንግግር ልምምድ የሚካሄድበትን ስልት መፈለግ፣</u>

ድርስት በንግግርም የሚቀርብ በመሆኑ ተማሪዎች ሐሳብን የማቀናበር፣ የመግለጽ፣ የማብራራት፣ ወዘተ. ችሎታቸውን ደረጃ በደረጃ ለማጐልበት፣ በግል ወይም በቡድን ሀሳባቸውን በንግግር የመግለጽ ልምምድ የሚያደርጉበትን ስልት ቢቀየስ፣ ለምሳሌ በትምህርቱ ሂደት ተማሪዎች ሀሳባቸውን እንዲገልጹ በማደፋፈር፣ በተገደኛ የትምህርት እንቅስቃሴዎች እንዲሳተፉ፣ ልምዳቸውን እንዲናገሩ፣ አስተያየት እንዲሰጡ ወዘተ. በመገፋፋት የመናገር ልምድ እንዲያዳብሩ የማነቃቃት ጥረት ቢደረግ፣

3. የረጅም ጊዜ የመፍትሔ ሐሳቦች

3.1 ተግባራዊ የሰዋሰው ትምህርት የሚሰጥበት መንገድ መፈለግ

ሰዋሰው የቋንቋ አሠራር ደንብን የሚገልጽ በመሆኑ በቋንቋ የመገልገል አካል ነው። ስትሬት፤(1977፤63-65) እንደሚያብራሩት ሀሳብ የምንገልጽባቸው ዓረፍተነገሮች ስለ ቋንቋው አጠቃቀምና አሠራር፣ ከሰዎች ጋር ያለንን የመግባባት ሂደት ለመጠበቅ፣ ሀሳቦችንን በጽሑፍ ወይም በንግግር ለማቀናበርና ከእነዚህ ጋር የተያያዙና ውስጣዊ ሐሳቦችንን መግለጽ የሚያስችሉን ጠቃሚ የሆኑ ሰዋሰዋዊ ደንቦችን የያዙ በመሆናቸው የተዘረዘሩትን ተግባራት ለማከናወን የሚረዳ የሰዋሰው ትምህርት መቅረብ አለበት።

የሁለተኛ ደረጃ የአማርኛ ቋንቋ ትምህርትን በሚመለከት በየጊዜው በተካሄዱ ጥናቶችም ተግባራዊ የሆነ የሰዋሰው ትምህረት በየደረጃው መሰጠት እንዳለበት ከዚህ በፊት፣ ለምሳሌ ጌታቸው ሐይሌና ሐይሉ ፉላስ (1969፤18-25)፣ በተስፋዬ ሸዋዬ (1982፤6)፣ ተጠቁሟል። በዚህ ጥናት የተደረሰበት ውጤትም የሰዋሰው ትምህርት ተዉባጭና ተግባራዊ በሆነ መንገድ ቢሰጥ የተማሪዎችን ችግሮች ለማስወገድ ለሚደረገው ጥረት ከፍተኛ አስተዋጽኦ እንደሚኖረው የሚጠቁም ነው። በመሆኑም፣

- በአገር አቀፍ ደረጃ በሚካሄድ የቅኝት ጥናት ከሚገኝ መረጃ በመነሳት በአብዛኛዎቹ ተማሪዎች የጋራ ችግር ላይ ያተከረ ተግባራዊ የሰዋሰው ትምህርት ይዘት ማዘጋጀት የሚቻልበት መንገድ ቢፈለግ፣

- በአማርኛ ቋንቋ ባህርይና እድገት ላይ የተመሠረተ የሰዋሰው መጽሐፍ ማዘጋጀት፣

  የአብዛኛዎቹ የአማርኛ ቋንቋ መምህራንና ተማሪዎች ዐቢይ ችግር ስለአማርኛ ቋንቋ ሰዋሰው ለማወቅ የሚያስችል የሰዋሰው መጽሐፍ አለማግኘት እንደሆነ መምህራንና ተማሪዎች በመጠይቁ በሰጡት አስተያየት ገልፀዋል። ከዚህ በተጨማሪ በቀደሙ ጥናቶች ውስጥም፣ ለምሳሌ፣ በጌታቸው ኃይሌና በኃይሉ ፉላስ (1969፤22)፣ የአማርኛ ቋንቋ ሰዋሰውን ማዘጋጀት የተማሪዎችንና የመምህራንን ዋነኛ ችግር ለማስወገድ እንደሚያስችል የተጠቆመ ቢሆንም እስከሁን ተግባራዊ

እስመሆኑ ከሌሎች ችግሮች ጋር ተዳምሮ ለተማሪዎች የድርሰት ስህተት መሠረታዊ ዋነኛ ምክንያት ሊሆን እንደሚችል ይታመናል። በመሆኑም በተለይ የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ስነጽሑፍ ትምህርት ክፍልና የስነልሳን ትምህርት ክፍል ቅንጅት በመፍጠር የሰዋሰው መጽሐፍ የሚዘጋጅበትን መንገድ ማመቻቸት ይጠበቅባቸዋል።

2.2 <u>አማርኛን በሁለተኛ ደረጃ ለማስተማር የሚያስችል ዘዴ የሚቀየስበትን መንገድ መፈለግ</u>

እስከዛሬ አማርኛን ለማስተማር የሚያስችል በአማርኛ ቋንቋ ባህርይ፣ በተማሪዎች ዳራ፣ በትምህርቱ ሂደት ላይ በሚያጋጥሙ ችግሮች፣ ወዘተ. ላይ የተመሠረተ የማስተማር ዘዴ የለም። ስለዚህ በትምህርቱ ሂደት ያለውን ተጨባጭ ችግር ለመወጣት የሚያግዝ የማስተማር ዘዴን ለመከተል እንዲቻል ሰፊ ጥናት መካሄድ ይኖርበታል።

2.3 <u>የመምህራንን ሥልጠና በሚመለከት</u>፣ በቅድመ-መምህርነት ሥልጠና ወቅት ጽሕፈትን የማስተማር ዘዴና ስለጽሕፈት ክሂል ሰፊ እውቀት ለመጨበጥ የሚያስችል ሥልጠና የሚሰጥበትን መንገድ የሁለተኛ ደረጃ አማርኛ ቋንቋ መምህራንን የሚያሠለጥኑ ተቋማት ሊያቅዱ ይገባል።

- <u>በድህረ-መምህርነት</u> በየጊዜው የመምህራንን ሙያ ለማሻሻል ከአዳዲስ የቋንቋ ትምህርት መስክ ንድፈ-ሃሳቦች ጋር ለማስተዋወቅ የሚያስችል ተከታታይ የአጭር ጊዜ ሥልጠና የሚሰጥበት መንገድ በትምህርት ሚኒስቴርና በሥርዓተ ትምህርት መምሪያ፣ ወ.ተ. በኩል ቢፈለግ፣
- መምህራንን የሚያሳትፉ ሴሚናሮችና ሲምፖዚየሞች በየጊዜው ሊካሄዱ የሚችሉበትን መንገድ በማመቻቸት፣ ከዚህ ቀደም በ1969ና 1982 እንደተደረገው፣ የቋንቋ ትምህርት ሙያተኞች፣ የሥርዓተ-ትምህርት አዘጋጆች፣ ወዘተ. ተቀራርበው የሚሠሩበትን መንገድ ቢፈለግና ይህንንም ተግባራዊ ለማድረግ የሥርዓተ ትምህርት መምሪያው ጥረት ቢደረግ፣

2.4 እስከዛሬ የተለመደውን የትምህርት አቅድና የማስተማሪያ መጽሐፍት አዘጋጃጀት ልምድ ቢለወጥ፣ ማለት የሥርዓተ-ትምህርቱንና የማስተማሪያ

መሣሪያዎቹን አዘገጃጀት በኅድፈ-ሀሳብ ላይ ሳይሆን ከአገር አቀፍ ጥናት በሚገኙ ተጨባጭ መረጃዎች ላይ በመመሥረት፣ የትምህርቱን ዓላማ በመወሰን፣ ስፋትና ጥልቀቱን፣ እንዲሁም ደረጃውን በመመጠን፣ መነሻና መድረሻው የሚታወቅ አስተማማኝ መሠረት ያለው ሥርዓተ ትምህርት ማዘጋጀት የሚቻልበት መንገድ ቢፈለግ፣

2.5 <u>የመገናኛ ብዙሐንን የቋንቋ አጠቃቀም ስልት መደበኛነት በሚመለከት ጥናት ማካሄድ፣</u>

መገናኛ ብዙሐን ለአንድ አገር ብሔራዊ (የጋራ) ቋንቋ እድገት፣ መደበኛ አጠቃቀም፣ የሰዋሰው አገባብ ሥርዓት ወዘተ. ከፍተኛ አስተዋጽኦ ሊኖራቸው እንደሚችል ይታመናል። ስለዚህ የብሔራዊ የመገናኛ ብዙሐን የቋንቋን አጠቃቀም የሚጠናበትና የቋንቋ አጠቃቀሙ በተማሪዎች ላይ ሊያሳድር የሚችለው የተጽእኖ ዓይነት፣ ለመደበኛው የቋንቋ አጠቃቀም መዳበር የሚያበረክተው ድጋፍ አስተዋጽኦ፣ ወይም በመደበኛው የቋንቋ አጠቃቀም ስልት ላይ ሊያስከትለው የሚችለው አሉታዊ ተጽእኖ የሚለይበት መንገድ መፈለግ ይኖርበታል።

2.5 የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልዩነትን በሚመለከት ሰፊና አጠቃላይ ጥናት ቢደረግ ለአብዛኛዎቹ ተማሪዎች የጋራ የሆኑ ችግሮችን ለመለየትና የተሻለ የትምህርት እቅድ ለማዘጋጀት እንደሚቻል ይታመናል።

Analogy	ምስያ
Association	ማዛመድ (ማመሳሰል
Communication process	የተግባቦት ሂደት
Communication barrier	የተግባቦት እክል [illegible]
Communicative ability	የተግባቢ ችሎታ
Communicative competence	የተግባቢ ችሎታ ብቃት
Concept	ጽንሰ-ሀሳብ
Conceptual Error	የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ ስህተት
Developmental Errors	እድገታዊ ስህተቶች
Diction	የቃላት ምርጫና አጠቃቀም
False conception	የተሳሳተ የጽንሰ-ሀሳብ ግንዛቤ
Imitation	አስመስሎት
Inference	ትንበያ
Intralingual Interference	ውስጠ-ቋንቋ ተጽእኖ
Language Acquisition	ቋንቋን መልመድ
Language Competence	የቋንቋ ችሎታ
Language Learning	ቋንቋን መማር
Language Performance	በቋንቋ መገልገል
Learning difficulties	ቋንቋን የመማር ችግሮች
Motivation	መነቃቃት
Overgeneralization	ስህተት ብያኔ (ስህተት ድምዳሜ)
Rotememory	የቃል ሸምደዳ
School of thought	መራሒ-አተያይ
Significance	አስፈላጊነት (ጠቃሚነት)
Tendency	ዝንባሌ
Trial and Error	ገምታዊ ሙከራ

ዋቢ መጻሕፍት

Aboott, G.W (1979). "Intelligibility and acceptability in spoken and written communication." ELT 32: 168-175.

Bender, M.L., J.D. Bower, R.L. Cooper and C.A. Ferguson (eds.). (1976) Language in Ethiopia. London: Oxford University Press.

Bhatia, A. Tauadia (1974). "An Error Analysis of Students' Composition." IRAL 12: 337-349.

Candler, W.J. (1979). "Errors, Error and Text in Multidialect setting." ELT 33: 266-274.

Carson, J.E., Carell, P.L. and et.al. (1990). "Reading-Writing relation-ships in first and second languages." TESOL Quarterly 24: 245-268.

Chafe, W. (1970). Meaning and the Structure of Language. Chicago: University of Chicago Press.

Chavdron, C. (1977). "A discriptive model of discourse in the corrective treatment of learners' Error." Language Learning 27: 29-45.

Cook, J.V. (1969). "The Analogy between First and Second Language Learning." IRAL 7: 207-215.

Cooper, C.R. (1977). "Holistic Evaluation of Writing." C.R. Cooper and L. Odell (eds.). Evaluating Writing: Describing, Measuring, Judging. Newyork: State University of Newyork.

Corder, S.P. (1967). "The significance of Learners' Errors." IRAL 5: 11-27.

Corder, S.P. (1971). "Idiosyncratic Dialects and Error Analysis." IRAL 9: 147-160.

Deyoe, R. (1980). "Objective Evaluation and Self Evaluation of English Composition Skills." ELT 34: 148-151.

Dulay, H.M., Burt and S. Krashen (1982). Language Two. Newyork: Oxford University Press.

Duvskova, L. (1969). "On Sources of Errors in Language Learning." IRAL 7: 11-36.

Edelsky, C. (1982). "Writing in a bilingual Program: The relation fo First Language and Second Language Texts." TESOL Quarterly 16: 211-229.

Edge, J. (1980). "Teaching Writing in Large classes." ELT 34: 146-148.

Edge, J. (1984). Mistakes and Correction. Newyork: Longman.

Edge, J. (1989). Mistakes and correction. Newyork: Longman.

George, H.V. (1972). Common Errors in Language Learning. Rowly, Mass: Newbury House.

Ghadessy, M. (1976). "An Error Analysis of the Writings of Iranian Freshan students Learning English - A pilot study." IRAL 14: 74-80.

Ghadessy, M. (1977). "Error Analysis: A crieterion for the development of Materials in Foreign Language Education." ELT 31: 244-248.

Chadessy, M. (1980). "Implications of Error Analysis for Second/Foreign Language Acquisition." IRAL 28: 93-101.

Guta Kedida (1989). "An Analytical Study of Patterns of Spelling Errors of Freshman Ethiopian Students at A.A.U. Main Campas." MA.A Thesis presented to School of Graduate Studies, A.A.U.

Harmer, J. (1982). "What is Communicative?" ELT 36: 164-168.

Harmer, J. (1983). The Practice of English Language Teaching. Newyork: Longman.

Hodges, R. (1982). "Research Update on the development of Spelling Ability." Language Art 59: 284-289.

Jain, M.P. (1974). "Error Analysis: Source, Cause and Significance." In Jack, C.Richards (ed.). Error Analysis. London: Longman.

Johansson, S. (1975a). "The Use of Error Analysis and Contrastive Analysis (I)." ELT 29: 246-253.

Johansson, S. (1975b). "The Use of Error Analysis and Contrastive Analysis." ELT 29: 330-336.

Kobayasji, H. and C. Kinnert (1992). "Effects of First Language on second Language writing: Translation Versus Direct Composition." Language Learning 42: 183-125.

Lewiss, S. and Sisk C.J. (1977). Teaching English 7-12. U.S.A: American book Company.

Lightbown, M.P. and L. White (1987). "The Influence of Linguistic Theories on Language Acquisition Research: Description and Explanation." Language Learning 37:483-508.

Liketeig, M.J. (1981). "Research-Based Recommendations for Teachers of Writing." Language Art 58: 44-50.

Lott, D. (1983). "Analysing and Counteracting Interference Errors." ELT 37: 256-270.

Lutz, E. (1986). "Invented Spelling and Spelling ability." Language Art 63: 742-744.

Mammo Keffele (1981). "Classification and Explanatory Analysis of Students Errors in Advanced English Composition II, 1979-80." M.A. Thesis, Presented to the School of Graduate Studies, A.A.U.

Marino, L.J. (1981). "Spelling Errors: From Analysis to Instruction." Language Art 58: 567-572.

McCretton, E. and N. Rider (1993). "Error gravity and Error Hierarcies." IRAL 31: 177-188.

Ministry of Education and Faculty of Education (1967). "Secondary school curriculum Development and E.S.L.C. Examination Seminar, Final Report." Unpublished.

Norrish, J. (1983). Language Learners' and Their Errors'. London: MaCMillan.

OBrien, T. (1988). "Wtiting for continuous assessment or examinations - A comparison of style." In ELT Documents: 129, Academic writing: Process and product. Hong Knong: Modern English publications and The British Council.

Parker, R. and D.E. Maxine(1978). Teaching English in the Secondary School. London: MaCMillan.

Pincas, A. (1982). Teaching English Writing. London: MaCMillan.

Raimes, A. (1983). Techniques in Teaching Writing. Newyork: Oxford University Press.

Raimes, A. (1987). "Language proficency, Writing ability and composing strategies." Language Learning 37: 439-448.

Raimes, A. (1990). "The test of Written English: Causes for Concern: ETS Tests of Composition for Native speakers of English." TESOL Quarterly 24: 427-440.

Richards, J.C. (1971). "A non-contrastive Approach to Error Analysis." ELT 25: 204-219.

Richards, J.C. (1974). Error Analysis. Newyork: Longman.

Richards, J.C. (1985). The Context of Language Teaching. Newyork: Cambridge University Press.

Scarcella, C.R. (1984). "How Writers Orient their Readers in Expository Essays: A comparative study of Native and Non-Native English Writers." Language Art 58: 671-696.

Scott, M.S. and G.R. Tucker (1974). "Error Analysis and English Language Strategies of Arab Students." Language Learning 24: 69-71.

Selinker, L. (1972). "Interlanguage." IRAL 10: 209-230.

Shepherd, J.P.B. (1978). "Spoken-Written and Written-Spoken English." ELT 32: 261-265.

Tadelle Adamu (1990). "Individual differences in second Language Learning in Formal Contexts." University of Reading: Thesis Submitted for the degree of Ph.D., Department of Linguistic Science.

Taylor, B.B. (1975). "The Use of Overgeneralization and Transfer Learning Strategies by Elementaty and Intermediate Students of ESL." Language Learning 25: 73-88.

Wayatt, V. (1973). "An Analysis of Errors in Composition." ELT 27: 177-186.

Widdowson, H.G. (1978a). Teaching Language as Communication. Newyork: Oxford University Press.

Widdowson, H.G. (1993b). "Proper Words in Proper Places." ELT 47: 317-323.

Wilkins, D.A. (1968). Review of A Valdman (ed.), Trends in Language Teaching. IRAL 6: 99-107.

Wood, M. (1982). Invented Spelling. Language Art. 59: 707-717.

Yoseph Makonnen (1990). "A Study of the Classroom Language of Junior Secondary School Teachers of English." M.A. Thesis presented to School of Graduate Studies A.A.U.

ሥርዓተ-ትምህርት መምሪያ (1981)። "የአማርኛ ቋንቋ ሥርዓተ-ትምህርት ከ9-10ኛ ክፍል።" ያልታተመ።

ሰይፉ መታፈሪያ (1959)። የአማርኛ ሥርዓተ-ትምህርት። በ"Secondary School Curriculum Development and E.S.L.C. Examination Seminar Final Report" ውስጥ የቀረበ፣ ያልታተመ፣ ገጽ 56-75።

ተስፋዬ ሸዋዬ (1982)። የሁለተኛ ደረጃ የአማርኛ ሥርዓተ-ትምህርት ዓላማ። ለሲምፖዚየም የቀረበ ጽሑፍ፣ ያልታተመ፣ ገጽ 1-12።

ተስፋዬ ደበለና ሌሎችም (1968)። <u>የዘጠነኛ ክፍል የአማርኛ መማሪያ</u>። አዲስ አበባ፣ ት.መ.ማ.ማ.ድ.።

ታደሰ ማህሌ (1979)። "የአዲስ አበባ 11ኛ ክፍል ተማሪዎች ድርሰት ጽሑፋዊ ባህርይ።" ኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ሥነጽሑፍ ክፍል፣ ለድግሪ ማሟያ የቀረበ ጥናት።

ነጋሣ አጁታ (1965)። "በሁለተኛ ደረጃ መልቀቂያ የአማርኛ ፈተና ላይ በተማሪዎች ድርሰት ውስጥ የሚታዩ ስህተቶች።" በቀ.ኃ.ሥ. ዩኒቨርስቲ የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ሥነጽሑፍ ክፍል ለአርትስ ባችለር ድግሪ ማሟያ የቀረበ ጥናት።

ነጋሣ አጁታና ኀልሰት አበራ (1982)። "በ1967 ከ9-12 ላሉት ክፍሎች ስለቀረበው የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት አዘገጃጀት ሂደት የሚገልጽ የመነሻ ጽሑፍና መምህራን ያቀረቡት የድክመት ጥቆማ ትንተና።" ለሲምፖዚየም የቀረበ ጽሑፍ።

አምሳሉ አክሊሉና ሀብተማርያም ማርቆስ (1959)። "ከ7ኛ እስከ 12ኛ የትምህርት ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መርሐ-ትምህርት።" በ"Secondary School Curriculum Development and E.S.L.C. Examination Seminar Final Report" ውስጥ የቀረበ። ገጽ 46-55።

እንዳለ ገዳ (1963)። በአማርኛ ጋዜጦች ላይ የሚታዩ የስህተት ዓይነቶች። በቀ.ኃ.ሥ. ዩኒቨርስቲ የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ሥነጽሑፍ ክፍል ለድግሪ ማሟያ የቀረበ ጥናት።

ከበደ ደስታ፣ አሰፋ ገብረማርያምና ኪሮ ገብረጊዮርጊስ (1959)። "በሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች የአማርኛ ሥርዓተ-ትምህርት አጭር መግለጫ።" በ"Secondary school Curriculum Development and E.S.L.C. Examination seminar Final Report" ውስጥ የቀረበ። ገጽ 38-40።

ገነት በጋሻ (1973)። ከ1966 ወዲህ ያለው የአማርኛ ቋንቋ የትምህርት ይዘት በሁለት የአዲስ አበባ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች ውስጥ እንደሚታየው። የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ሥነጽሑፍ ክፍል፣ ለድግሪ ማሟያ የቀረበ ጥናት።

ጌታቸው ኃይሌና ኃይሉ ፉላስ (1959)። "የአማርኛ ሰዋሰው ትምህርት።" በ"Secondary School Curriculum Development and E.S.L.C. Examination Seminar Final Report" ውስጥ የቀረበ። ገጽ 8-25።

ጌልማ ከበደና አሸቱ ከበደ (1982) "የከፍተኛ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች የአማርኛ ሥርዓተ-ትምህርት የአሁኑና ወደፊት መሆን የሚገባው"። ለሲምፖዚየም የቀረበ ጽሑፍ።

[illegible]

የሚሞላ መጠይቅ

የተከበራችሁ መምህራን !

ይህ መጠይቅ የተዘጋጀው በአዲስ አበባ 2ኛ ደረጃ የመንግሥት ት/ቤቶች የሚማሩ የ9ኛ ክፍል ተማሪዎች በሚጽፉት ድርሰት ውስጥ የሚፈጸሙ የስህተት ዓይነቶችንና የስህተት ምንጮችን ለመተንተን በመጠይቅ አዘጋጁ ለተጀመረው የማስተርስ ድግሪ ማሟያ ጥናት የሚያገዙ መረጃዎችን ለመሰብሰብ ነው ::

በጥናቱ የሚደረስበትም ውጤት በ2ኛ ደረጃ የአማርኛ ትምህርት ሂደት ውስጥ የሚታዩትን ችግሮች ለማቃለል ለሚደረግ ጥረት አስተዋጽኦ እንደሚኖረው ይታመናል // ይሁንና ከዚህ ግብ ሊደርስ የሚቻለው በመምህራን ቀናና ሙያዊ ድጋፍ ትክክለኛ መረጃ ማሰባሰብ ሲቻል በመሆኑ መጠይቁን በጥሞና አንብባችሁ ተገቢውን መልስ በመመለስ እንድትተባበሩ ትለመናላችሁ ::

መጠይቁ ላይ ስም አይጻፍም ::

ክፍል አንድ

አጠቃላይ መረጃ

1.1 ፆታ :- ወንድ ☐ ሴት ☐

1.2 የትምህርት ደረጃ፡

ሰር.ስ ☐

ቢ.ኤ. ☐

12+4 ☐

12+3 ☐

12+2 ☐

12+1 ☒

12ኛ የጨረሰ ☒

ሌላ ካለ ይገለጽ ______________

1.3 አማርኛን ለማስተማር ሰልጥነዋል ?

ሰልጥኛለሁ ☐ አልሰለጠንኩም ☒

1.4 በተራ ቁጥር 1.3 ለተጠየቀው ጥያቄ የሰጡት መልስ " ሰልጥኛለሁ " የሚል ከሆነ የሰለጠኑበት መስክ

<u>ዐቢይ</u>	<u>ንዑስ</u>

	ዐቢይ		ንዑስ	
1.4.4	አማርኛ	☐	እንግሊዝኛ	☐
1.4.2	እንግሊዝኛ	☐	አማርኛ	☐
1.4.3	[illegible]	☐		

1.4.4 ሌላ ካለ ይገለጽ፤ ______________________________

____

1.5 ጠቅላላ የአገልግሎት ዘመን ፤

ከ5–10 ጸመት ☐	ከ21– ዓመት ☐
ከ11–25 ዓመት/ ☐	ከ26–30 " ☐
ከ16–20 ዓመት ☐	ከ31 ዓመት በላይ ☐

1.6 ዘጠነኛ ክፍል አማርኛን የማስተማር ልምድ ፤

ከ1–5 ዓመት ☐	ከ16–20 ዓመት ☐
ከ6–10 ዓመት ☐	ከ21 ዓመት በላይ ☐
ከ11–15 ዓመት ☐	

1.7 በተመደቡበት የክፍል ደረጃ /9ኛ ክፍል/ በሳምንት የሚያስተምሩት የክፍለ ጊዜ ብዛት :-

ከ3–9 ☐	ከ21–27 ☐
ከ9–15 ☐	ከ27 በላይ ☐
ከ15–21 ☐	

1.8 በት/ቤቱ የሚያስተምሩበት የክፍል ደረጃ ፤

9ኛ ብቻ ☐	ከ9–11ኛ ☐
ከ9–10ኛ ☐	ከ9–12ኛ ☐

1.9 ከሚያስተምሩበት ፈረቃ ውጭ በሌላ ቦታ ወይም በዚያው ት/ቤት አማርኛ ያስተምራሉ ?

አስተምራለሁ ☐ አላስተምርም ☐

1.9.1 በ1.9 ለቀረበው ጥያቄ 'አስተምራለሁ' የሚለውን ከመረጡ በሳምንት ስንት ክፍለ ጊዜ ያስተምራሉ ? __________

ክፍል 2

መምሪያ:- ከዚህ በታች አምስት አማራጭ መልሶችን የያዘ ጥያቄዎች ቀርበዋል :: ከእነዚህ ጥያቄዎች ውስጥ አንዳንዶቹ ከአንድ በላይ መልስ ሊሆኑ የሚችሉ አማራጮችን ይዘዋል :: ጥያቄዎችን ከአነበቡ በኋላ ትክክለኛ ነው ያሉትን መልስ ወይም መልሶች በሳጥኑ ውስጥ የ" ✓" ምልክት በመጻፍ ይመልሱ ::

1. በክፍል ውስጥ አማርኛን የሚያስተምሩበት የትምህርት ይዘቶች ምንጭ :-
 - 1.1 ሙሉ በሙሉ የመማሪያ መጽሐፍ ነው ☐
 - 1.2 በአብዛኛው የመማሪያ መጽሐፍ ነው ☐
 - 1.3 በመጠኑ የመማሪያ መጽሐፍ ነው ☐
 - 1.4 በአብዛኛው ከመማሪያ መጽሐፍ ውጭ ነው ☐
 - 1.5 ሙሉ በሙሉ ከመማሪያ መጽሐፍ ውጭ ነው ☐
2. በክፍል ውስጥ የት/ሂደት በአብዛኛው የሚያተኩሩት ከሚከተሉት የቋንቋ ዘርፎች የትኛውን ለማዳበር ነው ?
 - 2.1 አንብቦ መረዳትን ☐
 - 2.2 ስነጽሁፍን ☐
 - 2.3 ማዳመጥና መናገርን ☐
 - 2.4 ጽሕፈትን ☐
 - 2.5 የቋንቋውን ደንብ /ሰዋስው/ ☐

3. ተማሪያችሁን ስለአረፍተ ነገር አገባብ /አወቃቀር/ ደንቦች ስለ ያሉት አወቃቀሮች ስለአረፍተነገር አይነቶች ወዘተ.. አስተምረው ያውቃሉ ?

 3.1 ሁል ጊዜ አስተምራለሁ ☐
 3.2 አብዛኛውን ጊዜ አስተምራለሁ ☐
 3.3 አልፎ አልፎ አስተምራለሁ ☐
 3.4 አብዛኛውን ጊዜ አላስተምርም ☐
 3.5 በፍጹም አስተምሬ አላውቅም ☐

4. ተማሪያችሁን በቃል እየነገሩ አጽፈው ያውቃሉ ?

 4.1 ሁል ጊዜ አጽፋለሁ ☐
 4.2 አብዛኛውን ጊዜ አጽፋለሁ ☐
 4.3 አልፎ አልፎ አጽፋለሁ ☐
 4.4 አብዛኛውን ጊዜ አላጽፍም ☐
 4.5 በፍጹም አጽፌ አላውቅም ☐

5. ተማሪያችሁን ስለአንቀጽ አጻጻፍ ደንብ /ቅርጽ/ ና ይዘት አስተምረው ያውቃሉ ?

 5.1 ሁል ጊዜ አስተምራለሁ ☐
 5.2 አብዛኛውን ጊዜ አስተምራለሁ ☐
 5.3 አልፎ አልፎ አስተምራለሁ ☐
 5.4 አብዛኛውን ጊዜ አላስተምርም ☐
 5.5 በፍጹም አስተምሬ አላውቅም ☐

6. በተራ ቁጥር 4 እና 5 ለቀረቡት ጥያቄዎች የመረጡት መልስ " በፍጹም.. " የሚል ከሆነ ምክንያቱ ወይም ምክንያቶቹ የትኛው ? / የትኞቹ/ ነው ? /ናቸው ? /

 6.1 ይዘቶቹ በመማሪያ መጽሐፍ ስላሉ ☐
 6.2 ይዘቶቹ ከሥርዓተ ትምህርቱ ዓላማ ውጭ ስለሆኑ ☐
 6.3 ይዘቶቹን ለማስተማር የሚያስችሉ መጽሐፍት ስለሌሉ ☐
 6.4 ተማሪዎቹ የተጠቀሱትን ይዘቶች ለመማር ስለማይፈልጉ ☐
 6.5 ከላይ ከተገለጹት ውጭ ነው ☐

7. በጽሁፍ የሚመለስ የክፍል ወይም የቤት ሥራ መልመጃ ይሰጣሉ ?

7.1 ሁልጊዜ እሰጣለሁ ☐

7.2 አብዛኛውን ጊዜ እሰጣለሁ ☐

7.3 አልፎ አልፎ እሰጣለሁ ☐

7.4 አብዛኛውን ጊዜ አልሰጥም ☐

7.5 በፍጹም መልመጃ ሰጥቼ አላውቅም ☐

8. ለሰባተኛው ጥያቄ የመረጡት መልስ "አብዛኛውን ጊዜ እሰጣለሁ" "ሁልጊዜ እሰጣለሁ" የሚል ከሆነ የሚሰጡት የመልመጃ ዓይነት በአብዛኛው የሚያተኩረው ከሚከተሉት በየትኛው /በየትኛዎቹ/ መልመጃ ዓይነት ዓይነቶች/ ላይ ነው ?

8.1 የቃላትን ተመሳሳይ ወይም ተቃራኒ ፍች የመፈለግ ☐

8.2 በቃላት አረፍተነገር መመስረት ☐

8.3 አረፍተነገር ማስፋፋት ☐

8.4 ደብዳቤ፣ ሪፖርት፣ሪፖርር /ዘገባ/ የመጻፍ ☐

8.5 የፈጠራ ሥራዎችን /አጭር ልብወለድና ግጥም/ የመጻፍ ☐

8.6 አንቀጽ የማሳጠር ወይም የማስፋፋትና ከአንቀጽ ጋር የተያያዙ መልመጃዎችን ☐

8.7 የቋንቋ አጠቃቀም ስልቶችን፣ ለምሳሌ ፈሊጣዊ አባባሎች፣ ዘይቤያዊ አገላለጾችን፣ ተረትና ምሳሌዎችንና ቅኔዎችን፣ መተንተን ወይም መተርጐም ☐

8.8 በአብዛኛው ከላይ ከተዘረዘሩት ውጭ ነው ☐

9. በ8ኛው ተራ ቁጥር ከቀረቡ አማራጮች ውጭ አብዛኛውን ጊዜ መልመጃ የሚሰጡት ከመማሪያ መጽሐፍ ውስጥ ከሆነ በስ ተማሪዎችን የሚያለማምዱት በየትኛው /በየትኛዎቹ/ የመልመጃ ክፍል/ክፍሎች/

9.1 በመልመጃ አንድ ብቻ ☐

9.2 በመልመጃ ሁለት ብቻ ☐

9.3 በመልመጃ አንድና ሁለት ☐

9.4 በመልመጃ ሶስት ብቻ ☐

9.5 በመልመጃ አንድና ሶስት ☐

9.6 በመልመጃ ሁለትና ሶስት ☐

9.7 በሁሉም የመልመጃ ዓይነቶች ☐

10. ከተራ ቁጥር "7 "ለቀረበው ጥያቄ የመረጡት መልስ "አብዛኛውን ጊዜ" ወይም "ሁለጊዜ" የሚል ከሆነ የሚሰጡትን መልመጃ ያርማሉ ?

10.1 ሁለጊዜ አርማለሁ ☐

10.2 አብዛኛውን ጊዜ አርማለሁ ☐

10.3 አልፎ አልፎ አርማለሁ ☐

10.4 አብዛኛውን ጊዜ አላርምም ☐

10.5 በፍጹም አላርምም ☐

11. ለ10ኛው ጥያቄ የመረጡት መልስ 10.2 ወይም 10.1 ከሆነ መልመጃ የሚያርሙበት ስልት /ስልቶች/ ከሚከተሉት የትኛው/የትኞቹ/ ነው ? /ናቸው? /

11.1 የእያንዳንዱ ተማሪ ደብተር በማየት የ"x" ወይም የ"_/" ምልክት በማድረግ ☐

11.2 የእያንዳንዱ ተማሪዎችን መልመጃ ብቻ በማረም ለተቸሩት ትክክለኛውን መልስ በመንገር ☐

11.3 ተማሪዎች ደብተር እንዲለዋወጡ በማድረግ፣ መልሱን በመንገር ወይም ሰሌዳ ላይ በመጻፍ ☐

11.4 እያንዳንዱ ተማሪ የራሱን መልመጃ እንዲያርም በማድረግ ☐

11.5 ከላይ ከተዘረዘሩት ውጭ ነው ☐

12. በመማሪያ መጽሐፍ ከቀረቡ ምንባቦች ውጭ አርስ የመረጡትን ወይም ተማሪዎችዎ የሚመርጡትን መጽሐፍ /ምንባብ/በክፍል ውስጥ ተማሪዎች እንዲያነቡ ያደርጋሉ?

12.1 ሁለጊዜ አደርጋለሁ ☐

12.2 አብዛኛውን ጊዜ አደርጋለሁ ☐

12.3 አልፎ አልፎ አደርጋለሁ ☐

12.4 አብዛኛውን ጊዜ አላደርገውም ☐

12.5 በፍጹም ቀበሬው አላውቀውም ☐

13. ተማሪዎችዎ የሚሰጧቸውን የክፍል ወይም የቤት ሥራ ወለወች ይሠራሉ ?

13.1 ሁልጊዜ ይሰራሉ ☐

13.2 አብዛኛውን ጊዜ ይሰራሉ ☐

13.3 አልፎ አልፎ ይሰራሉ ☐

13.4 አብዛኛውን ጊዜ አይሰሩም ☐

13.5 በፍጹም አይሰሩም ☐

14. ለ10ኛው ጥያቄ ከቀረቡት አማራጮች ውስጥ 10.2 ወይም 10.1ን ከመረጡ አብዛኛዎቹ ተማሪዎች በጽሕፈት ወቅት ከሚፈጽሟቸው ስህተቶች ውስጥ አብዛኛውን ጊዜ የሚፈጸሙት ከሚከተሉት የትኛዎቹ ይመስልዎታል ?

14.1 የቃላት አገባብ ☐

14.2 የስዋሰው ደንብ ☐

14.3 ሥርዓተ ነጥብ ☐

14.4 የሐገ ቀጽ አጻጻፍ ደንብ ☐

14.5 ከላይ ከተዘረዘሩት ውጭ ነው ☐

15. ለተማሪዎች ስህተት መፈጸም ምንም ሊሆኑ ይቸላሉ ወይም ይችላል ብለው የሚገምቱት ምክንያት /የሚገምቱዋቸው ምክንያቶች/ ከሚከተሉት የትኛው /የትኛዎቹ/ ሊሆን /ሊሆኑ/ ይቸላል ? /ይቸላሉ?/

15.1 የአፍ መፍቻ ቋንቋ ልዩነት ☐

15.2 የመማሪያ መጽሐፍትና የመለማመጃዎች አቀራረብ ድክመት ☐

15.3 የተማሪዎች የኑሮ ሁኔታ ☐

15.4 ለትምህርት የሚሰጠው አጠቃላይ ትኩረት መቀነስ ☐

15.5 የተማሪዎች የመማር ፍላጎት ዝቅተኛነት ☐

16. ምንባብ በሚያነቡበት ወይም ተማሪዎችን በሚያስነብቡበት ወቅት አዲስ ቃል /አባባል/ ሲያጋጥምዎ

16.1 ተማሪዎች ቃሉን ከመዝገበ ቃል እንዲፈልጉት ያደርጋሉ ☐

16.2 አርስዎ የቃሉን ፍቺ አመዝገበ ቃል ፈልገው ለተማሪዎችዎ ይገልጻሉ ☐

16.3 ከቃሉ የአረፍተነገር አውደንባቡ /አገባብ/ በመነሳት ፍቺውን ይገልጻሉ ። ☐

17. በጽሕፈት ትምህርት ሂደት በክፍል ከሚቀርበው ይዘት በተጨማሪ ተማሪዎችዎ ከመጽሔት፣ ከጋዜጣ፣ ከመጽሐፍ ወዘተ.. አንብበው ወይም ከሬዲዮ ፣ ተለቪዥን አዳምጠው አዳዲስ ቃላትን፣ አባባሎችን ወዘተ.. ጽፈው እንዲያመጡ ያደርጋሉ ?

17.1 ሁልጊዜ አደርጋለሁ ☐

17.2 አብዛኛውን ጊዜ አደርጋለሁ ☐

17.3 አልፎ አልፎ አደርጋለሁ ☐

17.4 አብዛኛውን ጊዜ አላደርገም ☐

17.5 በፍጹም አላደርገም ☐

18. በክፍል ውስጥም ሆነ ከክፍል ውጭ ለተማሪዎችዎ አንቀጽ /ድርሰት/ የመጻፍ መልመጃ ይሰጣሉ ?

18.1 ሁልጊዜ እሰጣለሁ ☐

18.2 አብዛኛውን ጊዜ እሰጣለሁ ☐

18.3 አልፎ አልፎ እሰጣለሁ ☐

18.4 አብዛኛውን ጊዜ አልሰጥም ☐

18.5 በፍጹም አልሰጥም ☐

19. ለተማሪዎችዎ አንቀጽ ወይም ድርሰት የመጻፍ መልመጃ የሚሰጡ ከሆነ መልመጃው የሚሰጠው፣

19.1 ለሳምንት አንድ ጊዜ ነው ☐

19.2 በሁለት ሳምንት አንድ ጊዜ ነው ☐

19.3 በወር አንዴ ጊዜ ነው ☐

19.4 በሴሚስተር አንዴ ጊዜ ነው ☐

19.5 አንደአመቺነቱ ነው ☐

19.6 ከላይ ከተጠቀሱት ውጭ ነው ☐

20. አብዛኛውን ጊዜ የቤት /የክፍል/ሥራ መልመጃ የማይታረም ከሆነ የማይታረመው ከሚከተሉት በየትኛው ምክንያት /በየትኛዎቹ ምክንያቶች/ ይመስልዎታል ?

20.1 አብዛኛዎቹ ተማሪዎች መልመጃ ሠርተው ስለማይመጡ ☐

20.2 በክፍል ውስጥ የሚገኙ ተማሪዎች ብዛት የእያንዳንዱን ተማሪ መልመጃ ለማረም ስለማያስችል ☐

20.3 ተማሪዎች የመማር ፍላጎት ስለሌላቸው ☐

20.4 ለትምህርት የተመደበው የክፍል ጊዜ መጠን አነስተኛ በመሆኑ የትምህርቱ ጊዜ መልመጃ በማረም እንዳይባክን ☐

20.5 መልመጃ ማረም በተማሪዎች ችሎታ ላይ ለውጥ ሊያመጣ ስለማይችል ☐

<u>ክፍል 3</u>

<u>መምሪያ</u>:-

ከዚህ በታች አምስት አማራጭ መመዘኛዎች ያሉዋቸው ጥያቄዎች ቀርበዋል:: ለእያንዳንዱ ጥያቄ የሚሰጠው ምላሽ አንዴ ብቻ ናቸው :: ጥያቄዎችን አንብበው እርስዎ ትክክለኛ የሚመስሉዎትን መመዘኛ መርጠው በሳጥኑ ውስጥ የ" _/ "ምልክት በማድረግ ይመልሱ ::

ተ.ቁ.	ጥያቄዎች	መመዘኛዎች				
		በጣም ከፍተኛ	ከፍተኛ	መጠከለኛ /መጠነኛ/	ዝቅተኛ	በጣም ዝቅተኛ
1	ተማሪዎችዎ አማርኛን ለመማር ያላቸው ፍላጎት ምን ይመስልዎታል	☐	☐	☐	☐	☐

ተ.ቁ.	ጥያቄዎች	መመዘኛዎች				
		በጣም ከፍተኛ	ከፍተኛ	መካከለኛ /መጠነኛ/	ዝቅተኛ	በጣም ዝቅተኛ
2	ተማሪዎችዎ በትምህርቱ ሂደት ያልገ ባቸውን በመጠየቅ ወይም ሲጠየቁ በመመለስ የሚያደርጉት ተሳትፎ ምን ያህል ነው ?	▱	▱	▱	▱	▱
3	ተማሪዎችዎ በመማሪያ መጽሐፍ ውስጥ የቀረቡትን ምንባቦች ለማንበብና መልመጃዎች ለመሥራት ያላቸው ፍላጎት ምን ያህል ነው ?	▱	▱	▱	▱	▱
4	ኢ-ልቦለዳዊ ሆነ ልቦለዳዊ ድርሰት ለመጻፍ አብዛኞቹ ተማሪዎች ያላቸው ዝንባሌ ?	▱	▱	▱	▱	▱
5	ተማሪዎችዎ የጻፉትን ነገር መልሰው የማንበብ ልምዳቸው ምን ያህል ነው?	▱	▱	▱	▱	▱
6	ተማሪዎችዎ በግልም ይሁን በቡድን ጽሕፈትን ለመለማመድ የሚያደርጉት ጥረት ?	▱	▱	▱	▱	▱
7	በክፍል ውስጥ የሚሰጡት የጽሕፈት ልምምድ መልመጃ መጠን ምን ያህል ነው ?	▱	▱	▱	▱	▱
8	በክፍል ውስጥ የትምህርቱ ሂደት መልመጃ ለማረም /ጽሕፈትን ለማለማመድ/ የሚያጋጥሙ ችግሮች የሚያሳድሩት አሉታዊ ተጽዕኖ ምን ያህል ነው ?	▱	▱	▱	▱	▱

ተ.ቁ.	ጥያቄዎች	መመዘኛዎች				
		በጣም ከፍተኛ	ከፍተኛ	መጠከለኛ /መጠነኛ/	ዝቅተኛ	በጣም ዝቅተኛ
9	በተማሪዎችዎ መጠከል ያለ የአማርኛ ቋንቋ ችሎታ ልዩነት መጠን፧	☐	☐	☐	☐	☐
10	የክፍል ውስጥ ችግሮችን ተቋቁመው ጽሕፈትን ለማለማመድ የሚያደርጉት ጥረት፧	☐	☐	☐	☐	☐
11.	የሳምንቱ ክፍለ ጊዜ ስርጭት መጠን በጽሕፈት ትምህርት ላይ የሚያሳድረው አሉታዊ ተጽዕኖ፧	☐	☐	☐	☐	☐
12	የአፍ መፍቻ ቋንቋ ለምዱ በጽሕፈት ሂደት የሚያሳድረው አሉታዊ ተጽዕኖ /በአፍመፍቻ ቋንቋ ለምዱ ምክንያት የሚፈጸሙ ስህተቶች መጠን/	☐	☐	☐	☐	☐
13	የማስተማሪያ መጽሐፍና የመልመጃዎች አቀራረብ በጽሕፈት ትምህርት ሂደት ላይ የሚያሳድረው የአሉታዊ ተጽዕኖ ደረጃ	☐	☐	☐	☐	☐
14	በክፍል ውስጥ ትምህርት ሂደት በየጊዜው የሚያጋጥምዎት የአጻጻፍ ስህተት ብዛት	☐	☐	☐	☐	☐
15	በቤት የጽሕፈት ልምምድ አለመኖር በጽሕፈት ችሎታ ላይ የሚያሳድረው አሉታዊ ተጽዕኖ	☐	☐	☐	☐	☐
16	የጾታ ልዩነት በጽሕፈት ትምህርት ሂደት የሚያሳድረው የተጽዕኖ መጠን	☐	☐	☐	☐	☐

ክፍል ሰባት

መምሪያ ፡—

በዚህ ክፍል የቀረቡ ጥያቄዎች የርስዎን ነጻ አስተያየት የሚሹ ናቸው ። ከማስተማር ልምድዎና ከሙያዎ አንጻር ለጥያቄዎቹ ተገቢ ነው ያሉት አስተያየት ይግለጹ ።

1. የዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች አረፍተነገር ፣ አንቀጽ ወይም ድርሰት ሲጽፉ ለሚፈጽሙዋቸው የተለያዩ ስህተቶች ዋነኛ ናቸው የሚሉዋቸውን ምክንያቶች ይግለጹ ፡—

____

____

____

2. ለዘጠነኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት የቀረበው የትምህርት ይዘት የተማሪዎችን የቋንቋ ክፍል ለማዳበር፣ በተለይ የጽሕፈት ችሎታቸውን ለማጎልበት ብቃት አለው ? መልስዎ አወንታዊ ወይም አሉታዊ ቢሆን ምክንያቱን ይግለጹ፡—

____

____

____

____

3. በጠቅላላው በመጠይቁ ስለቀረቡ ጥያቄዎችም ሆነ ከዚያ ውጭ የዘጠነኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ ትምህርትን በሚመለከት፣ ያልዎትን አስተያየት ቢገልጹ ፣

____

____

____

መጠይቁን ለመሙላት ስላደረጉልን ትብብርና ስለሰጡን ሙያዊ ድጋፍ በጣም እናመሰግናለን ።

አባሪ II

ለዘጠነኛ ክፍል ተማሪዎች የሚሞላ መጠይቅ

ውድ ተማሪዎች !

ይህ መጠይቅ የተዘጋጀው በሁለተኛ ደረጃ የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ሂደት የሚያጋጥሙ ችግሮችን ለመመርመር በመጠይቁ አዘጋጅ ለተጀመረው ጥናት የሚያገዝ አጠቃላይ መረጃ ለመሰብሰብ ነው ::

ከጥናቱ የሚገኘው ውጤት በአማርኛ ቋንቋ ትምህርት የሚያጋጥሙ ችግሮችን ለማስወገድ ለሚደረግ ጥረት አስተዋጽኦ እንደሚያደርግ ይታመናል :: ስለዚህ መጠይቁን በጥንቃቄ አንብባችሁ ተገቢውን መልስ በመመለስ እንድትተባበሩ ተጠየቃችሁ ::

መጠይቁን በመሙላት ለምታደርጉት ቀና ትብብር በቅድሚያ እናመሰግናለን ::

ማሳሰቢያ

1. በመጠይቁ ላይ ስም ፣ ክፍል ወይም ተራ ቁጥር አይጻፍም ፤
2. መጠይቁን ከሌላ ሰው ማስሞላት አይቻልም ::
3. አጠገብ ካለ ተማሪ ወይም ከሌላ ጓደኛ አይቶ መሙላት በጥብቅ የተከለከለ ነው ::

ክፍል አንድ

አጠቃላይ መረጃ

መምሪያ 1

ከዚህ በታች ያሉትን ጥያቄዎች በማንበብ ባዶ ባለበት ቦታ የ"✓" ምልክት አድርግ /አድርጊ/ በክፍት ቦታ ላይ ደግሞ ትክክለኛውን መልስ ጻፍ /ጻፊ/ ::

1.1 ጾታ :- ወንድ ▱ ሴት ▱

1.2 ዕድሜ ________

1.3 አፍ የፈታህበት የፈታሽበት /ቋንቋ ፤ ____________________

1.4 ከአማርኛ ሌላ የምትናገረው/የምትናገሪው/ ቋንቋ /ቋንቋዎች/ 1.__________

2. ______________ 3. ______________

1.5 ከቤት ውስጥ ከቤተሰብህ/ሽ/ ጋር አብዛኛውን ጊዜ የምትነጋገርበት /የምትነጋገሪበት/ ቋንቋ ______

1.6 አብዛኛውን ጊዜ ደብዳቤ ለመጻፍና ለመሳሰለው የምትገለገልበት /የምትገለገይበት/ ቋንቋ ______

ክፍል 2

መምሪያ :-

ከዚህ በታች 15 ጥያቄዎች ቀርበዋል አብዛኛዎቹ አምስት መልስ ሊሆኑ የሚችሉ አማራጮችን ይዘዋል ። አንዳንድ ጥያቄዎች አንድ መልስ ብቻ ቢኖራቸው አንዳንዶቹ ደግሞ ከአንድ በላይ መልስ ይኖራቸዋል ። ስለዚህ እያንዳንዱን ጥያቄ በጥንቃቄ ካነበብክ /ሽ/ በኋላ ለጥያቄው መልስ ይሆናል ብለህ /ሽ/ ያሰብከውን /ሽ/ አማራጭ መርጠህ /ሽ/ ከአማራጩ ትይዩ ባለው ሳጥን ውስጥ የ "✓" ምልክት ጻፍ /ጻፊ/ ።

1. በአማርኛ ትምህርት ክፍለ ጊዜ በክፍል ውስጥ ትገኛለህ ? /ትገኚያለሽ ?/
   - 1.1 ሁልጊዜ እገኛለሁ ☐
   - 1.2 አብዛኛውን ጊዜ እገኛለሁ ☐
   - 1.3 አልፎ አልፎ እገኛለሁ ☐
   - 1.4 አብዛኛውን ጊዜ አልገኝም ☐
   - 1.5 በፍጹም ተገኝቼ አላውቅም ☐

2. ለአንደኛው ጥያቄ የመረጥከው /ሽው/ መልስ 1.5 ከሆነ በክፍል ውስጥ የማትገኝበት /ኚበት/ ምክንያት ከሚከተሉት የትኛው/የትኞቹ/ ነው ? /ናቸው ?/
   - 2.1 አማርኛን መማር ስለማትወድ /ጂ/ ☐
   - 2.2 ከአማርኛ መምህሩ ጋር ስለማትስማማ /ሚ/ ☐
   - 2.3 ክፍል ብትገባም /ቢም/ ባትገባም /ቢም/ ፈተናውን ማለፍ ስለምትችል /ቺይ/ ☐

2.4 በክፍል ውስጥ የሚቀርበው ትምህርት ስለማያስደስትህ /ሽ/ ☐

2.5 ምክንያትህ /ሽ/ ከላይ ከተዘረዘሩት ውጭ ነው ☐

3. በክፍል ውስጥ ትምህርት አማርኛን የምትማረው /ሪው/

3.1 ሙሉ ለሙሉ በመማሪያ መጽሐፉ ነው ☐

3.2 አብዛኛውን ጊዜ በመማሪያ መጽሐፉ ነው ☐

3.3 አልፎ አልፎ በመማሪያ መጽሐፍ ነው ☐

3.4 አብዛኛውን ጊዜ መምህሩ አዘጋጅተው በሚያቀርቡት ትምህርት ነው ☐

3.5 ሙሉ ለሙሉ ከመማሪያ መጽሐፍ ውጪ ነው ☐

4. በጽሁፍ የሚመለስ የክፍል ወይም የቤት ሥራ መልመጃ ይሰጣል ?

4.1 ሁልጊዜ ይሰጣል ☐

4.2 አብዛኛውን ጊዜ ይሰጣል ☐

4.3 አልፎ አልፎ ይሰጣል ☐

4.4 አብዛኛውን ጊዜ አይሰጥም ☐

4.5 በፍጹም አይሰጥም ☐

5. አብዛኛውን ወይም ሁልጊዜ በጽሁፍ የሚመለስ መልመጃ የሚሰጥ ከሆነ አብዛኛውን ጊዜ የሚሰጠው የመልመጃ ዓይነት /የሚሰጡት የመልመጃ አይነቶች/ ከሚከተሉት ውስጥ የትኛው ነው ? /የትኞቹ ናቸው ?/

5.1 ለቃላት ተመሳሳይ ወይም ተቃራኒ ፍቺ መፈለግ ☐

5.2 በቃላት ዐረፍተ ነገር መመስረት ☐

5.3 አረፍተ ነገር የማስፋፋት ወይም የማሳደግ ☐

5.4 ደብዳቤ፣ ሪፖርት፣ ራፖር /ዘገባ/ መጻፍ ☐

5.5 የፈጠራ ሥራዎችን፣ ለምሳሌ አጭር ልብወለዶችንና ግጥሞችን ፣ መጻፍ ☐

5.6 አንዳንድ የሚሳጠር ወይም የሚስፋፋትና ከአንቀጽ ጋር የተያያዙ መልመጃ ዎችን የመሥራት ☐

5.7 ልዩ ልዩ የድንጋጌ አወቃቀም ስለ ቶችን፣ ለምሳሌ ሬሊዩ አባባሎችን፣ ዘይቤና ዬ አገላለፆችን ተረትና ምሳሌያችንና ቅኔያችን፣ /የመተንተን ወይም የመተርጎም ☐

5.8 በአብዛኛው ከላይ ከተዘረዘሩት ውጭ ነው ☐

6. በመማሪያ መጽሐፍ ውስጥ ካሉት የመልመጃ አይነቶች አብዛኛውን ጊዜ ለክፍል ወይም ለቤት ሥራ የሚሰጠው የትኛው ነው ? /የሚሰጡት የትኛዎቹ ናቸው?/

6.1 መልመጃ አንዱ ብቻ ☐

6.2 መልመጃ ሁለት ናቸው ☐

6.3 መልመጃ አንዱና ሁለት ☐

6.4 መልመጃ ሶስት ብቻ ☐

6.5 መልመጃ አንዱና ሶስት ☐

6.6 መልመጃ ሁለትና ሶስት ☐

6.7 ሁሉም የመልመጃ የአይነቶች ☐

7. የክፍል ወይም የቤት ሥራ መልመጃ ሲሰጥ ትሰራለህ ? /ትሰሪያለሽ?/

7.1 ሁል ጊዜ እሠራለሁ ☐

7.2 አብዛኛውን ጊዜ እሠራለሁ ☐

7.3 አልፎ አልፎ እሠራለሁ ☐

7.4 አብዛኛውን ጊዜ አልሰራም ☐

7.5 በፍጹም ሠርቼ አላውቅም ☐

8. ለተኛው ጥያቄ የመረጥከው አማራጭ 7.4 ወይም 7.5 ከሆነ መልመጃ የማትሠራበት /ሪበት/ ምክንያት ፦

8.1 መልመጃ ለመሥራት ጊዜ ስለሌለህ /ሽ/ ነው ☐

8.2 አብዛኛዎቹ ጥያቄዎች ከባድ ስለሆኑ ውነው ። ☐

8.3 መልመጃ ስለማይታረም ነው ። ☐

8.4 መጽሐፉን ስለማትወደው /ጂ/ ነው ። ☐

8.5 መልመጃው አሰልቺ ስለሆነ ው ነው ። ☐

8.6 መልመጃው በጣም ቀላል ስለሚሆን ነው ። ☐

9. መምህራችሁ በመጽሐፉ በቀረቡ ምንባቦች /መልመጃዎች/ ውስጥ ስለሚገኙ አዳዲስ ቃላትና ሐረጎች ፍቺ ወይም የአረፍተ ነገር አገባብ ያስተምራሉ ?/ ያስረዳሉ? /

9.1 ሁል ጊዜ ያስተምራሉ ☐

9.2 አብዛኛውን ጊዜ ያስተምራሉ ☐

9.3 አልፎ አልፎ ያስተምራሉ ☐

9.4 አብዛኛውን ጊዜ አያስተምሩም ☐

9.5 በፍጹም አስተምረው አያውቁም ☐

10. ለአራተኛው ጥያቄ የሰጠኸው መልስ 4.2 ወይም 4.1 ከሆነ፣ መምህራችሁ የሚሰጡትን መልመጃ ያርማሉ ?

10.1 ሁል ጊዜ ያርማሉ ☐

10.2 አብዛኛውን ጊዜ ያርማሉ ☐

10.3 አልፎ አልፎ ያርማሉ ☐

10.4 አብዛኛውን ጊዜ አያርሙም ☐

10.5 በፍጹም አርመው አያውቁም ☐

11. በአማርኛ የመማሪያ መጽሐፍ ውስጥ ከሚገኙ መልመጃዎች በተጨማሪ መምህራችሁ መጽሐፍ፣ ጋዜጣ፣ መጽሔት፣ አንብባችሁ ወይም ሬዲዮ አዳምጣችሁ ፣ጽፋችሁ እንድትመጡ ያደርጋሉ ? /ያዛሉ ? /

11.1 ሁል ጊዜ ያደርጋሉ ☐

11.2 አብዛኛውን ጊዜ ያደርጋሉ ☐

11.3 አልፎ አልፎ ያደርጋሉ ☐

11.4 አብዛኛውን ጊዜ አያደርጉም ☐

11.5 በፍጹም አድርገው አያውቁም ☐

12. ለ10ኛው ጥያቄ የመረጥከው /ሽው/ መልስ 10.2 ወይም 10.1 ከሆነ መምህሩ መልመጃ የሚያርሙት እንዴት ነው ?

12.1 የእያንዳንዱን ተማሪ ደብተር እያዩ፣ እያንዳንዱን ጥያቄ እያነበቡ የ " x " ወይም የ " _/ " ምልክት በማድረግ ☐

12.2 ትክክለኛውን መልስ በሰሌዳ ላይ በመጻፍ እያንዳንዱ ተማሪ የራሱን ደብተር እንዲያርም በማድረግ ☐

12.3 ደብተር እንዲተላለፉ በማድረግ አንዱ ተማሪ የሌላውን ተማሪ ደብተር እንዲያርም በማድረግ ☐

12.4 በየተራ እየጠየቁ ትክክለኛውን መልስ በመናገር ☐

12.5 ከላይ ከተዘረዘሩት የተለየ ነው ☐

13. በክፍል ወይም ለቤት ሥራ መልመጃ የሚሰራ አንቀጽ ወይም ድርሰት የመጻፍ መልመጃ ይሰጧል ?

13.1 ሁልጊዜ ይሰጧል ☐

13.2 አብዛኛውን ጊዜ ይሰጧል ☐

13.3 አልፎ አልፎ ይሰጧል ☐

13.4 አብዛኛውን ጊዜ አይሰጥም ☐

13.5 በፍጹም ተሰጥቶ አያውቅም ☐

14. መምህሩ በደብተራችሁ ላይ እንድትጽፉ ሲያደርጉ፣ /" ኖት ስትጽፉ "/፣ በአብዛኛ የሚያጽፏችሁ:—

14.1 በቃል በመናገር ☐

14.2 በሰሌዳ ላይ በመጻፍ ☐

14.3 ከሌላ ክፍል እንዲተጽፉ /እንዲተገለበጡ/ በማዘዝ፣

14.4 እርሳቸው ሲያስረዱ እናንተ ማስታወሻ እንድትጽፉ በማድረግ

14.5 ዋና ዋና ፍሬ ሀሳቦችን በሰሌዳ ላይ በመጻፍ እናንተ ከመጽሐፍ ፈልጋችሁ እንድታብራሩ / እንድትዘረዝሩ/ በማድረግ

14.6 በአብዛኛው ከላይ ከተዘረዘሩት ውጭ ነው

15. መምህራችሁ ስለአረፍተ ነገር ምንነትና የአጻጻፍ ደንብ፣ ስለ አንቀጽ ምንነትና የአጻጻፍ ደንብ /ለምሳሌ ስለአንቀጽ ፍሬ ሀሳብ፣ ስለመንደርደሪያ አረፍተ ነገርና አንቀጽ ሲጻፍ ምን ምን ተከተል መከተል እንዳለባችሁ/ ያስተምራሉ ?

15.1 ሁልጊዜ ያስተምራሉ

15.2 አብዛኛውን ጊዜ ያስተምራሉ

15.3 አልፎ አልፎ ያስተምራሉ

15.4 አብዛኛውን ጊዜ አያስተምሩም

15.5 በፍጹም አስተምረው አያውቁም

ክፍል ሰባት

መምሪያ ከዚህ በታች የቀረቡትን ጥያቄዎች በጥንቃቄ አንብበህ /ሽ/ ከጥያቄዎቹ ትይዩ ከተሰጡት አምስ መመዘኛዎች ውስጥ ለጥያቄው ትክክለኛ መመዘኛ /መልስ/ ነው ያልከውን /ሽውን/ መመዘኛ በመምረጥ በሳጥኑ ውስጥ የ"_/" ምልክት በመጻፍ አመልክት/ቺ/ ::

ተ.ቁ.	ጥያቄዎች	መመዘኛዎች				
		በጣም ከፍተኛ	ከፍተኛ	መካከለኛ /መጠነኛ	ዝቅተኛ	በጣም ዝቅተኛ
1	አማርኛን ለመማር ያለህ/ሽ/ ፍላጎት ምን ያህል ነው ?	☐	☐	☐	☐	☐
2	በክፍል ውስጥ የሚሰጠው የመልመጃ ብዛት ምን ያህል ነው ?	☐	☐	☐	☐	☐
3	በየጊዜው የሚሰጥህን /ሽን/ መልመጃ ለመሥራት ያለህ /ሽ/ ፍላጎት ፤	☐	☐	☐	☐	☐
4	በክፍል ውስጥም ሆነ በክፍል ውጭ የጽሕፈት ችሎታህን/ሽን/ ለማዳበር የምታደርገው/ጊው/ ጥረት ምን ያህል ነው ?	☐	☐	☐	☐	☐
5	በአማርኛ መማሪያ መጽሐፍ ውስጥ የቀረቡትን ምንባቦች ለማንበብ ወይም መልመጃዎችን ለመሥራት ያለህ/ሽ/ ጉጉት፤/ፍላጎት/	☐	☐	☐	☐	☐
6	መምህሩ በየጊዜው የሚሰጡትን መልመጃ ለማረም የሚያደርጉት ጥረት ምን ያህል ነው ?	☐	☐	☐	☐	☐
7	የጽሑፍ መልመጃ ስትሰራ /ሪ/ የጻፍከውን /ሺው/ ደግመህ/ሽ/ የማንበብ ልምድህ /ሽ/ ምን ያህል ነው ?	☐	☐	☐	☐	☐

ተ.ቁ.	ጥያቄዎች	መመዘኛዎች				
		በጣም ከፍተኛ	ከፍተኛ	መጠነኛ	ዝቅተኛ	በጣም ዝቅተኛ
8	በየጊዜው ከሚሰጠው መልመጃ የሚታረመው ምን ያህል ነው ?	▱	▱	▱	▱	▱
9	ከተለያዩ ቦታዎች የምታዳምጣቸው /ሙያቸውን/ወይም ከገበያ የምታገኘው /ኙያቸውን/ አዳዲስ ቃላትና አባባሎች በጽሁፍ ለመጠቀም ያለ/ሽ/ ፍላጎት	▱	▱	▱	▱	▱
10	ለፈጠራ ሥራዎች በተለይ ለልቦወለድ ድርሰትና ለግጥም ያለህ/ሽ/ዝንባሌ	▱	▱	▱	▱	▱
11	ሬዲዮ የማዳመጥ፣ /ቴሌቪዥን የመመልከት/ እና መጽሐፍ፣ ጋዜጣ፣ መጽሔት፣ ማስታወቂያና የመሳሰሉት የማንበብ ልምድህ/ሽ/	▱	▱	▱	▱	▱
12	ሃሳብህን /ሽን/ በጽሁፍ የመግለጽ ችሎታህ /ሽ/ ምን ያህል ነው ?	▱	▱	▱	▱	▱

<u>ክፍል አራት</u>

<u>መምሪያ</u>፡- ከዚህ በታች 3 ጥያቄዎች ቀርበዋል:: እያንዳንዱን ጥያቄ በጥንቃቄ ካነበብክ /ሽ/ በኋላ ለጥያቄዎቹ መልስ ይሆናል ብለህ /ሽ/ ያሰብከውን /ሽ/ የግል አስተያየት በተሰጠው ክፍት ቦታ ላይ ጻፍ /ጻፊ/ ::

1. አረፍተ ነገር፣ አንቀጽ ወይም ደብዳቤ ፣ ...ስትጽፍ /ስትጽፊ/ አብዛኛውን ጊዜ የምትሳሳተው /ችው/ ምንድነው ? በሌላ አባባል በጽሁፍ ወቅት አብዛኛውን ጊዜ የሚያጋጥምህ /ሽ/ ችግር ምንድነው ? በዝርዝር ግለጽ/ግለጪ/

____

____

____

2. በጽሁፍ ወቅት ስህተት የምትፈጽመው /ሚው/ ለምን ይመስልሃል ፣ /ይመስልሻል ? ለችግርችህ /ሽ/ ምክንያት ይሆናሉ ብለህ/ብለሽ/ የምታስባቸውን/የምታ ስቢያቸውን/ጉዳዮች ዘርዝር /ዘርዝሪ/ ::

____

____

____

____

3. በአጠቃላይ በዚህ መጠይቅ ውስጥ ከቀረቡ ጥያቄዎች በጨማሪ ስለ አማርኛ ቋንቋ ትምህርት ያለህን /ያለሽን/ አጠቃላይ አስተያየት /ሀሳብ/ ግለጽ /ግለጪ/ ::

____

____

____

____

መጠይቁን ለመሙላት ላደረጋችሁልን ትብብር በድጋሚ እናመሰግናለን::

የድርሰት መለመኛ

መምሪያ አንድ :- ስለ ድርሰት መጻፊያ ወረቀት፣

ሀ/ ድርሰት በሚጻፍበት ወረቀት ላይ ስም አይጻፍም ::

ለ/ ከወረቀቱ በስተቀኝ በኩል " መለያ ____ " ከሚለው ቃል ቀጥሎ ከተጻፈው ' 'ፊደል ጋር ቁጥር መጻፉንና በሁለተኛው የድርሰት መጻፊያ ወረቀት ላይ ' 'ከሚለው ፊደል ቀጥሎ ከተጻፈው ቁጥር ጋር አንድ መሆኑን አረጋግጡ::

ሐ/ የአፍ መፍቻ ቋንቋ በሚለው ክፍት ቦታ ላይ የሚጻፈው በህጻንነትህ/ሽ/ ያለመድከው /ሽው/ እና የፈታህበት/ሽበት/ ቋንቋ ነው ::

መምሪያ ሁለት :-

ከዚህ በታች 30 ድርሰት ሊጻፍባቸው የሚችሉ ርዕሶች በዝርዝር ቀርበዋል:: ከእነዚህ ርዕሶች ውስጥ በይበልጥ አውቃለሁ ፣ መጻፍ ያስችለኛል፣ ያልከውን /ሽውን/አንድ ርዕስ ብቻ መርጠህ/ሽ/

ሀ/ በክፍል ውስጥ ከ150—250 በሚደርሱ ቃላት ድርሰት ጻፍ/ጻፊ/:: ድርሰቱን ለመጻፍ የተፈቀደው ጊዜ 40 ደቂቃ ነው ::

ለ/ በክፍል ውስጥ ድርሰት በጻፍክበት/ሽበት/ ርዕስ ወይም ከዚያ በተሻለ ለመጻፍ ያስችለኛል ያልከውን/ሽውን/ ርዕስ መርጠህ /ሽ/ ከ150—250 በሚደርሱ ቃላት እቤት ውስጥ /የቤት ሥራ / ድርሰት ጻፍ/ፊጻፊ/ :: ድርሰቱ ተጽፎ የሚመለሰው በሰባት ቀን ውስጥ ነው :: /ያልተረዳከው /ሽው/ ነገር ካለ መምህሩን ጠይቅ/ጠይቂ/::

ርዕሶች

1. ስፖርት	4. መምህር	7. የኅብረት ጠቀሜታ
2. የድሮ ሰዎች አለባበስ	5. የልጅነት ትዝታ	8. የቀን ሠራተኛ ውሎ
3. የትምህርት ጥቅም	6. ጓደኛዬ	9. የተማሪ ጥንቱ

10. የፈተና ሰሞን
11. የቤተሰብ ፍቅር
12. ትዝ የሚለኝ አጋጣሚ
13. የደን ሀብት ጥቅም
14. ኢትዮጵያ አገራችን
15. የግል ንጽህና መጠበቅ
16. የተማሪ ግዴታዎች
17. የሠፈሬ ልጆች
18. የማይረሳኝ ቀን
19. የአካባቢ ንጽህና መጠበቅ
20. የጥሩ ተማሪ ሥነምግባር
21. የተፈጥሮ አደጋ
22. ትምህርት ቤቴ
23. ነጋዴ
24. ገበሬ
25. የጥምቀት በአል አከባበር
26. በእቅድ የማጥናት አስፈላጊነት
27. የሰው ፀር
28. የፈጠራ ድርሰት
29. ጎሳ ቁር ባህል
30. እናት

የካይ ስኩር ፈተና / CHI-SQUARE TEST/

O = **Obtained data** /ተጨባጭ መረጃ/

= **Expected data** / ግምት የሚጠበቅ መረጃ/

/expected/ = $\frac{\text{/አግድም ድምር/} \times \text{/ቁልቁል ድምር/}}{\text{ቢ / አጠቃላይ መረጃ/}}$

የስህተት ዓይነት	የክፍል ስራ		የቤት ስራ		አግድም ድምር
	/ተጨባጭ/ መረጃ	የሚጠበቅ መረጃ	ተጨባጭ መረጃ	የሚጠበቅ መረጃ	Σ_r
የቋንቋ አጠቃቀም	1384	1310.7	1892	1965.3	3276
የቋንቋ አወቃቀር	1116	1110.6	1660	1665.4	2776
ስርአተ ነጥብ	1032	1006.6	1484	1509.4	2516
ለመለየት ያልተቻሉ	157	230.5	419	345.6	576
ጎንስ-ሀሳብ	69	99.6	180	149.4	249
Σ_c ቁልቁል ድምር	3758		5635		9393

ሀ

የክፍል ሥራ

1. $\frac{3276 \times 3758}{9393} = 1310.7$
2. $\frac{2776 \times 3758}{9393} = 1110.6$
3. $\frac{2516 \times 3758}{9393} = 1006.6$
4. $\frac{567 \times 3758}{9393} = 230.5$
5. $\frac{249 \times 3758}{9393} = 99.6$

ለ

የቤት ስራ

1. $\frac{3276 \times 5635}{9393} = 1965$
2. $\frac{2776 \times 5635}{9393} = 1665.4$
3. $\frac{2516 \times 5635}{9393} = 1509.4$
4. $\frac{576 \times 5635}{9393} = 345.5$
5. $\frac{249 \times 5635}{9393} = 149.4$

$$x^2 = \frac{/1384-1310.7/^2}{1310.7} + \frac{/1116-1110.6/^2}{1110.6} + \frac{/1032-1006/^2}{1006.5} + \frac{/157-230.5/^2}{230.5}$$

$$+ \frac{/69-96.6/^2}{96.6} + \frac{/1892-1965.3/^2}{1965.3} + \frac{/1660-1665.4/^2}{1665.4} + \frac{/1484-1509.4/^2}{1509.4}$$

$$+ \frac{/419-345.5/^2}{345.5} + \frac{/180-149.4/^2}{149.4} = 4.0992523 + 0.026256 +$$

$$0.6409298 + 23.437093 + 9.4012048 + 2.7338778 + 0.0175093 +$$

$$0.4274281 + 15.589005 + 6.2674699 = x^2 = /62.640026/$$

$$x^2 = 62.64$$

$$d_f = (r - 1)\ (c-1)$$
$$= (5 - 1)\ (2-1)$$
$$= (4)\ (1)$$
$$d_f = \underline{4}$$
$$\alpha = 0.05$$
$$x^2_\alpha = \underline{9.49}$$
$$x^2 = \underline{(62.64)} \quad x^2_\alpha\ \underline{(9.49)}$$

በካይ ስኳር ፋ ተና የተገኘው ውጤት የካይ ስኳር በሉት x^2 **calculated value/** ዋጋ 62.64 ሲሆን በ0.05 የአስተማማኝ ደረጃ /*Significance level*/ ና በ4 የነፃነት ደረጃ / *degree of Freedom* / መሆን ያለበት የካይ ወሰን ዋጋ /x^2 **critical value** /= በ0.05 የአስተማማኝነትና በ4 የነፃነት ደረጃ መሆን ካለበት የካይ ወሰን ያጋ /x^2_α../ 9.49 በጣም በለጠበት ____/$x^2 > x^2_\alpha$ = 62.64 > 9.49/ በቤት ስራ ድርሰት ውስጥ በአያንዳንዱ አበይ የስህተት ምድብ በተፈጠረው/በተፈፀመው/ የስህተት መጠንና በክፍል ስራ በአያንዳንዱ ምድብ በተፈፀመው የስህተት መጠን መሐከል አስታትስቲካዊ ልዩነት /**Statistically significant difference**/ መኖሩ ተረጋግጧል ።

የአፍ ሀብት ቋንቋ

ሰዋሰው

ርዕስ

ትምህርት

1 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

5 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

10 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

15 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

5

የአፍ መፍቻ ቋንቋ ክፍል፭

ርዕስ እስፖርት

እስፖርት፡ የሚገነባው በተማሪዎች ሠዉነት፡ የሚገኙትን ከ ሠዉነት ንብረት በማዳበር እስፖርት ተወዳጅነት ያለው ካንድ ያሻሻ ወገን ነው፡ በአሁኑ የእስፖርት ክፍሎች፡ ወደፊት ዘርዘር በንቃት እንደሚተገበር ወደፊትም እንዲሁ በንቃት፡ በተለያዩ የሚንቀሳቀስ ዐይነቶችም በአካል እንደ የሚያደርጉት የእስፖርት ነው/ እንደሚታወቀው፡ በተለያዩ የተለያዩ በወቅቱ፡ በእንቅስቃሴም እስፖርት በጣም ነው የሚወደው፡/ እነዚህን ቁጥር እንደ፡ ሁሉ ቀር በተለያዩ በአካሉ ይገኛል ቅርቡ እስፖርት በጣም በእነሱም የለ የሚያሳድጉ ለጤና፡ የሚያስፈልጉ ነው፡፡/
ከዚህ ጋር፡ ብዙዎች (ፍቶ-ቦል) በንቃት የአካል እንቅስቃሴ፡ የሚወ እንደሚያደርገው በአካሉ፡ ይገባል ነው/ በሚገኙ የዚ እስፖርት፡ በተለያዩ ጊዜያት፡ ተለያዩ
በአገር ቤት ስፖርት፡ ከአገራችን፡ የሚገኙ ወጣቶች፡ በዓለም፡ በሀገር፡ አገራችን፡ ስም፡ እስፖርት በአካ፡ ወጣት (በአገር ኪራ) እንደሚታወቅ በኢ ትንሽ፡ በውስጥ፡ ከአገሮችን/ የአትሌቶችን፡ እንደ ቀበል ከዓለም፡ እንደሚያደርጉ፡ ሁሉ ቀር በንቃት ለዓለም፡ በጣም ሁሉ ቀር ነው፡/ የአገሪቱን፡ እጅግ በጣም፡ የሚ፡ ወደፊት፡ ቀርቦ በጣም ከአሸናፊ አትሌቶች፡ የጋራ፡ ለአገር፡ ከድል እንደ በጣም፡ የጤና፡ ወደፊት፡ ተሳትፎ ተገኝቷል/ በአገራችን ላይ፡ እንደሚታወቀው እስፖርት፡ ጠቃሚ፡ ለሰውነት፡ ነው፡፡/
እስፖርት፡ ~~[illegible]~~ የሚያገለግለው፡ ከሰዎችን፡ ከምርት፡ ከጤና፡ ከወጣቶች ከሆነ፡ ከአገር፡ ከሚያሳድገው፡ ከሰውነት፡ የሚረዳ፡ እንደ፡ ለአገር፡ በመወዳደር፡ እስፖርት፡ ጤንነት፡ ነው/ እስፖርት፡ የአካል፡ የሚጠቅም፡ የአእምሮ፡ የሚያድግ፡ የሰውነት፡ የሚጠቅም፡ ከአካል፡ ነው/ እስፖርት፡ በአገራችን፡ ሁሉም፡ በየጊዜው፡ በዚ፡ የሚያደርግ፡ ወደ ፊት፡ ንቁ የሆነ፡ ትምህርት፡ ነው፡/ እስፖርት፡ በወጣቶች፡ ሀገርም፡ ወደፊት፡ በዚ፡ የሚያደርግ፡ ሠርቶ፡ ሰላም፡ በሰላማዊ፡ የሚገናኝ፡ ከዚም፡ ደግሞ፡ በመቀራረብ፡ ጊዜ፡ በዚ፡ ገጠራችን፡ የሚገኝ ወጣቶችን፡ በጣም፡ ጠቃሚ፡ የሚሆን፡ ከሀገሮችም፡ ነው፡ ~~[illegible]~~ ከወገኖችን፡ በእድገት፡ የሚጠ
ቅምም፡ የእስፖርት፡ ~~[illegible]~~ እንዲሁም፡ በሰላም፡ በሚያሳድገው፡ ቦታ፡ መሆኑ፡ የሚችል፡ ጠቃሚ፡ ነው፡፡/ ከዚህ ጋር፡ በአካል፡ ብቻ፡ ጋር፡ በአካል፡ ብቻ፡ ለሰውነት፡ የሚጠቅም፡ በእስፖርት፡ ነው፡/ ለአገር፡ ቅርብ፡ በእንቅስቃሴ ለገር፡ በወቅቱም፡ ይደገፋል፡ በሰላም፡ ነገር፡ ነው/ እስፖርት ጥሩ፡
በጣም፡ ተወዳጅ ተግባር፡ የስፖርት፡ ክለብ፡ በመላው፡ አገሪቱ፡ በአለም ላይ፡ እንደ ታዋቂ
የዘወትር፡ ምርጫ፡ ነው፡፡/

ርዕስ ሰንበት

[illegible] የሰንበት [illegible] ነው።

የሰንበት [illegible] ነው [illegible]

ሰንበት ነው [illegible] ሰንበት [illegible]

[illegible] ሰንበት [illegible] የሰንበት [illegible]

[illegible] ሰንበት [illegible] ነው [illegible]

[illegible] ሰንበት [illegible]

[illegible] ሰንበት [illegible] ሰንበት

[illegible] ነው [illegible] ሰንበት [illegible] ነው [illegible]

[illegible] ሰንበት [illegible]

ሰንበት [illegible] ነው [illegible] ሰንበት [illegible]

ነው [illegible] ሰንበት [illegible] ነው [illegible]

[illegible]

[illegible] ሰንበት [illegible] ነው [illegible] ሰንበት

[illegible] ነው [illegible] ሰንበት [illegible] ነው

ሰንበት [illegible]

[illegible]

[illegible] ሰንበት [illegible]

ሰንበት [illegible] ነው [illegible]

[illegible] ሰንበት [illegible] ነው [illegible]

[illegible] የሰንበት [illegible]

ሰንበት [illegible] ሰንበት [illegible]

[illegible] ነው [illegible] ሰንበት [illegible]

ነው [illegible] ሰንበት [illegible] ነው።

[illegible] ሰንበት [illegible] ነው [illegible] ሰንበት [illegible] ነው።

3

[illegible] 23-54

የአፍ ሀብት ቃላት ትዕዛዝ

ርዕስ [illegible] ሠሪ ለመጣ

ሁለት ወር ገዝተሞት ኬወዩ በገ ለመጣ በፊደሉ መጀንዳሉ ተሰማሩበትን በጀም ኬደሉ ያስተር በዶር ጃርሣም የተሞርናት መሠርያዎችን ከዐዩሪቹ ዲደሉ ደገበዕን ከሰሯ በከደው መሠንደሉ ኑዲዕን ዲወት ተደሠሩበትን መጀምር ተምሠሩቲቹን ቀደመው በእርዳታም ሠሁት የሸት መሠራን ሠርቹ ገዚዎም ንገቲን ሹልማር ሠምንቹት ኬለፀው መሠራት ሕተር ተመሠር[illegible]ት ጁንደገ በቹ ኬለሱን መውቶች ኪንጽንጽ ፋተናዎችን [illegible] መፈተን ፍሬ ሀገጥት ሠለመጣ [illegible] ደም ሊከኝ መቻጸዉጥ ሠለጣ ከሰሞችን ከወ ቴንጽሰሰ ኪፈሪን በመጽደናት ሠጣና ኬንጽዘሀያው ሠለ ኪንጽና ሰበሠተር ተፈተኖ ሁለተኛው ሠንጻ ሠመጣው ሠለ ለመጣ። መጀመሪያ ሠደለሠ [illegible] ጸገተር ሠለመጣ ፈተና ሠፈተን ፈትሮጠት ለመጣ የፈለጉን የርር ኬሰሮ፤ ዴርገወት በሠኔ መመጥ ሠጸሠት ከኬደሉ ኬሰዌት ሠ ዘሮቹ [illegible] ኪንጽንጽ ጸበተፈችን፤ ሠጠና። ኪንጽንጽ የጽሰዋችን ሠሩበ በዘደው ኬሰዉቀት ኬቀረሠበከው!!

የአፍ መፍቻ ቋንቋ ኦሮምኛ

ርዕስ ፈረስ

1 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

5 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

10 8 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

15 [illegible]

[illegible]

16 [illegible]

120

180

37ተ የጽሑፍ ሥራት ቅጽ ተግባር

ርዕስ ትምህርት

ትምህርት በማንኛውም [illegible]

[illegible]

Gr. 10 Sr. V. N. Con 12

ዓ.ለ.7

184

የአፍ መፍቻ ቋንቋ ጉራጌኛ

ርዕስ እናት

እንደ እናቴ በአለም ረቂ የምንጠግነቸ ቁጡሩ የለም፤ እናት ውሉን ለቢ እንደቸ፡ ለሀገመጠነቼ ለጅቸም እንኳ የቢዮት ለሀለ፡ እንኳ፡ ወመጠነኞና መደለት እያውቁም/ እንደናት ለመጀመሪያ ፀሀይ የዘመኔ (ዓ) የር መላ በየዲ ቁዝ ሰዘደም በኋላ ይዐለት ወይ አንግዘለ ውንቆና፡ መሰነሮን እያቶች ይትቆቁ ለቲ ወን ለቮችቀም ይደቶ እቀነጥለቸም እደወ ዘገም አቁሪዩቃተም/ እዪ! የእናቴ ነገር ቁኔ ሁሉ መጠነናቀ ለምን ቁዩን? እናት የምንተመጠነቀው እን ሰየዲ ለሀለወጠና ለሀገዎ ለሀለዩነ ነው/ ነገር ወን አሁንም የእናት ነገር ለሰን ለሰሰኛ/ ወን ፈታም የሙ እናቴን እ ለሰበ የሚወዩ እንመሰዘም ነው/ እዪ እናቴ የእንቺ ነገር እረግሁን ዐወን ነው በተሰነውሽ በሠራሁልሽ እለለሁ።/

አባሪ — V

አበይት የክሁፉፉ አብነቶች /ናሙና/

V — ሀ የቋንቋ አጠቃቀም፣

I የቃላት አጠቃቀም፣

* ... ትምህርት ይጠናጠል ከመማር ብዙ የጠወ ነገር ይገኛል
* ... ዱሁሲ ፣ የእውቀት አድማስ ነው
* ... እናቱ ሁል ጊዜ ለልጇ ትከበለጠለች .....
* ... አስተማሪው ስለተጫለን በፈተናው አሰወደቀኝ ...
* ... ሴት ተማሪዎችን ጠርዬ የሚበው ተማሪዎች በዝተዋል ...
* ... ጓደኛዬን ጉንበስ ብዬ ስጠይቅ አፈን አንጓጠረጠ ...
* እናቴ ....እንዴን ልጅ 9 ወር በማህፀኗ አዘለ ...
* ደን ሲቃጠል አራዊቶች ወደ ጎረቤት አገር ይመገናሉ
* — የአገዬ ቀን ቸገር እንቢ ዎን ያህል እንደሚሰማ የቱሩበ ያውቀዋል
* — ስፖርት ... የአገዬ አገር አዬገት መገስሴ ነው
* — የስፖርት ምኖቱ በጣም የረቀቀ ነው
* — ጓደኛዬ ለእኔ ያለው አቀርቦትና ፍቅር በጣም ረቂቅ ነው
* — ...ማንኛውም ሕብረተሰብ ትምህርት ጥቅም ያለው ነገር መሆኑን ... ማወቅ ይኖርበታል ፡፡
* — የአገር ኳስ አስፖርት በዓለም የታወቀና ዝነኛ ሆኖ የሚገኝ ነው
* — የሰው ልጅ ያለ ትምህርት ከተቀመጠ ደንቆሮና ከማይምነት ነፃ ያልሆነ ስለሚሆን ብዙ ችግርና ፈተና ሊገጥመው ይችላል
* — ተከማ ከያዟቸው ጓደኞቹ ውስጥ ሁለቱ ...ሰቦች ናቸው
* — ተማሪዎች እኔን እንደቀለም ቀጥረው አስከበሩኝ ሲሉ ...

* — እናት ለልጇ ሀዓበሽ ስለሆነች ክራሏ አስበልጣ ትወደዋለች ::

* — አንዱ ቦለሰየገን መኪና የሚነዳ ሰው ጋር አይን ተጋጨ
... በመኪና ውስጥ ያለውም ሰው አይን ገብታ ኖር እሱም ተከተላት...

* — አለሷ ተምርቷን ዘጋቷ...ከጓደኞቹ ወንዱ ጋር ሆነች

* — ትምርት በጣም አስፈላጊ ነገር ሆኖ የተገኘ ነው

* — ...ትምህርት ከሌለ ገን...መሀይም ነትም ይመጣል

* — በመማር ብዙ እውቀት እናገኛለን አገሪቷም እየዓነች ትሄዳለች

* — ... በረሃና ጊዜ ማንሠለሠል ይጀምራል አወቅኩኝ? ምን ያህል አለወቅኩኝም?
ለምን? በማለት እራስን መጠየቅ ይጀምራል ... ሲያውደለዉል የነበረው
ልቡ እየደነገጠ ፈተናው በሠርዓቱ ይፈጸማል

* — ተማሪው ቢማርና መምህሩም በክፍል ቢገባ ትምህርት ይፍዳል በዋየ
ይገባል... እስከዛሬ... የሚገኘውን፡ጣፋጭ ትምህርት ለመማር አልቻልኩም

* — እናት ለልጇ አርፏ ሆደ ቡሽ አዘኗ በመሆኗ ... ልጇ በምር እምዬ
በማለት ይጠራታል::

* — እናት ... ልጇ ሲቸገር አብራ የምትርግ...ናት

* — የደን ሀብት ... በአገራችንም ከፍተኛ ድርሻና ዘገቢል ያለው ሀብት
በመሆኑ ... ለማገዶ እየተቆለ እስሁንም እንደ አሣት ነዳጅ እንዳይሆን
መጠበቅ... አለብን

* — የደን ሀብት ከሌለ ንፋቶ በጣም ጉዳና የሆነ ነገር ነው

* — ስፖርት በአገራችን ብዙ አመት እንደ ቆየ ይታወቃል ስለዚ የስፖርት ነገር
ሲነሳ በጣም ያስዝናል...የኛ የእግር ኳስ ቡድን በጣም ያስቆጫል::

* — አባቴ ተገሸ የመኪኒክነት ሙያ አገኘና ገቢ ደሞዙም 200 ብር ነው

* — በአለማችን ከሚገኙ ለሰው ልጅ ተፈላጊነት ያለው ዋነኛ ትምርት ነው

* — ጤና ለሠው ልጅ አስፈላጊነት አለው

*... በሕፃን ጊዜ ሲተዋወቁ...ሰዎችን አያውቁም ነው

* — ዚግርት በአለም የታወቁ ዝነኛ ሆኖ የሚገኝ ነው

* — ትምህርት ለበበለስተዋዬና ለህብረተሰብ የሚረዳ ነው

* — ... ትምርትን በቸልነት የሚያዩ ሠው አለ

* — ... በትምርት ችሎታ የሚያሳዩ... በዙና ናቸው...

* — ትምርት ... ለበዙ ለረቀቀ ነገር ዋና ምክንያት ነው

* — አንዳንዴ ተማሪዎች ከመምራቸው ጋራ ሲሄዱ ከፍታ ላይ ሲደርሱ በመሀል
ቁጭ ሆነው ይጫሉ

* — ወና ከሁሉም በይበልጥ ይወደዳል

* — ነገዴ በአገራችን በይበልጥ ቢስፋፋና ቢለመድ... ጠቃሚ ነው

* — ሰኔ ሰላም ... በገጠር ገበሬው ቀሬተን ለማረስ ማረሻውን ቀፈርና ኮርማን
መሣሪያው ጊዜ ነው

* — ... ፍቅር በሰው ልጆች ዘንድ አስፈሪና አስደንጋጭ ነገር ከመሆኑ የተነሳ

* — ... አባቶች እና ቶች አባባችሁን በፍቅር ቀናት ሕይወታችሁን አሣለፋችሁ
አትሰሙ

* — አንዳንድ ተማሪዎች ደግሞ ከሪታን ወሸንበር አየገቡ ያስቸግራሉ

* — ፈተና ለማንኛውም ሰው ጥሩ የሆነ የእዎ መገለጫ ነው

* — ፈተና ... በማንኛውም ቦታ ሊደርስ የሚችል ነገር ነው

* — ፀዓለ ... እራሷቸው ቤት መሸታና የእህል አረቄ እያወጡ...

* — ... ወጣትነት በጣም ፍላጎት የመረና ስሜት የጋለ ስለሆነ ወጣትነት
ሁለተኛ አስከፊ ጊዜ አለው ያለኩት ወጣቶ ትውልድ በወጣትነቶ ጊዜ ብዙ
ከትትልና አስተዳደገ የገደለው ከሆነ ወጣቶ ትውልድ... በተለያዩ ሱሶች...
ለምሳሌ በመጠጥ በሲጋራ በመስረቅ ሰውን በመደብደብና አሁን ደግሞ...
በእፅስ ሊለከፍ ይችላል::

* — ኢትዮጵያ... ኢትዮጵያዊነቷን የአስመሰከረች አገር ናት

* — እኔ ግና የትምርት ደረጃዬን በለመጨረስ በጣም ያሰዝነኛል

* — በአገራችን ብዙ ባህሎች ይከናወናሉ

* — ... ከበርበሬ ወለስ ቡናና ሻኢ ሰፍቶ ኩክ ወስዶን

* — ... በልጅነቱ እንደዚሬው ሳልሆን ብዙ ብዙ ጀለሶች ነበሩኝ በተለይ የእኔ ተወዳጅ ጀለስ በለጠ ከበረ ይባል ነበር ዛሬ ሁሉም ስለለሉ ትምርት አይችሎም የከፍሉ ተማሪ በሙሉ ቀለም ወጪ በመሆኑ ስለማደበረኝ ፍርሬ መገቢት በዝቷል...

* — የዛሬ ዢረምሳማ ደረት አሳበጠን ፊልምና ቢዴዮ ማሳደይ ቤት መቻም ነው ወሳጅ ሲናገረን ከኛ ብሶ ወሳጅ ደበላበና ጨረርኛ ሆነናል

* — ... አስፖርት ርሬ እንደማበለው ደስ ይል ነበር...

* — እኔ ምኛቴ ሁሉ ስፖርት ነው ካሁኑ በስፖርት በጨምአደገኛ ነኝ... ስፖርት ያለኝ ንንት በጣም ከባይ ነው

* — አስፖርት በአለማችን አየተወደደ መቷል ... ስፖርት ለጨናም በጣም ጥሬ አርዳታ ይሰጠናል

* — አንዴ ወጣት በተለያዩ የሙያ መስክ ለምሳሌ በቁይ መስቀልነት በአከቢቢ ንጽና በስፖርት በዬሬማና በሙዚቃ ሊሳተፍ ይችላል

* — ሠኔ ሰመቢ የገበሬዎች እህል ማሣደጊያ ዝናብ የሚመጣበት ነው

* — ሰኔ የውጤት ማወቂያ ነው

* — በአስተማሪና በተማሪ አንዱነት የጠሬጠ ትምርት ይገኛል

* — ... የመምህሬ ፒሬዶ እስኪደርስ በጣም እቸኩላለው ምክንያቱ የትምርቱ ጨዋና ለዛ ደስ ስለሚለኝ ነው ... መምህሬ... እርጋታ በተሞላበት የማስተማር ቀንጅት የሚያስተምረኝ ስለሆነ በጣም ደስ ይለኛል::

* — ከዛሬ ዘመን ተማሪዎች በትምህርት ችሎታ የሚያሳዩ ተማሪዎች አሉ::

* — አገር እንዲትለማ... ማንኛውም ተማሪ ትምህርቱን በተወዳጅነት መከታተል ይገባዋል::

* — ...እናት <u>አረፉ ሟቾች</u> <u>ለዚኒ ሟቾች</u> ተውቃቾና <u>ሀዘንዎ ሆነ</u> <u>ደስታ</u>
<u>የዎ ተከረነ</u> ናት

* — አለማችን ዛሬ የደረሰችበትን ደረጃ ስንመለከት <u>በሳይንሳዊና</u> <u>በቴክኖሎጂያዊ</u>
ረገዱ የተገኘዉ ዉጤት የሚያመረቃ መሆኑን አንጠራጠርም

* — ... ትምህርትን በተቻለ መጠን <u>ጠንክረን ገረንም</u> መማር ገኝታችን ነዉ

* — ዱሮ አረር ስንረጥ ወቾ <u>ወዘጊንት</u> ነበረ

* — ባህል የአንዱ አገር ልዩ <u>ስጦታ</u> ነዉ

* — ... ማዲመን ጣን ከገደፉች፡ ሁሉ ... በጣም፡ <u>የምንችም</u>፡ ቢጁ፡ ነበረች ።
* — አንዳንድ፡ ቦዘኔ፡ ተማሪዎች ... እየበጡ፡ <u>ቅኝም</u>፡ በ<u>ዳንብ፡ ካቢቀኪም</u>፡ ወየውቢህ
እያሉ፡ <u>ካያስቡኑ</u> ፡ ካሳሉ፡ <u>ይፎርፉሉ</u> ...

II. <u>ተደጋጋሚነት</u>

* — <u>የጥምቀት ባህል</u> ጥቅምት 11 በአገራችን <u>የጥምቀት ባህል</u> ይከበራል

* — ...በአሁኑ ጊዜ <u>የሰዉ ልጅ በመማር በመመራመር የተነሳ ብዙ ቦታ መድረስ</u>
<u>ችሏል</u> ለምሳሌ <u>የሰዉ ልጅ በመማር በመመራመር ብዙ ቦታ ደርሷል</u>

* — <u>ትምህርት ጠንክሮ መማር</u> አገርን ለማስጠራት ት<u>ምህርትን ጠንክሮ መማር</u> ይበበቀብናል

* — ...የ<u>ተፈጥሮ አስፖርት</u> የሚባሉት ስንርየ፤ ስንዘለ ሙዉዉ ስንወቀየ <u>የተፈጥሮ</u>
አስፖርት ይባላል

* — <u>ትምህርት ማለት</u> ያላወቀ ነዉን የሚያሳዉቀን <u>ትምህርት ነዉ</u>

* — ባህላችን ከበር የተወለበት ደስ የሚልና የሚያከራ ከመሆም በላይ <u>ባህላችን</u>
<u>ከበር የተወለበት የዋህነትና ደግነት የተወለበትና ባህላችን ከበር የተወለበ</u>ትና
<u>ደስ ሚል ነዉ</u>

* — ትምህርት ጠቃሚ እንደመሆኑ መጠን <u>ትምህርትን መማር</u> ተምሮ ለማስተማር አዉቆ
ለማሳወቅ <u>ትምህርት</u> ጠቃሚ ነዉ

* — ሬሳ በአገራችን የታወቀዉ <u>ሬሳ</u> ነዉ

* – ትምህርት ያላወቀ ነውን የሚያሳውቀን ትምህርት ነው

* – ኢለሳቤጥ የካሳንቾስ ልጅ ስትሆን ሠፈሯም ካሳንቾስ አካባቢ ከሚገኘት ትልልቅ ቤቶች አንዱ የኤለሳቤጥ ነው

* – ትምህርት ማለት ለሰው ልጅ ከሚያስፈልጉት ነገሮች አንዱ ትምህርት ነው

* – እናት የልጇን ጥፋ የሥራ ተገቢር በምታዩበት ጊዜ ደስ የሚለትና ደስተኛ ስለምትሆን በልጇ የሥራ ተገባር ትታከራለች

* – የተማሪ ሥራ ÷ ''እውቀት ማወቅ መማር አገኚ ሌላ የሥራ መሥራት የለበትም

* — በአገርህ በትክራ ...የራስህን ኑሮ ለመምራት ልትችል ትችል ይሆናል

* – ንገዱን የወነገዱ ንዱ ሲነሳ ነጋዱ ንገዱን በወነገዱ ትርፍ የሚተረፍና የሚገኘት አጋጠሚ ያገኘዋል

* – ት/ቤቱ እውቀት የምገበይበሽ በዙ በዙ ትምህርት የም ቀስምበሽ ትምህርት ቤቱ ትምህርት እውቀት የም የለበሽ ነሽ

* – ትምህርት ቤት ከፋን ደንን የምታሳውቀን መጥፎውን የምንተውበት ትምህርት ቤቱ ከፋን ደንን የምለይበት ነው

* – ሁሉም ተማሪዎች ዱርዬ ተብሎ ሊጠሩ ይችላሉ ከዚ ውስጥ ዱርዬ የተበሉት ዱርዬዎች አንዷን ተማሪ አስተማሪም አይፈሩም

* – ፍቅር የልጅነት ፍቅር በጣም ትዝ የሚልና በልጅነት ከፍለ ዘመን የልጅነት ፍቅር በጣም ትዝ የሚል ነው

* – እናት በጣም አስፈላጊና ተፈላጊ ከሆኑት ነገሮች ውስጥ ለሕይወት በጣም አስፈላጊና ወሳኚነች ::

* – ትምህርትን በደንብ አዉርጎ ለመማር ትምህርት በደንብ አዉርጎ በመማር ለቀም ነገር መድረስ ያስፈልጋል

* — ትምህርት ለማገናኛው ስሉ ጠቃሚ ከመሆኑም በላይ ጠቃሚ ሆኖ የተገኘ ነው

* — የአካባቢን ንጽህና መጠበቅ ለጤና በጣም አስፈላጊ ከሆኑ ነገሮች ውስጥ
የአካባቢን ንጽህና መጠበቅ ለጤና በጣም አስፈላጊ ነው

* — የጤንነት አጠባበቅ ማለት ከራስ ፀጉር እስከ እግር ጥፍር ያለው የጤንነት
አጠባበቅ ማለት ነው :: የጤንነት አጠባበቅ በየቀኑ ልብሶቻችንን በመጠበቅ አለብን

* — ትምህርት ከሰው ልጅ እድገት ጋር አብሮ የሚያድግ ሲሆን አሁን ባለንበት
ዘመንም ትምህርት ከሰው ልጅ እድገት ጋር አብሮ የሚያድግ ነው

* —

III. የቃላት አደራደር /ቀደም ተከተል

* — ገና ለአቶ አንዱ ሰዓት ተኩል ከበደ ከእንቅልፉ የነቃው ቢነቃም

* — ቀጫጫ ነው አለቱ ::

* — አሁኑ ነው በአሥር ሰዓት :: አ ነበላይ ነ ቤት ሲጫወት ውሉ ጠጣ ሰከር ::
ወንደላጤ ነው ይ ፋንታሁን የሚሉት ልጅ

* — ባህል የአገራችን በጣም የተለየ ነው ባህል ከውጭው አለማት ሁሉ የአገራችን
የሚያምርና በጣም የሚያስደስት ነው

* — •••ከእነዚህ ገን ውስጥ በአገራችን አገር ኪስ በጣም የሚወደደው አብዛኛውንም
ገዘ ለበሬራዎችና ለአገር ውስጥ የሚከሄደው ጢየታ ይህ ሲሆን እስካሁን ድረስ
ዱለም አገኘተገበቃል

* — ጠቃሚ ነው መምህሩ ለአገር ማገም የለም የሚወዳደር ከሉ አለበት መከበር
መምህሩ ነውና የአገር እድገት ማገሩ

* — •••በክፍል ውስጥ ተማሪው ሁሉ የለም በለው መለሱልኝ በጣሙን ተናደው
መምህር በመሆናቸው ተሰምቶአቸው:: እኔም ቃል ገባሁኝ ከዛሬ ጀምሮ ከክፍል
ላለወጣ በቁ ተናገርኩኝ

* — ረቡዕ ነው ለሊቱ ፡፡ 9ከ30 ነው ሰዓቱ ፡፡ ደምቋል አቤቱ የአፍሪካ
ሙዚቃ ተከፍቷል እና ቀን ነው የሚጠበቀው በጉጉት እያነበበ ወጸሐፊን
ተጋብዟል ታሰጋው ላይ ደክሟል በጣም ፡፡

*°–°ሰነፍ ተማሪ ሠኞ ሰመጣ ደብተር ገለጻ ይደምራል

* — የእውቀት አባት መምህር እና ቀለመን እውቀትን አንዱንሆን የተምህርት ሰው
ያስተምረናል ጠንከር

*...ብዙ በረሃን አቋርጦ ለኛ ብሎ ለፍቶ ደክሞ ኀዘኑ ታታሪ አንዱንሆን ይጥራል
መምህር ፡፡

* እያንዳንዱ ጤናማ የሆነ ዜጋ የአለም ሕዝብ ይፈልጋል

* — አገሬ ልጅ ነበረ እናቱ የቀተቸበት ....

* — አንዳንዱ ተማሪዎቹ ዝንብሉ ጊዜን ለማሳለፍና ለመጫወቻ ሊሉ ነው ት/ቤት
የሚመጡት እንጂ እውቀት ገብይቶ ለመሄድ አይመጡም

* — በየቀኑ ከበደ ተነስቶ ለትምህርት የሚያስፈልጉትን ነገሮች ሁሉ ሳሟላ በኋላ
ይሄዳል ወደ ትምህርት ቤቱ በጣም አረፍ ነው

* — ተምረን አገራችንን በተለያየ ቦታ ላይ ተመዶበን ይህችን በማደግ ላይ የምትገኘ
አገራችንን ይጠብቀብናል በዓገቧ ጠንከረን ማገልገል

* — አባት በሞት እናት ተሆናለች አንደ አባት አንደ እናት ግን አባት እናት
በትሞት አይሆንም እንደ እናት እንዳአባት ፡፡

* — ...በቀርብ ዘመናት ሊሆን እንደሚችል ከበርቱ ይገመታል፡፡

* — በልጅነት ጊዜ ሰጫወቱ ውለው ሰጫወቱ ቢቀሩ አይደክም እያም ይደስታል ቤተሰቡ
ሁሉ አብሮ በጨዋታ ጤንነት ይጠብቃል በልጅነት ጤና ነውና አሳይታ ለሰው ልጅ
ጤና ለዚህ ዓለም ስኖር ሠርቶ እንዱበላ ይሰጠኛ እምሳኪ እንደ ልጅነቱ ጊዜ
ከልጅነት ጊዜ በጣም ትዝ የሚለኝ አገሬ በሠፈራችን ታዬ የሚባል ልጅ ነበረ
እናትና አባቱ ይወዱት ነበር በጣም ሲነሳ ሁለጊዜ በጠዋት በጠዋት ይሰጡታል

ገንዘብ ለጄ ተማር ጉብዝ በጣም ጉብዝ ሁን እያሉ ያበረታቱኝ ይህን ነው

የ ዷት ስለልጅነት ያለኝ ዴርሰት ቢኖር ::

* — ሕይወት ናት በሰዎች ኑሮ ላይ ብዙ ውጣ ውረዶችን የምትጠይቅ ::

* — ያለፋል የሰው ልጅ ብዙ ነገር ደስታውንም መከራውንም

* — አሁን ነው አለቀ መስከረም 18 በ10 ሰዓት ከቤቴ ወጥቼ እየሄድኩ ነበር እስታውሳለሁኝ ቀኑ ጥጋግ ሰው የነበረው ነበር ::

* — ዛሬ በአለማችን ሁሉ ያለው ሳይንቲስቶ ቴክኒሻም መካኒክም ቢሮ ፀሐፊዎም ፓይለት ነጋዴም አገልጋይም ሁሉ ተምሮ ተመራምሮ ውጤት አገኘቶ ነው አገኘ በራሱ ላገኘው እውቀት አይደለም ሥራ ሁሉ የሚገኘው ለትምህርት ነው

* — መምህሬ በመጀመሪያ ጊዜ የሚያስተምረውን የትምህርት ዓይነት ካሰበ በኋላ ለተማሪዎች ይሆናል ብሎ ያሰበውን በጣም ጥሩ በሆነ ሁኔታ ያበረዓና ከዚያም ያስፋል ::

* — እኔ ተማሪ ሆነን በፊት በልጅነቴ ያለኝ ንንት የወጣትነት ጊዜያችን በከንቱ ሣይባክል እሠክ እንዲሁም ደህነት እንዳይገባን ስለዚ መማር ነው በርትቶ ለአዲ ዥንትና ለፍሬያማነት ህይወታችን ለፋታችን በራሳችን ስል በመወከት እራሳችን የሚያስቸል እንዲሆን ለፋታችን መማር ነው በጊዜያችን ::

* — መምህር እንግዲህ ጥሩ ዘጋ እንዲወጣቸው ይገፋፋል ተማሪዎችን ያስተባብራል

V- ሐ የጽንዱ አወያዊ

I - የስምምነት ስህተት

* የስኔ ወር አገዳን እስከፍንታ አገዳን አስደስታ... እንዲሁም ትምህርት ቤቶች ዝግ የሚሆንበት ነው

* አገራችን በደን ሀብት የተደለች ከመሆኗም በላይ ለም አፈር አለው

* እኔ በልጅነቴ ያደኩበት ሠፈር በጣም የተዋበችና ያገጠች ስትሆን በተዋበ አፀዋት ተከበ ሰውን ይማርከል

* መድሐኒት ከተለያዩ ዛፎች እየተቀመመ ለተለያዩ በሽታዎች ያገለገሉ

* በአገራችን ልዩ ልዩ የአየር ሁኔታዎች አሉ አርሶም ቀያትና ዝዝ ነው

* ደን ከሌለ እንስሳቶችም ቢሆን ምግብ ሰበሰበ መብላት አይችሉም::

* አንዱ ብርቅዬ የዱር እንስሳትም ቢሆን ለአንዱ ነገር በሚያገባው ገቢ ዉንቅና ፈጣን እስተዋጽአ ይኖራቸዋል

* ሊልሷቢያ ከዛ ሰው የዓይን ፍቅር አንኳ ንገገር የለውም

* አገር ለሰው ልጅ መመከያ መኩሪያ ከመሆኑም በሽገር ለሕይወት ዋስትና ያለት ነች

* አንዳንዱ መምህር ዕውቀት እያለው የሚደብቁ አይታውም

* አንዱ ብርቅዬ የዱር እንስሳትም ለአንዱ አገር በሚያገባው ገቢ ከፍተኛ የኢኮኖሚ አስተዋጽኦ ይኖራቸዋል

* በአገራችን ከጠቃሚ ባህሎች ውስጥ ልዩ ልዩ ባህሎች አንደ ጥምቀት ባዕል ያለው ይገኛል::

* ...ብዙ ባህሎች በሀይማኖታዊ መንገዱ የሚከበር ነው

* ...ትምህርትን በቸሎነት የሚያዩ ብዙ ተማሪ አሉ

* አንዳንዱ የዘመኑ ወጣቶች ትምህርት ምን ያደርጋል እያለ ተስፋ የሚያስቁርጥ አነጋገር ይናገራል:: ወደ ት/ቤትም ሰይመጡ በአለባሌ ቦታ መዋል ይወዳል:: ትምህርትም አይገባውም::...

* በአገራችን የተለያዩ ምግብ ዓይነቶች ሲኖር በበዓል ቀን የሚዘጋጁ ዘረኖችም ይለያያሉ።

* ... እስካሁን በንግሮስና ዐቀት ያለለፍኩት ነገሮችን... ካለሁበት ሁኔታ ጋር ሳገናዝበው ቁንቀለቱን ይቆጨዋል

* ደራሲው አርሚያስ አቤቶ ተምሮ የሚጸፋቸው ድርሰቶች ስለፍቅር የሆነ ነገር ነው

* የሰው ልጅ ያለምንም መሰላቸት በማርና በያስተምር ወደሚ ደረጃ ደርሷል

* ... በከተማው ክሊኒኮች በተከፋፈት ጊዜ በዙ ችግር አይኖርም

* የወጣትነት ጊዜያችንን ሳያልፍ በርትተን ገረን ጥረን መማር ነው።

* ሀገር ከሌለ ሕዝብ የለም ይህም ሕዝቦች ተገባራቸውን የሚያከናውኑበት ነው

* በአገራችን ጥሩ ባህሎች ቢኖሩም አንዳንድ አጋጉል ባህሎች አሉ እነሱም ላለሆነ ወጋ ከአቅም በላይ በመደገስ ገንዘባቸውን ያጠፋሉ።

* ትምህርትን ከተለያዩ ነገሮች እናገኛለን ከእነዚህም በትርፍ ጊዜ በመሥራት እውቀት የሚያገኙ ወጣቶች ናቸው

* ዉና በዓለማችን ከሚገኙት ለሰው ልጅ ተፈላጊነት አለው ከሱ ከሚነገረው ቀኑና በጣም ትኩረት ተደርጎበታል።

* ፈተና ማለት በዙውን ጊዜ በትምህርት ገበታ ወይም ዓይታ በኋላ የሚመነጭ ሁሉም ተማሪ በየጊዜው መፈተን አለበት

* ስፖርት የአካል ብቃት እንቅስቃሴን የሚጠይቅ የእንቅስቃሴ ዓይነት እንደመሆኑ መጠን ጾታና ዕድሜን አይለይም

* ትምህርት ለሰው ልጅ የምሰጣቸው ነገሮች በጣም በዙ ናቸው ምክንያቱም አሁን ያለንበት ደረጃ ሁሉ የትምህርት ውጤት መሆኑን መዘንጋት የለብንም

* አንዱ ችግረኛ ቤተሰቦች ደእያቸ የሚበላ የሚቀመስ የሚለስ የሌላቸው አንዲት ልጅ የ16 ዓመት ወጣት ነበረች።

* ዉና ለሰውም ሆነ ለእንስሳት ዉና ከሌላ ማንኛውም ሕይወት ያለው ነገር ሁሉ ለመኖር አይቻለም

* የአንዳንድ ሰዎች አባባል ከዘላለም ጥናት የአንድ ቀን አይነ ጥናት ይላሉ

* የደን ሀብት ብዙ አገልግሎት የሚሰጥ ሲሆን በአገልግሎቱም መጠን የሰው ልጅ መንከባከብና ጠቀሜታው የሚናቅ ሳይሆን በመላው ዓለም ተፈላጊነት ያለው ውድ/ ብርቅ/ የሆነ ነው ይህም ሊሆን የቻለው አገልግሎቱን በቀላሉ ለማየት ትብሉ ነው::

* የእናት ጡት መጥባት የልጅነት ጊዜ ትዝ ሲለኝ ከአሁኑ ዕድሜ ሳነፃፅረው በጣም ያሳዝናል

* ለሾርሾር ከቤቴ ወጥቼ ወደ አውቶቡስ መናሬያ አካባቢ በድንገት ወጣያውን ባሰብ ስከተላት የት ይሆን የምትሄደው እያልኩ

* ጤና ማለት ሰውነታችን ያለምንም ችግር የተፈለገውን ስራ መሥራት ከቻለ ጤነኛ ይሆናል::

* ስፖርት ማለት ለሰው ልጅ ከሚጠቅሙት ነገሮች አንዱ የአካል እንቅስቃሴና ለአካል ብቃት የሚደረግ እንቅስቃሴ ነው ስፖርት ሰውነትን መዘርጋትና ማጠፍ ሰውነትን ማዝናናትና የተለያዩ የስፖርት ዓይነቶች አሉ::

* ነጋዴ ለሀገር ኢኮኖሚ ጠቃሚና ማንኛውም ሰው ነጋዴ እንዲሆን ጊዜው የሚጠይቀው ነው::

II. <u>የአጣማሪያች አጠቃቀም፤</u>

* ደራሲው ኤርሚያስ... የሚጽፋቸው ድርሰቶች በጣም <u>የሚያሳዝንና</u> <u>ስለፍቅር</u> የሆነ ነገር ነው::

* ... አለማወቅ ብዙ ነገር <u>ይፈጠርና</u> <u>ትምህርት</u> አውቃለሁ በቃኝ የማይባል ነው

* ነጋዴ ለሀገር ኢኮኖሚ ጠቃሚ ነው <u>ስለዚህ</u> ገንዘብ ይዘን በንቀት ዋጋ የለውም::

* የሰው ልጅ ለጤና አስፈላጊ የሆኑትን ነገሮች ሁሉ ማሟላት አለበት ሆኖም አንዳንዱ ሰዎች ሀኪም ቤት መሄዱ አይወዱም::

* ማንኛውም ተማሪ ትምህርትን በጣም አጥርጎ መውደድና ንፅህ አይምሮ ሊኖር ይገባል

* ሩጫ በዓለም ኢትዮጵያ አስጠርቷል ስለዚህም በሩጫ የታወቀ ነው በቂላ ደራርቱ ቱሉ ነው::

* ... ስፖርት በዓለም አቀፍ ደረጃ ተወዳጅነትን ያተረፈ ስለሆነ የአንድ አገር ዕድገት መገለጫ ነው ስለዚህ ስፖርት የሌለበት አገር እንዲኖር አያስፈልግም::

* ትምህርት ወሳኝ እንደመሆኑ መጠን እንዲት ባገኟው የምትባል ልጅ ነበረች::

* ትምህርት ለሰው ልጅ አስፈላጊ ነው ሆኖም ካልተማሩ ዕውቀት ከየትም አይገኝም

* ነጋዴ ሌት ተቀን ሠርቶ ለመብላት አልቻለም ቢሆንም እህል በተቻለ መጠን ወር ከስ አለበት

* እስፖርት በጣም እወዳለሁ ነገር ግን ውጤት ለማምጣት እሞክራለው

* ትምህርት ለሰው ልጅ በጣም አስፈላጊ ነው ይሁንና በአገራችን ያለው ሕዝብ የተማረ ቢሆን የሀገራችን ምጣኔ ሀብት እንዴት ይበለጽግ ነበር

* ትምህርት ያላወቀ ነውን ከማባወቅ በላይ ያወቀ ነው እንዳይጠፋን የሚረዳን ነው ምክንያቱም ካለማወቅ ብዙ ነገር ይፈጠርና ትምህርት እውቃለሁ በማለት የማይባል ነው::

* ሁልጊዜ ጠዋትና ማታ ስፖርት በንሠራ ለራሳችን አካልና ለጤናችን በጣም ጠቃሚ ከመሆኑ የተነሳ ለወገናችንም እንደምንጠቅም እንጠራጠር

* ባህል በሀገራችን የተለመደ ነው ስለዚህ አንዳንዱ ሰዎች በመጥፎ ባህል ያምናሉ

* አንዲት እናት ነበረች ልጆቿን በጣም ትወዳለች ነገር ግን ልጅ የላትም ነበረ::

* በበዐል ጊዜ ተለያይተው ቁጭ ተው የነበሩ ይገናኛሉ እንዲሁም እያንዳንዱ ነበረ ተሰብ በአለባበሱ በአመጋገቡ የተለያየ ነው

* የደን ሀብት ለአንዱ ሀገር አስፈላጊ <u>እንደመሆኑ</u> መጠን ሰዎች ለተለያዩ ጥቃ ቅን ዕቃዎችና እንጨቱም ለማገዶ ይጠቀሙበታል

* እስፖርት በአገራችን ብዙ ዓመት እንደቆየ ይታወቃል:: <u>ስለዚህ</u> የስፖርት ነገር ሲነሳ በጣም ያሳዝናል::

* አንዱ ተማሪ ትምህርቱን ጠንቅቆ ቢማር ለሀገሪቱ ጠቃሚና ረዳት ሊሆን ይችላል <u>ስለዚህ</u> የሰው ልጅ የቀባለ ሁሉ ትምህርቱን ጠንቅቆ መማር አለበት

* ... በረቱና ሰዎን ብዙ ተማሪዎች ይወድቃሉ:: <u>ነገር ግን</u> ጎበዝ ተማሪ ምን ጊዜም ማለፉ አይቀርም

* በፕሮግራም የማያጠና ተማሪ ፈተና መውደቁ አይቀርም <u>ስለዚህ</u> ከአስተማሪ ጋር ንትርክ ይፈጥራሉ::

* የቀን ሥራ በአገራችን የተለመደና የሥራ አጥ ሥራ ማስገኛ ምንጭ መሆኑ አያ ጠራጥርም <u>ነገር ግን</u> የቀን ሥራ ከኮንትራት ሥር የተለየ ነው::

* ጤና ከሌለ ማንም ሰው ሠርቶ ለመብላትም ሆነ ለመኖር አይችልም:: <u>ነገር ግን</u> ጤንነትን መጠበቅ በአገራችን ባህል ተለምዷል::

፯-፴ የሥርዓተ ነጥብ አጠቃቀም

* እናት የልጅዋን ደግ አገኘ ክፉ ነገር አትወጅም ø ልጇ ምንም ቢበድላት ø ክፉ ሥራ ቢሰራባት ø እሷ አትበድለውም ø ታዝንለታለች ø እናት ርህሩህ ናት ø ስለዚህ እናት ተንከባክባ ስላሳደገቻው ልጇ እሱም እሷን ተንከባክቦ ማስጦር አለበት ø

* ቀን ሲደክም ውሎ፡፡ ለማረፍ አየከጀለው፡፡ የሚኖር ነው፡፡ እሱም ነጋዴ፡፡ እንጂ ነጋዴ፡፡ ነው፡፡ ይሸጣል፡፡ ሁልጊዜ አይመጣ ø፡ እናናስ ø ወንደፊና ቡር ቀባን፡፡ ፍራፍሬያቸንና የመሳሰሉትን ø፡ ልዩ ልዩ የፍራፍሬ አይነቶች፡፡ ክክ ø ተርንጉ ø ማንጎ ø ዘይቱን እንዲሁም የቅጠሳ ቅጠል ዘሮችን ይገለጻል፡፡ እነ በሠፈራችን የማውቀው ነጋዴ በጣም ታታሪና ንቡዘ ነጋዴ በመሆኑ፡፡ በቅርብ ዘመናት ለሆነ አገደሚቻለ ከበርቴ ይገመታል፡፡ የአከባቢው ነጋዴያችም ዘወተር ይናገራሉ፡፡ ብዙ ሰዎች፡፡ ነጋዴው ለሀብረተሰቡ ጠቃሚ የሆነ ዕቃ ያመጣል፡፡ በተቻለ መጠንም ፀጠይ ብርዱ አይለም፡፡ ዝናብ ዋጋ፡፡ አይፈራም፡፡ በመርከቱ በለገጠር አከባቢ እነ የማውቀው ነጋዴ ይንቀሳቀሳል፡፡ ስለዚህ ነጋዴ መሆን በጣም ጠቃሚ ሙያ ነው፡፡ የወር ደሞዝተኛ ወሩን ጠብቆ ባለበት ሰዓት፡፡ ነጋዴ ገን እንደለቡ የሚዝናና ነው፡፡ ስለነጋዴ ያለኝ ዴርሰት እስከዚህ ነው፡፡

* ሁለት ወር ከረምት አልፍ በጋ ሲመጣ በአዲስ መንፈስ ትምህርቴን ስጀምር አዲስ ደብተር ብዕር አርሳስ የትምህርት መሣሪያዎቸን አሟልቼ አዲስ ልብሴን ለብሼ በአዲስ መንፈስ አዲሱን አመት ትምህርቴን ስጀምር ትምህቶችን ቀሥሜ በዕረፍትም ሠዓት የቤት ሥራዬን ሠርቼ ከዚያም ጥናቴን እያልኩ ሣምንቶች አልፈው ወራቶች ሲተኩ ትምህርት እንዲገባኝ አራሴን ወፈተኛ እንዳንዴ ፈተናያችን ሥፈትን ጥሩ ውጤት ሣመጣ ደስ ሲለኝ መጥፎ ውጤት ሣመጣ ለሚቀጥለው እንዳሻሽል እራሴን በማ ጸናናት ሣጠና እንደዚያው ሥል ሥጠብቅ ሰኔ ሲመጣ መጽሐፉን ሥመልሥ ደብተር ሥአሥመሳ ፈተና ሥፈተን ጥሩ ውጤት ሲመጣ የሰኔ ወር አለፈ ከረምት በጠፉ ውጤት ለወደፍት ለአዱስ አመት ሥዘጋጅ እንዳንዴ ደብተሬችን ሣጠና እንዳንዱ መጽሐፎችን ሣነብ በዚያው ዕውቀት እቀሥማለው፡፡

* ዑስገራችን ብዙ ዓይነት አስፖርት አሉ፡፡ ከእነዚህም በጥቂቱ፡፡ እግር ኳስ ሩጫ ዝላይ እጅ ቫሊቦሌ ዋና ጫዋ ቴኒስ ናቸው

፶= ወ የማይለቁ ስሕቀቶች

* የበበን መየበበ ውያን መግር ሲሆን ለኅብረተሰብ መየም ዉያን መሥራትና በተርና ጊዜ የምተሠራው ሥራ መየበበገና አገርን የሚገነባ የዕውቀት ገበይትና ለሌላ ትውልድ ተተኪ ደገፉ የሚጠቀም ሲሆን መየበበገም ይጠቅማል

* ትምህርት በሕይወቱ ሳለና የሰው ልጅ ለሚባል ወያሚና እንዲሁም ዛሬ በአለማችን የቴክኖሎጂያዊ በጀት እረቂቅነት በመሆኑም አይማሳዊ መሆን በምዕራፉ ለምንኖረው የሰው ልጆች ሳለነው የሠስተኛ ለሚባለው ምዕራፉ ከፍል የአእምሮ እንቅስቃሴ አከዞዓቸን ረቂቅ ነው

* መምህሩ የአገር የታሪክ ቅርጽ ማገሩ ስለሆነ ተወዳጅነት ምን ጊዜም እንከባ ከበው ተማሪያቹ ምን ቢቀጣ ቢማታ ቢያደበን ነውና በመናደዱ እንቀመርበት አይደለምና እንዱ ሠው በቻ የሚያስተምር ዘጋ ሁሉን አሥተማር በቅጽበት ምርታ ማነት ያለበት ነውና እንፀባራቂ ጸሐ በሩህ ስለሆነ እንውደደው ከልባችን እብነት ነውና ለአለማችን ነውና መምህራችን በመሪ መሪከራችን መግር መግር እሁንም ነውና ረጅሙ ገባችን፡፡

* የቀን ሥራ በቀን ብር 5 ቢሆንና እንዳጋጣሚ የኮንትራት ሥራ በተገለ አገኙ ወደ ኮንትራት ሥራ ቢሰማሩና የቀን ሥራ ትርጉማቸው ምንድነው ይሆን እንገነዘብ የቀን ሥራ ዘለቄታ ይኖረውና ይሆን በገለ በተለያዩ በተለያዩ ምክንያት ሊቋረጥ ይችላል፡፡ ለምሳሌ ለሚነሱ አለቀ አጠቀ የለም የቀን ሠራተኛ የሚያስወግን ቁ የመባሰሉት በጣም አስቸጋሪና አዉከሚ ስለሆነ የቀን ሥራ ዉሉ በአሁኑ ሠሀት አጠያያቂ መሥራቱን አለመርጠዉም እላሉ፡፡

* ትምህርት በአለም ዉስጥ ካሉት የመመሪያው ዘዴ እንዱ ትምህርት ነው፡፡

* የደን ሀብት በአለም ደረጃ የታዋቂ ሰያችን የምርምር ምየቶችና አስፈላጊነት በቻ ሳይሆን ለተፈበት መሳህብ ጭምር ብርቅዬ እንስሳቶች መጠለያ እንዲሁም በተፈጥሮና በሰው ሰራሽ ጉዳቶች እንዳይከሰቱ የሰዐሪ በረሀ ተከፋፈነት አሳሳቢ ነው በመሆኑም ይቺ ምዕራፉ አገራችን ለማገደ እየተባለ አሁኗሪት

እንደ እሣት ነዷዱ እንዳይሆን በበርቀቁ እስ ጭኖችና እንስሳቶቹ እንዳይሰደዱ ማንኛውም ኅብረተሰብ ለዘለቄታ ሕይወታቸው ወሳኝነትና በአባይ ወንዝም በየአመቱ ኢትዮጵያ የምታባክነው አፈርች እንዲገቱ ሕይወት ያለውና እእምሮ ብስል የሆነ ሰው ሁሉ-የደን ሀብታችንን በመንከባከብ ሊተክል አስፈላጊ በመሆኑ የደን ሀብት ለማገደ ክንተራከበገ ሥራ እየተባለ ከአለቱ ለአንዱ ምዕራዊ አገር የበረሃማነት መንስኤዎችና ለድርቀት እንደሚከሰቱ አልጠራጠርም።።

* እንዱ ቀን ዝቢኝነት ለመዝበኝት እና ለቨርቨር እናት አባት ልጆች አበረው ቨርቨር ለማዉረገ መንገዳን ተያያዙ ከዚያም ብዙ መንገዱ ከተጓዙ በኋላ የመኪና መንገዱ ለማቋረጥ እናሰበ አንዱ ተለቀ መኪና ይመጣል ከዚያ እሱ እንዳለፈ እናት አባት አንዱ ልጅ ከተሻገሩ በኋላ የጨመ ወሬ ይዘዋል።።

፫- ሰ የጽንሰ ሀሳብ ስሕተቶች /Conceptual Errors/

* እናት በጣም ርህሩህና ሆደበሽ ስለሆነች ልጇን በጣም ትወደዋለች::

* ትምህርት የድንቁ መገለገያ መሣሪያ ነው

* ... ትምህርት የእውቀት አይማስ ነው ትምህርት አስበስበተኞና ለህብረተሰቡ የሚረዳ ነው

* በጣም የምወደው ጓደኛዬ አለ:: ስሙም በላይ ነህ ይባላል በላይ ነህ ትምርት የሚወደ ጓደኛ የሚወደ ሰው የሚወደና ደግ ነው:: ጓደኛዬ አንድ ቀን አንድ ቤትዬ ሰረራችን ነበረች ተቸገራ የሚበላ አጥታ ገዳሬ የሚባላ አጥንት መሰል ከዚያ በላይ ነህም በጣም አዘነላትና በላይ ነህም ከደገኑቱ የተነሣ ገንዘቡን በስራዉ ያበደር ነበር:: ከዚ በኋላ ለቤትዬዋ ገንዘቡን በስራዉ አበደራትና ሆኗ ጠገበ ያንዱ ቀን ችጋር አንቧን አንዷት አንደሚሰማ የተራበ ያውቀዋል:: ጓደኛዬ በላይ ነም ከችጋር ገላገላት::

* ለሰው ልጅ ጤና በጣም አስፈላጊ ነው በቀይዷሚያ ምግብ ልበስ መኖሪያ የጤና መገበኢያች ናቸው ስለዚ ማንኛውም ሰው በመደመሪያ የጤና መገስ ሂያችን ማሟላት አለበት

* እናቴ አፈር ፈጭታ ጭቃ አቡኳታ ሰልቸገር ባለራብ ባለጠማ አሳደገችን እናቴ እንጨት ሰብራ እንዳሳደገችን ዱንጋይ ሸከማ ውሃ እንዳሳደገችን ተምሬ ደርሼላት ከእንጨት ሸከማ አገላግላታለሁ በዬ ስማር ምን ያረጋል አንቧን የአየር ጤና ትምርት ቤት ዩኒቨርስቲያችም ያለምንም ተምረው ተምረው ሜዳ ቀሩ እኔ አፈር ፈጭታ ጭቃ አቡኳታ እንዳሳሳደገችኝ አረዳታለሁ ስል ማይም ስራስኪያጅ ሲሆን የተማረ ዋጋ አጣ::

* ... ብዙ ተማሪያች የመስቀል ወፍ በመሆን በትምህርት ቤቱ ደርሸ የማይሉ ሁሉ ዛሬ የት/ቤቱን አጥር ገቢ አጣበው ውር ውር ይላሉ

* የደን ሀብታችን ለማገዶ እየተባለ በመጨፍጨፉ ብዙ በርቀቱ አገሰሳቶች /የዱር አራዊቶች/ ስለተባረሩ በተቀረጠው የደን ሀብታችን ምትክ መትከል ያስፈልገዋል

* ፈትና ማለት የምንሬ ብበት አለት ማ..ሪ ነው ::

* ...በአንዱ አካባቢ የሚኖር አበረተሰብ የራሱን ባህል ይዞ ይገዛል ለምሳሌ
የአማርኛ ቋንቋ ባህል ከሌላው ቋንቋ ባህል ይለያል ::

* ስፖርት እንደሚታወቀው ለሀገር በለጸገና ወይም ማስጠሪያ የሚጠቀም ሙያ ነው :

* ፈተና የገንዘብ ተማሪና የሰነፉ ተማሪ መወዘኛ ውጤት ነው ::

* ፈተና የለፋታችንን ዋጋ የምንቀበልበት ወቅት ነው ::

* ትምህርት ማለት ለአንዱ አገር ወይም ለአንዱ ህበረተሰብ የዕድገት መገልገያ ወይም
እውቀት ነው ::

* ደራሲ የእውቀት ገበያ አዳማስ ነው

* ፈተና ማለት የሚሰጥበት እለት ማለት ነው:: ለፈተና የሚያስፈልጉ እስክሪቢቶ፣
እርሳስ፣ ለጻስና ወረቀት ናቸው

* እስፖርት ለሰው ልጅ ጤንነት መንስኤ በመሆኑ እዳሚ ሳይለይ እርጊት ሽማል
አይለም ማንኛውም ሰው እኔ ልጅ ነኝ እኔ አርጊት ነኝ ሳይል ስፖርት መሥራት
አለበት እስፖርት ለሁሉም የተሰጠ ነው

* መምህር ታታሪ ሠራተኛ ትውልድ ፈጣሪ ዜጋን አበባሪ እንተነህ እክ የዕውቀት ቀል
አገርን አበልጻጊ እበረተሰብ አስተማሪ እኅስ ትውልድ አባኣጊ ዜጋን ፈጣሪ
አገር አኩሪ አስተማሪ ::

* የደን ሀብት ማለት በአገራችን የተለያዩ ቦታ በጥቂቱ የሚገኙ ጥድ ወይራ ዝገባ
ዋንዛ ዋርካ የመሳሰሉ ዛፎችና እንዲሁም እጽዋቶች ማለት ነው ::

* ሰኞ ነው እለቱ 10:30 ነው እኔና ጓደኛዬ እንሄዳለን:: ለሸርሸር ፀሐዩ
ፍንጥቅ ብላለች ሙራዋን:: ይማርካል ውበቷ በውነት ስንዝዝር በመናፈሻው
መንፈስ እናሸና እንቃም በረሀ መአዛና የአበቦች ውበት እየተናፈስን ሽዝ ይለናል
ሸርሸሩ ::

* ልጅነት ያባዝናል:: ሲያስቡት:: ትዝ ይለኛል:: 1983 ነበር እመቱ ::
12 ሰዓት:: ቀኣሜ ነበር ቀኑ እኔና ጓታቸው የሚባለው ጓደኛዬ ነበርን

አገዳ ላይ እየተጓዝን:: በተራሮች ውስጥ እየተሰሰብን:: ነፋሻማ አየር
እየሳብን :: በአበቦች ውስጥ ተማረክን ::

* በጣም ጠቃሚና አስፈላጊ ነው :: ትምህርት:: ያልተማረ ያልተመራመረ አይጠቀምም ለሀገር:: በዘወቹ ይጎመጣሉ :: አጓጉል ነገር ሲናገሩ ይሰማሉ :: በየቀኑ ትምህርት የፋራ ነው :: እስ የቀርበ ታጎሚ ጓደኛዬ:: ተክለሃይማኖት ::

* ይርጣሉ :: ነፋስ ሰውን ይገፋፋል:: ሰኞ ነው እለቱ 10:30 :: የከበደ ነው ቀኑ :: ለሁሉም ሰው አስቸጋሪ :: ፍሬ :: ትዝታዬ እንዲህ ነበር :: ያኔ ገና መስከረም አሥራ ሰምንት ት/ቤት ስገባ :: ደብተር አርሳስ ገዝቼ አባቴን ሳስፈርም :: እኛን ይዞን ሲሄድ ትዝ ይለኛል :: አንዴ የወደቀ ብር አገኘሁ :: አነሳሁት በገሬ አባቴም አላየኝም :: ;:.

* ሲሞህ ይወሳል :: አርባ አምስት ደቂቃ ሙሉ :: መምህሩ :: አየዘረ ተንከራተተ ከፔሬድ ፔሬድ :: አዎ :: / መምህሩ የእውቀት ገበሬ :: ነው :/ አክ ቢሉ ይጎመጣሉ :: አንዳንዴ ተማሪያች :: አዎ :: ገበሬ ነው በውነቱ ለሉ አጠገባችን የነበሩ አዛውንት :: መምህሩ :: የእውቀት ዘር የሚያፈራ :: የሚያበበ :: የሻማ ብርሃን ፈንጣጊ ነው :: ስለዚ መከበር አለበት ሙያው /መማር መማር አሁንም መማር ነው መፈክሩ ::

* ስፖርት እንደሚታወቀው ለሀገር በልጽግና ወይም ማስጠሪያ የሚጠቅም ትልቅ ሙያ ነው :: ስለዚ እያንዳንዱ ሰው ስፖርት ቢሰራ የተሻለ ነው ግን ታሪክ ጥሉ ማለፍ ይሆናል ስፖርት ጾታን ሳይለይ ወንዱ ቤት አሮጊት አይመርጥም ስፖርት ለሁሉም የተሰጠና አገር ለማስጠሪያ የሚጠቅም ሙያ ነውና በዛሬው ጊዜ ለማንኛውም አገር ቢሆን ስፖርት የሌለበት አገር እንዲኖር አያስፈልገም ::

* ትምህርት ከጨለማ ጉዞ የሚያወጣን ነው በአገራችን የማይማን ጨለማን ጉዞን ለማጥፋት በወጣቱ በተደረገው ዘመቻ በአሁኑ ሰሀት በአገራችን በገጠርም ሆነ በከተማ ጥቁር መጋረጃ ማይም እየጠፋ ስለሆነ የተማሪው ክፍል በቁጥር ከፍተኛ ደረጃ እየደረሰ ሄዷል :: ...

እኔ ከታች ስሜ የተገለፀው ተማሪ፣ ይህ ጥናታዊ ጽሑፍ የእኔ ሥራ መሆኑንና በጥናቱ ውስጥ የተጠቀምኩባቸውን የተዘጋጁ ጽሑፎችንና የሌሎች መረጃዎችን ምንጮች የጠቀስኩ መሆኔን በፊርማዬ አረጋግጣለሁ።

ስም አለማየሁ ፀጋዬ

ፊርማ

ቦታ የቋንቋዎች ጥናት ተቋም፣ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ

ቀን ግንቦት 30/1986